FRANCKESCHE STIFTUNGEN

Alte Drucke

GILB. GENEBRARDI || THEOLOGI PARISIENSIS || DIVINARVM HEBRAICARVMQVE || LITERARVM PROFESSORIS REGII || Chronographiæ Libri quatuor. || PRIORES DVO ...

Génébrard, Gilbert

Parisiis, 1600

TEMPORVM AD CHRISTVM ET A CHRISTO AD NOS VSQVE BREVIS DESCRIPTIO, QVATENVS SCRIPTVRIS sacris aut receptis Hebraeorum veterum, atque aliorum probatorum auctorum scriptis, & Annalibus confirmari potest.

Nutzungsbedingungen
Die Digitalisate des Francke-Portals sind urheberrechtlich geschützt. Sie dürfen für wissenschaftliche und private Zwecke heruntergeladen und ausgedruckt werden. Vorhandene Herkunftsbezeichnungen dürfen dabei nicht entfernt werden.
Eine kommerzielle oder institutionelle Nutzung oder Veröffentlichung dieser Inhalte ist ohne vorheriges schriftliches Einverständnis des Studienzentrums August Hermann Francke der Franckeschen Stiftungen nicht gestattet, das ggf. auf weitere Institutionen als Rechteinhaber verweist. Für die Veröffentlichung der Digitalisate können gemäß der Gebührenordnung der Franckeschen Stiftungen Entgelte erhoben werden.
Zur Erteilung einer Veröffentlichungsgenehmigung wenden Sie sich bitte an die Leiterin des Studienzentrums, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

Terms of use
All digital documents of the Francke-Portal are protected by copyright. They may be downladed and printed only for non-commercial educational, research and private purposes. Attached provenance marks may not be removed.
Commercial or institutional use or publication of these digital documents in printed or digital form is not allowed without obtaining prior written permission by the Study Center August Hermann Francke of the Francke Foundations which can refer to other institutions as right holders. If digital documents are published, the Study Center is entitled to charge a fee in accordance with the scale of charges of the Francke Foundations.
For reproduction requests and permissions, please contact the head of the Study Center, Frau Dr. Britta Klosterberg, Franckeplatz 1, Haus 22-24, 06110 Halle (studienzentrum@francke-halle.de)

urn:nbn:de:gbv:ha33-1-150529

Visual Library

TEMPORVM AD CHRISTVM
ET A CHRISTO AD NOS VSQVE BREVIS
DESCRIPTIO, QVATENVS SCRIPTVRIS
sacris aut receptis Hebræorum veterum, atque aliorum probatorum auctorum scriptis, & Annalibus confirmari potest.

Gilberto Genebrardo Theologo Parisiensi auctore.

SEX ÆTATVM, IN QVAS DISTRIbuimus mundi ante Christum tempora, formulæ.

Anni mundi.

1 Aetas mũdi originarij. è 1. 5. & 6. c. Genes.

AB orbe condito vsque ad eluuionem sunt anni 1656. dies 6.

2. Aetas Patrum, quæ & diluuij.

Ab eluuione ad ortum Abrahami anni 293. dies 10.

2 è c. 7. 8. 10. 11. Gen.

VETERES fermè mundi tempora in quinque ætates ante Christum distribuerunt. Latini quidem, vt Augustinus lib. de Genesi contra Manichæos, é parabola de conductis ad vineam Matth. 12. primam ad Adam vsque ad Noe constituunt, alteram à Noe vsque ad Abraham, tertiam ab Abraham vsque ad Dauidem, quartam à Dauide ad transmigrationem Iudęorum vsque, quintã ab illa transmigratione ad Christum, vt iam sexta ducatur à Christo ad mundi finem, (quam nos septimam facimus) ad similitudinem sex Dierum creationis, vt in septima (id est, cælesti) speretur requies. Græci verò, vt Nicetas in 42. orationem Nazianeni, primam ab Adamo ad Noem, secundam à Noe ad Abrahamum, tertiam ab Abrahamo ad Mosem, quartam à Mose ad captiuitatem, quintam à captiuitate vsque ad Christum, vt sexta similiter à Christo vsque ad diem iudicij protrahatur. Verùm præstat in septem distribuere, quòd Scriptura locis à nobis citatis, & notabiles mundi Ecclesiæque mutationes, vaticique euentus hãc distributionem commodiorem & faciliorem ostendant. [Quamuis Esdras Propheta ex Angeli monitu, vel Dei potiùs ex rubo loquentis, vt acciderat Mosi, recenset ætates mundi duodecim quas partes vocat, aitque iam tũc 10. partes præteriisse ac tãtùm duas superfore. c. 14. quæ ratio calculum habet subtiliorem. vide Theod. Biblian. Alij etiam aliter ex Apocalypsi desumunt 8. ætates fore, ab Imperiorum constitutione, vt ipsa imperia. 4. primas ætates obtineant, deinde regnum Christi Domini, post sub eo regnum sanctorum, quod iam extitit indubiè. D. Tho. de regimi. Princip. & adhuc durat. deinde Antichristus Gog, & Magog, regnabunt breui tempore, aut regnare videbuntur: tandem Deus ipse obtinebit omnia. de his Methodius.]

Mundum sex mille annis duraturum non est Elię Tesbitis Prophetę vaticinatio, sed cuiusdam Eliæ Rabbini Iudæorum Cabbalici commẽtum, in Talmud, *tractatu Sanedrin, cap. Helec: & in tractatu de Idololatria, c. Libne: & in tractatu de Sabbato.* Cuius coniecturas affert Rabbi Isaac in primũ cap. Geneseos. Præcipuæ sunt hæ: Primus versus Geneseos, qui continet sum-

mam operum Domini, ſexies literam ה exprimit: Aleph autem mille ſignificat. Deinde Deus ſex diebus abſoluit mundum, ſeptimo quieuit, ac ſabbatum conſecrauit. Iam mille anni ſunt apud Deum, ſicut dies heſterna, quæ præteriit. Poſtremò ſex primi parentes, Adam, Seth, Enos, Cainan, Malaleel, Iared mortui ſunt, Septimus Enoc viuus in cœlum tranſlatus eſt. Poſt igitur millenarios ſex, quibus labor & mors viguerit, ſeptimus initium erit quietæ & immortalis vitæ. Hæccine, quæ coniecturis frigidis nituntur, poſſunt videri prophetica? Quæ annotare libuit contra inſulſam & ſuperſtitioſam eorum opinionem, qui quaſi in numerato habeant ſæculorum fines, occinentes dictum Eliæ, nobis breui, definitóque ānno extremum diem minitantur, cùm ne Angelis quidem ille pateat. Vide clariſſima Chriſti verba Mar. 13. V. 32. & 24. V. 22. Mat. 25. 13. Act. 1. 13. quæ, vt non ſimpliciter inficiantur aliqua poſſe eſſe argumenta, quibus mundi impendens ruina declaretur (nam nonnulla Scripturæ protulerunt) ita docent non eſſe ſtudioſius inquirendum in dies, horas & momenta, quæ Deus poſuit in ſua poteſtate.

Definitam ergò & minutam annorum circunſcriptionem reiiciamus. Pronuntiatum autem Rabbini Eliæ vniuersè verum intelligamus. Nam non carebit ſuo euentu in genere, præſertim cùm apud nos idem tradiderint. *Lact. lib. 7. cap. 7. Hilar. cap. 17. in Mat. Hierony. in epiſtolari. expoſ. Pſal. 89. ad Cyprian. Aug. lib. 20. Ciui. cap. 7. & Vt addamus Græcos, Iren. lib. 5. cap. Vlt. Iuſtin q. 7. ad Gentes, German, Conſtant. lib. de Theoria,* ad hunc numerum quingentis adiectis, poſt Hippolytum, Cyrillum & Chryſoſt. Et apud Ethnicos Hydaſpes, Trimegiſtus, Sibyllæ, auctore Lactant. & Orpheus citante Platone. etſi alio ſenſu, ἐκτῇ ἐν γενεῇ καταπαύσεται κοσμὸν ἀοιδῆς.

Hebræi à Nouilunio Septembris ſiue Luna propinquiore Autumnali æquinoctio, annum ordiuntur, exiſtimántque eo menſe orbem fuiſſe conditum, ſequuti ſententiam R. Eliezeris, qui id contra R. Ioſuam defendit, annum auſpicantem à Nouilunio Martij, ſiue à Luna æquinoctio verno viciniore, quando Sol Arietem ingreditur. Vnde & feſtum Tubarum, quod primo die Septembris celebrabatur, vocant caput ſeu principium anni. Nec niſi ratione atque ordine Feſtorum & miniſterij Eccleſiaſtici Niſan (qui ferè Martio noſtro reſpondet) primum menſium, *Exod.* 12. dici interpretantur. Quò fit vt in cæteris negotiis, ſiue priuatis, ſiue publicis, itémque in conſignanda temporum ratione à Tizri. i. Septembri numerent, vt *Ezech. c.* 40. *ver.* 1. Quos etiam in Eccleſiaſticis ſequuntur hodie Græci, vt conſtat ex ipſorum ὡροlογίῳ & μηνολογίῳ Mytilenenſium, qui & ideò Conſtantinum magnum Indictionum ſuarum initium poſuiſſe 23. die Septembris aiunt, quo ſcilicet Sol Libram inibat. Ex veteri inſtituto non modo Chaldæorum, Perſarum, Aegyptiorum, Orientalium cæterorum, vt videre eſt apud Ioſeph. Ant. lib. 1. c. 3. & Alphonſum in Tabulis, verùm etiam Hetruſcorum veterum, qui vt è Feſto Pompeio & Liuij libro 7. colligitur, quotannis clauum annalem figebant Idibus Septembris, vt per eos clauos numerum annorum deſignarent.

Tamen noſtrorum communior opinio eſt Martium mundo dediſſe principium, ac Scripturam ex eo faſtos ſuos deducere. Nam Exodi 12. apertè ſcribitur, de Niſan, *Primus iſte vobis erit menſium*, & 23. ſolennitas Tabernaculorum in exitu anni, quando eſſent omnes fruges, fructúſque de agro congregati, agitari imperatur, quam ſanè in Septēbri celebratam è 23. Leuit. conſtat. Quod etiam ſequimur, & ad Martium annorum ſupputationem in hac Chronologia dirigimus, cum præſertim Chriſtus eo menſe de Cruce pependerit, mundúmque renouarit, & Daniel ſuas Hebdomadas, ſextam

		Anni mundi.
3. è c. 17. 25. & 12. Exod.	3. Ætas Patriarcharum. *Ab Abrahami ortu, ad eggreſſionem Iſraëlitarum ex Ægypto anni* 720.	
4 è 3. Reg. 6.	4. Iudicum, Deorum & Heroum. *Ab egreſſu Iſraelitarum ad vſque iacta templi fundamenta, anni* 480.	
5 è libris Regum & Paralip.	5. Regum. *A fundamentis templi ad captiuitatem Babylonicam, anni ſunt* 419. *menſes* 6.	
6 è 25. Iere & 9. Dan.	6. Captiuitatis Eccleſiæ, ſiue Monarchiarum mundi. *A Babylonica captiuitate ad Chriſtum patientem, anni* 553.	
	Summa, an. 4121. menſ. 6. dies 16.	
	Quod membratim ſic demonſtrari poteſt.	

ætatem

Anni mundi.

ætatem terminantes, ad eius perpessionem deduxerit.

Adde me imitari nostras Ecclesias Gallicas, quæ ductæ iudicio & consuetudine D. Hieronymi, (vt in Catalogo c. de Ioanne Euangelista, & c. De Papia) Sophronij, & Isidori, annos hinc deinceps supputarunt. Apparet è Gregorio Turonensi, apud quem mẽsis vndecimus est Ianuarius: decimus December, &c. Et apud Græcos Cantacuzeno Apolog. 1. pag. 8. dum à Passione ad suæ scriptionis tempus annos 1360. numerat.

Nec est mirum hanc diuersitatem inter nostros reperiri, cùm etiam R. Abraham scribat in 7. caput Danielis, suorum quosdam annum incipere à Tizri, quòd is sit principium orbis conditi: alios à Nisan, quòd eo Patres egressi sint ex Ægypto. Nempe illis annus duplex, vulgaris & sacer. Vulgaris, incipit ab Autumno, mense Septembri. Sacer siue Ecclesiasticus, ab æquinoctio verno in Martio.

Cum infinitis retro sæculis absolutissima perpetuáque fuisset omnis fœlicitatis communicatio inter Patrem, Filium & Spiritum Sanctum, qui tres vnum Deum sistunt, Deus ipse nullius rei indigus, sed per se fœliciſſimus, post Angelorum tres Hierarchias, siue nouem substantiarum incorporearum ordines, mundum hunc aspectabilem, non de hyle siue materia increata, vt Plato falsò censuit, non ab æterno, vt Aristoteles, non ex atomis fortuitáve aliqua concursione, vt Democritus: sed è nihilo, hoc temporis principio condidit.

Mundus ergo neque æternus, neque in tempore per necessitatem vel casum factus, sed libere, quando, & quo momento, & quo modo Deus voluit, tanquam riuus è pleni & consummati boni fonte exoritur: prius materia, de qua fieret, è Nihilo procreata, præparatáque ex eo, quod non erat, quam tenebras, abyssum, aquas, inanitatem, vacuitatem Moses appellat.

PRIMA ÆTAS
LEGIS NATVRAE
quæ & mundi originarij, quasi populi Dei infantia.

Gen. 1. DEVS è nihilo, id est, nulla antegrediente materia cœlum & chaos. i. miscellam rerum omnium inferiorum, complecten tem in certo gradu & ordine, quatuor elementa: deinde ex his reliqua, quæ sub sensum cadunt, procreauit, diebus 6.

ANGELI omnium primi procreantur. Illis coæua faciunt tria Scholastici, post D. Augustinum atque adeo Hebreos in Bereshit Rabba cœlum, tempus, materiam, nisi quod R. Selomo, *Gen.* 1. citata etiam illa eadem Bereshit, eos malit conditos die secundo, cum illos tamen Græci multùm ante hunc mundum productos contendant *Nazianzenus, Damascen. Suidas*, Græcis assentiuntur Hierony. Hilarius, &c. Quod certe est credibilibus. Ideo enim Moses in Genesi eorum inter res tum creatas non videtur meminisse quòd non essent de operibus sex dierum, ac illic duntaxat instituisset Hexaemeron, siue opificium sex primorum dierum describere. Alioqui alibi eos satis indicat fuisse à Deo procreatos, vt cum Angelos Domini appellat, ministros & seruos ipsius facit, &c.

[Liber *Ietsirah*, qui dicitur esse Abraham Patris Isaac, mirabili deductione tradit rerum conceptionem, in mente diuina, necnon aiunt in *beriothote* hoc est libris exoticis Iudæorum, ante nostrum *bereschith*. esse tria alia Capita, apud ipsos occultissima. Primum dicitur *Ieschia*, id est, existentia, in quo tractatur de tribus vno *scheloschah æchad* ibi etiam mentio fit de *aor kadmon, aor metsach, aor metsutsach*: id est, lumine antecedente (scilicet Patre) lumine orto (filio) lumine producto (S.S.) Alterum caput est *Merabbah*. id est equitatio, de *cherub*, intelligitur, dicuntque statim creatos luminum propagatione. Tertium caput est de Idæis, quas ipsi appellant *minoth*. vnde tandem existit Syle, à qua orditur Moses.]

Siue autem sint cum mundo procreati, siue infinitis ante seculis, tunc erant omnes valde boni, sed superbiendo & altiorem gradum appetendo tertia pars duce Lucifero eadem hora lapsu luctuoso de sua fœlicitate cecidit, misera, in malo fixa & obdurata euasit. Cæteri autem cum Deo manserunt,

gratia aucti & confirmati, perfectáque beatitudine cumulati.

Anni mundi.

Primo die, qui dominicus, rerum creatio prima rudisque. Mox lux rerum nobilissima & spirituali naturæ finitima. Eo enim conduntur materia informis, cœlum, lux in modum lucidæ nubis, quæ vice Solis ortu suo diem, & occasu noctem efficeret, terra, aquæ, aër, &c.

Secundo die & tertio, rerum dispositio, tribus reliquis ornatus, omnia maximo diuinæ potestatis & sapientiæ argumento, addita benedictione secundum cuiusque naturam & speciem

Paradisus item voluptatis, tertio die, id est, ortus Eden fœcundissimus & amœnissimus omni stirpium, arborum, aquarum, fructuum genere, quando primum productæ sunt plantæ. In eo erat fons naturam Nili referens, qui coloni vice fungens, ascendebat & irrigabat omnem horti superficem, sicque sine alio aquarum genere alebat augebátque semina, atque terram pinguefaciebat, vt nihil imbribus cœlóq; deberetur: Sicut de Nilo Plinius maior, lib. 18. c. 18. & minor in Traiani Panegyrico. Rectè autem Chrysostomus illum diluuio ita obscuratum tradidit, vt in hominum ignorationem venerit.

Septimo cessauit Deus nouas species & nouos mundos condere, sat habens deinceps sua inerranti prouidentia & verbo potentiæ suæ semel procreata portare, conseruare, regere, ad debitum finem perducere. Quod exequitur omnia suauiter disponendo, id est, mouendo res procreatas iuxta modum naturæ ipsarum congruentem, naturales videlicet naturaliter, liberas liberè, contingentes contingenter. Nisi hunc ordinem & cursum singulari aliquo iudicio mutet, suspendat, imminuat, iuuet, perficiat, Hinc illud, Gratia naturam perficit.

Singula Deus fecit valde bona Gen. 1. id est, perfecta in suo genere, nempe in suo statu, integritate, perfectione, vigore. Non enim creauit, Verbi gratia, hominem in cunis, infantem, vel puerum, vel decrepitum, rudem & indoctum, sed ætate, sapientia, virtute, scientia perfectum, &c. Non arbores in semine, virga, sed cum frondibus, fructu, &c. Item valde vtilia & commoda mundo, item pulchra, speciosa, decora pro ratione essentiæ cuiusque. Tob Hebraicè ea omnia significat.

[Creatus homo in statura perfecta ex Analogia staturæ Christi. Ephes. 4. Et fuit tunc ver æternum, & perpetua messis, cuius adhuc vestigium extat in Iselandia vt aiunt.]

* Adam in agro Damasceno (Hebræorum alijs, in ipsa terra Israelica) è terra virgine sexto & vltimo die orbis conditi, annis ante Christi passionē 4122 tanquam creaturarum omnium finis & possessor producitur. Idque extra paradisum, muliere in paradiso paulò post de eius dormiētis latere constituta: & ad imaginem Dei, in naturalibus mentis facultatibus, & ad similitudinem in gratuitis donis, quæ quia postea peccato suo amisit, Dei similitudinem perdidisse memoratur, non item imaginem.

* Ad extremum diei sexti, quod erat initium propè diei septimi, Adam è limo fingit, eique è nihilo mentem infundit.

In paradisum translatus, & Euæ consortio consolatus, multa de Christo & Ecclesia prophetauit. *Ephe. 5.*

[6. die diluculo creatus fuit, hora tertia Euę copulatus, hora sexta tentatus, hora 9. eiectus è paradiso. *f. laziardus.* ex Gen. 3. ℣. *quòd inambularet Deus ad auram meridiei.* Et ex Analogia Dominicæ passionis, cum manè productus Dominus hora 6. pepēderit, & nona expirârit. Et vt fuerunt Adamo tenebræ noctis, pro initio pœnarum, ita solis eclipsis expiationem peccatorum in sole iustitiæ testata est.]

Eodem die, quo fuerat procreatus, trangressus est, mortalisque factus, ac ideo etiam Christus sexto die conceptus

est &

Deinde de latere Adæ dormientis costam tollens, mulierem procreat. In cuius rei signum viri vna costa mulieres vsque hodie superant.

[*Alij volunt vocem hebræam significare tincturam, vt innuant fœminam ab homine ipso deminutam vt quæ pondere legitimo careat. Venetas.*]

Anni mundi.

est & passus, vt eius lapsum repararet.

In agrum Hebron vna cum Eua exul pellitur, vbi & sepelitur. Ios. 14. iuxta interpretationem Midras & D. Heronymi. Alijs tamen sepultus dicitur in loco Caluariæ, prope Hierusalem, deinde translatus in Hebron.

E paradiso emittitur, vt operaretur & coleret terram, de qua erat sumptus. Ad eum decipiendum diabolus, cùm spectari non posset per essentiam, vtpote incorporeã & inuisibilem, serpente vsus est, quòd esset animal comparatum ad ipsius ingenium, commodum ad scandendam arborem mortis, denique quia concessum. Non enim Deus eum alio vti permisit, quò homo posset satanam per istum loquẽtem faciliùs detegere sicque tentationi resistere.

[Est quoddam genus serpentis virginea specie supernè, vt pro Angelo accipéretur, latente fœda colluuie ab vmbilico sub folijs arboris. Hortulus sanctitatis.]

Sic deinceps dæmon ad fallendum apud gentes loquebatur per statuas, in oraculo Dodonæo per quercũ, cum Apollonio Thyaneo è Philostrato per vlmum, cum Pythagora per fluuium è Porphyrio, cum Iuliano Apostata & Maximo Philosopho diuersis vocibus & modis, cum Magis hodie per hircos, capras & eiusmodi belluas.

In suo exilio diuturnissmo, se Dei psalmis & laudibus consolabatur. Vnde Talmudici inter vndecim libri Psalmorum auctores eum nominant. Condidisse aiunt Ps. 92. qui, *Psalmus Cantici in diem sabbati*, inscribitur, & beneficiũ creationis, ac erga res procreatas prouidentiam celebrat.

Adam humani generis Sator, parens atque origo. Vnde de nomine speciei appellatus est. Nam Adam Hebraicè hominem sonat. Cùm prophani hunc primum esse hominem ignorarent, alij vt Aegyptij, se tredecim millium annorum Historiam literis comprehensam habere finxerunt (*Mela*) & babara quædam hominum nomina excogitarunt. Alij, vt Indi, vt ex ipsorum chronicis profert Hebræus Cozras, Adami patrem & præceptorem etiam nominarunt. Alij mundi æternitatem introduxerunt, & rerum in illa æternitate gestarum memoriam obliteratam asseruerunt certis eluuionibus & exustionibus. Nos, quibus sacra historia innotuit, non solum primum hominem assignamus, sed ab illo etiam certam, rectam & perennem lineam, successionémque, relictis cæteris ramis, deducimus.

Profanorum alij humanam naturam æternam asseruerũt, alij primum in Attica natos fuisse homines, alij in Arcadia, alij in Aegypto. *Theodo. lib. 5. Græcar. affectio.* Alij in Scythia. *Iustin. historic. lib. 2.*

Hæc prima ætas, pauca habet monumenta, quod inundatione Noë omnia ferme interciderint.

Quæ habet, hæc sunt.

Ab eius hominibus artes tam ingenuas, quàm mechanicas fuisse repertas indicat Moses *Genes. 4.* Oracula Henoch citat B. Iudas in sua Canonica. Ipsius libros Christiani Aethiopes ostentant. Seth & Enos inuenisse astrologiã, & duabus columnis inscripsisse, characteréque Hebraicos excogitasse vetus est traditio, è Cedreno, Iosepho, Rabbinis, &c.

Homines erant longæui, quia natura erat simplicior & incorruptior. Præcipue autem diuina prouidentia, vt ad filios, notitiam Dei propagarent, & suo exemplo eum colere, sacrificiis placare, Fidem in Christum retinere docerẽt. Hinc hanc longeuitatem, R. Leui scribit opus fuisse prouidentiæ, non naturæ. Sic ferè Iosephus, vt possent experiri & obseruare disciplinarum artiúmque rationes, causas, principia, &c. Nam artes longæ & experimenta difficilia, quæ non possunt satis colligi, nisi obseruato syderum ad sua principia reditu,

id est, magno anno. Diu viuebatur ad multiplicandum genus humanum, & ad scientiarum principia inuenienda. Nemo tamen ad mille annos peruenit. *August. lib. 15. de Ciuit.* Vbi quidam Bacchon frustra putauit annorum Hebraïcorum alios fuisse lunares, alios semestres, alios bimestres. Nam Scriptura non nisi agnoscit annos mensium siue lunarum duodecim, & quando sunt embolici, tredecim, vt suo loco ostendam.

Erant fœcundi, quod Scriptura significat *Gen. 5.* dum eos ait genuisse filios & filias, & traditiones Heb. dum narrant eorum partus fuisse perpetuo geminos & tergeminos ob corporis molem & copiosos humores, sic prouidente Deo humani generis multiplicationi, ob quam gradus cognationis matrimonium non prohibebant, sed nec alij casus, præter disparitatem religionis, vt colligunt è *Gen. c. 6.*

Erant ingenioſi. Nam pauco tempore repererunt artes liberales & mechanicas, quod Moses *Gen. 4.* significat, dum inuentores rerũ, quarũ vsus est prȩcipuus inter homines, notat.

Erant proceri & quasi Gigantes. Vnde & Berosus Noeum Gigantem appellat. statura enim hominum post diluuium paulatim contracta est, vt & vita, cùm propter climata & inclinationes cæli varias, ad quas dispersi sunt *Gen.* 10. & 11. tum propter sequentium ætatum intemperantiam, aliásque vitiolitates, tum ob assiduum naturæ fluxum, diminutionem & quasi defectum. Quare qui Gigantes siue Nephilim, *Gen. 6* dicuntur, ita appellantur per comparationem aliorum.

[*Nephilim* dicti sunt per antiphrasin quòd minime caderent. *naphal* enim cadere significat. alij volunt esse hæmanticum à *phil.* id est elephante, quòd essent vastioris molis.]

Cætera traduntur primis quinque aut sex capitibus Genesis Mosaicæ, ad quæ licet nihil certò possit adiici, quòd Mose nullos habeamus auctores antiquiores, tamen hîc sex aut septem possunt interseri, præter ea, quȩ ex historiis & traditionibus Hebraicis suo loco & ordine depromemus.

Primùm vt *Arnobius lib. primo contra Gentes*, Platonis in Critia, imaginationes de bello Atlantico, quod Solon in Ægypto audiuit extitisse ante diluuium. Moses sane scribit tum fuisse Gigantes, & quamuis tacet an se mutuis bellis confecerint, hoc tamẽ innuêre videtur, dum eos ait fuisse potentes à sæculo, Heb. *Gibborim*, quod epithetum est heroum & strenuorum bellatorum, dúmque addit fuisse famosos siue magni nominis. Hac enim formula videtur notari eorum fortitudo tyrannica & rerum gestarum magnitudo. Quod autem hȩc ætas referatur tota traducta intra orbis mediterranea, nec verò ad mare Atlanticum, id est, fines Africæ, Europæ, aut etiam Asiæ peruenisse, nihil obstat. nam huius Gigantomachiæ causa, victi in extremas oras profugere, & victores illuc victos persequi potuêre, non tam habitandi, quàm se vlciscendi studio.

Secundum de columnis coctilibus, de quibus Iosephus libro 1. Nempe lapides coctiles pro siderum ratione inscriptos ante Ninum septingentis annis, fuisse in Babylonia repertos, vt liqueat ante diluuium literarum, prȩsertim mathematicarum, vsum extitisse.

Tertium de Chaldȩorum disciplinis. Nam eos ante Græcorum monarchiam quadraginta tribus millibus annorum mentruorum, qui ter mille sexcentos triginta quatuor solares conficiunt, literatum, & Astronomiȩ principia coluisse memorant. Hi autem ducti per Imperium Persicum, Babylonicum & quinque primas Scripturȩ ætates in Adami centesimum quinquagesimũ primum; & Sethi vigesimum primum incurrunt. *è Chaldæorum historijs.*

Quartum de libris Henoch, ẽ quibus Tertullianus citat integras paginas, de quibus suo loco.

Anni mundi.

		Anni mundi.	
			Quintum de quindecim Aegyptiorum dinastiis, vt regnum eorum antiquissimum & cum primis ferè hominibus natum esse videatur. Nempe quia decima sexta & vltima Thebanorum dinastia, qui ante Hicsos (vt appellat Manetho apud Iosephum) imperarunt, exactè in diluuij principium incidit, vt obseruant apud Eusebium.
			Sextum apud Rabbinos de gemina fame, vna sub Adam ob peccata Cain & filiorum eius, altera sub Lamec propter Gigantum scelera. Et de diluuio Enos, quo tertia hominum pars interiit.
			Septimum de Epicureismo è Luc. 17. & Mat. 24. Edebant & bibebant, vxores ducebant & dabant, ad vsque diem, quo intrauit Noé in arcam & venit diluuium ac omnes perdidit. Addunt Hebrei tyrannides, violentias, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, è 6. Gen.
			Octauum de fabulis Gigantum, quòd non haberent homines Patres, quæ Eusebij nomine (inquit Augustinus de Ciuit.) circumferuntur, & è scriptis Henoch ob antiquitatem fidei suspectæ iudicata traduntur.
			Præter hæc superstũt dũtaxat nomina Patrũ, quamuis aureũ fuerit sæculũ, cuius cõparatione nostra lutea dici mereantur.
Gen. 5.	a ADAM genuit Seth ætatis.	1	a ADAM peccat astu Satanæ per serpẽtem, vt per fistulam, loquentis, secutus est lapsus, fons mortis, morborum & cæterarum calamitatum. Sic enim sibi relictus est homo. deperdita autem gratia atque iustitia originaria, qua præter naturam fuerat affectus, frustra Philosophi aliam malorum causam quæsiuerunt.
			Ex eo tempore homo necessario moritur. 1. quia habet corpus compositum è quatuor elementis se muto per contraria qualitates oppugnantibus, donec vnum eorũ reliqua vicerit. 2. quia perdidit iustitiã originariam, quæ sola reddebat corpus ad põdus, cuiusmodi nũc medici frustra quęrerẽt, vel corporis mometũ ad mortem corrigebat & coërcebat.
			Post peccatum, semen benedictum Christus promittitur. Hæc illa prima Dei promissio Euangelij fons multis deinceps sæculis repetita, varijs figuris dilineata, oraculis & vaticinijs inculcata, qua se consolabantur Patriarchæ vsque ad eius aduentum.
			Hortus Eden, qui & paradisus voluptatis in Eden Mesopotamiæ regione, *Ezec. 17. & 31. Es. 27. 4 Reg. 16.* ad Orientẽ terrę Sãctę, irrigatus quatuor maximis fluminibus, Gãge, Tigri, Euphrate, Nilo. *Gen. 2.* Sed diluuio tãdẽ omnib. sursum deorsum turbatis, ob ruptas maris, terræ, aëris cataractas, *Gen. 7.* ita immutata est terræ facies, vt loci illius vestigium vix vllum deinceps superfuerit, & fluuiorum illorum oculi siue fontes in alias regiones, eásque disiunctissimas translati sint, magno incolentium bono. Omnes enim terram, quam alluunt, oblimant. Spatium terrę his fluuiis hodie comprehẽsum ferè est tertia terrarum pars. Ne quis putet paradisum illum hodie extare, aut locum vbi olim ille extitit, iisdem allui fluuiis. Aliqui eum longè latéque patuisse scribunt per Syriam, Arabiam & Mesopotamiam.
			[De hoc paradiso legatur Beroaldus qui exprofesso de illo scripsit.]
			Illic fuit coniugij institutio, benedictio, dominium in belluas & res alias corporatas homini tributum. Lex de obedientia & temperantia. Sabbathi sanctificatio, quod & obseruatum toto legis naturæ tempore tradunt Hebrei & Lyranus, *Genes. 7.* vt & aliqua alia legalia. Verbi gratia, sacrificium de animalibus, non quibuslibet, sed mundis tantum, abstinentia à suffocato & sanguine *Genes. 8. 9. 17.*
			Adam pœnitentiam egisse dicitur Sap. 10. Eam cepit, quando abscondit se à facie Domini, metuens eius irã, quam

facies Hebraicè significat. Continuauit annis fere mille. Agricola & Agricolarum exemplum. *Zach.* 13. propheta, in Seder Olam cap. 21. siue prophetico spiritu imbutus. Ab origine omnis generis scientia, virtute, iustitia, gratia donatus, sed peccato posteriora amisit, citra spem eorum recuperandorum, nisi ex solo redemptoris beneficio & fide, per quam nouam iustificationem fuit consequutus, tam ipse, quàm reliquum humanum genus. Scientia remansit, per quam diuinas & humanas artes posteros docuit, per quam & ante lapsum nomina rebus, maxime animantibus terrę & volucribus cæli imposuerat. *Genes.* 2. Ex quo sapientissimum & naturę cuiusque scientissimum cum fuisse oportet, vt proinde per eum ad posteros philosophia de animantibus & rebus physicis manauerit.

Cecinit *Psal.* 92. in diem Sabbathi, vt eius sanctitatem & cultum posteris relinqueret ad recolendum creationis beneficium & magnitudinem. *Talmuditi in Baba Bathra.* vsque ad tempus videlicet secundi Adam, id est, Christi, quo ad maius beneficium, id est, recreationis & redemptionis recolendum, in diem Dominicum conuerteretur.

ætatis suæ & mundi anno 130.

Libros scripsit de quibus Aug. lib. 18. de Ciui. c. 38. Quorum (Adę puta & Enoch) scripta, vt apud nos & Iudæos in authoritate non essent, nimia fecit antiquitas, propter quam videbantur esse suspecta, ne proferrentur falsa pro veris. Nam & proferuntur quædam, quę ipsorum esse dicuntur ab eis qui pro suo sensu, passim quę volunt, credunt. Hęc ille.

CAINO *mundi primogenito.*

In agro Damasceno formatus fertur in Trad. Heb. ex humo rubra. Nam Adama, ex qua dictus est, humum rubram sonat qualis est gleba Syriæ & Armeniæ. Alij in terra Israel, quod reiicit Abben Ezra, Gen. 2.

Abel alendorum pecorum autem primus inuenit, in vsum lanarum & pellium. Nondum enim vsus carnium piscium ve ante diluuiũ receptus fuit, dum ea *Gen.* 9. iam tanquã olera virentia (*Gen.* 1. in cibum concessa) permittit. etiamsi reclamet Iustin Martyr. *q.* 119. *ad Orthod.* Potuisse autem vti commodissimè, radicibus fructibus, herbis citra vsum carnium facile declaratur, ex his quę scribit Iulianus Apostata apud Suidam in Hero loto. Vsus autem lanarum & pellium monstratur à Deo, dum primos homines è paradiso mox eiiciendos pelliceis vestibus amiciuit. *Gen* 3. Et consuendi artificium (vt agriculturæ & multarum aliarum rerum) ab Adamo & Heua, dum in paradiso sibi consuerunt folia ficus & fecerunt périzomata, siue subligacula, *ibid.*

Sed nec animalia vlla, vt Leones, canes, vultures toto illo originario æuo videntur vsa carnibus, ex his, quæ docet Basilius ho. 11. Hexa. Quod colligit è 1. & 9. Genes. Quo fortasse alluxit Esaias c. 11. *Leo quasi bos comedet paleas*, significans sub Christo omnia fuisse reuocanda ad primam simplicitatem & statum.

Cain iuxta Heb. traditionem anno mundi 13. nascitur, iuxta Nostros, teste Nangiaco, an. 15. Sororem (Calmanam quidam appellant) eodem secum partu genitam duxit. Nam primi illi partus fuere gemini tergemini-ve. ac masculus & fœmina simul nascebantur, inter quos matrimonij nexus nondum esset prohibitus, *Bereschit Rabba, Genes.* 4. Abel autem iuxta vtrosque trigesimo, qui postea ætatis centesimo occiditur, Virgo (etsi duas gemellas sorores habuerit, quibuscum posset matrimonium agitare, *ijdem in Beres. Rabba.*) Sacerdos & Martyr. Ob quas tres dotes Ecclesia ab Abele incipere dicitur, non ab Adam qui alioqui ad eam pertinuit, & diuturno mille ferè annorum luctu cœlum promeruit. *Ireneus.*

Hos Adam in spiritu docuit offerre Deo decimas & primitias. *Guliel. Nangiacus.* Et reliquum Dei cultum. Nam inde

habuit

ADDÆ SÆCVLO.

Anni mund. habuit Abel, vt de grege suo agnum, Cain de suo agro terræ fruges offerret.

Signum reconciliationis in sacrificio Abelis apparuit, dum de cœlo tactum est. *Hebræi*. Nam hi respectum Dei ad Abelis munera combustionem cœlestem interpretantur, & historia Aaronis Leu. 9. Manuæ Iud. 5. Eliæ. 3. Reg. 18. Salomonis & aliorum litantium. 2. Par. 7. confirmant. Quin & addunt in illo igne leonis faciem fuisse conspectam, vt adumbraretur Leo de tribu Iuda. Nempe eiusmodi sacrificia typus erant Christi, & per eum Deo placebant, qui seipsum veram & vnicam hostiam pro peccatis nostris oblaturus erat.

Abel primus litauit Deo. Hebræi tamen tradunt Adamum prius bouem siue iuuencum sacrificasse, illúmque ritum filios docuisse.

A fratre interficitur in agro Damasceno, qui & inde nomen accepisse fertur. Nam Dammesec. q. sanguinis mixtio. quod secundum fuit in terris hominum scelus, propter quod terra denuo maledicta est.

Duæ ciuitates ab his fundantur. Abel, prima prædestinatorum forma, Dei & iustorum ciuitatem iacit, quæ ad hunc vsque diem peregrinatur in hoc mundo multis calamitatibus obnoxia. Cain, primum reproborum exemplar, Diaboli & impiorum ciuitatem erigit, qui quasi terræ domini & ciues loca terrena construunt. Hinc filij Dei & filij hominum *Genes. 6.* de piis & impiis.

Primus ante diluuium regni speciem constituit (*Ioseph.*) vt post, Nimrod. Præclara Regiæ maiestatis origo, propter quam miseri mortales vsque adeo superbire debeant. Sed Sacerdotium Ecclesiæ, quod in Abele cœpit, illo regno temporali fuit antiquius. quod demum post diluuium incepit. *Aluarus de planctu Ecclesiæ, c. 37.*

Ex maligno erat, & occidit fratrem, quoniam opera eius maligna erant, fratris autem iusta. 1. *Ioan.* 2. Sic Abel mortuorum primus, Cain primus parricida. vt mundi solus cum sua posteritate esset dominus, sator, & parens, *R. Isaac.*

Ei Deus notam imposuit, ne quis eum interficeret. Veteres Hebræi putant esse literam vnam nominis ipsius, fronti eius impressam, verbi causa *n*. Nam est ridiculum, quod recentiores fuisse putant cornu in fronte. Græci malunt tremorem membrorum, suspirium & fœditatem vultus.

[Alij volunt fuisse sanguineam & volubilem oculorum faciem cum toxuitate: quæ hactenus sunt homicidarum certissima indicia, quibus prodantur si defixo contuitu hominem in os aspiciant. Hebræi.]

Agros colere, serere & metere docuit, excogitauítque cum filio suo Henoc artem ædificandarum ædium, aut saltem ciuitatum. Ponderum item & mensurarum vsum.

Cum posteritate incolit Assyriam & huiusmodi orientis partes trans Tigrin & Euphratem, vt Adam, Seth & sancti posteri Syriam & vicinas occidentis regiones cis Euphratem. Sese occupantes in colendo Deo sacrificiis cruentis & incruentis, colenda terra, pascendis pecoribus & huiusmodi artibus naturalibus & innocuis. *Genes. 4.*

Nam Eden regio Mesopotamiæ, vbi erat paradisus terrestris inter eos separabat. *Genes. 4.*

A Lamec septimæ ætatis nepote pro fera occiditur sub annum vitæ septingentesimum. *Bereschit Rabba.*

Hæresim condidit contra Prouidentiam, non esse iudiciũ neque iudicem, neque præmium pro iustis, neque pœnam pro impiis, nec Dei misericordia creatum esse mundum, multò minus regi. *Targhum Hierosol. & Iosephus lib. 1.*

Eius parricidium secutam grauissimam famem multorum annorum, quæ prima fuerit è decem memorabilibus in Scri-

ptura indicatis tradunt initio Targhum Ruth. Fortassis quia *Gen.* 4. scriptum est. Maledictus tu ex terra (i. parte terræ) cùm operatus fueris eam, non dabit tibi fructus suos.

b ADAM genuit primo Cain, sed Ecclesiæ & maiorum Christi successionem duntaxat in textu persequimur, vt & Scriptura, quæ plures quidem filios & filias ei tribuit. Gen. 5. verùm ne primogeniti quidem Cain progeniem in longum producit, quòd absumpta sit diluuio, ac à Deo desciscens falsos Deos & sacra asciuisset. Seth verò vsque ad Christũ perducit, *Luc.* 3. Gen. 4. & 5.

Seth literas Hebraicas & stellarum nomina commentus est. *Suidas.* Astronomiæ inuentum ei etiam tribuitur. *Iosephus.* Gen 4.

Seth q. positio quoniã positus à Deo loco Abelis. *Gen* 4. vel fundamentum, quòd futurus esset mundi fundamentum, cæteris eius fratribus & propinquis diluuio excisis. *Fasciculus Myrrhæ.*

Génitus ad imaginem & similitudinem Adæ *Gen.* 5. id est. bonus vt Adam, pius, pacificus, quietus, non vt Cain turbulentus, & improbus, qui fratricidio jus primogenituræ amiserat, Alioqui iste fortasse similior erat Patri, quantum ad lineamenta corporis & formam.

Apud homines gloriam adeptus est, & super omnem animam generis Adam. *Ecclesiast.* 49.

Henoch vrbium prima de nomine primogeniti Cain, hanc in Libano fuisse scribunt, vbi erat lignorum copia, nempe mons & sylua eiusdem nominis cedrina. Non tamen illic fuisse videtur, sed potius in Assyria, vel alia regione trans Tigrin, quæ esset Orientalis ipsi paradiso Eden. Nam. *Genes.* 4. *Egressus Cain à facie Domini.* (i. loco, in quo ei apparuerat Dominus, siue loco vbi erat cætus piorum, quem Deus solet respicere & fauore prosequi.) *habitauit profugus in terra Nod* (quasi exilij & fugæ, vt latinè latium, quod illic latuisset Saturnus) *ad Orientalem plagam Eden.* i. vltra Mesopotamiam, vbi erat Eden quousque à Lamec suo abnepote interficeretur.

Ante eam Cain locum quendam ædificasse à Iosepho scribitur, Naïs nomine. Deinceps auctum familia hanc vrbem constituisse, ibique primi regni aut potius latrocinij, quo pij ad diluuium vsque infestati sunt, formam & sedem constituisse.

Videtur autem *Naïs* corruptè positum pro Nod. Nam Nod inhabitasse dicitur post fratricidium, *Genes.* 4. Erat autẽ regio ad Orientalem plagã Mesopotamię, in qua Dominus paradisum voluptatis plantauerat ab initio (vel ab Oriente, *Gen.* 2.) Ab euentu sic nominata, quoniam Nod sonat fugam, exilium, quòd in illa terra à Patre, & pijs profugus, & quasi in exilio procul habitauerit, qui ad Occidentalem plagam eiusdẽ Eden in Syriæ partibus commorabantur.

Inde per tam multos annos hominum cætibus condi potuêre etiam vsque ad diluuium plurimæ ciuitates.

c TEMPORE Enos cœpit idololatria, fictitiorúmque deorum cultus. Hic solus in sua familia veram & auitam religionem retinens, pietatem instaurauit. *In hanc sententiam extrema verba capitis* 4. *Genes. Hebræorum Doctores accipiunt in Genesi magna.* Gen. 5.

Scripsisse fertur de religione & modo inuocandi, item de disciplinis. Nam filiis Seth tribuitur columnarum ad posteritatis disciplinam delineatio à Iosepho, Suida, Plinio decantata. Gen. 4.

Huic fragmentum de nonnullis diuinis à Iuda Apostolo citatum aliqui tribuunt *Marianus Scotus*, sed perperã. Nam in B. Iuda legitur: Septimus ab Adam Enoch, non Enos, qui sane fuit ab Adam tertius.

Aliis, homines ab Adam vsque ad Sem filium Noë, Deum

vniuersorum

Anni mundi.

b SETH, genuit Enos an. 105. 130.

235.

Cain ciuitatis Diaboli & regni impiorum conditore. Deinde Henoc eius primogenito siue Cainitarum secundo.

ADÆ SÆCVLO.

3.

c ENOS genuit Cainan ætatis suæ anno 90. 325. 235.

Frad Cainitarum tertio.

Anni mundi.

vniuerſorum conditorem coluerunt. Nullus enim eorum taxatur, quòd diis alienis fuerit deditus, vel immundis dæmonibus obtulerit. *Cyril. initio lib. 1. contra Iulianum Apoſtatam.*

325. Ita, quando tempore Enos nominatim legitur cœptum inuocari nomen Domini, ſolennior quidam cultus tunc inſtitutus ſignificatur. Alioqui Adam, Cain, Abel, Seth, ſimplicem ſacrificandi ritum vſurpauerant. Simplex enim huius loci ſententia pendet è ſuperioribus. Intereà dum Cain & eius ſoboles fundendis metallis, ducendis multis vxoribus ædificandis vrbibus & tentoriis, cæteris rebus mechanicis & huius vitæ excogitandis intenderent. (Nam hæc toto contextu præceſſerunt) Enos natus eſt Setho, qui cœpit inuocare nomen Domini: id eſt, Enos tantum operæ poſuit in amplificando Domini cultu, quantum laboris iſti inſumebant in rebus caducis, ſeſe planè dedens religioni & excogitans ſolennem inuocandi Dei ritum, adiecto animo ad ſuperiorem & diuiniorem vitam. Pulcha antitheſis. Iſti excogitabant res ad hanc vitam vtiles, hic ad futuram.

Hinc ab Enos filij Dei, à Cain filij hominum, *Gen. 6.*

Tunc enim cœperunt filij hominum deſiſtere ab orando Deo, eiúſque nomine inuocando. *Onkelos Gen. 4.* quod prænoſcens Seth filium ſuum Enos vocauit q. ærumnoſum & calamitoſum, quòd ſub eo miſerum & calamitoſum futurum eſſet ſæculum, degenerantibus ſcilicet hominibus à vero Dei cultu ad idololatriam & praua opera.

Diebus Enos Oceani exundatio tertiam mundi partem perdidit. Nec tamẽ ſequentes ætates reſipuerunt, ſibi metuendo à copioſiore diluuio. *R. Selomo Gen. 6.* quaſi fuerit præludium vniuerſalis.

Tum etiam Gigantes cœperunt eſſe in terra, quos Scriptura vocat Anachim: *ibid.*

Ab Anac primo Gigante de cognatione filiorum Dei ſiue Seth, *Abben Ezra Ibid.*

Hoc etiam tempore ab Adam, Seth, & huius ſtirpis nepotibus, duæ tabulæ vel columnæ factæ, vna ahenea (iuxta alios lapidea ſiue marmorea) contra aquæ eluuiones, altera lateritia contra ignis conflagrationes, in quibus liberales artes, præſertim doctrina de Deo & Mathematicæ. In earum altera promiſſionem de ſemine, id eſt, Chriſto Adæ factam, cælatam ſcribunt.

4

Gen. 5. d CAINAN genuit Malaleel, anno 70.

Mehuiaele Cainitarum quarto.

325. 395. d CAINAN videtur quoque primogenitus fuiſſe. Nam ab Adam vſque ad Noë, vno Seth excepto, omnes fuiſſe dicuntur primogeniti. *R. Kimbi initio libri Paralip.*

Nec mouet, quòd nonageſimo anno Patris dicatur natus, Nam hac ætate non niſi circiter ſeptuagenarij procreabant. *Bereshit Rabba & R. Iſaac Geneſ. 10.* vt in ſecunda ætate ob contractiorem vitam incipiebant generare, quando erant 30. annorum aut circiter. *Geneſ 11.* Nam vt infantiæ, pueritiæ, iuuentutis & reliquarum ætatum interualla erant longiora & tardiora, quàm pòſt, ita etiam vires & fructiones. Semel autem apertis ſeminalibus fontibus & genitalibus cauſis atque rationibus *gignebant filios & filias. Gen. 5.* id eſt, numeroſa vtriuſque ſexus ſobole augebantur.

Mortuus eſt ſub Noë, cùm expleuiſſet annos nongentos & decem, quadringentis viginti & vno annis ante diluuium. fruſtra autem dubitatur, an iſti anni fuerint æquales noſtris. nam Scriptura nullos alios agnoſcit, & annus diluuij *Gen. 7. & 8* dierum fuit 365. à decimo ſeptimo menſis ſecundi, vſque ad vigeſimum ſeptimum eiuſdem menſis vertentis anni, mẽſium autem duodecim, nominato ſecundo, ſeptimo, decimo, primo, iterum ſecundo, cuius dies vigeſimus ſeptimus exprimitur, ne quis cogitet menſes pauciorum dierum, quàm nunc.

Tunc erant Gigantes in terra ac deinceps. *R. Selo. Gen. 6.*

[Gigantes dicti quasi γηγαῖοι, id est, exultabundi ac superbientes, ob virium maius robut & corporum procetitatem, non autem ita dicti sunt, quasi è terra nati, vt quidam volunt] Ibid.

e MALALEEL sub Noë quoque excessit, cum 895. annos confeciſſet, ducentis nonaginta sex ante diluuium.

Fuit quoque primogenitus. Nisi quod nonnulli existimant probabile Patrem celerius alios genuisse, sed propter pietatem Malaleelem ius & dignitatem primogenituræ assecutum, quemadmodum Seth, Sem, Iacob, Iudas, fratribus ipsorum natu maioribus præteritis, ad primum gradum prouehi meruerunt. Hinc Malaleelem propheticè nominatum. q. Laudatorem Dei. Atque ita hic tantum fieri mentionem virorum illustrium, è quibus Abraham, deinde ex eius semine populus Dei, tandémque Christus nasciturus esset, nulla habita ratione primogenituræ. Gen. 4.

f ENOS is quoque Noëi sæculo obiit, natus annos nongentos sexaginta duos, ante diluuium ducentis triginta quatuor. Gen. 5.

Omnium diutissimè vixit dempto Mathusale. Nam superauit ætatem Adæ 32. annis.

Hic fuit maximus mundi descensus siue declinatio in religiones & moribus, vt proinde propheticè (quemadmodum multi alij Patriarchæ Seth, Noë, Phaleg, Abraham, Isaac, Iacob, &c. non dubito quin & multi alij, quorum etymon non affert Scriptura) propheticè, inquam, fuerit appellatus Iared q. descensus. Nam loco diuinarum artium emergunt prophanæ professiones & artes mechanicæ per Lamec & eius filios. Gen 4.

Nam Lamec à Caino sextus cum hoc, qui ab Adamo quoque sextus fuit, videtur concurrisse, si modo gradus Cainitarum, gradibus Setteorum respondent.

Cain enim concurrit cum Adamo Patre, vt qui tredecim annis eo duntaxat fuerit iunior. Henoc Caini primogenitus cum patruo Seth, vt qui ipso fuerit aliquanto senior, aut certè æqualis, vt colligi potest è 4. *Genes.* Sic reliqui. Alioqui Moses tantum recensuit posteros Cain vsque ad septimam progeniem, & neglexit annos vitæ, quoniam nihil piorum refert, ista scire, siue quia nimis isti diu vixerunt cum sibi, tum aliis, siue quia male perierunt omnes, ac diluuium in caput cæterorum accersiuerunt. Nominatim Irad, Mehuiael, & Methusael infœliciter periisse tradit *R. Selo. Gen 6.*

Caini autem stirpem vsque ad septimum gradum perduxit Moses, primò ad docendam Dei bonitatem, qui non statim ad eum vleiscendum processit. 2. ad iustitiam demonstrandam, quia tandem puniuit & peccata parentis, etiam in filios æquè prauos requisiuit. 3. ad veritatem oraculi sanciendam, quod septimâ generatione puniendum cecinerat, excisa etiá eius sobole & posteritate *R. Isaac.*

Lamec Caini abnepos (errant qui filium Mathusale accipiunt, etsi eodem viguerit sæculo) bigamiam introducit. Nam primus duas vxores habuisse notatur, *Genes.* 4. quasi sex primis generationibus prima institutio & lex matrimonij siue Monogamiæ in paradiso lata à nullo violata fuerit, etiam in hominum tanta paucitate. Liberos 4. habuit ingeniosos & industrios, ad quos inuentio plurimarũ artium refertur, *Gen.* 4. Venationis exemplum posteris præbuit. Insignis gladiator cum filio Tubal-Cain arma inuenit & fabricauit, quibus cædes fierent, de quo apud vxores verentes ne propterea à Deo puniretur, se purgare conatus est, *Rabbini in* 4. *Genes.*

Audite, inquit, vxores quia occidi virũ in vulnere meo & adolescẽtem in liuore meo. septuplũ vltio dabitur de Cain, de Lamech verò septuagies septies. Ex quo loco etiam ipsũ colligunt Cainem his temporibus interfeciſſe, deinde filium suum Tabalcain. *R. Selo. & R. Isaac.* Ideo enim Mosem de industria

Anni mundi.		
	5	
335.	e MALALEEL gen. Iared, anno 65.	
460.	*Methusaele Cainitarum quinto.*	
	6	
460	f IARED genuit Henoch, anno 162.	
622		
	Lamech Cainitarum sexto.	

ADÆ SÆCVLO.

septem

Anni mundi.

septem generationes Cain expressisse, quod septima foret fratricidij pœnas daturus. Sunt autem hæ, Adam, Cain, Henoc, Irad, Mahuiael, Methusael, Lamec, Tubalcain cum Iabel & Iubal fratribus. 622.

Ita exemplo ataui sui secundam cædem fecisse significatur. *Gen.* 4. Cainum autem casu inter frutices sagitta transfixisse, deinde filium, qui se fefellisset ferámque eum esse dixisset, suffocasse aiunt.

Sacrarum literarum peritus se cum tota posteritate luituru pœnas prędixit fraternæ cædis à Caino atauo suo factæ, haud dubiè diluuio. *Ioseph. lib. 1. Antiq. c. 3.*

Cuius causa, cum vxores ipsi nollent reddere debitum cõiugij, apud Adamum adhuc viuentem dicitur conquestus. *R. Isaac.*

7.

Gen. 5. g HENOCH genuit Mathusalem anno 65. 622. 687.

g IN vtraque progenie est Henoch, quorum ille primogenitus Cain vrbi nomen dedit, hic propter iustitiam translatus à Deo, viuus in Paradisum sub Antichristo cum Elia passurus.

Ambulat cum Deo, ac de eius venturo iudicio vaticinatur, translatus ne videret mortem *Gen. 5. Heb. 11.*

Gen. 4. *Iabel, Iubal & Tubal-Cain Cainitarum septimis.*

Omnium primus videtur libros conscripsisse. Nam vsum literarum iam ab Adamo repetiuimus.

[Leguntur quædam Adami scripta sub nominibus commentorum Ægyptiorum, in spa cœlesti Magia, vt habetur in quibusdam *Ringelbergij* annotationibus.]

Scripsit de futuro iudicio aduersus hæresim Cainitarum, quæ tunc præsertim videtur inualuisse, cuius est hoc fragmẽtum in Canonica Iudæ Apostoli, Prophetauit septimus ab Adam Henoch, dicens: Ecce, venit Dominus in sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis ipsorum, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt contra eum peccatores.

[Hæresis Cainitarum hęc est, vt negarent vllum futurum iudicium. Et contrà, Deum non curare res humanas assueuerarent. Qua de re cùm aduersus de Dei prouidentia contenderet, Abel, frater Caini, ab ipso interfectus est *Hebræi.*]

Scripsit & aduersus cultores idolorum & fabricatores, cuius est hoc fragmentum apud Tertul. libr. de Idololatria. Iuro vobis peccatores, quòd in diem sanguinis perditionis pœnitentia parata est. Qui seruitis lapidibus, & qui imagines facitis aureas, & argenteas, & ligneas, & lapideas, & fictiles, & seruitis phantasmatibus, & dæmonibus, & spiritibus infamibus, & cunctis erroribus, non secũdum scientiam, nullum ab eis consequemini auxilium, &c.

Tum artifices statuarum & simulachrorum omnis generis Diabolus intulit, ex quo Henoch idololatriam secuturam prædixit, omniáque elementa, omnem mundi sensum, quæ cælo, quę terra, quæ mari continentur, in idololatriam versuros Dæmonas & spiritus desertorum Angelorum, vt pro Deo aduersus Dominum consecratentur. *Tertull. Ibidem ex iisdem libris.*

Etiam ostia in superstitionem ventura præcecinit antiquissimus prophetes Henoc. *Ibid.*

Scripsit & de Angelis desertoribus, & eorum ordine. *Tert. lib. de habitu muliebri.* vbi angelos peccatores mundani cultus materias & impudicitię illecebras detexisse, videlicet aurum & argentum, & opera eorum, etiam calliblepharum, vellerúmque tincturas inter cætera docuisse commemorabat. *Idem lib. de cultu fœminarum.*

Quem translatum dicimus, Hebræi mortuum ferè existimant, Idque in iuuentutis flore, quoniam tantum vixit annos, 365. cùm originalis mundi vita multò esset diuturnior,

A D Æ S Æ C V L O.

Anni mundi.

siue propter victus simplicitatem, siue propter temperationem corporum, nondum rationibus & modis extraordinariis corruptam & penitus propè mutatam, siue quia Deus prauitatem hominum in dies crescentem, breuitate vitæ deinceps vlcisci voluit. 622.

[Apparet veteres Iudæos raptum illum Henoch, de præmaturo vitæ exitu intellexisse ex iis, quæ scribuntur Ecclesiastici 43. ℣. *Vt esset exemplum pœnitentiæ gentibus.* Et Sapient. 4. ℣. 11. *raptus fuisse dicitur Henoch, ne malitia mutaret intellectũ eius.*]

Ferè autem dixi, quoniam Onkelos Gen. 5. v. 24. nobiscum sentit. Ambulauit (inquit) Henoch in timore Domini, & non ipse, quoniam non mori fecit eum Dominus. *Et Targhum Hieros.* seruiuit in veritate coram Domino, & non ipse, quia substractus est per verbum à conspectu Domini. *Et Fasciculus Myrrhæ.* Non commemorauit mortem eius vt aliorum, quoniam adhuc ipse viuit. Quod magnum est mysterium. Admonendum scilicet vitam aliam esse expectandam, quo modo translati quoque fuissent homines in æternam vitam, si Adam non peccasset. 687.

Henoch sepeliit atauum suum Adam, deinde superfuit annis 57. translatus anno 69. ante Noë ortum, cum cæteri Patres adhuc essent superstites, & fortasse huius translationis spectatores, quam Deus fieri sic voluit, cum ob alias causas, tum vt homines docerentur non esse vanam spem immortalitatis.

Translatus, ne gustaret mortem, Eliæ sociandus, vt duo testes idonei, secundo Christi aduentui præparentur in confutationem Antichristi, & in gloriam iudicantis filij Dei. *Prosper cap. 6 lib. de Prouid. Dei. Sic & omnes veteres.*

Inde æternitatis candidatus à Tertulliano libr. contra Iudæos. Aliqui addunt in Eden translatum, vbi placidè viuat, in fine sæculi pro Christi fide moriturus. Sed iam è Chrysosto. docui hortum illum diluuio fuisse deletum.

[In *Sedir olam* mentio fit Paradisi terrestris, in quadam superiore aëtis parte, quæ est sine nubibus: vbi aiunt paratas esse beatorum sedes in secundo aduentu Christi, donec ille tulerit sententiam adeundi regni cœlestis. ex. 1. Thess. 4.]

Decessit adhuc iuuenis, in ætatis flore, anno videlicet, 365. *Gen* 5. quæ erat huius æui iuuentus, quot sunt dies anni solaris, vt eius in rebus cœlestibus peritia indicaretur. *Cabbalici.* Hinc citatur ex Eupolemi libro de Iudæis, apud Eus. libr. 9. Præp. c. 4. ipsum fuisse inuentorem Astronomiæ, & à Græcis Atlantem nominatum, item ab Angelis multa didicisse.

[Illi tribuitur voarchademia & manticè terrestris cum aliis plerisque obseruationibus physicis. Ex manuscriptis Rabbinicis.]

Libri Enoch (plurali numero) citantur ab Origene hom. 28. in Num. quibus comprehensa fuisse ait secreta de nominibus non solum plagarum cœli, sed etiam omnium stellarum atque syderum, & in Anacephaleosi lib. de Principiis, librum Henoch (numero sing.) materias vniuersas perspexisse, id est, omnes materiæ diuisiones, quæ ab vna in singulas quasque fiunt species, nempe hominum, animalium, cœli, solis, & omnium, quæ in hoc mundo sunt, quousque perueniret ad imperfectum, id est, ad materiam imperfectam absque qualitatibus. Ita videtur Philosophiam illic diuinam & humanam persecutus. Et lib. 5. contra Celsum, librum Henoch de Angelis è cœlo delapsis. Quem posteriorem vidit Tertullianus vbi suprà.

Prout extãt apud Aethiopes in regno Reginę Sabæ Abyssina lingua, iis etiam tradebantur Dei mandata, leges, ceremoniæque aliquot de Sacerdotio, sacrificiis, alióque diuino cultu, iuxta quas Noë hostias obtulit de animalilus mundis,

non

Anni mundi

non immundis, Melchisedech Sacerdos Dei excelsi libamenta, & panes propositionis, Vulgus vota, primitias & decimas; Abraham eiúsque posteri multa, quę postea Moses nouo Spiritus Sancti afflatu sanxit. Nam ante legem datam, in Genesi, in ipsa naturæ lege plurimos ritus & leges Mosaicas iam fuisse vsu receptas competies.

Non prætermiserat Henoch promissionem de Christo, futuro semine. Nam etiam in fragmento quod supereſt apud D. Iudam, eum venturum ad iudicium cum Angelis concionatur.

Extabant in prima Ecclesia, & proferebantur, è c. 38. Aug. lib. 18. de Ciuit. Integras enim sectiones citant veteres, nominatim Tertullianus lib. de Idololatria, de Pudicitia, & de cultu fœminarum. Origen. in anacephaleosi lib. 4. de Principiis. vt suprà.

Septima generatione siue ætate (quæ incurrit in sæculum Henoch ab Adamo Septimi, vt inuentores à Caino) artes

687. plurimæ repertæ sunt, præcedentibus naturales artes magis exercentibus, vt agriculturam, pecuariam, venatoriam, ædificatoriam, &c.

Nam Iabel à Caino septimus, ab Adamo octauus *Gen.* 4 pastoritiam nece Abelis intermortuam restituit, cui adiecit vsum habitandi in tabernaculis, eaque circunducendi, vt gregem pasceret. Nomadum auctor. Vel vt distingunt illic R. Selomo & R. Isaac, Abel primus fuit pastor ouiũ, iste verò etiam aliorum pecorum & iumentorum, adhibitis plaustris & tẽtoriis ad deserta & loca commutanda, pro cõmoditate pascuorum. Vnde pater habitatium in tentoriis atque pastorum dicitur. *Ibid.*

Iubal eius frater Musices & instrumentorum eius, scorsum psalterij & citharæ inuentor. Vnde pater canentium cithara & organo appellatur. *Ibid.*

Iubilandi vocabulum inde in aliquot linguas fluxit, Consanguineus posterorum Seth, siue è posteris Seth fuisse memoratur, *à Iosepho.* fortasse quòd mater eius Ada ex illa sancta radice manasset.

Fertur autem suum Musices inuentum, quemadmodum & filij Seth, ea quæ de disciplina cœlestiũ repererant, in columnis cælasse. Falso hâc palmam Amphiarao, vel Amphioni Plinius, Orpheo aut Apollini Diodorus Siculus libr. 5. tribuit. Lege D. *Hieronymum ad Dardanum de Instrumentis.*

Tubal-Cain filius quoque Lamech, sed ex alia vxore Sella, artem fabrilem adinuenit, non Vulcanus, quamuis non abludit procul ab hoc nomine, primúsque metalla effodit & vsum ferri atque æris aperuit, túmque cœperunt homines sculptilia facere & adorare. *Philo. lib. 1. antiquit. Biblicarum.* Hinc & sculpturæ inuentor putatur, quod congruit cum his, quæ è libris Henoch docet *Tertullianus libro de Idololatria.*

Malleator quidem & faber in cuncta opera æris & ferri dicitur *Genes.* 4. sed ibi nihil de auro & argento & cæteris metallis & materiis. Verum libri Henoch ibidem à Tertulliano citati etiam ista adiiciunt. Nam & eorum vsus fuit mox post diluuium, haud dubiè ab hoc æuo repetitus.

Noëma eius soror & ipsa quoque ingenio & inuentionis laude valuit, de qua in sequenti Patriarcha.

h GENITO Mathusale tempora fuêre deprauatissima. Nam ideo Pater eius dicitur translatus, ne malitia eius mutaret intellectum. *Sap.* 4. quæ tum scilicet inter homines regnabat.

Atque illud est Gen. 5. V. 22. Ambulauit Henoch cum Deo postquam genuit Mathusale, non quod ante illum genitum non vixisset religiosissimè, sed quia tunc se totum Dei ministerio dicarit, & munere prophetiæ fungi cœperit contra inualescentem impietatem.

8.

Gen. 5. h MATHVSALE genuit Lamech ann. 187. — 687. — 874.

Anni mundi.

Mathusale versatus cum Adam annis 243. cum Noë 600. Nam omnium vixit diutissime, attingens annum propè millesimum. Atque ita Noë, omnia antè Diluuium vel audiuit vel vidit, sicque rerum diuinarum humanarúmque sapientia, fides, religio, traditio, historia continuari facilè potuit, etiam per tres homines vsque ad Abraham, cui quinquaginta octo annis præsentia Noë frui, & ab eo ista omnia discere, per ætatem licuit.

Gen. 4.

Jabel, Iubal & Tubal-Cain Cainitarum Septimis.

Ipso anno diluuij mortuus, septem diebus ante aquarum inundationem, vt sanctè sepeliri & lugeri à nepote Noa posset. *R. Selom, in 7. Genes.* Eo enim vsque, à mundi sexcentesimo octogesimo septimo anni vitæ eius 968. protenduntur. Secundum corruptam 70. editionem, diluuium quidem superauit annis 14. at Scriptura octo tantum animas per aquam conseruatas tradit. Nec vtrumque conciliant, qui cum Patre suo Henoc translatum fuisse asserunt, donec diluuium præteriret. *De quo Aug. lib. 15. de Ciuit.* 874

Commendatur apud veteres Heb. à iustitia & multarum rerum cognitione & sapientia. *R. Abrahã in Fasciculo Myrrhæ.*

Scriptura non vltra Iubalem, Iabelem & Tubal-Cain, id est, septimum gradũ genus Caïni ob superiores causas producit, item quia præcipuæ artes mechanicæ suam originem istis debent, itaque neque nos vlterius Caïnitas continuamus. Noëma istorum soror ingeniosa fœmina, ideóque nominata *Gen.* 4. præter consuetudinem Scripturæ, quæ non solet in generationibus mulieres commemorare, nisi sint virtute vel mysterio singulares. Lanificij & texturæ inuentrix, linum in filo traxit, & pannum texuit, cum antea pellibus bestiarum, lanis, similibúsque materiis consutis, contortis, vel deductis ad tunicas, vestes, stragula atq; eiusmodi alia vterentur. Nam in Paradiso consuendi artis speculum Adam & Heua præbuerant. *Genes. 3.*

Oris musicam & vocum modulos, vt Tubal-Cain frater instrumentorum musicorum, excogitauit. Cuius quidem rei non meminit Moses, sed ex nomine ipsius id satis reliquit testatum. Nam Noëma à suauitate & dulcedine. *R. Isaac, Gen. 4. citato veteri Targhum Hierosoly.* Eam à iustitia & virtute commendant Talmudici, à pulchritudine & forma Midras, qua decepti fuerint filij Dei, de quibus Gen. 6. *Idem.*

Hanc vxorem fuisse Noëi, & matrem Sem, Cham & Iapher, tradunt Hebræi *in Bereshith Rabba.* Recentiores tamen refragantur, vt R. Isaac, quòd putent vniuersam posteritatem Caïni, diluuio fuisse consumptam.

9.

i Adam conspicatus filios filiorum & nepotum suorum vsque ad nonam generationem moritur anno vitæ 930. Lamech autem Patris Noë quinquagesimo sexto.

Gen. 5.

i LAMECH genuit Noe anno 182. 874. 1056

Sepelitur in terra Israel constanti Hebræorum traditione propè agrum Damascenum, vbi fuerat procreatus, vbi etiam hæc ætas traducta est, hominibus nondum per terræ fines dispersis. *R. Isaac in Genes.*

Gen. 4.

Iisdem Cainitarum siue impiorum principibus.

[Ænacim dicti sunt Gigantes, quòd torquibus & monilibus vterentur. ab עָנַק radice. Et si velimus rectè iudicare, propriè Magnates fuerunt ex longa progenitorum serie celebres, vt inde fingant Poëtæ mythologi eos in dies excreuisse in molem ingentem. Illa nota sunt.]

In Hebron siue Kiriath-Arbée ciuitate Anachim (Gigantum) sepultum è Iosué 14. Beresceit Rabba & Midras Cantici Canticorum affirmãt, nempe in valle Mamre à Hierosolymis distante viginti duobus millibus passuum, versus australem plagam, vt, proinde tam sedulò illius loci speluncam à Chananeo Heth, Abraham emerit in eius rei memoriam. Vnde Adam de illis, de quibus Hebræi in officio mortuorũ canunt: *Patres, qui dormitis in Hebron, portas paradisi Eden huic aperite, &c.*

Anni mundi 874.

Nostrorum tamen veterum traditio est sepultum fuisse in .monte Golgotano, in quo crucifixus fuit Dominus. *Orig. tract.35 in Matth. Epiph. in fine Panarij, Athanasius libr. de Passione Domini, Theophylactus in Matt.27. Euthymius ibid. Cyprianus ser. de Resur. Amb. lib.5. Epist.19 & in Lucam c.25.*

Heua mater generis humani annis decem post virum suum Adam moritur, id est, anno vitæ suæ & mundi conditi 640. *Marianus Scotus.*

In vtraque progenie est Lamech & eodem sæculo, quorũ ille est sextus à Cain, vxorius & gladiator, hic nonus ab Adam à sanctitate, prophetica facultate, & futurorum prænotione commendatus.

Nam prædixit diluuium & filij sui fututã virtutem, eúmque Noah. i. consolatorem à נחם *consolatus est*, per Apocopen appellauit, non à נוח *quieuit*, vt fere plerique omnes censent, vt qui humanum genus esset consolaturus, istud videlicet cõseruando & reparando. *Quia* (inquit) *ipse consolabitur nos ab operibus, & laboribus manuum nostrarũ in terra, cui maledixit Dominus, Gen.5.* Quin & respiciebat ad promissionem de Christo, quæ minus fuisset expleta, si filius Noa cũ cæteris diluuio periisset. Sic se spe futuri Christi Patres in his miseriis consolabantur. Alij significationem quietis retinent & Quietatorem interpretantur, quasi placarit iram Dei, eúmque humano generi conciliarit, &c.

1056.

Videtur hic esse Lamech, sub quo secunda fames è memorabilibus decem, quas sic Hebræi initio Targhum Ruth percensent. Decem sunt fames validæ, quas Dominus immisit ad castigandum mundum. Prima contigit Adamo viuente, *Gen.3.* Altera viuente Lamech, *Genes.5. nisi malis esse Lamech quarti Geneseos de posteris Cain.* Tertia Abrahamo, *Gen.* 12. Quarta Isaaco, *Gen.*16. Quinta Iacobo, *Gen.*42. Sexta Booz, *Ruth.*1. Septima Dauide, 2. *Reg.*21. Octaua Elia Propheta, 3. *Reg.*17. Nona Eliseo in Samaria, 4. *Reg.*6. Decima, quæ expectatur sub Messia, de qua fortasse noster *Ioan. in Apocalypsi.*

[Illa decima fames videtur contigisset, sub Claudio imperatore, quam Agabus propheta prædixerat Act. 11. quod est argumentum contra Iudæos validissimum de aduentu Christi Domini, & de Messiæ vera parastasi, cùm alium frustra expectant. Ex suis authoribus libro supradicto, Targhum Ruth.]

Superiores omnes Patriarchæ sub hoc & huius filio Noa moriuntur. Eius enim quinquagesimo sexto Adam moritur. 66. Heua. Eius centesimo sexagesimo nono Seth filius Adæ annorum 912. moritur, tredecimo ante ortum Noe. Eius centesimo decimo tertio Henoch, annorum 365. transfertur, rapitúrque ne malitia mutaret intellectum eius *Sap.*4. Ex quo significatur omnia tunc fuisse corruptissima. Reliqui sex sub Noe.

Ipsius etiam tempore concupiuerũt filij Dei filias hominum, & Gigantes nati sunt, *Genes.6.* Ex nefando enim concubitu posterorum Seth & Enos, in quorum familiis colebatur Deus, & posterorum Cain, qui Idolis dudum seruiebãt, propagantur Gigantes, homines magnitudinis stupendæ. Quos proinde Moses vocat Nephilim, item Gibborim, siue potentes à sæculo, denique famosos, siue magni nominis, propter facinora & terrarum vastationes, *R. Selomo.* quasi bellis vexarint alios, Manzerim siue spurios Talmudici. Nam hic non putant fuisse coniugium sed raptum.

Inde secutam illam secundam famem Hebræi tradunt. Fortasse quia scriptum, *Gen.5.* Iste nos consolabitur ab operibus & laboribus manuum nostrarum in terra, cui maledixit Dominus (id est, quam sterilem & infructuosam reddidit.)

Anni mundi.

Isti antiqui & primi fuere tyranni oppressa libertate humana & pace tranquillitatéque publica. Hoc enim sonat, *potentes à seculo* (meolam. i. olim) antiqui primique tyranni, quibus proinde חמס *Hhamas.* i. violentia, violenta oppressio, vis & rapina tyrannica impinguitur eodem cap. Vt *Gen.* 10. Nimrod cœpit esse *Gibbor*, siue potens in terra. i. tyrannus, nempe post diluuium cœpit primus potentia & viribus alios opprimere sibi subiicere, vt isti ante.

Primi igitur, qui regnarunt & libertatem hominum oppresserunt fuere Spurij & Gigantes ex infausto concubitu nati. Quasi antea vsque ad mortem Adæ homines vitam communem & politicam ducerent intra suam quisque patriam, tribum & cognationem. Primi autem isti veterem & auitum morem noua imperij cupiditate mutarint, seruitutes inducendo, bella aliis inferendo, & rudes adhuc ad resistendum homines perdomando, occasione fortasis ferri & æris superioribus duobus sæculis inuenti.

Quò fortasse pertinet, quicquid de sedecim Aegyptiorum ante diluuium dynastiis tradidêre Manetho, Eusebius, &c. Nam prima hæc ætas traducta est in Syria & locis coniunctis. i. Aegypto, Arabia petræa, Chaldæa, Mesopotamia, Assyria, Armenia & eiusmodi Asiæ Mediterraneis.

A Cain tamen formam quandam regni longè prius institutam tradit Iosephus, de quo suprà.

Sed & luctuosior calamitas ex istiusmodi dispatium cultu coniunctione exorta. Nam cognitio Dei prorsus in aliis extincta est, quàm in Noë, tribus filiis & quatuor eorum coniugibus, vt Deus indignatus post reliquias paucorum piorum, vt Mathusale & Lamech, ad se placida morte collectas, eluuione reliquum hominum genus deleuerit.

Filij ergo Dei Fideles, pij, religiosi illic appellantur, nempe filij Seth & Enos, filij autem & filiæ hominũ carnales, impij, profani, alieni à religione, Idololatræ, posteri videlicet Cain. Nec enim audiendi sunt Iosephus, Tertullianus, Iustinus, Cyprianus, Lactantius, Seuerus, Sulpitius, Suidas, & si qui alij, qui Angelos intelligunt ac censent Deum, vt singularem peruersitatem illorum sæculorum puniret, permisisse, vt Angeli regionum præstites, cum mulieribus congressi, Gigantes humani generis terrores & mastiges procrearent. Angeli enim, æquè ac animę nostræ, sunt essentiæ spirituales, incorporeæ separatæ, purę, seminis denique genitalis expertes, citra cuius missionem impossibilis est procreatio. Quare quę de Incubis & Succubis dęmonibus narrantur, non ad generationem pertinent, sed ad coitum, quem per assumptum corpus simulare possunt Dæmones. Consule Hieronym. quęstionibus in Genesin, Aug. in iisdem, & lib. 15. de Ciuit. c. 23.

Non alienè etiam Chaldęus, R. Abraham Abben Ezra & alij Hebræorum filios Dei optimates & nobiles interpretantur, filios hominum plebeios, & obscuriores.

k 120. annis ante diluuium Gigantum & tyrannorum istorum præcipui furores, direptiones, raptus nuptarum & innuptarum, violentiæ, *Genes. 6.* indicatę, denique Dei decretum de contrahendis hominum diebus. *Seder Olam.*

Quibus totis Deimetum & cultum Noë prædicauit, cum vxore primum, deinde post susceptos liberos cum tribus filiis & totidem nuribus. Vnde octauus prędco iustitię dicitur, 1. *Pet.* 3.

100. ante diluuium annos in arca perficiunda consumit, vsus opera non modo filiorum & domesticorum, sed & quorumlibet industriorum sui æui. Anno enim ætatis 500. mandatum de ea accipit, 600. ingressus est. Imo verò 120. totos in ea se occupauit, adeo vt interrogatus responderet, diluuium venturum, quo omnes submergerentur, nisi resipiscerent.

MATHVSALE SÆCVLO.

10

Gen. 7. k NOE in diluuio natus erat annos 600.

1056.

1656.

Iisdem & aliis Cainitarũ principibus, quorum posteritatem, familiámque diluuium extinxit.

1056.

Ann. mundi.

R. Selom Gen. 6.

Tantę erat molis & artificij, vt quæ futura eſſet mundi epitome. Tanti ponderis, vt non potuerit attolli è terra vlla vi ante diem quadrageſimum, cum iam aquæ propè ad altos montes peruenisſent. *Abben Ezra Gen.7.*

2656. Et quidem tredecim eius cubitis ob onus intra aquam perpetuo permanentibus. *R. Selom.ibid.*

Habuiſſe 300. cubitos longitudinis, 50. latitudinis, 30. altitudinis (erat enim ſex partibus longior quàm latior, & duabus latior, quàm altior, vt poſſet nare, neque à ventis vel vndis euerteretur.) certum quidem eſt, at figura non perinde conſtat.

2656. Alij cubicam, planéque quadratam fuiſſe ſtatuunt, niſi quòd infernè concauas trabes ſubiiciunt, vel certè longas perticas & quaſi temones ante & retrò procurrentes, vt facilius aquæ innataret.

Alij acuminatam quatuor angulis è baſi ipſa paulatim ſeſe in vnius cubiti cuſpidem erigentibus. Sic R. Abraham, qui eam facit ſimilem triangulo, quatuor ſcilicet triangulis è baſi quadrata ſeſe in vnius cubiti apicem per 30. cubitos altitudinis anguſtantibus, id eſt, pyramidi quadrangulæ.

1056. Alij primum è plano in altitudinem quindecim cubitorũ quadratum ducunt, deinde ſtringunt arctántque, donec in pyramidem inæqualiter longitudo & latitudo exurgat, vera autem altitudo in medio verſetur. Alij totam in 30 cubitos quadrant, indéque à quatuor angulis ſuperioribus tectum ſenſim in vnius cubiti acumen attollunt, vt eam ſupernè recto pyramideo, aut certè ouali concludant. Sic R. Selomo, & veteres ferè omnes. Alij etiam figuram priſmam, id eſt ex ſcaleno & iſoſcele conſtantem, ei attribunt. *Euteo libro de Arca Noë.*

Vtut ſit forma magis quadrangula erat, quàm rotunda, vel acuminata vel roſtrata, nullam aut exiguam ſpeciem nauium noſtratium habens, ſine inſtrumentis nauticis, ſed diuina prouidẽtia huc illuc fluctans. Intrinſecus loculata, manſiunculiſq; varia, triplici cõtignatione diſtincta, ima ſentinæ loco, media pro animalibus manſuetis & feris, ſuprema pro hominibus, auibus, herbis & fructibus, in quadrata ſtabilitate conſiſtens, ne impulſu ventorum, aut impetu fluctuum, aut motu animalium inclinari poſſet vel mergi, ſupernè cacuminata, vt imbres celerius omni ex parte diffunderet: è tabulis & tignis Gopher, quæ arbor eſt de lõgiſſimæ & firmiſſimæ cedri genere.

Cubiti, ad quos eius facta dimenſio, ſumendi videntur è proportione & magnitudine hominum iſtius ſæculi, qui vt maiores multo erant, quàm qui ſecuti ſunt, ita & porrectio à brachij flexu ad vltimum digitum. i. cubitus, longè maior. *Abben Ezra Geneſ.6.* Sunt & cubiti quidam ſacri communibus duplo maiores *Ezech.40.* Ita minimum 300 cubiti longitudinis arcæ erat ſexcenti noſtrates.

Origenes mauult fuiſſe Geometricos. Talium autem cubitorum vnus cõtinet nouem vſuales, vnde & Celſo Epicureo probat per analogiam cubiti Geometrici arcam fuiſſe mirę magnitudinis. Quam ſententiam commendat Aug. lib.15.de Ciuit.c.27.

Porta infernè circa arcæ medium hærebat, deinde inſtar pontis ſublicij ſiue ſubductilis, vt clanderetur, ſubrigebatur.

Feneſtra criſtallina ſiue è corpore lumen ſolis tranſmittente, propè tectum interiora illuminabat. *R. Leui Gen.6.*

Tunc ergo vſitata erant corpora diaphana ſiue pellucida. Nam צוהר Tſoar differt ab חלון *Hallon*, quòd Hallon ſit feneſtra quęlibet. Tſoar autem feneſtra pellucidi & ſaphyri-

ni corporis lumen transfundentis. *Ibid.*

Tota autem arca mystica. Materia & forma materiam & formam Crucis præcipui nostræ salutis instrumenti exhibent. Nam latera extensa figuram crucis reddunt. Interiora ordines & gradus Ecclesiæ. In ea animantes omnis generis præter serpentes, &c. Sic Ecclesia ex omnibus nationibus congregatur, & in ea boni versantur pariter & mali, sed hi in inferioribus tabulatis, homines autem & aues. i. boni in superioribus, &c.

Denique Arca quam, fecit, & in qua cum suis euasit, prophetia nostrorum temporum fuit. *August. lib. 18. de Ciuit. cap. 38. & 15. c. 26.*

In eam ingressa sunt septem (bis septem malunt Abben Ezra & R. Leui) animalia munda, cuiusque speciei terrestris, quæ quidem è semine propagantur & duo immunda. Item è singulis volatilium mundorum generibus septem, immundorum duo. Hanc munditiem quidam accipunt ex esu, alij è sacrificiis, in quibus non omnia promiscuè vsurpabantur, sed ea dũtaxat, quæ postea lege præscripta sunt. Ego crediderim vtroque respectu per anticipationem sic fuisse appellata, & Mosem ad legem, quam dictaturus erat in Leuitico, respexisse.

Potuerunt autem omnis generis terrestria & volatilia, ad quorum procreationẽ necessaria est sexuum coniunctio, facile arcæ illius amplitudine comprehendi, quoniam non ita multa illorum sunt genera. Terrestrium enim species, quas vel veterum diligentia, vel recentiorum experientia obseruauit, vix centesimum & quinquagesimum numerum supetant. In quibus boue aut equo maiora paucissima sunt nec plura quàm sex, æqualia non multa, minima verò cæteta omnia.

Serpentes autem vel è putredine, vel ex terræ humore & luxurie oriuntur, vel sunt ancipitis naturæ, vt nihil eos in arcam ad seruandam speciem introire necesse fuerit. Sic nec quæ è commixtione diuersi generis nascuntur, vt Muli, Burdones, Leopardi. Item quæ in aquis sunt ancipitis generis, vt luteres, vituli marini, aues marinæ & fluuiales.

Quantum ad victum etiam feræ & alites, quibus caro cibus est, fructibus pomisque vescũtur, maximè ficubus, glandibus, castaneis, nucibus. Potuit ergo vir sapiens & diuinitus admonitus, quæ cuique congruerent, præter carnes reperire & recondere. Prætera omnibus vesci cogit fames, & nihil est quod Deus suaue & salubre facere non possit, qui etiam vt sine cibo viuerent diuina facultate donaret. *August. & Abben Ezra Genes. 6 v. Vlt.*

Tota posteritas Cain, diluuio absorpta est Mathusale obiit ipso diluuij anno, vel iuxta quosdam translatus est, vt Pater, animo & corpore. *R. Samuel in Parastas c. 13. R. Isaac Gen 4.* Octo animæ duntaxat seruatæ sunt, *1. Pet. 3.* id est, Noë cum vxore, tribus filiis ac totidem nuribus.

Corruptelam istorum temporum indicat Christus *Mat. 24. & Luc. 17.* In diebus Noë erant comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes, vsque ad eum diem, quo ipse intrauit in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium & perdidit eos. Petrus, *1. Petr. 3.* increduli. *Eccles. 44.* tempus iracundiæ. Ex quo liquet, etsi nullus adhuc esset vsus vini, carnium & pisciũ, tamẽ non simplici aquæ potu & ciborum apparatu vios fuisse, sed factitio & dilicato. Denique deprauatos fuisse voluptatibus, opinionibus, moribus, religione, luxu, &c.

Noë ætatis quingentesimo. i. ante deluuium centesimo diuino oracolo monitus non tãtum arcam fabricare incipit, sed etiam filios gignit, non quidem eodem anno, sed tribus

cohærentibus.

Anni mundi 1056.

MATHVSALE SÆCVLO.

Anni mundi. cohærentibus. Iaphet (nam est probabilius Sem fuisse tãum dignitate primum) 500. Cham 501. Sem 502. qui proinde non nisi fuisse centum annorum legitur, quando genuit Arphaxad, bienno post diluuium, *Gen.* 11. id est, sexcentesimo secundo Noë Patris.

Nec prius genuit, quia instituerat viuere in perpetuo cælibatu, vel coniugali continentia, & contemplationis studio, & tædio sæculi sui corrupti, & metu habendi prolem, quæ diluuio ipsi iam ante annos 20. reuelato periret. Quare non
1656. nisi excitatus oraculo dicitur ad procreationem processisse, quò humanum genus seruaret. Fuisse enim cõtinentissimum inde apparet, quia *Gen.* 5. cum de præcedentibus Patriarchis, ipso etiã Henoch sanctissimo dicatur *Genuitque filios & filias*, de solo Noë vsurpatur alia formula, *genuit Sem, Cham & Iaphet.* Qualia multa obseruant Hebræi, qui proinde in Arca castitatis suis exemplar fuisse tradunt, & nepost renouatum quidem *Genes.* 9 præceptum de propagatione, rei vxoriæ dedisse operam, aut vllos suscepisse liberos, quamuis post diluuium 350 an. vixerit, ac eo pertinere veterem fabulã vel allegoriam potius de eo castrato.

Sub ipso sex patriachæ moriuntur. Eius enim 84. Enos magnus Dei inuocator, annorum 905. obiit. Eius 179. Cainam annorum 910. Eius 304. Malaleel annorum 895. Eius 366. Iared annorũ 962 Eius 595. Lamech Pater & Propheta annorum 777. quinque ante diluuium. Eius denique 600. qui erat Diluuij, Mathusale, annorum 968. Ita è Decem Patriarchis originarij mundi solus Noë, septem diebus ante diluuium, fit reliquus.

Noë excepto, omnes primæ ætatis huius Patriarchę viderunt Adamum. Nam.

Seth,		800
Enos,		695
Cainam,		650
Malaleel,	*vixit cum*	505
Iared,	*Adamo,*	470
Henoc,	*annis*	308
Mathusale,		243
Lamech pater Noe,		56.

* *Summa, anni 1656. dies 6.* 1656. * Hæc ætas secundum Hebraïcam veritatem, annorum est 1656. septuaginta corruptè habent 2242. id est, 586. præter iustum numerum, iuxta quos Mathusale annis 14. post diluuium vixisset.

Sic secunda ætas à diluuio ad natiuitatem Abrahæ, secundum Hebræos, expletur an. 293. vel 292. Secundum Septuaginta 942. id est 650. præter iustum calculum.

His perperam circiter 600. addidere 70. Interpretes, vel eorum potius corruptores, vt hæc ætas sit annorum, 2242.

In cæteris ætatibus vsque ad transmigrationem, 70. cõueniunt, aut non nisi vno anno, differunt, vt Isidorus ostendit, aut certè paucis, nisi fortasse in tertia, de tempore habitationis in Aegypto, quoniam in aliquibus exemplaribus Exo. 12. additur Καὶ ἐν γῇ χανάαν. Sed de eo post.

In sexta ætate, quæ est à transmigratione ad Christi natiuitatem, vel mortem, diuersi diuersa sequuntur, vt suo etiam ostendam loco.

HAC PRIMA ÆTATE DOCTRINA ECCLESIÆ promulgatur prophetis Adæ, libris Henoch, &c.

HAC prima ætate puræ & salutaris religionis ad nos transmissæ & ad sæculi extremum duraturæ fundamenta iaciuntur, ac vigent. Fideles vocantur Filij Dei, Genes. 6. *Regebantur* reuelationibus, *Gen.* 2. 3. 4 6. 7. Traditionibus *Adæ. Nam traditiones sunt scripturis antiquiores. Deinde* Prophetiis *Enos & Henoch. Inuidisse enim Adā filiis suis & posteris traditiones ad salutē necessarias non est probabile, cùm id sit quouis parente indignum; præsertim de Deo, eius Verbo, & Spiritu, quos viderat & allocutus fuerat,* Gen. 2. *De creatione Mundi, cuius nobilissima pars fuerat, adeo vt eius rebus Dei iussu nomina secundū cuiusq; naturas imponeret.* Ibid. *De Animæ diuina inspiratione & productione ad Dei imaginem & similitudinem, quam ipse expertus esset,* Genes. 1. *De hominis dignitate & Dominio supra reliqua, quod ipse accepisset.* Ibid. *De statu innocentiæ, à quo exciderat: de lapsu, & peccato, quod commiserat, vt omnium calamitatum fonte, De horto voluptatis, futuræ vitæ immortalis typo, è quo eiectus fuerat, de Angelis, quorum aliqui cum flammeo gladio & versatili ingressum horti tuebantur,* Gen. 2. *De Diabolis humani generis hostibus, eorúmque tentationibus, quorum vnus per serpentem se & coniugem deceperat. De semine mulieris. i. Christo, qui sibi ad peccati & miseriæ medicinam promissus fuerat.* Genes. 3. *De sanctificando Sabbato, propter creationis beneficium, de sanctitate & legibus matrimonij, de quibus ipse prophetasset* Genes. 2. *De sacrificiis & cultu Dei, de Dei præceptis & voluntate, de Morte, de Pœnitentia, de Pœnis propter peccata, quæ omnia ipse experimento didicerat, vel per Spiritum Dei, aut mentis suæ, ingenij, & naturæ præstantiam perfectionémque conceperat. Denique de cunctis mysteriis, ad salutem maximè necessariis, quibus eum Deus plenè non modo vt prophetam, verum etiam vt virum immediatè à se procreatum imbuerat. Nam idcirco ei videtur æuum produxisse in annum 930. i. plusquam primæ ætatis dimidium, vt radices pietatis longas relinqueret. Hinc deinceps* Dei vnitas *in inuocationibus & vsurpationibus nominis* יהוה, *quod non recipit pluralem formā.* Trinitatis mysterium, *è creationis rerum opere. In eo enim vniuersa molitus est Deus per Verbum in Spiritu S: Et ex hominis opificio. Nam in eo, faciamus, inquit, hominem ad imaginem nostram. Verba scilicet Patris ad Filium & Spiritum Sanctum, ipsius tanquam consiliarios, eos tanquam pares & socios ad tam singularem fabricam inuitantis, vel certe trium diuinarum personarum seipsas ad hoc insigne opus cohortantium,* Gen. 2. *Sic, Faciamus adiutorium simile illi. Et, Ecce, Adam factus est, tanquam vnus ex nobis, Ibid. Adde plurali forma Deū Elohim fuisse ab hominibus huius ætatis ferè nominatum & inuocatum.* In Christum fides *tanquam liberatorem,* Genes. 3. *Mulieris semen infestum erit Serpenti, conterétque caput eius. i. vim & potentiam, vbi dicitur Semen mulieris, non Viri, quòd ex incorruptæ virgine sine seminis virilis admixtione nascituros esset. Vbi & Targhum Hierosolymitanum, Remedium erit filiis mulierum & sanitas, tibi autem ô serpens nulla erit medicina. Verùm te ipsi conculcabunt calcibus suis in fine calcis dierum manibus regis Christi, siue per regem Christum.* Figuræ, *quibus est depictus, per incarnationis præludia in externis Dei apparitionibus & anthropopatheia* Genes. 2. 3 4. 6. 7. *In victimis tunc immolatis, propter quas traditur occisus à mundi origine Apo.* 13. *In vestibus pelliceis agni, quæ nudis datæ sunt, idque ad diei vesperam. Nam sub vesperam mundi. i. nouissima ætate erat corporandus & peccatorū nuditatē tecturus.* Fides *in Abele, Henoch, Noa Heb.* 11. Fidei signa *sacrificia duorum generū* Cruenta *in typum sacrificij crucis, Agnus Abelis, fide oblatus & à Deo probatus acceptúsque externo quòdam & visibili signo* Genes. 4. *Heb.* 11. Incruenta *in typum Eucharistiæ sacrificij incruēti, Minhá siue oblatio Cain de terræ frugibus. Ibidem.* Et sacramenta, *patrum externi & religiosi ritus ab Enos instituti* Genes. 4. *locaque religiosa & altaria ab Abele & Cain erecta, Ceremoniæ ab Henoch scripto etiam relictæ & fortasse purificationes, tanquam baptismata, vt in sequentibus naturæ ætatibus Genes.* 35. *Iob.* 1. *& Legis, Leuit.* 10. *Num.* 6. *quo modo Diluuium Baptismi Typus.* 1. *Pet* 3. Matrimonij *in paradiso instituti*

tuti. Geneſ.2. Hoc nunc os ex oſsibus meis,& caro de carne mea. Quamobrem relinquet homo patrem & matrem ſuam,& adhærebit vxori ſuæ,& erunt duo in carne vna. i. duo ſuppoſita in vno coniugali commercio per ſubſtantiarum inter ſe commixtionem: vel duo in vna prolis perſona. Gen.1. Benedixitque illis Deus,& dixit,Creſcite, & multiplicamini, & replete terram ſubiicitéque eam, Pœnitentiæ & eius operum. *In libro Henoch, qui extabat in prima Eccleſia, & ad iſtud docendum citatur à Tertull.libro de Idololatria ,imò,& B. Iuda in Canonica,Huius virtutis præco fuit Noë 2. Pet.2. Exempla autem illuſtriſsima Adam , qui poſt Abelem & Cainum ortos videtur ſtatuiſſe viuere in perpetuo cœlibatu & luctu, vt ſua peccata liberius plangere poſſet, nec ad cognoſcendã Heuam proceſsiſſe, niſi ad ſuſcitandum ſemen ſanctum in Abele extinctum, Gen.4.[Idque iuxta ſacramentum pœnitentiæ iam tunc à Deo inſtitutũ his verbis: Quia puluis es & in puluerem reuerteris. Gen.3.] Heua, quæ filiorum alterum Habelem vocauit. i. vanitatem, anhelitum, fumum vaneſcentem. Seth,qui primogenito ſuo nomen impoſuit Enos. i. ærumnoſi. Habel,qui virgo permanſit vſque ad diem necis ſuæ. i. annum vitæ centeſimum.* Bona opera. *Eorum præco Noë, 2.Pet.2. Ea Deum promereri Gen.6.& 7. Placere Deo Gen.5. citante Apoſtolo Heb.11. Nonne ſi bene egeris recipies , ſin male, ſtatim in foribus peccatum. (.i. pœna peccato debita) aderit Gen.4.* Liberum Arbitrium, *ex eodem loco Hebræi ferè omnes illud colligunt. Item è verbis adiunctis, Sub te erit appetitus eius (peccati) & tu dominaberis illius (peccati, vt & Abben Erra & Rabbini ferè omnes illic docent, planè vt Auguſtinus lib. 15. de ciuit.c.7.) Quod Deus Caino inculcare voluit,ne ipſe putaret peccato Adæ patris ſui libertatem arbitrij eſſe amiſſam,& impietatem,quam Caluinus ſequitur, de neceſsitate peccandi amplectendam.* Miniſterium publicum, Sacerdotium. *Gen.4. Habel & Cain ſacrificant. Enos incipit inuocare nomen Dei (paulo ſolennius, quàm antea) Gen.5. Citante B. Iuda publicè Henoch prædicat verbum Dei. Gen.6. Noë,interpretante B.Petro 2.Pet.2.* Feſta *Gen.2. Benedixit Deus diei ſeptimo,& ſanctificauit illum. i. ſacrum ſanctúmque haberi iuſsit. Quare Adam Sabbatum celebrat & colit,in illúdque condit ex antiquis Rabbinorum monumentis Pſal. 91. & in Diem Sabbati inſcribit. Reliquos Patres Sabbatizaſse quoque Abben Erra in Decalogum, & Lyranus Gen.7.docent.* Delectus ciborum. *Abſtinentia à carnibus, piſcibus & vino perpetua. Gen.1. vbi herbæ duntaxat , olera & fructus arborum in cibum conceduntur, & vitis Gen.9. non niſi poſt diluuium plantatur,ſiue è ſylueſtri ſatiua efficitur. Gen.2. vbi arboris etiam notitiæ boni & mali eſus inhibetur. Geneſ.7. vbi animalia quædam munda (ad ſacrificium,) alia immunda:* Traditiones *vt de animantibus mundis & immundis* Gen.7. *de Matrimonio non agitando cum impiis & diſparibus religione Gen.6. de vltione ſeptuplum danda de Cain Gen.4. Nam etiã Dei colloquium cum Cain poſt multa ſæcula ad poſteritatem peruenit. Lamech enim ab ipſo ſextus circa mundi ſeptingenteſimum, Septuplum,inquit,vltio dabitur de Cain,&c. Ibid. Multo magis per manũ acceptæ ſunt Dei verba ad pios Adã, Heuam, Abelẽ, Enos, Henoch, Noam,&c.* Cura mortuorum, *dum Adæ ſepulchrum religioſè & inuiolatè in Hebron conſeruatur vſque ad Ioſuë Ioſ.14. ex interpretatione etiã veterum Rabbinorũ in Bereshith Rabba & in Midras Cantici Canticorum. Ad quem locum poſtea vxori, ſibi & poſteris ſepulchrum delegit Abraham magno precio Gen.23. de quo illud Iudæorum in officio pro defunctis, Patres, qui dormitis in Hebron, portas Eden aperite illi. Gen.5. Henoch non apparuit,quia tulit eum Deus , quaſi quæſitus fuerit ad ſupernũ officiũ. Dies ſeptem diſtulit diluuiũ à ſe præfinitũ Deus in gratiã Mathuſale, vt eius exequias Noa cum ſua familia ſanctè & honorificè curare poſſet, R. Sel. Gen.7. v.4. Denique reliqui Patriarchæ propter ſanctorum communionem in palæſtina vel quàm proximè viuere , mori, ſepeliri, & diem Domini expectare cupiuerunt, vt Rabbini docent è ſuis traditionibus & hiſtoriis:* Purgatoriũ. *Carcer, in quem incluſi ſpiritus eorũ, qui increduli fuerunt aliquando quãdo expectabant Dei patientiam in diebus Noë cum fabricaretur arca 1. Petr. 3. id eſt , Dei miſericordiam, quaſi pij illorum temporum exiſtimarent maiorem fore Dei patientiam & miſericordiam , quàm minas à Noë fabricante arcam denuntiatas. Quare & in illa ſua incredulitate, id eſt, nõ credentes futurum diluuium, oppreſsi ſunt , indéque (quia alioqui pij erant) in carcerẽ deſcenderũt , quoúſque eis mortuis Chriſtus veniens prædicaret, Ibid. & euangelizaret, ibid.c. 4. Eius pictura erat flammeus gladius atque verſatilis, interpoſitus inter peccatores & paradiſum Geneſ. 2. Cuius rei myſterium Adamum, quum eſſet ipſi obiectum, non latuit, nec ipſo interpretante poſteros. Eo autem fuiſſe pictum Purgatorium ignem interiectum inter miſeros & cœlos docent Rabbini multi veteres,& è noſtris Origenes. Nam & Iudæi credunt ignem quendam purgantem & emundan-*

tem fidelium animarum maculas per menses duodecim Zoar Gen. 18. *&* 47. *Leuit.* 21. *R. Alphes in tract. Ros Hassana c.* 1. *fol.* 216. *R. Ioseph Albolib. Hikkarim* 4. *c.* 34. *Etsi alij Rabbini per gladium hunc significatam malint gehennam & æternam pœnam, quæ afficiendi essent impij.* Sanctorum memoria. *Cherubim, qui sunt sancti Angeli inter peccatores & paradisum constituti,* Gen. 2. *& custodes gazarum horti Eden, in officio Iudæorum pro mortuis. Habel per fidem defunctus adhuc loquebatur* Genes. 4. *Heb.* 11. *Henoch in cœlum translatus ad piorum consolationem* Genes. 5. Vita æterna. *Ex eiusdem Henoch translatione,* Ibid. *& ex animæ immortalitate, quam credebant ex Adæ diuino ortu, in quo ei insufflauit Deus spiraculum vitæ. id est, extrinsecus ei animam indidit, non è potestate materiæ. Adde qui insufflat de suo aliquid tribuere è R. Nahaman, vnde Poëtæ animam diuinæ auræ particulam didicisse videntur. Item ex vi imaginis & similitudinis Dei, Rursum ex appellatione animæ humanæ ab Adamo imposita.* Neshama *enim diuinũ quid & cœleste designat, quasi* min Shamaim. *i. de cœlis. Præterea è paradisi voluptatis obiectu & recordatione. Nam is erat cœli typus. Denique è Dei & Angelorũ apparitionibus & promissionibus Adæ, piisque factis.* Iudicium futurũ. Gen. 4. *Nonne si bene egeris recipies, &c. Prophetauit & de eo septimus ab Adam Henoch dicens: Ecce venit Dominus cum sanctis millibus suis facere iudicium contra omnes, & arguere omnes impios de cunctis operibus impietatis suæ, quibus impiè egerunt, & de omnibus duris, quæ locuti sunt, contra ipsum, peccatores impij. In B. Iudæ epistola. Atque hæc originarii mundi fides, religio, doctrina, quæ sequentis perenne extitit fundamentum ac radix.*

[*Ex iis omnibus.* 7. *sacramẽta iam tum à Deo fuisse instituta, quorum cùm sit basis Sacerdotium, Deus ipse sanctus est cùm edixit ne fructum mali & boni contingerent: & vice versa de omnibus aliis se sustentarent* 2. *Item benedixit Matrimonium Adam & Euæ* Gen. 2. 4. *instituit Baptismum in specie perisomatum, quæ ipsis Deus præcinxit tegendæ verendorum turpitudini.* Genes. 3 5. *sacramentum est Pœnitentia his verbis* quia puluis es, & in puluerem reuerteris. *Gen.* 3 6. *est Confirmatio, iis verbis* Ipsa conteret caput tuum. *Gen.* 2. *Nam Confirmatio est ad certamen instituta, & victoriam de hoste maligno.* 7. *Sacramentum est, sepultura in spem resurrectionis, Ioan.* 12. *cui adhibetur Vnctio sacra, his verbis,* donec reuertaris in terram, *Gen.* 2. *vnctio autem declaratur à Rabbinis, in eum modum vt Seth ad Cherubim custodem paradisi adierit, & ab illo acceperit tria grana arboris vitæ, è medio paradisi, de qua dicitur. Apoc. vlt.* quòd eius folia sint in sanitatem gẽtiũ. *Sanitas autẽ conuenit vnctioni extremæ. Iac.* 5. *cuius complementum est ipsa resurrectio. Illa autem grana trita oleum reddiderunt quo vnctus fuit Adamus, & in os ipsius illorum granorum ossa indita, è quibus excreuerit arbor sacra Crucis venerandæ Domini, abdita à Salomone in medio templi, à Numine admonito, è cuius loco erupit fons ille sacer. Zachar.* 9. *domui Israelis, quæ Probatica piscina, dicta est* Ioan. 3. *sacramentum est Eucharistia vitæ æternæ, constans fructu arboris vitæ, Gen.* 2. *&* 3. *& Apoc. vlt. vbi dicitur,* ne carpat de fructu arboris vitæ & viuat in æternum. *cuius Symbolum est in gladio Cherubico, pro verbo Dei Heb.* 6.]

Anni mundi

SECVNDA ÆTAS, PATRVM, quæ & Diluuij, quasi pueritia populi Dei.

VSque ad sacerdotium Aaron, omnes primogeniti ex stirpe Noë, cuius series & ordo describitur, fuerunt sacerdotes, victimásque immolarunt, & hæc sunt primogenita, quæ Esau fratri suo vendidit. Hiero. ad Euagrium, è trad. Hebr.

Gen. 8. a DILVVIVM durauit anno vno, diebus 10. 1656. 1657

NOE ET DILVVII SÆCLVO.

a ARCA consedit in montibus Ararat, qui à Græcis Taurus & Ceraunij appellãtur, & Armeniam scindunt, à Chaldæo Onkelos cardui, vel cardueni, quos Cordæos Curtius appellat. Strabo fortasse Gordiæos, partem seu cornu Tauri. Ararat autem esse Armeniam docet Herony. in cuius montibus adhuc appareant arcæ vestigia, & eius quædam frusta in miraculũ factæ rei ab incolis ostendantur. Quod idem proditum à Iosepho.

Diluuium cœpit mense secundo, id est, vt Hebræi ferè sentiunt è R. Eliezer, Octobri, in 40. dies vsque ad 27. Nouembris. Aquæ deinde inualuerunt per menses vndecim. Eóque Seder Olam annum Solis esse productiorem anno lunari, diebus vndecim ostendit.

Probabilius R. Iosua, die decimo septimo mensis secundi, id est Iiar siue Aprilis in dies 40 vsque ad 27 Maij. *Gen.* 7. per dies 150. i. quinque menses inualescentibus aquis, vt ad decimum septimum mensis septimi c. 8. i. Tizri siue Septembris. Nam 40 primi dies, quibus pluit, & rupti sunt fontes Abyssi siue Oceani, his 150 diebus includuntur, contra R. Selomonẽ & Lyranum. Hinc vique ad primum diem decimi mensis. (Tebet siue Decembris) decreuerunt aquæ vsque ad montium cacumina. Post 40 dies emissus est coruus. i. die decimo mẽsis vndecimi (Sebet siue Ianuarij.) Post septem columba. i. decimo septimo eiusdem mensis. Post alios septem non vltra rediit. i post 24 Ianuarij. Quid inde actum sit vsque ad primum diem primi mensis Nisam siue Martij non memoratur, id est, per dies 35 vel 36. Die autem primo primi illius mensis desiccatæ sunt aquæ superficie tenus, tũcque sublatum est arcæ tectum ad captandam auram & flabellandum arcæ aërem. In arca interim adhuc remanet Noe dies 56, id est totum illum mensem Nisan cum 27 diebus mensis secundi Iiar siue Aprilis, cuius decimo septimo, anno superiore sese in arcam iniecerat. Ita in arca fuit mẽses 12 (lunares) & dies decem. i. integrum annũ solarem.

Mirabile diluuium, non tantum quia vniuersum, verum quia paucis diebus, nempe 40, ruptis fontibus Oceani & fluuiorum, terræ venis, cœli aëríque sudoribus & nubibus liquefactis, superauit altissimos montes, quindecim cubitis, id est, mediam aeris regionem multis spatiis, quia eã plurimi de altioribus intersecant, vt Atlas & montes lunę in Africa, Olympus in Græcia, Caucasus in Asia. Sed & terram vndique oppressit circumfuditque, ac in primũ & antiquum ordinem elementa reduxit, vt ætherem igniẽ, ignem Aer, Aerem Aqua, Aquam Terra sequeretur absque vllo dierũ & noctiũ, hyemis, æstatis & reliquarum anni tempestatum discrimine, *Genes.* 8. *v. vlt.*

Berosus ille suppositicius, Noam syderum obseruatione deprehendisse impendens diluuiũ, atque ita naue sibi prospexisse fabulatur. Sic impij astris, naturæ, casui vel humanę industriæ tribuunt, quod à Dei gratia vel iudicio est profectũ.

Diluuium autem Noe, Scriptura non astris, sed Dei iustitię, & voluntati tribuit. Quia omnis caro corruperat viam suam, &c. *Gen.* 6. *Luc.* 17. *Mat.* 24.

De diluuio Ducalionis Ouidius in Metamorph. & Plutarchus Opusculo, Brutas animantes esse rationis participes, eadem ferè scribũt. Vt columbã fuisse emissã, vt naué eiectã

Anni mundi. 1656.

in monte Parnassũ Thessalię (vel potius Indię Paropamissũ) Interim Deucalion fuit Noa 800. annis minimum posterior.

Thebani etiam de Ogygio diluuio aliquanto antiquiore his finitima dictitant. Sic & Americani de quodam suo.

[Plura etiam diluuia Annius Viterbiensis commemorat, sed in eo iudicium & fides à plerisq; doctis viris desideratur.]

Sic Alexander polyhistor & Abydenus à Cyrillo lib. 1. contra Iulianum producti, nempe Saturnum, Xisuthram præmonuisse de futura inundatione, atque ita illum sibi fabricasse arcam, in qua se seruauerit, cum omni bestiarum genere cúmque suis scriptis in Heliopoli Aegypti. Deinde naiigasse cum sua arca in Armeniam, vbi emissis aliquoties auibus, tandam in terram descenderit.

Citatur & Phauorinus & Stephanus de loco, in quem arca descenderit.

Citantur & Berosus, Hieronymus Aegyptius, Mãseas Phœnix apud Iosephũ *lib. 1. Ant.* qui & addunt, locũ, inquo Noe descendit fuisse appellatũ Saleh Noah, Græcè ἀποβατήριον q. descensum Noë, in monte Baris, qui & Paropanisus.

Noe reparatorem orbis, qui in pristinum Chaos diluuio penè redierat, prophani mundi Genesim ignorantes, Cœlum, Ianum & patrem deorum appellarunt. Hic primus vitem sylueſcentem satiuam fecit, viníque vsum hominibus monstrauit, *Geneseos 9.* Ab hoc inuento, Ianus fortasse dictus est: Nam Iain Hebręis vinum est. Herbas hortẽses aliásque eiusmodi reſtituit è seminibus & tenellis plantis in arca reconditis, *Talmudici & R. Selo. ibid.* Artes Mechanicas, quas Cain eiusque posteri repererant, homines docet, Mathematicas ab Adamo, Seth, præcedentibúsque Patriarchis inuentas, duabus ingentibus columnis (quarum vna lateritia erat, ne cõflagratione periret: altera marmorea, ne diluuio absumeretur) imprimit atque, consignat, aut potiùs, è duabus columnis è lapide & latere factis, in quibus disciplinas posteri Seth conscripserant, ne è memoria delerentur, solem lapideam cuãsisse reperit & restituit, quæ in Syria hactenus permanet. *Iosephus primo Antiquit.*

Instrumentum & vsum nauigandi, præceptore Deo, hominibus monstrauit: Nam τεβά, qua voce eius arcam nominauit Moses, non est propriè Aron, id est, arca, sed vas nauigationi aptum. πλοῖον, vt apud Iosephum Berosus loquitur, etsi nauigiorum vulgarium non haberet formam, neque remos. *Abben Ezra. Gen. 6.*

Quo factum, vt posteri duce Iaphet, mari se audacter cõmiserint, repleuerintque Occidentis insulas.

Iosepho assentitur Plinius lib. 7. cap. 56. his verbis. Apud Babylonios fuerunt lapides coctiles, in quibus multa scripta erant de Astrologia, &c. Atque hinc probat, literarũ vsum fuisse apud Assyrios sempiternũ, cum Berosо & aliis.

Noe cum Sem ex Armenia rediit in veterem patriam, id est, loca Damasco vicina, vbi constituit regnum & pontificatum Salem, quæ Melchisedech administrauit. *Hebræi.*

Ibidem posteri eius habitarunt, donec nimium multiplicati & aucti sese expanderunt per Orientalia loca proxima & contigua. Inde enim. i. ex Oriente leguntur profecti tertia ætate in terram Sennaar siue Babyloniam, priusquam dispergerentur, *Gen. 11. v. 2.*

Agriculturam exercens primus arauit terram cum animalibus. Prius enim agros duntaxat fodiebant.

Vnde instrumenta rustica reperisse traditur. *R. Selom. Gen. 5.* Vir agricola, & quia plantauit vineam, qua sata ebrius factus est, vinitor, *Gen 9.*

Nempe recondiderat semina & plantas, vel potius, quemadmodum Deus conseruauit arbores in mediis vndis & fluctibus

1657.

Anni diluuij. 1.

Anni mundi.

ctibus ne subuerterētur & perirent (Nam Gen.8. colūba ore carpsit ramū frōdentis oliuæ) ita radices & semina genitalia. Eius enim prouidentia hic non tantum eluxit in seruanda
1656. Noe familia & animātibus, sed etiam reliquis rebus physicis.

Exemplum altaria erigendi, & sacrificandi à maioribus acceptum posteris tribuit. Ecclesiam collapsam restaurauit.

Apud eum iustitiæ fidei hæredem institutum (*Hebr.11.*) ex arca egressum, Deus renouauit legem de coniugio contra vagas libidines, propter quas præsertim mundus aquis perierat, ad legitimam hominum multiplicationem. Deinde legem de cæde ad eorundem conseruatorem. Tertiò esum carnium & piscium antea intentatum concessit, excepto suffocato, morticino & eiusmodi, in quibus sanguis non est effusus, ipso denique sanguine: quam legem etiam repetiuit per Mosem & Apostolos, in cæremoniam & signum prohibitæ crudelitatis in proximū & cædis humanę *Gen.9.* (Altiora mysteria hic nō persequimur). [Leges illas etiammū Ethiopes Christiani seruant, & validis rationibus tutantur. *Damianus Goes.*] Cum ea autem permissione reliqua animalia quæ crudis vescuntur, sic vescendi consecuta sunt potestatem. Antea enim etiam ipsa herbis pascebantur. *Basil. Hom.11. Hexa.* Huic, Noe vini potum de suo adiecit. Primam tamen viuendi rationem Orientales retinuerūt, quoſque Pygmalion
1657 imperaret, *Hier. cōtra Iouinia.* Quod in Indis continuarunt, præsertim Bracmanes populi & Gymnosophistæ philosophi, ad quorum æmulationem Pythagorici, multique alij Græcorum sapientes se composuerunt.

[Brachmanes, dicuntur de nomine Abraham. Erant enim de illius prosapia, & ritum suarum precum, & totius cultus diuini retinebant. *Ex Rabbinicis manuscriptis.*] Quia Xenocrates scriptum reliquerat in templo Eleusinæ tria hæc præcepta insculpta fuisse, Honorandos parentes, venerandos Deos, abstinendum carnium esu, ex Tripolemi vetusti legibus. *Ibid. & Porphy. lib. de abstinentia ab animalib.* Nam vel sæculo Alexādri Magni Porus IndorūRex dicebat Alexādro, Meus victus sunt olera, palmarum encephali (ideſt pulpæ) & fructus, potus autem aqua, quam mihi fluuius fundit. *Suidas in Φοινίκων ἐγκέφαλοι.* Quæ edulij puritas ita à Porphyrio & Pythagoricis defensa est, vt nisi Dei permissum interuenisse sciremus, videretur naturæ dictamine omnino ab animalibus abstinendum.

[Hinc etiam inter Gentiles, Monachi & Cœnobitæ extitêre. Iudæj etiam id in Essæis præstitêre. Magno itaque foret Ecclesiæ probro, si in hoc ab istis vinceretur, cùm prophetis par sit conditio in vtroque fœdere. At Prophetæ eo vitæ genere vtebantur, vt de Elia & Elizeo constat. *In lib. Reg.*]

Interim animalia permittuntur, quia diluuium corrupit fregítque vim & bonitatem terræ, debilitauit etiā, peiorémque reddidit naturam humanam. Hinc illud Fasciculi Myrrhæ Gen. 10. Omnes generationes post Diluuium fuerunt infirmæ & debiles comparatione priorum ob aquas Diluuij.

Septem præcepta dantur, quæ Hebræi partim præcepta filiorum Noë, partim præcepta naturæ appellant, & obligate etiam gentiles scribunt isto ordine, Non colere idola. 2. Benedicere Deum. 3 Seruare ius publicum. 4 Cauere ab incestu propinquorum, alióque nefando concubitu. 5. Non fundere humanum sanguinem. 6 Non rapere. 7 Non tollere membrum de animali viuenti. *Hebræi passim, ת"ר. Selomo in 2. cap. Ierem. Seder Olam cap. 5.*

Arcus cœlestis, misericordiæ Dei & Crucis, in qua Christus fuit vt in arcu extensus, fit symbolum *Gen.9.* túncque primum in nubibus ponitur aucta Solis luce, *Abben Ezra*, vbi taxat R. Saadiam dicentem extitisse ab initio, sed nunc pri-

mum positum in signum mundi nunquam amplius diluuio perituri. *Anni diluuij.*

Multis annis post (*Aben Ezra Gen. 9.* contra eos qui ista coniungunt) plantata vinea, Noë inebriatus, & irrisus. 1.

Vnde secutum oraculum de eius filiis, qui omnem terram repleuerunt. *Benedictus primùm Sem*, è quo ortus Abraham credentium Pater. Deinde Iaphet, è quo dilatata est gentium plenitudo & ingressa in Tabernacula Sem, i. Ecclesiam. Postremò Chanaan filius Cham infœlicitati seruitutis subiectus. Vnde Chananæi, qui in vndecim gentes creuerant à posteris Abrahę, Lot & aliquot aliorum deleti sunt funditus. *Deut. 2.*

Cham autem, quia destitutus est paterna benedictione, non paruam plagam reliquæ suæ posteritati attulit, vt & ipsa indignationem Dei in suum parentem testaretur.

Nam filij Mizraim secundo geniti, vt Aegyptij nigri & deformes nati sunt, *R. Selo. Gen. 12.* Getuli præter nigrorem ore putidi, vt cogantur salem perpetuo habere in ore. *Postellus in compendio Cosmographico.*

Filij Phut tertio geniti, vt Mauri, nigri, simi, labeones alió-ve modo prodigiosè affecti.

Filij Chus primogeniti nigerrimi, &c. Nam certissimum est originem nigredinis non à regione propriè (vt hactenus est existimatum) ob solis ardores, sed à stirpe & sanguine Chus prouenire. Quoniam sub æquatore & locis vtrique tropico vicinis inter istos nigerrimos sparsi reperiuntur albi vel cineritij, qui illic in sua albedine perseuerant vt qui manarit è sanguine Abrahæ, Salomonis, Iudæorum & aliorum inquilinorum. 2. Quia nec in Indiæ littoribus sub eodem climate, imò verò parallelo (nisi ex traducta aliundè stirpe) eo colore tinguntur. Sed nec in Atlanticæ, in qua homines sunt oleastrino Indóve, aut vt plurimum, cineritio colore, præter paucos, in vno solo loco, ob eámque rem vicinis inuisos cum alioqui veri Aethiopes sibi de sua summa placeant nigredine. 3 quia vsque ad 35. gradum latit. in Africa vltra æquatorẽ sunt aterrimi, cũ apud nos Hispania, Sardinia, Syria, Arabia, Babylõn, Chaldæa, Persis, Susiana, Gedrosia intra 35 gradus latitudinis cis Aequat. nullatenus Aethiopes ferrè videantur. Credendum itaque traditioni Hebraïcæ, quæ ex albo parente Cham (sicut & Iaphet & Sem albi erant) natum affirmat Chus (aut saltem eius posteros) atro colore in sceleris paterni argumentum. *Ibid. pag. 38.*

Præter calamitatem seruitutis. Nam Arabiæ gentes, quæ è Chus descenderant, ab Ismaele, Esaü, Madian, & cæteris Abrahæ filiis è Cethura, à Moab & Ammon Loti filij partim extinctæ, partim sub iugũ missæ sunt. Africæ autem populi perpetuæ Europæorum & Asianorum seruituti obnoxij, qui proinde Reges ferè habuerunt extraneos, olim Iudæos, Persas, Ptolomæos, Græcos, Romanos, Saracenos, hodie Turcas, Ismaelitas. Sed & Abyssinorum Præto-Ioannes suam originem refert ad Salomonem eiúsque nobilitas tota ab Abraham, de quo pòst. De his Damianus Goës.

Proprie tamen Chanaan maledictus infœlix-vè pronunciatus, non Cham, quia auctor fuit, & origo scandali. Turpitudinem enim aui Noë reuelauit, quem non modo non castigauit Pater, sed & fouit, corridendo & conuocando fratres ad istud spectaculum, In eum autem versa est imprecatio non in Cham, ne Chus Aethiopum pater, Mizraim Aegyptiorum, Phut Lybum ea immerentes includerentur, qui proinde & ipsi aucti sunt cælestibus & temporariis gratiis. Nam Aethiopes regnum florentissimum iam olim habuerũt, & perpetuo à diebus Salomonis & Reginæ Sabæ fideles fuerunt. Aegyptij Christum è primis susceperunt. Sic Afri &c. Soli Chananei penitus ab Israelitis vel extincti, vel in

alienas

Anni mundi.
1656.

1657.

Anni diluuij. | *Anni mundi.*

1.

alienas terras eiecti, vbi miserè viuunt & barbarè, &c.

Quòd autem istud contigerit, vt rectè Abben Ezra, multis annis post Diluuium ex eo apparet, quia, Chanaan tunc erat adultus, & præcipuus tragœdiæ auctor, qui tamen erat quarto genitus. Cham enim iam ante eum genuerat Chus parentem Aethiopum, Mizraim Aegyptiorum, Phut Lybũ, *Gen.* 11.

Tunc, imo tota hac 2. ætate habitabant in tentoriis, nullis adhuc pagis vrbibúsque conditis. Nam Genes. 9 nominatur tentorium Noë, & tabernacula siue tentoria Sem (idem enim in Heb. vocabulum. אהל *Ohel* significans tabernaculum motoriũ miniméque fixum.) Quem morem aliquandiu seruarunt Patriarchæ sequentis ætatis, è variis locis Genes. de quibus proinde Apost. Heb. 11. in casulis aut potius in tabernaculis, ἐν σκηναῖς habitando, &c. Et Vrbium primæ post Diluuium, non nisi post diuisionem gentium, prouecto iam Abraham, nominantur & condi docentur, Genes. 10. & 11.

Doctores Hebræi, vt scribit *R. Leui in 9. cap. Genes.* tradunt Cham execuisse testiculos patri, ne deinceps liberos procrearet. Quid simile Poëtę nostri de Cœlo & Saturno fabulantur.

II.

Gen. 11. 2. b SEM, filius Noë genuit Arphaxad ab eiunc anno 2. 1657. 1659.

b Sem post diluuium vixit an. 500. superstes Abrahæ an. 35. vsque ad annum Iacob prope quinquagesimũ. Nam moritur sexcentenarius. Constanti Hebræorum sententia, ipse est Melchisedech, qui per tot annos, nempè à diluuio ad sęculum Iacob, fuit præcipuus ecclesię Dei gubernator. *Hieronymus ad Euagrium.*

[Refertur tamẽ ab Apost. Heb. 7. ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ propter sacerdotij diuini sanctitatem, quæ homines sacratos alios abs se efficit, vnde Moses, Deut. in cantico, de Leui dicit. Qui dixit patri & matri Ego non noui vos.]

Magna probabilitate Hebræorum Talmudici Ioseph. lib. 1. c. 10. Kimhi in Rad. גזל (etsi refragetur initio Paralip.) R. Selomo Genes. 10 docent, Iaphet primo loco à Noe fuisse genitum, 500. scilicet patris anno: Cham secundo, 501. Sem autem omnium postremo, cùm pater peruenisset ad 502. vel 503. etsi contra Nostris, vt *August. lib. 16. de Ciuit. cap. 2.* Iaphet minimus putetur, Sem maximus. Sed eius nihil interest ad nostræ Ecclesiasticę Historiæ seriem.

Interim ratio Hebræorum videtur inuicta. Quicunque fuit primogenitus Noe, erat centenarius ineunte Diluuio. Nam natus quingentesimo anno ipsius, qui sexcentesimo in arcam ingressus dicitur Genes. 6. & 7. Sem autem non nisi fuit centenarius biennio post Diluuium, Genes. 11. qui annus erat sexcentesimus secundus Noe. Sem igitur non fuit primogenitus.

Deinde Genes. 10, vbi ex ordine historiæ texitur trium progenies, Iapheti genus præcedit, Camesis sequitur, Semi tandem subiicitur. *R. Leui.* denique ibid. Sem dicitur frater Iaphet maioris (sic enim accipiunt Hebræi in genitiuo, non in alio casu *Maior. &c.*)

Prius tamen solet nominari à Mose, verùm vt dignior & pietatis auitę tenacior, non vt antiquior. item obseruantiæ & amoris causa ad honorandam eius memoriam, qui suus populúsque sui esset parẽs, denique propter primogenituræ prærogatiuam, dum ex eius semine oriturus esset populus Dei, & Christus.

Sem apud homines gloriam adeptus summam & super omnem animam (post Seth) in origine Adam. *Ecclesiast. 49.* Patris ebrij nuditatem, cui illudebant Cham & Chanaan, pallio cum altero fratre operuit, atque paternam benedictionem promeruit. Salem regiam cõdidit & templo ador-

Japeto Europæorum & Septentrionalium patre.

Camese Arabum, Afrorum Meridionaliúmque satore.

2.

NOE SÆCVLO.

nauit, in quo sacrificiũ & Ecclesiæ sedem primariam fouere erat solitus.

Anni Diluuij

Anni mundi.

Ex eo pij homines procreati sunt, qui in Dei cognitione permanserunt, E'frattibus ij, qui se ad falsa numina contulerunt. 1. 1697.

Non perinde profanis notus fuit, qui alioqui Cham & Iaphet meminere sub nomine Camelis & Iapeti, quoniam Orientalium pater, quibuscum commercium prope nullum habuêre, vt cum Europæis & Septẽtrionalibus, quorũ parẽs Iaphet, cum Afris & Meridionalibus, quos Cham procreauit.

Iaphet ab Hesiodo & Poëtis Iapetus nominatur, cuius filium faciũt Prometheum, à quo hominem è limo terræ factum, & igne Iouis è cœlis delibato animatum scribunt: fortasse, quia sermonibus ipsius, doctrina de creatione protoplasti, apud posteros conseruata sit.

Quemadmodum autem Iapeti, & quidem inter Gigantes, nomen Græcis & Latinis notum fuit, quamuis vnde esset ignorarent, ita fratris nomen non ipsis adeò fuit obscurum, quin inter Gigantes cum Deo bellantes Camesem nominarent. *Vt Cato in fragm. de Originibus.*

Ab his disseminatæ sunt & diuisæ in terra gentes 70. quot notantur capita familiarum Genes. 10 & 11. Nempe 26 è Sem, 30 è Cham, 14 è Iaphet.

Quamuis autem Iapheti progenies gentibus & linguis nomen dantes initio pauciores fuerint, tandem tamen cæteras numero & multitudine superarunt, vi paternæ benedictionis. *Dilatet dominus Iaphet.* i. multiplicet eius sobolem & amplificet eius fines supra reliquos. *Fasciculus myrrhæ.* Hinc effusiones incredibiles populorum è Septentrione in Europam, Africã, Asiam & omnes orbis partes. Hinc amplissima regna Macedonum, Græcorum, Romanorum, Tartarorum, Turcarum, &c.

12.

c Corruptè apud 70. Interpretes Arphaxad dicitur genuisse Caïnam, & Caïna Selam. Nam nullum exemplar Hebraicum hoc loco huius mentionem facit. Quinetiam vetustissimi Hebręi nominatim notant à Noë ad Abraham tantum decem esse generationes, quot erant ab Adam ad Noe. B. quidem Lucas cap. 3. vndecim numerat, ac Cainan infert in hũc ordinem, sed id Græcorum, ad quos scribebat, & quibus sola exemplaria 70. nota erant, causa. Possit etiam dici Arphaxad genuisse Selam per intermedium Cainam. Nam sæpe Hebręis *gignere* tam maioribus reliquis, quàm proximis parentibus tribuitur. Sic cùm non meminisset Cainan Moses, id B. Lucas posuit, siue è veterum Hebræorum historiis, siue è Spiritus sancti afflatu, siue ex opinione Septuaginta, non sua. Neque enim est nouum Scripturam loqui ex aliorum sensu & opinione, non rei veritate. *Aug. lib. 2. contra epist. Parmenia.*

2 c ARPHAXAD genuit Selam ætatis suæ ann. 35. 1659.

37 1694.

Elam, Assur, Lud, Aram quatuor aliis filiis Sem.

Gomer, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Mosoc, & Tyras septem Iapeti F.

Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, 4. filiis Cham.

[De 70. Interpretibus extat defensio recens ædita, nomine Hispani vbi ostenditur ex contextu, iisdem literis quamuis aliis punctis, loca dubia rectè accipi posse, ex mente 70. Porrò non videtur hæc valere ratio, quæ ait, vsurpatam 70. translationem ab Euangelistis & Apostolis propterea quòd esset familiaris, atqui tum erat lingua Syrica in vsu apud Iudæos & Galilęos: neque tamen illa in sacris vtebantur, sed propria Hebręa. Apud Gentes itidem seruabatur Moses. vt dicitur. A&.]

Quod si verè Arphaxad genuit Cainam, deinde Caina Selam, genuit Cainam anno 18. & Caina Selam anno 17. Qua ratione Sela natus est ipsi Arphaxad, cũ Arphaxad ageret 35. annum. Sic Numeri tantum in 70. erunt corrupti, vt totis his sæculis. Atque hæc est prima trium de Chronologia huius ætatis, quæstio.

Cæterũ quia Arphaxad vixit 438. peruenit ad Abrahæ 146.

annum.

Anni diluuij.		Anni mundi.	
2 37.			annum. Isaac 46. Mundi 2096. Sic Heber, à quo Hebræi dicti sunt, omnium Patrum post diluuium diutissimè vixit, excepto vno Sem, nimirum annos 464. vsque ad 80. Iacob. Hac methodo, quinam, quibuscum, & quandiu vixerint, facilè deduces.
			Secunda huius ætatis quæstio est de natiuitate Arphaxad, vt tertia de Abrahæ, de qua suo loco.
			Nonnullis dicitur genitus anno primo diluuij, aliis secundo. Difficultas in eo est posita, quòd *Biennio post diluuium. Gen.* 11. interpretentur post diluuium scilicet inchoatum. Ac sic ferè Hebræi, qui hanc ætatem præfinitè annis 292. concludunt. Simplicius est de biennio post absolutum diluuium.
			Nisi verò tam cito post diluuium reperiretur natus, posset non videri primogenitus, quia Gen. 10. v. 22. & 1. Paral. 1. nominatur tertio loco, nempe post Elam & Assur.
			Vti fuêre generis humani primordia in Armenia, Mesopotamia (ibi enim Eden paradisi locus, *Etc.*) Chaldæa, Syria, ibique ante diluuium homines duntaxat incoluêre: ita hæ ipsæ primum regiones post illud habitatæ sunt, & sapientiam à maiotibus acceptam coluerunt ad vsque labiorum confusionem.
			Post diluuium cœpit habere locum illud Plinij, Quantò magis præterit sæculi cursus, tantò minora corpora fert natura.
	13.		
Gen. 11. 67.	d SELA genuit Heber anno 30.	1694.	d Moritur annorum 433. Iacob 31. Gignit trigesimo & sic ferè deinceps, Nam vt contractior est iam vita, ita & vitæ functionum vsus celerior.
		1724.	No tant enim sub huius patre humanam vitam dimidio imminui cœpisse. Cum enim superiore æuo homines explerent 900. annos, iam his diebus ad 400. redacti sunt, vt sub Phaleg ad ducentos. *R. selo. 1. Paral. 1.*
	Hus, Hul, Gether, Mes Filiis Aram, Syrorum Patris.		Nascuntur copiosè futurarum gentium patres. E Sem cui ab Euphrate cum Syria Oriens totus obtigit, Arphaxad Chaldæorum, quos proinde diminutè Casdim, à tribus postremis literis ארפכשר vocant (è quo Heber Hebræotum) Elam Elamitarum, qui pòst ab infusis in ipsorum regionem Persis de genere Iapheteo & Medorum sanguine, *Fasciculus Myrrhæ Gen. 9.* Persæ dicti sunt. Assur Assyriorum, Lud Lydorum, Aram Syrorum, vnde in Hebræo Syria sic appellatur, cuius metropolis Damascus, etiam vsque ad Augusti tempora vocatis Arameis (inquit Strabo) quos Syros dicimus. E quo Hus Auxitidis regionis in confinio Syriæ & Arabiæ Pater, Hul Armeniorum, Gether Etharorum, qui & Armenij, Mes Mesiorum siue Mæonum. Ioctan Hebri F. Indorum, è quo tredecim Indiatum propagatores suo tempore nominandi.
	Ascenaz, Riphat & Togarma F. Gomer, Gallorum P.		
	Elisa, Tarsis, cittim, & Dodanim F. Iauan Græcorum P.		
67.	*Saba, Hauila, Sabattha, Regma, Sabathaca F. chus Æthiopum P.*	1724.	[*Incatan* regionis nomen inde est ad hęc vsque nostra tempora translatum in illa prouincia. In Historia Indicæ Hispanorum.]
			E Iaphet, cui contigit Septentrionalis regio à Tauro & Amano montibus Ciliciæ & Syriæ vsque ad glaciale pelagus, & Europa vsque ad Gades, Gomer Galatarum siue Gallorum, Magog Scitharum, vnde & Hebręi Scithiam hoc appellant nomine, quod & Hieron. & Iosephus testantur. Madai Medorum, Iauan Ionum, siue Græcorum, vnde in Heb. Gręcia nominatur Iauan Es. 66. Ioel. 3. Dan. 8. 9. &c. & Græci Iones, & quinta eorum lingua Ionica & mare Ioniũ, per quod è Syria itur in Græciam. Tubal Hispanorum siue Iberum Esa. 66. Mosoc Moscouitarum & Capadocum Ponticorum, quorum metropolis tempore Hieronymi Mazaca, Thiras Thracum, E Gomer Ascenez Germanorum, Riphat Riphæorum, vbi & Riphæi montes, Togorma Sarmatarum (Recentioribus Hebræis Turcarum,) E Iauan Elisa Eliseo-
	Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, chaslu, caphtor F. Mizraim Ægyptiorum P.		

rum siue Aeolidum, vnde lingua Græcorum quarta Aeolica. Tarsis Cilicum, quorum metropolis Tarsus, Cittim Cypriorum, quorum ciuitas Citium, quæ nobis Zenonem philosophum peperit, propriè Europæorum maris mediterranei accolarum vel insularium, vnde Romani & Itali Num. 24. & Dan. 11. sic appellantur, & Græcorum insulani. Es. 23. & Macedones, 1. Mach. 8. Dodanim Epirotarum, apud quos Dodoneum oraculum. Rhodamin (Nam 1. Paralip. additur) Rhodiorum.

[Ex Gomer sunt Cimmerij, vt Cimbri postea dicti. vide Olaum magnum de Cimbris.]

E Cham, cui cessit ab Euphrate meridionalis tractus vsque ad extrema Africæ, Chus Aethiopum, vnde Aethiopia Chus Hebraïcè nominatur, Miztraim Aegyptiorum, vnde & in Heb. Aegyptus sic dicitur, & apud Ptolom. & hodie per totum Orientem, Phut Mauritanorum, vnde fluuius Mauritaniæ Phut & tota regio Phutēsis, vbi hodie regnum Fessense, Chanaan Chananeorum, quorum regionē postea Iudæi, vi imprecationis Noë & propter eorū peccata occuparunt. E Chus Saba Sabæorum, in Arabia, de quibus Poëta, mittunt thura Sabæi, Euila Getulorum, qui sunt in parte Aethiopiæ Occidentali, Africæ desertis adhærentes. Sabatha Sabathenorum, qui nunc Astabari, Sabataca Cephalecorum in intima Africa secundū littus maris Aethiopici, quorum annales affirmant Salomonis classem illuc tertio quoque anno auri causa nauigasse. Raama populorum magis mediterraneorum, qui paulatim antiqua nomina perdiderunt, vel potius ignorati sunt à nostris Geographis, vt plerique alij Africæ, verentibus fortasse, ne regionibus extra Tropicum Cancri positis, stulta quadam vulgi persuasione, torrerentur.

[Arbitror in Regionem φοῖ referri posse ad φοίνικας homericos, qui filij etiam Auroræ dicebantur, & tamen *fessa* hinc etiam deduci videtur, quia O punicum aūditur, sono duplicis S. ex ratione Grāmatica, quæ permutat literas, inuicem quæ sunt ejusdem instrumenti: at literæ aspiratæ & sibilantes sunt eiusdem organi in pronunciando. *Ex Grammaticis Arabum.*]

Ex hoc Raama Saba Sabaim auctor, vnde Regina Saba, quæ inuisit Salomonem. Dadan ignotæ gentis, sed Sabainis propinquæ.

E Mizraim Aegyptiorū fonte Lud Marmaticorum, Anam Cyrenaicorum, quanquam hi dicantur bello quodam Aethiopico consumpti. Laab Lybum, Nephtu Nubianorum, Patrus petreæ Arabiæ. Casiu Troglodytarum, de quibus egressi sunt Philistim Palestinorum patres, Caphtor, Capadocum ad Taurum, (non ad Pontum.)

E Chanaan Sidon Sidoniorum, Heth Hetteorum, Iebus Iebuseorum, Amor Amorrhæorum, Gergas Gergeseorum, Heus Heueorum, Arac Aracheorum, quorum metropolis Arca contra Tripolim, in radicibus Libani. Sin Sineopum qui Sin ciuitatem non procul condiderunt, Arad Aradiorū, qui Aradiam insulam tenuerunt angusto freto à Phœniciæ littore separatam. Samar, à quo nonnulli Samariæ montem denominant, Hamath, à quo ciuitas Syriæ Hemath, in Scriptura celebrata, quam Aug. Antiochiam, Hiero. Epiphaniā Græcis temporibus nominatam asserit.

[Ab Heth propagati sunt Catti Germaniæ vt à Girgas, Circassi ipsa nomina hoc indicant. Samar denominat, Sarmatas inuersione literarum.]

Hi quidem longè plures sustulerūt filios, (Nam Gen. 11. de quolib et ferè inculcatur *Et genuit filios & filias.* i. numerosam vtriusque sexus sobolem) sed solum nominantur patres

& capita

Sidone, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heu Arac, Sin, Arad, Samar, & Hamath F. Chanaan.

NOE SAECVLO.

Annis diluuij	Anni mundi.
37.	1694.
67.	1724.

Anni diluuij. | Anni mundi. | NOE SÆCVLO.

& capita gentium & linguarum mixtum. Cæteri sunt per cognationes, familias & gentes confusi.

67. | 1694. | Quare hæc ætas merito inscribi potest mater & parens humani generis, siue ætas propagationis & multiplicationis humanæ. Nam his trecentis annis genus humanum copiosius esse auctum & multiplicatum, quàm 1600 annis diluuium antegressis, ex eo apparet. Primo, quia tot illis annis vix Asiæ mediterraneæ potuerint impleri, cum iam post 300, tanta multitudine extiterint nepotes Noe, vt non modo illa loca repleuerint, sed etiam vniuersum continentem, imo etiam maris insulas, Gen. 10 & 11. Secũdo, quia lex matrimonij siue monogamiæ in paradiso lata sex primis generationibus, ne quidem inter Cainitas violata sit, inter filios autem Dei nunquam, cum iam hoc æuo polygamia locum habuisse videatur è cõiugiis Abrahæ, Iacob, &c. Tertio, si ex vno Iacob intra 430, iuxta alios 210, sexcenta hominũ millia exierunt ex Aegypto, præter paruulos & fœminas, qui non erant pauciores, quot potuêre nasci intra 300, è tribus filiis Noë præsertim benedictione Dei & Patris cumulatis?

Forma certè Ecclesiæ quæ 300 primis, & quidem inter cruces acerbissimas plus creuit auctáque est, quàm vetus Synagoga bis millenis, adeo vt mundum totum occuparit & per eum se latè dissẽminarit.

14.

Gen.11. 101. | e HEBER genuit Phaleg anno 34. | 1724. 1758. | e HEBRAEIS nomen dedit. In Chaldea inter Tigrim & Euphratem remansit cum tota posteritate, quousque Thare cum filiis migrauit in Mesopotamiam, deinde Abraham in Chananeam, à quo Euphratis transitu in alienam terram, Rabbinorum multi, *vt R. Selo. Genes.* 10 Abraham primum Hebræum, indéque eius posteros Hebræos dictos putant, non ab hoc Patriarcha. Nam & *Heber, trans, vltra,* quasi transfluuiales.

Saba & Dadan filiis Regmæ de genere Chus.

Sapiens Propheta apparuit, quòd filium suum vocauit Phaleg, i. diuisionem, quia illo viuente linguæ & regiones diuidendæ erant. *R. Iose.*

Philistim filiis Casluim de genere Mizraim Ægyptiorum patris.

Vocabulo prophetico siue prouidentiæ, vt innotesceret in hac diuisione orbis terrarum, plus fuisse diuinæ prouidentiæ, quàm humani consilij & industriæ.

Secundo genuit Ioctan à diminuendo siue minorando, quòd diminuerit sibi de mundi negotiis, vt vacaret rebus diuinis & philosophiæ. *R. Selom.* 1. *Paral.* 1. Quasi è duobus ipsius filiis vniuersa sapientia manatura esset in homines. Diuina per Phaleg Hebræorum patrem, humana & Philosophica per Ioctan Indorum & Orientalium genitorum. Vnde philosophia illis locis ab omni antiquitate floruit, Bracmanes, Gymnosophistæ. Et in libris regũ, historia præsertim Salomonis, sapientes Orientis. Tardissimè Occidentales sapuimus & sciuimus.

Tres prophetæ huius ætatis Noë, Sem, Heber. *Seder Olam c.* 21.

15.

Gen.11. 131. | f PHALEG genuit Rehù ætatis ann. 30. | 1758. 1788. | f PHALEG à diuisione nomen habuit, patre eius afflato numine quodam prophetico. Eius enim sæculo, id est, sub vitæ ipsius extremum, *Auctore R. Iose.* in diuersas linguas, prouincias, & gentes terra diuidenda erat inter filios Noe. Alioqui natus est 101 post diluuium anno. Ex quibus Sem, qui & Melchisedech sacerdos Dei viui, cum suis, Orientalem Syriæ partem, versus Euphratem obtinet. Cham Zoroastres Bactros, Iudæam, Arabiam, Aegyptum, AEthiopiam, totam denique per ordinem successionis Aphricam. Iaphet, siue Iapetus cum septem filiis eorúmque posteris, Europam nostram & Septentrionalem Asiæ partem. Hinc poeta, Audax Iapeti genus, primum se credere transtris, &c.

Iectan fratre minore.

Antea enim nemo mare sulcarat. Hinc poetæ aureo sæculo negant mare fuisse traiectum. Exemplum arcæ illos in

insulas traxit, quas & repleuisse à Mose memorantur. *Anni diluuij.*

Nomina posterorum eorum Hebraica id clarè indicant *Genes.*10. & 1. *Paralip.* 1. vt Assur, Madai, Luc, Sidon, Iauan siue Ion, &c. Ne Græci glorientur se terris imposuisse nomina. Origines enim populorum secundum familiarum sortiones alibi non leguntur, quàm apud Mosem Gen. 10 & 11. 101.

Ciuitas & Turris Babel ædificatur, ne post hac posset vllo diluuio perire : quæ fabulæ de Gigantibus cum Ioue bellantibus materiâ præbuit, & de Aloidis Titanis & Terræ filiis, qui manibus magnum aggressi rescindere cœlũ, apud Virg. ex Homero.

[Finguntur Titani id est solis & terræ filij, quia ex Oriente veniissent, & eorum origo ignoraretur.]

Ex vna lingua Hebræa, multæ, nẽpe 70. vt Hebræis placet, factæ sunt: quod colligunt è capitibus familiarũ, quæ totum recensentur. *Gen.* 10. Sed id sub finẽ vitæ Phaleg. i. 48. Arahæ. Omnium ergo matrix Hebraica mundo coæua, *Hiero. in Sopho. Orig. hom.* 11. *in Numer. & ferè Hebræi, præter R. Iuda, cui in. tra. Sanedrin. Adæ Sermo Aramæus, id est, Syriacus.* Quæ vt prima fuit, ita erit & vltima. Nam eius vsus est, „erítque in cœlo, dum ea Sancti, vt Psalmus ait, in sæculorum sæcula laudabunt Deum. *Haymo* 1. *Co.* 13. *Viguerius è doctrina Scholasticorum, Instit. c.* 9. §. 1. *v.* 8. *p.* 103. *Remigius* 1 *Co.* 13 *Ioan. Dominicus Cardinalis super Magnificat, Vualdus de monte regali c.* 9. *lib. de laudibus & triumphis trium liliorum.* Vnde & Angelicam dictam putant ab Apostolo 1. Co. 13.

Ita non quærendum cum Platone in Cratillo, Voces ne sint à natura, an ex hominum instituto, vt censuit Aristoteles. Nam Deus ipse linguas confudit, id est, ex vna multas fecit. *Hebræi*, siue miscuit (*Balal* hoc sonat & simplici vnitati opponitur vt mixtio & confusio) miscuit inquam, vt iam non esset vna lingua siue loquela, sed mixtæ, & confusę. i. variæ & multiplices, vt iam se mutuo non intelligerent, sęque separare cogerentur.

Sic earum diuisio siue diuersitas neque est naturalis, cum vnicus principio esset Adam cum sua vxore, sed publica calamitas in hominum genus diuinitus effusa, Deique punitio, neque ex humano consilio, vel vitio, vt prima & vnica progressu temporis fuerit variata, & plures facta, quia simul omnes vnius essent dialecti & idiomata. cum constet 70 linguas radices planè habere diuersas, nec inter se quicquam habere commercij & affinitatis. 131.

[Refertur in arcanis Mecubbalum esse 75. linguas diuersas, quæ per gradus cælestes quinque influxu quodam varientur. ac dicitur hoc ab ipsis orbium motoribus proficisci in mentes hominum. idque ex causarum, quibus res innotescunt cuique varietate perspicua : qualis est efficiens diuersa à suo fine & finali causa. tamen omnes linguæ ad radicalem hebraicam referri possunt, ex illarum varietate, vt nhets lignum. ξύλον. boys, bosco, holtz ex materiali causâ, finali, forma, specie accidente inseparabili & fine. Cùm sint tamen linguæ illæ toto genere differentes ab inuicem.]

Hebraica, quę antea communis erat, apud Hebrum (à quo linguæ & populi nomen) remansit incorrupta, quòd neque consilij, neque opetis eorum, quibus turrim in cœlum erigere placebat, interfuisset. Nam etsi ista confusio contigerit vltimo anno Phaleg. i. ætatis eius 239, at ei Heber superuixit 170 annis, vsque ad 82 videlicet Iacob. In eo enim finiit antiquus Macrobiorum Vigor.

Qui turrim ædificauerunt, appellati sunt Meropes, ob diuisam vocem. *Vide Suidam in Voce, Hebræi.*

Imò verò remansit etiam in Syria & terra Chanaan, anti

quis

Anni mundi.

1758.

1788.

Anni diluuij. 31.

Anni mundi 1758.

quis Patrum ſedibus cúmque in eam venit Abraham Chaldæus, tam ipſe, quàm poſteri ipſius locuti ſunt Labio Chanaan, quæ eſt ipſamet lingua ſancta, circa quæ tempora corrupta eſt in Syria, vt deinceps, non Hebraica ſiue Chananea fuerit, ſed eius duntaxat dialectus proximus. Nam propius Syriaca ad eam accedit, quam reliquæ. *Elias Præf. Methurgheman è Talmudicis.* Quod videtur ſumptum è c. 19 Eſaiæ, In illa die ciuitates in terra Aegypti loquentur lingua Chanaan, & colent Dominum exercituum. Sic enim Eſaias appellat linguam ſanctam & Hebraicam. Atque hinc fortaſſe ſuprà R. Iuda Adæ ſermonem fuiſſe docuit Arameum.

Sed nec qui morabãtur in Syria & Chanaan videntur interfuiſſe conſtructioni turris, aut cõmunicaſſe. Quoniam Gen. 11 v. 2. ſtructores deſcendiſſe videntur de Oriente in campum terræ Sennaar, illicque conſediſſe ad hoc opus. Syria autem & Chananea erant in Occidente terrarum, quæ tunc incolebantur, nempe vltimæ ab illa parte propter mare Mediterraneum: montes Libani Armenięque à Septentrione, deſerta Arabiæ ab Auſtro, Solo Oriente aperto, plano & peruio vſque ad montes Mediæ. His enim finibus concluſa videtur iſtius ætatis habitatio.

Aiunt autem hanc confuſionem linguarum extitiſſe 48. ætatis Abrahæ, 10. ante obitum Noë, ita vt vterque eam ſpectarit. *Seder Olam.*

Indéque terrarum diuiſionem. Nam eam ſtatim eſt conſecuta, eóque promptius, quòd alter alteri peregrinus videretur.

Vnde falſum eſt anno 101. poſt diluuium huiuſmodi cõfuſionem accidiſſe, quod tamen noſtris Chronologis & nonnullis Hebræis apud Abben Ezram placet, nempe quia prima ætas Phaleg incidit in 100. ab ipſo diluuio. Si enim vera eſt Hebræorum hiſtoria, illam oportet factam poſt annum à diluuio trecenteſimũ: ætate videlicet tertia & Abrahæ, quod omnino eſt tenendum. Primum quoniam oportuit prius iuſto aliquo tempore multiplicari ſtirpes, quàm in tam varias orbis partes diſpergi. Deinde, quæ ratio eſt firmiſſima & prope neceſſaria, quoniam gentes multæ, maximæ & præcipuæ nondum erant ortæ, reliquæ non multum auctę. Tantum abeſt, vt illarum linguæ potuerint confundi. Nam tredecim Indicę exortæ ſunt è Ioctan fratre Phaleg minore Geneſ. 10. Præterea illas oportuiſſet præteritas in partitione orbis terrarum, quæ tamen optimam & locupletiſſimã mũdi partem sũt conſecutæ. Non, vt Iſraelitica, quę ideo in partitionem illã non venit, quia adhuc erit in lumbis Abrahę, & pars eius Dominus, *Deut.* 32. qui ei prouidit tandem de terra Chanaan. Denique paulò antè demonſtratum hęc facta ſub extremam vitam Phaleg, quam ad 339. diluuij perduxit. *Gen.* 11. Hinc à diluuio ad diuiſionem terræ & linguarum confuſionem annos 340. numerat auctor Seder Olam, & Hebræi penè omnes. Quibus congruenter Abbas Vſpergenſis Chronici ſui initio, Moſes (inquit) ab Adam ad Noë, à Noe ad Abraham duarum ætatum tempora, ſecundum ſucceſſiones generationum in populo Dei deſcribit, nullam vſquam de regnis & regibus faciens mentionem. quòd reges fortaſſis nondum eſſent. vbi pro *fortaſsis certiſsime*, ponerem. Nam nihil certius, quàm regnorum originem ob ſupetiores cauſas conferendam in quinquageſimum circiter tertiæ ætatis, ſiue Abrahæ.

131.

1788.

Dum 70. linguas duntaxat Hebræi conſtituunt, hoc faciunt, quia apud Moſem non plura ſtirpium capita & principes notantur iuxta numerum filiorum Iſrael profectorum in Aegyptum. *R. Selo. Deut* 32. *Abben Ezra Geneſ.* 10 & 11. Noſtri ſeptuaginta duas pro numero 72 diſcipulorum ad

eas conuertendas à Christo institutorum. Nempe è Iaphet 15. è Cham 30. è Sem 27. Sed rectius Hebræi. Nam concessis 30 stirpibus Cham, vt disertè expressis Genes. 10. è Iaphet solum reperiuntur 14, nisi addas Rodanim, è 1 Paralip. quasi alium à Dodanim. E' Sem vix 24. Item quoniam non plures proferri possunt cæterarum innumerabilium matrices, quales sunt, Hebraica genitrix Syriacæ, Arabicæ, &c. Latina Italicę, Valachicæ, Gallicæ & Hispanicę: Græca Doricę, Ionicæ, Aeolicæ, Atticæ: Slauonica Polonicæ, Boemicæ, Moscouiticę, &c. Germanica Helueticæ, Angelicæ, Flādricæ, &c. Tartarica Turcicæ, Sarmacanicę, &c. Abyssina Aethiopicæ, Sabeæ, &c. Sic illo numero minimè comprehenduntur, vt gentes postea ex istis propagatæ, Verbi gratia Ammonitæ & Moabitæ ex Lot, Idumei ex Esau, Ismaëlitæ, & Hagareni ex Ismaelæ: ita neque illarum dialecti, qui sūt innumerabiles, ita vt intra centum leucarum discrimen in hominum labiis, occulta quædam causa versuram faciat tantam, vt vel propter accentum, vel ob mutationem aliquam literarum, vel additionem, vel detractionem tam paruulo spatio non se mutuo intelligant, sicuti in nouo etiam orbe, Amr nicus Vesputius obseruasse se scripsit.

[Sunt tantùm 8 linguæ primariæ in omnibus gentibus, vt ait Postellus, quæ non possint ad Hebraicā reduci. In suis memorabilibus manuscriptis, è quibus aliquando prodibit tabula ab ipso in id constituta.]

Adde gentes omnes propemodum esse spacio sæculorum inter se confusas, commixtas, vel etiam planè mutatas (Israelitas excipit R. Kimhi initio Abdiæ) propter infusiones, bella, clades, commercia, coniugia, & alios casus. Indéque linguas vel peregrinas, vel nouas, vel commixtas, vel corruptas emersisse, quotidiéque emergere.

Ex peccato accidit illa linguarum multiplicatio, ad puniendam humanam temeritatem. Nam vt linguæ vnitas & similitudo firmissimum est vinculum societatis humanæ & religionis, ita diuersitas certam patit animarum diuisionem, discordiā morum, ingeniorum, studiorum, voluntatum, &c.

Ex tribus Noe filiis 72 gentes totidémque linguæ ortum duxerunt, sed auctus est deinde gentium, plusquam linguarū numerus. Nam ex Sem, gentes 406. progressæ sunt, linguæ 27. E' Cham patriæ 394. linguæ 22. E' Iaphet populi 200. linguæ 23. vt sint numero 72 linguæ, generationes siue gentes 1000. *Arnobius in Psal. 104. Eucher. in Genes. lib. 2. c. 7. Aug de Ciuit. 16. c. 3. 6. 9. 11.* Sed Hebræis, vt docui, 70 tantùm.

Quem tamen numerum vixdum reperio, si quidem excludantur, vt vult Abben Ezra Gen. 11. Sem, Cham, Iaphet, tanquam primarij & solidi Domini terræ, quorum postea hæreditas per capita liberis & nepotibus gentem iustam conficientibus in partes distributa sit. Itaque malo vt & ipsi in partitionem veniant, non sui causa, qui quocunque venirent, apud se essent, sed propter illos filios, qui nō per se, sed in globo vt loquuntur. i. conuinctim & mixtim gentem cōstituere poterant, nisi mallent cum reliquis fratribus confundi miscerique, vt contigit in partitione Chanaan filiis Ioseph minoribus cum Ephraim & Menasse confusis.

Sic enim perspicua erit capitum & stirpium enumeratio. Iaphetinarum 15. Iaphet, Gomer, Magog, Madai, Iauan, Thubal, Mosoc, Thiras, Askenas, Riphat, Togarma, Elisa, Tharsis, Cittim, Dodanim. Chamesearum 31. Cham, Chus, Mizraim, Phut, Chanaan, Saba, Hauila, Sabatha, Regma, Sabathaca, Lud, Anam, Laab, Naphtu, Patrus, Chaslu, Caphtor, Palesheth, Seba, Dedan, Sidon, Heth, Iebus, Amor, Girgas, Heiis, Arac, Sin, Arad, Samar, Hamath. Semearum 24. Sem, Elam. Assur, Arphaxad, Lud, Aram Hus, Hul, Gether

Anni diluuij. 101.

Anni mundi. 1758.

131. 1788.

Mes,

Anno diluuij 131

Anni mundi.

Mes, Heber, Elmodad, Saleph, Hatfarmuth, Iera, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab.

Vbi notandum non assignatam certam partem ipsi Heber pro Hebræa ipsius familia ac gente, vt quæ adhuc esset in lumbis Filiorum, præsertim Abrahæ, nec in iustam cognationem creuisset.

Atque illud esse Deuteronomij 32. *Quando diuidebat altissimus gentes, quando separabat filios Adam (in patrias & Regiones Genes. 11) constituit terminos populorum iuxta numerum filiorum Israel. Pars autem Domini populus eius, Iacob funiculus hæreditatis eius*, id est. Quemadmodum filij Israel cum Iacob ingredientes in Aegyptum erant 70 (*Gen. 46.*) sic sane terminauit siue distinxit filios Adam in populos 70, secundum linguarum varietatem, quando eos diuidebat, & per terras separabat, ita tamen vt, aliis, nempe 69, assignarit & constituerit terminos & patrias suas, Israelem autem præterierit, pro parte & hæreditate ipsius se ei reseruãs & cõstituens, ipsi suo tẽpore prouisurus de terra, quam in manus Chananeorũ potius deposuerat, quàm donauerat.

16

Gen. 11 163 g REHV genuit Saruch, anno 32.

Elmodad, Saleph, Hatsarmuth, Jera, Adoram, Vzal, Dicla, Hobal, Abimael, Saba, Ophir, Hauila, Iobab tredecim filiis Ioctan Indorũ Patris.

1688 1820

g Moritur annorum 239, Abrahæ septuagesimonono, mundi 2027. Præfinitè æquauit dies vitæ patris sui, sequentes reliqui non item, de quare Abben Ezra Genes. 10. & 11. Sub Phaleg diebus, quibus collectus est (.i. mortuus) tria insignia contingerunt, partitio terrarum, confusio linguarum dimidiatio annorum vitę. Sem enim vixit 500 an. post diluuium, Arphaxad 438, Sale 433, Heber 464. Iam Phaleg dimidium dierum illorum vix explet, nempe 239. Sic Rehu filius eius 239. Sic fermè Satug 230. Vnde regula. Post Phaleg nullus peruenit ad dies eius. i. annos 239, præter filium ipsius Rehu. Hęc ille, vbi & significat Phaleg appellatum, non modo quia diebus ipsius terra fuerit diuisa & distincta gentibus & linguis, verum etiam quia dimidiata annis.

A diebus Phaleg diminuti sunt anni humanæ vitæ dimidio vsque ad Dauidem. A Dauide altero penè dimidio vsque hodie, vt sint duntaxat 70 aut 80. *Abben Ezra, Gen. 11.*

Ioctan patruus Rehu laudatur ab humilitate & contẽptu mundi, vt proinde meruerit multis intermediis præteritis gentes tredecim, quę Indias & Orientem possederint, propagate, & numerũ Septuaginta absoluere. Ex eo enim Elmodad pater Emodiorum, vbi Emodij montes Alexandri rebus clari, Hasarmuth Carmanorum, Ophir Perusiorum, vnde purissimum aurum, qui & traiecto Oceano eoo retinuerunt nomen Peruaim hodie vsurpatum, vt olim in historia Salomonis, Hauila Hauileorum, prope Gangem, quorum aurum & lapides pretiosi celebrantur, Iera Gedrosiorum, Saleph, Adoram, Vzal, Dicla, Hebal, Abimael, Saba, Iobab populorũ qui vel antiqua nomina perdiderunt, vel quæ nunc pro veteribus habeant ignoratur, vel si retenta sunt, ad nos non peruenerunt, quia illæ partes minus fuêre à Geographis nostris lustratæ & cognitæ, & Græci vetera corruperunt vel mutarunt pro arbitrio. Nam quis crederet (Verbi gratia) Mizraim esse Aegyptum, Chus Aethiopiam, Magog Scythiam, nisi hoc sactis historiis constaret.

17

163 193 h SARVG gen. Nahor, anno 30.

Eisdem Joctani filiis.

1820 1850

h MORITVR anno vitę 230, Isaaci primo, Mũdi 2050. Nam nemo deinceps attinget dies Phaleg & Rehũ, vita sensim contracta. Primus idola formasse fertur, nec veri Dei cultum retinuisse. Sed absit à semine Sanctorum, cum præsertim adhuc Noë & Sem viuerent quos eum reueritum vt Patres, credidisse vt Ecclesię doctrinæ quę cœlestis pastores, quis debeat dubitare.

Credibilius esset formata ab aliis, vulgi errore & Nimro-

di metu, post Noë mortem coluisse. Nam etiã de piis Ios. 24. Trans fluuium (Euphratem) habitauerunt Patres vestri olim, Thare pater Abrahã & Nachor, seruierúntque Diis alienis.

i MORITVR annorum 148. Abrahæ quadragesimo nono, mundi 1998. Pater Chaldæorum ab aliquibus dicitur. Gen. 11 Nẽpe, quia illic perpetuo mãsit, neque traiecit fluuiũ ad quærendas nouas sedes, miréque auxit familiã attaui Arphaxad. 222

Rapha famosus gigas 1. Par. 2. à quo Raphaim Genes. 14, de posteritate Chanaan terribiles Gigantes, quos expulerunt Moabitæ è terra ipsorum *Deut.* 2. Qui & Emim & Zomzemmim. Videntur se recipisse in Philisteam. Nam illic 1. *Par.* 14 Raphæ posteritas Dauidis tempore, vt Goliath Getheus, & Lahim frater eius 1. *Par.* 20. vbi & gigas 24 digitorum ex eadẽ stirpe. i. senorũ in singulis manibus & pedibus.

κ Thare statuarius, idolorum fictor & venditor. *Hebræi in Bereschi Raba. Suidas.* Gen. 11.

Non puto verum, sat esto vt fuerit cultor è Ios. 24. 292

Abraham hanc artem aliquandiu exercuisse iidem auctores sunt. Sed & hoc puto falsius, quamuis vocationem eius gratuitam non dubitẽ & nullis eius meritis, ex eodem c. 24. Ios. Vix enim poterat vir ad fundandam Ecclesiasticã à Deo factus tam cito obliuisci doctrinæ Noë & filiorum ipsius, præsertim Sem, qui adhuc erant in viuis, & cuius fruẽdi causa meditabatur de adeunda Chanaan.

Primus auctor discessus è patria Vr Chaldæorum Mesopotamiæ vrbe, assumptis secum liberis, itineris, vel voluntarij exilij comitibus, Carras vsque progreditur, vt iret in terram Chanaan. Gen. 11. Vel non tam discessus auctor, quàm voluntarius Abrahæ filij sui comes, è quo Dei mandatum de relinquenda Vr Chaldæorum, idololatriæ imperatrice, resciuerat. *Act.* 7.

Fortasse etiam ipse adhuc terram Chanaã adire instituerat, vbi Deus purè sub põtificatu Melchisedech colebatur, ad vitandam impietatem & persecutionẽ Nimrod. Sed cùm reperisset in Mesopotamia res religionis esse pacatiores, certa occasione illic permansit cum filiis, vbi & mortuus. Hinc in libro Iudith. Hæc est progenies populi Chaldæorum. Antea habitarunt in Mesopotamia, quia noluerunt sequi Deos patrum suorum, sed adorauerunt Deum cæli, vnde fugerunt in Mesopotamiam & fuerunt ibi dies multos.

Hæc autem pertinent ad sequentem ætatem, nam nullæ adhuc erant vrbes & cõtigerunt anno 70 vitæ Abraham. 20 post cœptam tyrannidem Nimrod.

Quandiu Carris commoratus sit, & quam ob causam ibi substiterit, nec in terram Chanaan, vt instituerat, progressus sit, Scriptura reticet.

Vniuersam suam familiam Carras traduxit. Nam filius eius Nahor illic suam familiam & fortunas constituit, nec post patris mortem, fratrem Abrahamum in terram Chanaan secutus est. *Gen.* 22. 24. 27. *& seq.* Delectatus ea sede, quæ patriæ erat propior. Vbi fortasse Diis alienis tandem seruiit. Nam Laban nepos eius Idola habuit, quæ Rachel filia abstulit, & Iacob defodit sub terebintho.

Relictus illic fuit à filio Abraham, qui diuino oraculo in Chanaan vrgebatur, donec 60 pòst annis Charris moreretur. Contra eos, qui è loco Act. 7. perperam intellecto Abrahamum non-nisi mortuo patre illuc venisse & mortuum secum detulisse suspicantur.

Moritur enim ann. 205. Abrahæ 135. Isaac 35. Mũdi 2083

A Noë decimus de semine Sem, tres filios habuit, sed solus Abrahã verum Deum coluit. Reliqui duo Nachor & Haran ad simulachra se traduxerunt. 292

Eius primogenitus fuit Abrahã, non Nahor, non Haran,

Anni diluuij.

18

i NAHOR gen. Tare, anno 29. 1850 1879

Iisdem Joctani filiis.

19

κ THARE gen. Abraham anno 70. 1879 1949

Nachor & Haran fratribus Abrahæ minoribus.

Anni mundi.

1949

Hebræi

Anni diluuij.	Anni mundi.	
293	1949	*Hebræi Gen.* 11. Noſtrorum tamen aliqui minimum Abr fuiſſe cenſent. quod & colligũt è *cap.* 7. *Actorum* vbi Step nus aſſerit Abrahamum exiiſſe Charris poſt mortem Tharæ patris ſui. Ex eo enim ſequi videtur, non natum anno 70 Patris, ſed 130. i. ſexaginta pòſt. Atqui locus ille Stephani cum Moſis litera, & Hebr. traditione, alio modo commodè conciliatur. Non enim inquit poſtquam mortuus eſt Thare, inde i. è Carris primùm Deus eduxit Abraham, ſed *transtulit illum.* i. collocauit *μετῴκισεν* colonum & habitatorem fecit, ac ei quaſi nũquam in poſterum in Meſopotamiam reuerſuro domiciliũ in terra Chanaan ſtatuit. Vnde *μετοικία* non eſt ſimplex tranſlatio, ſed colonia. Nempe Abraham cùm ante patris mortem per annos 60. magis peregrinare tur in terra Chanaan, quàm habitaret, quòd per vices patrem & fratres viſeret: poſtea perpetuas illic ſedes collocauit, neque amplius in Meſopotamiam reuertit.
		Ideóque ante eius mortẽ ne paſſũ quidẽ pedis habuit in terra Chanaan, Act. 7. cùm duobus annis pòſt, nẽpe quando Sara obiit, emerit 400 ſiclis ſpeluncã duplicẽ cũ agro vicino.
		Faceſſet fortaſſis Lyranus negotium. Sara (inquit) tantum minor erat Abrahamo annis decem. Geneſ. 17. putáſne centenario naſcetur filius, & Sara nonagenaria pariet? Si igitur Haran fuit iunior ipſo Abraham, non habebat decem annos, quando genuit Saram, imo ne octo quidem, quia inter natiuitatem Abrahæ & Haran oportet interfluxiſſe ſuos plus minùs annos. Hoc autem videtur incõmmodum, maximè quia illo tempore non niſi ſexagenarij vel ſeptuagenarij generare incipiebant. Hæc ille.
		Cui vt reſpondeam, primum: An non Sara ſe dicere potuit nonagenariam, vt rotundè & breuius loqueretur, non exactè quamuis fortaſſe eſſet minor? Deinde falſò ſupponitur ſexagenarios tot iſto ſæculo cœpiſſe gignere.
		Nam oppoſitum ſuprà, patuit. Habet autem pro incommodo, quod in illo populo non fuit infrequens, vt octauo anno gignerent. Nam quomodo aliter tam pauco tempore fuiſſent multiplicati in populum & gentem, niſi illic fuiſſet extraordinaria fœcunditas?
		Denique Seder Olam hoc docet cap. 2.
		[Hoc etiamnum teſtatur hiſtoria, quæ traditur fœminas octauo anno matres fieri, quamuis deinde multo citius cõſeneſcant.]
		Haran (ait) poſt ſeptennium ab ablactatione accepit vxorem, Hinc anno vitæ octauo natus eſt Lot, ſequenti Ieſca, quæ & Sara. Sic Her anno octauo duxit filiam hominis Chananei, nono Onan. Sic Phares vxorem accepit octauo, nono autem Hezronem genuit. Nam, vt hoc confirmem, quamuis ætas ad procreãdũ idonea ab adoleſcentia incipiat, id eſt, paulò antè 14. an. vt R. Iſaac docet pag. 51. & Aug. lib. 16. de Ciuit. c. vlt. & in Pſal. 104. regula tamen fallit, cum vndecimo Salomon gignit Roboam, decimo Achaz Ezechiam, cumque muliercula alioqui prouecta à puero decenni grauida efficitur, teſte Hieronymo ad Vitalem. Atque hæc pro Hebræis vel etiam exacta Chronologiæ firmitate.
		Haran moriens ante patrem tres reliquit liberos, Lot, Ieſcam, ſiue Saram, Abrahæ, Malcham Nachoris vxorem. *Seder. Olam.* Dubitat tamen Abben Ezra de Lot, Gen. 11.
		Ieſca à Soc ſiue conſpiciendo, quoniam pulchritudine ſua excitabat homines ad ſui cõſpectũ. Hinc illud, & laudauerũt eam apud Pharaonem, vel etiã cernebat futura per propheticã facultatem, quod ſignificauit Deus Abrahæ. Quicquid (inquit) dixerit tibi Sara, fac, & audi vocem eius. *Seder. Olã. c.* 2.
393	2049	[Poteſt etiam vox *Ieſcha* venire *Iſchah*, quòd illa eſt fœmina præſtantiſſima & virago quędam.]

HAC SECVNDA AETATE DOCTRINAM DE DEO, CHRISTO, ET ALIIS CAPITIBVS RELIGIONIS continuatam sic ostenditur.

Summa, anni 293. dies decem.

QVALIS Ecclesiælegis naturæ facies post Diluuium extiterit, perspici hinc potest, vt taceam non esse dubitandum quin Noe, & filij ipsius, ipso viuo, puram & antiquam religionem non modo tenuerint, verum etiam ad posteros traduxerint, quoniam scriptum Noam iustitiæ & fidei hæredem fuisse institutum, Hebr. 11 & octauum iustitiæ præconem, 2. Petr. 2. perfectum, qui in diebus iracundiæ factus sit reconciliatio, & apud quem deposita testamenta sæculi, Eccles. 44. iustum, qui in iustitia sua liberet animam suam à gladio & pestilentia, Ezech. 14. Hoc æuum non modo metientem, sed & quinquaginta ferè annis superantem, Gen. 9. vt Dei verbum & religionem in sequentes ætates perduceret per hanc ætatem cum prima tertiam connectendo. Nam 600 annis vixit cum prima ætate, 48 cum tertia. Hinc Dei vnitas deinceps Genes. 8. 9. 10. 11. Trinitas mysterium Gen. 11. Venite descendamus, & confundamus ibi linguam eorum, & non audiat vnusquisque vocem proximi sui, atque ita diuisit eos Dominus ex illo loco in vniuersas terras. Prætereà vocabant & inuocabant Deum sub vocabulo Elohim, Gen. 8 & 9. Elohim autem pluralis numeri à singulari Eloáh, Dij, id est, diuinæ personæ. Nam pluraliter Deus sic dicitur עמוקלסור in mysterium profundum, Abben Ezra in Psal. 11. eadem prorsus notione, qua Gen. 20, Abraham pronuntiauit: Eduxerũt me Dij de domo Patris mei (id est, tres diuinæ personæ, quarum vnaquaque Deus est) R. Iaphet, eodem citante. In Christum venturum fides, Noe iustitiæ quæ per fidẽ est hæres est institutus, Heb. 11. pactum & fœdus sempiternum accipiens à Deo, Gen. 9. pro cuius signo datus est ei Arcus cœlestis, id est, Christus in Cruce extensus signum fœderis inter Deum & omnem carnem super terram. Ibid. Item Arca forma mystica & ex lignis occultam significationem habentibus, Sap. 14. Spes orbis terrarum ad ratem confugiens remisit sæculo semen natiuitatis, quæ manu Dei gubernabatur. Benedictum est enim lignum per quod fit iustitia. Quin arca nihil aliud erat quàm crux contracta, & conuoluta. Si enim explicetur & exporrigatur forma Crucis exoritur. Sacerdotium externum, publicum ministerium. Noe Gen. 8 & 9. Melchisedech Gen. 14 Sacerdotum benedictiones Ibid. Gen. 9. & 14. Vbi et decimarum perceptio. Fidei signa vt sacrificia cruenta in typum sacrificij cruenti Christi, Gen. 8. Ædificauit Noe altare Domino & obtulit holocausta super altare. Incruenta in typum Eucharistiæ. Gen. 14. Sem Melchisedech erat Sacerdos Dei excelsi, in suis sacris offerens panem & vinum, & decimas accipiens. Nam hotsi est verbum sacrificale, vt Iud. 6. v. 18. quare 70 longe ante Christum verteram Obtulit, sicque illum locum intellexerunt veteres Rabbini, vt R. Iohai pater R. Simeon auctoris Zoar, Talmudici, R. Mose Haddærsan, R. Selomo, &c. Gen. 9. Noe plantat vineam non tam vt biberet, quàm vt libaret Deo, & sacrorum libaminum deinceps instituẽdorum vsum insinuaret. Nam etiam hic veteres Rabbini magna mysteria contemplantur vt R. Iacob Baal Hatturim illic attingit. Sacramenta, in patrum externis cultibus & ritibus, quos Sem literis mandasse scribunt, qui & solenniter benedicebat, &c. Gen. 14. In eorum benedictionibus & imprecationibus: Benedictus Dominus Sem, Dilatet Deus Iaphet, &c. Gen. 9. Lex enim naturæ non fuit sine sacramẽtis Purificationum, In arca octo animæ saluæ factæ sunt per aquã. Quod & vos nũc similis formæ saluos facit baptisma, 2. Petr. 3. Nam in liberationis è diluuio memoriam purificationes

fications & lauachra in sacris retinuisse videntur, vt Gen. 35. Matrimonij, *eius institutio & benedictio renouatur semel Gen.* 8, *bis repetitur Gen.* 9, Penitentiæ. *Eius præco cum esset Noe ante Diluuium prædicans incredulis* 1. *Petr.* 3. & 2 *Petr.* 2, *non videtur post ab ea inculcanda desticisse, vt qui exemplum iræ Dei in impios tam luculentum conspexisset & sensisset. Nam Deus originali mundo non parcens, Diluuium exemplum eorum, qui impie acturi essent, posuerat. Ibid. Mat.* 24. *Luc.* 17. *Nec solum eam verbo docuit, verum etiam opere. Nam cas. & continenter deinceps vixit, quasi exectis testiculis ex Hebraicis traditionibus, et in sudor. cultus sui, vt qui esset agricola & vinitor, multiplicandi & politica regendi negotium tribus filiis relinquēs, sēque in vnica pietate & mundi contemptu exercens.* Templa, loca religiosa: *eorum species in altari, quod Noe ædificauit, vbi odoratus est Dominus odorem suauitatis, Gen.* 8. *item, Templum in Salem à Melchisedech ædificatum pro sede religionis primaria è Tradit. Hebr. & Ioseph. lib.* 6. *belli c. vlt. vbi oraculum fuisse videtur, ad quod perrexit Rebecca vt consuleret Dominum, Gen.* 25. Delectus ciborum. *in abstinentia à sanguine & suffocato, Gen.* 9, *in distinctione mundorum animantium ab immundis, Gen.* 8, *non iam ad sacrificationem solam, verum etiam ad esum bestiarum iam tunc primum concessum, Gen.* 9. Festa. Noe, *& reliquos patres Sabbatum semel à Deo sanctificatum vitè seruasse tradunt Hebræi, vbi suprà. Et sanè non est probabile Patres Diei consecrationem à Deo tam solenniter factam Gen.* 2 *neglexisse, qui longe minora adeò religiosè obseruauerunt.* Præcepta *septem, data filiis Noe isto ordine. Nam colere idola, Benedicere Deum, seruare ius publicum, cauere ab illegitimo concubitu, Non fundere humanum sanguinem, non rapere, non tollere membrum de animali viuenti. è Gen.* 9. *Hebræi passim vt Seder Olam c.* 5. *R. Selomo in* 2 *Ierem.* Ordinis politici & potestatis magistratuum institutio. *Gen.* 9. *Quicunque effuderit (inquit Deus ad Noam) humanum sanguinem fundatur per hominem (hoc enim in Hebræo interlicitur) sanguis illius. Vnde Chald. per testes sententia iudicum sanguis eius fundatur,* Dominij hominum supra reliqua restitutio. *Ibid. terror vester ac tremor sit supra cuncta animalia terræ, &c.* Cura mortuorum. *sepulchrum Adæ in Hebron hac ætate religiosè conseruatur, & in sequentes ætates curiosè transmittitur, Ios.* 14. *vt cum nostro interprete Hebræi veteres in Bereshith Rabba & in Midras Cantici Canticorum sentiunt. Ne quis locū illū Iosuæ alio detorqueat cū Kimhi & recentioribus.* Iudicium & alterum sæculum *Deus ad Noe & eius filios Gen.* 9, *de manu viri & de manu fratris eius requiram animam hominis. Ad imaginem quippè Dei factus est homo. Gen.* 9. *mysterium maledictionis Chanaan, & benedictionis Sem & Iaphet. Denique quæcunque viguerunt primæ ætate, fideliter posteris tradidêrę ōcio illi, qui per arcam erepti mundum & Ecclesiam renouarunt.* Quarum Traditionum *semina extant in oraculis Sibyllinis, quorum maiorem partem tribuunt Sambethæ Noe Nurui, id est, vxori Sem Sibyllarum primæ, antiquissimæ & longæuissimæ. Denique Ecclesiam rexerunt reuelationibus Dei & Angelorum, Gen.* 8 & 9, *prophetiis Heber, Sem, Phaleg, &c. sicque salutarem doctrinam ad Abrahamum sequentis æui principium & populi Dei Patrem detulerunt.*

Anni diluuij.

NOE moritur anno ætatis suæ 950. annis 17, ante exitum Abrahæ ex Haran, siue Charris Mesopotamiæ vrbe, Crassi cæde nobili: Tum Abrahã natus erat an. 58. *Abben Ezra, Gen. 6.* Sic cum omnes præcedentis ætatis Patriarchæ viderunt. Nam.

Noë		58
Sem		175
Arphaxad		145
Sale		175
Heber	*vidit Abrahamum, annis*	175
Phaleg		48
Rehũ		70
Sennaar		100
Nachor		49
Thare		135

Superuixerunt autem tres. Sem ann. 34. Sale 16. Heber 67.

Dum filij huius sæculi tumultuabantur, & in constituendis regnis sese anxiè exercebant, lucis filij vitam priuatam, quietam, religiosam, & paucis contentam traducebãt, atque ad cœlestẽ suspirabant, confitentes se peregrinos super terram, seque fide & spe futuri Christi sustentantes. Ac sic eam describit Moses in suis libris & Apostolus *Heb.* 11.

Sem cognomento Melchisedech, *Hebræi ferè omnes.* Etsi reclamet Epiphan. hæres. 55. contra Melchisedechianos, quòd Sem sexcentos annos duntaxat vixerit, cũ res Melchisedech contigisse velit Diluuij millesimo centesimo vigesimo. Nam nititur falso fundamento nempe 70 interpretum vitiosa enumeratione, aut transcribentium potius.

Regnat in Salẽ (Sic *Ps. 76.* vocatur Hierusalẽ) annis 113. *Suidas.* Aedificat templũ toto orbe celeberrimum. *Ioseph. lib. 6. belli cap. vlt.* Quippe Dei excelsi Sacerdos, in quo sacrificasse panem & vinum, more veterum, quorum sacrificia ferè erãt incruenta, Hebræorum nullus negat. Quin potius *R. Mose* Haddarsan in Bereshith Rabba eum tunc sustinuisse Messiæ illum incruentæ sacrificationis ritum introducturi speciem atque personam cõtendit. R. autem Salomo ordinarius Hebræorum interpres in *cap.* 14. *Genes.* è veterum Rabbinorum scriptis panem & vinum Melchisedech protulisse tradit, vt legis futuræ sacrificia farinacea & libamina figuraret (quæ & ipsa erant sacrificij incruenti Christianorum typus) & Fasciculus Myrrhæ, fol. 3. col. 2. è רזיל, Eius munera vocat מנחה ונסך oblationem & libamen. Et Midras Agada Abrahæ Melchisedech significare oblationes & libamina, quæ filij eius ibi essent in posterum oblaturi. Vnde Rabbini veteres, ne quis putet fuisse panem & vinum commune, nõ appellant Panem & vinum Melchisedech, sed *Minhá* & *Nesec*, id est, oblationem & libamen, panem videlicet & vinum benedictum ac sacratũ: quæ ritu sacro & solenni prius fuerint oblata cõsecratáque Deo. Inde Abrahæ & eius pueris in charitatis ac religionis symbolum porrecta & distributa. Volunt ergo sacrificasse. Et certè הוציא Hotsi Hebraïcũ, quo Moses vritur, & noster interpretatur *protulit*, & Septua. *obtulit*, verbum est sacrificale, ac reddentium Deo oblationes atque sacrificia, vt in historia Gedeonis. *Iud. 6. vers.* 18. Cæteras etiam res Melchisedech plenas esse perfectionis &

mysterij

293

Gen. 7

393

Gen. 14.

393

Anni mundi. 1949.

TERTIA ÆTAS, PATRIARCHARVM quæ & primæ originis linguarum & Gentiũ, velut adolescẽtis populi Dei.

Quæ incipit in Natiuitate Abrahæ, id est, anno mundi 1950.

20.

a ABRAHAM genuit in Geraris Isaac an. ætatis suæ 100. 1949 2049

Pontifice Melchisedech, à quo benedictionem & communionem Abrahã accepit.

Nimrod rege Babyloniorum. Et post natũ Isaac Assur siue Nino Assyriorum.

Anni diluuij. 293.

Hæc ætas Pontificem habuit Melchisedech. i. Sem, in ea enim omnes primogeniti à Noë vsque ad Aaronem Pontifices, sacerdotésque fuerunt. Hieron. in Tradit. & in epistola ad Euagrium. Vel hi, quibus tributũ ius primogenituræ (nam Sem supra probauimus non fuisse primogenitum, nisi Patris beneficio, benedictionéve) 1. Par. 5.

Anni mundi. 1949.

mysterij *R. Leui è Talmudicis assenerat*, quod B. Paulus epistol. ad Hebræos persequitur.

Vnde ego verterem: *Oblatum porrexit.* Quod sequuntur Cypr. epist. 63. ad Cæcilium, Ambrosius, Eusebius, Chrysostomus, August. & ex linguæ Hebraïcæ peritis Epiph. hæres. 55. & 79. Hiero. in 26. Matth. & epist. ad Euagrium, quæ est de Melchisedech. Qui etiam si non obtulisset, propositum tamen Abrahamo epulum typum fuisse sacrificij Missę nemo vnquam ante nouissimos hæreticos dubitauit.

Abrahamum reuertentem è bello conuiuio excepit, pane & vino, de ritu gentis solenniter prius oblato, eique, inuocato Dei numine, benedixit. *R. Mose Haddarsan in 14 Gen.* Extat liber, qui dicitur *Bereshith Rabba.* Vbi pag. 26. col. 4. R. Samuel Bar Nahaman, inquit. Ritus (mysterium) Sacerdotij magni ei Melchisedech reuelauit. Nam panis iste, est panis facierum & vinum libamina. Magistri autem nostri, Legem reuelauit ei, quoniam dictum est: Comedite panem, & bibite vinum, quod miscui vobis. Denique hic omnia plena esse mysteriis Rabbini omnes docent & agnoscunt. Qui si existimassent verbum *proferendi* hic non esse sacrificare, & *vinum & panem* nihil præter epulas retulisse, nunquam tam præclarè de Sacerdotio eius disseruissent, neque Paulus asseruisset Heb. 5. sibi de eo suppetere grandem sermonem, sed non explicabilem, quoniam Iudæi imbecilles facti essent ad audiendum, perfectorúmque esse solidum cibum. Quod Hieron. ad Euagr. nominatim ad Eucharistiæ mysterium retulit, ne Iudæis videlicet, infidelibus tantum panderet sacramentum. Quia ratione veteres sobriè de Eucharistia loquebantur, ne eius magnitudinem Gẽtilium sannis obiicerent. vt Orig. ho. 9. 12. in Leu. Hom. 3. in Num. 4. in Iosu. Theod. in Polymorpho. Chrys. orat. de Philogonio. Socrat. hist. lib. 8. cap. 5.

Quoniam autem hîc primùm sub hoc nomine de repente prodit, neque legitur quando natus, neque quando mortuus, dicitur neque principium dierum habuisse, neque finẽ, itemque ἀπάτωρ καὶ ἀμήτωρ insigni mysterio, *Heb. 7.*

[Ideo etiam eius Genealogia non recensetur, quòd ex dignitate Pontificia fuerit supra omnem statum humanũ subuectus: ita dicitur in cantico Mosis. Deut. Leui Patriarcham remisisse patri & matri nuncium, ac dixisse fratribus, non noui vos.]

Ex his quæ Scriptura loquitur: Melchisedech, vir fuit magnus siue fuerit Sem filius Noë, siue alius, vt liquet è tribus notis ei attributis. Prima quia, vocatus est Melchisedech.

Hinc enim apparet rex iustissimus, iudicij iurisque studiosissimus, 2. quia Rex Salem, quasi fuerit cumulatus perfectionibus omnibus. Nempe perfectus cognitione & actione (Salem enim perfectum sonat, & pacificum, priore modo hic accipitur, posteriore ab Apostolo,) quæ duæ sunt præceptorum partes. Nam respectu perfectionis operum Melchisedech cognominatur, vt cuius opera essent iusta, respectu cognitionis & scientiæ rex Salem. (id est, perfectus) 3. quia Sacerdos Dei excelsi. Hinc enim eum par est tenuisse scientiam Altissimi, præditúmque fuisse prophetico Spiritu. Eius cætera recta sunt, & plena magnitudinis. *Fasciculus Myrrhæ, Gen. 14.*

[Apostolus ad Heb. explicat Salem pro pace vt fuerit Rex pacis simul ac iustitiæ.]

Ministrauit Abrahæ exercitui Xenia, & multam abundantiam rerum opportunarum simul exhibuit, & super epulas eum collaudare cœpit, ac benedicere Deum, qui ei subdiderat inimicos. *Iosephus.* Sed perperam videtur existimare Abrahæ decimas datas, cum Apostolus & Hebræi ferè omnes doceant Abrahamum potius ipsi dedisse Melchisedech

293. 2049.

NOE SÆCVLO.

præterea non intellexit mysteria sacrificij eius incruenti, quod alij Iudæi inculcant apud Galatinum, *lib.*10.*c.*4.*&* 5.

Anni diluuij. | Anni mundi.

Abraham initium fidei nostræ, pater credentium, in Vr Chaldæorum vrbe nascitur. Fuit linguarum confusarum tempore, ipséque cum sua familia in lingua Heber aui sui relictus est. *Cotras.* 293 | 1949

Inde discessit Catras Mesopotamiæ, latriam ignis, quàm loco diuini cultus vrgebat tyrannus Nimrod, fugiens. *Trad Hebr.*

Duodecim annis post mortem Noë, iubet Deus Abrahamum egredi è patria sua in Chananæorum terram, ad Sem maiorum suórum patrem & pontificem, separarique à Babylonica iniquitate. Et sanè in certa familia Sem, ex qua descendit Abraham, veri Dei cultus vtcunque permanserat. Vtcunque dixi, quoniam ipsi etiam incipiebant sese dedere, & receptam Idolomaniam complecti, vt docet Iosuë 24. cap. vbi & Abraham inter Idololatras numeratur. Sed 48. anno ætatis cœpisse agnoscere Deum, & Idololatria cedere scribunt Hebræi *R. Iohanan & R. Hamina.* Quin & Thare egisse pœnitentiam, *R. Selo. Gen.* 15.

Ita mundus religione corrumpi cœpit paulò post initia huius ætatis aperta idololatriæ vel impietatis professione, vt iam instituat Deus sibi eligere familiam, in qua Ecclesiam & futuri Messiæ spem deponat, Ios. 24. Thare Pater Abraham & Nachor seruierunt Diis alienis. Itaque tuli Abraham de Mesopotamiæ finibus, & adduxi eum in terram Chanaan (ad locum religionis, cui præerat Melchisedech.)

Ibi replcuit omnia sacellis & altaribus, eam quasi totam Deo dedicans. Aedificauit duo altaria, *Gen.* 12. *&* 13. vnum inter Haï & Bethel, alterum propè Sichem. Tertium *Gen.* 15. propè Hebron. Quartum in Bersabée. 21. Quintum in monte Moria, vbi postea templum. 22. Sic quocunque transibat. Vnde Mahometes tradidit suę Mechæ templum opus esse Abrahæ. Consecrat cœmeterium vxori, sibi & posteritati (23) propè Hebron. Seruus Dei *Genes.* 27. Psalm. 104. Amicus Dei. Es. 41. 1. Paralip. 20. Dilectus Dei. Daniel. 3. Inter Chananeos inuocans nomen Dei æterni publicè & palam sacrificans, 12, 13, 15, 21, 22. suscipiens sacramentum Circumcisionis, & nullum in familia incircumcisum ferens, tam de emptitiis, quàm vernis Genes. 17. Communionis, Symboli Eucharistiæ à Melchisedech. *Gen.* 14.

Speculum omnium vitæ institutorum. Diues armenis, auro, & argento Gen. 13. ouibus, bubus, auro, argento, seruis ancillis, camelis, asinis. 24. Mancipiis locuples emptitiis, vernaculis, alienigenis. 12, 14, 17. quibus omnibus vtebatur in religionis, pietatis, hospitalitatis commoda. 18, 21, 23. &c. Decimas soluens. 14, &c.

Abraham vitæ 48. videt diuisionem linguarum & gẽtium, & paulò pòst Nimrodi Babylonici tyrannidem. *Chronol. Heb.* Mundi 1997. siue sub mundi 2000. Ab eo enim vexatus ob cultum vnius Dei, tandémque eiectus è Chaldæa. *R. Mose in Moré part.* 3. *è quodam libro de Agricultura Aegyptiaca.*

70. Proficiscitur ex Vr Chaldæorum in Haran Mesopotamiæ, *Gen.* 11.

75. Ex Haran relictis ibi patre & fratribus, assumpta Sara vxore, eiúsque fratre Lot in terram Chanaan. *Gen.* 12. qui annus erat decimus sextus mortis Noë, vigesimus septimus diuisionis linguarum, primus famis, cuius causa descendit in Aegyptum in tres menses, vltimus siue decimus quartus seruitutis Sodomitarum.

76. Ex Aegypto reuersus recedit in Alone Mamræ ad Hebron. Eodé vicit quatuor reges cũ suis 318. vernaculis & paucis auxiliaribus, ac Melchisedecum obuium habuit. *Genes.* 14. 393 | 2049

NOE SÆCVLO.

Anni diluuij.	*Anni mundi*	
293.	1949.	Illic manſit 25. annis, id eſt, vſque ad conceptum Saræ & vitæ centeſimum, ſiue vſque ad euerſam Pentapolim. 86. Duxit Hagar ancillam (Ex ea eodem Iſmaëlem ſuſtulit, ante decimumquartum Natiuitatis Iſaac,) id eſt, decimo anno poſt ingreſſum in Chanaan. *Gen.16.* 99. Circuncidit ſe & ſuæ familiæ mares. *Gen.*17. vbi nouum nomen conſequitur pro Abram. i. *Pater excelſus.* Abraham è tribus compoſitum Ab, Rab, Hamon, *Pater multi populi*, per ſyncopen literæ Beth, deinde per Apocopen ſyllabæ, *on*, quòd pater credentium omnium, tam præputij, quàm circumciſionis. *Rº.* 4. *Gal.* 3. 1. *Mac.* 2. Nam fides & religio prope erat extincta ob Nimrod & reliquos tyrannos, patre etiam eius ſeruiente diis alienis. Ioſu. 24. Eo anno euertitur Pentapolis & in lacum migrat. 100. Siue metu amplioris euerſionis & vaſtitatis, ſiue triſtitia amiſſorum, ſociorum, ſiue fuga aeris ſulphure ignéque cœlico infecti, ſiue vt conſequeretur nona paſcua peregrinatus eſt in terram Palæſtinorum diebus multis i. annis 26. Nam illic diutius conſedit, quàm ad Hebron. Tum in Geratis metropoli Palæſtinorum gignit Iſaac & Berſabeam condit (prope Gazam.) 126. Rediit è Palæſtina, (quando naſcitur Rebecca Charris,) in agrum Hebron, circa quem reliquum vitæ tranſigit. i. annos 49. 135. Patre in Meſopotamia commorante orbatur. 137. Ligauit ad altare Iſaac, indeque Berſabeam reuiſit mox ad exequias vxoris diſceſſurus. [Ex eo quòd Iſaac ſolutus fuit ab altari, nec in hoſtiam mactatus, Saraceni obtendunt Iſmaelem mactatum fuiſſe, In opuſculo *doua taghi* quæ eſt Oratio coronæ.] Nam eodem Saram in Hebrone mortuam ſepeliit. 140. Dedit filio Rebeccam in matrimonium, è Meſopotamia accerſitam. 160. Iacob & Eſaü nepotulos ex Iſaac ſuſcepit. 175. Mortuus eſt, agẽte Iacoc decimumquintum. *Geneſ.* 25. *Hæc è Seder cap.* 1. Deſcendens in Aegyptum (vbi manſit tres menſes, *Seder Olam*) Mathematica ſacerdotibus tradit, vt ſcribit Ioſephus, & attingit Plato in Epinomide. Quod videtur Cicero confirmare, cùm 1. de Diuinatione Chaldæos recenſet primos inuentores Aſtrologiæ. Aegyptij autem illas ita excoluerunt, vt putentur inuentores Geometriæ, vt & Phœnices Arithmeticæ: cuius tamen lineas ab eodem Patriarcha, cum in Paleſtinam profectus eſt, acceperant. In terra promiſſionis, tanquam in aliena, manſit, in tabernaculis habitando cum Iſaac & Iacob cohæredibus promiſſionis eiuſdem, *Hebr.* 11. Reliquit, ſcilicet preſentes opes, vt promiſſas ſequeretur, & etiam 520. milliaribus diſſitas quæreret, vbi tamen ne paſſum quidem pedis acquiſiuit, vel acquirere voluit. *Act.*7. præter ſepulchrum pecunia emptum, *Geneſ.* 23. Centum annis illic, vel in locis vicinis, vt in alieno ſolo manſit, habitans in tentoriis more veteri & præcedentis ætatis. Terra adhuc noua & à primis nouiſque colonis poſſideri cœpta nondum abundante vrbibus, vt ſæculo Moſis, & Ioſuæ, vnde etiam æuo Iacob Gen. 32. terra ſpatioſa dicitur & lata & cultoribus indigens. Senſim enim ſub Abraham ciuitates extructæ ſunt, regna & principatus multi conſtituti, artes exculpæ, pecunia ſignata, ſeruitutes inductæ, bella varia inter finitimos geſta: Hæc enim apparent ex ipſius hiſtoria, vt mundus ſub eius mortem non tam videretur nouus, quàm vetus.
393.	2049.	

Anni diluuij. Anni mundi.

Repetitam promiſſionem accepit de venturo ſemine. Gen. 12, 17, 18, &c. Quin vt magis alliceretur ad fouendam pietatem in ſua familia, præcipuè quinque ei promiſſa ſunt. Multiplicatio ſeminis. 2. Benedictio & fœlicitas eius. 3. Magnificatio nominis. 4. Benedictio vniuerſarum gentium per ipſum, ſiue per ipſius ſemen Chriſtum. 5. Poſſeſſio terræ Chanaan melle & lacte affluentis. 293. 1949.

Sabbatum, vt & præcedentes Patriarchæ, coluit, item alias naturæ leges & ſacra, quæ poſtea Moſes literis obſignauit & veluti de nouo inſtituit, *Abben Ezra in Decalogo. R. Selom. Geneſ. 26.*

Tertullianus tamen aduerſus Iudæos neque Adam, neque Abelem neque Henoc, neque Noë, neque Melchiſedech, neque Abraham, neque vllos alios ante Moſem ſabbatizaſſe putat. Tamen quia iam inde ab initio diem illum Deus conſecrauerat, ad recolendum creationis beneficium, quouſque alies Dominicus ad recolendum recreationis ſiue redemptionis myſterium ſuccederet, veras hic exiſtimo Hebraïcas traditiones. Adde hunc vnum eſſe de actibus religionis & primarij iuris diuini. Alioqui decalogus fuiſſet tempore legis naturæ vno præcepto mancus.

Octo reliquit filios magnorũ populorum auctores, vnum è Sara primaria vxore Iſaac Hebræorum patrem, alterum ex Hagar ancilla Iſmaelem Iſmaelitarum & Hagarenorum in Arabia, alios ſex è Cetura concubina, ſiue vxore vſuaria, qui ſe contulerunt in alias Arabiæ partes & Aethiopiæ, præſertim Troglodyticæ.

Septem poſtremis dedit duntaxat munera teſtamento cuncta relinquens promiſſionis filio, quòd Hagarem & Ceturam non accepiſſet in proprias vxores, id eſt, matres familias, quæ in æquam ſocietatem omnium & familiam veniebant, ſed concubinas, id eſt, matronas vxores vſurias, & thori conſortes (de quo more Gellius lib. 18. cap. 6.)

Migrans ad Pharetatem regem Aegypti, docuit illum Aſtronomiam, & poſt viginti annos iterum in Syriam reuertitur, *Artapanus hiſtoricus apud Euſ. præp. lib. 9. cap. 4.* tres menſes malunt Hebræi. *in Seder Olam.*

Inuenit (vel potius conſeruauit) ſacras literas, & linguam ſanctam, qua libri ſacri conſcripti ſunt, & Rabbini hodie vtuntur. Occaſionem præbuit Græcis, vt haberent literas. *Suidas in Abraham.*

Circumciſio in fœdus inſtituitur, Quem ritum æmulati ſunt Indi, Arabes, Aegyptii, &c. Antea patres erant incircumciſi, vt iam Deus nobis oſtenderet nos quoque ſine illo onere Deo poſſe placere. *Tertull. contra Iudæos.*

Ab Adam ad Ninum regem, quando natus eſt Abraham, bis mille anni ferè lapſi ſunt, qui ab omnibus hiſtoriographis, vel omiſſi, vel ignorati ſunt. A Nino autem vel Abraham, vſque ad Cæſarem Auguſtum, id eſt, vſque ad Domini natiuitatem, quæ anno 42. eiuſdem contigit, quando pace cum Parthis facta, Iani portæ clauſæ ſunt, & bella toto orbe ceſſerunt, colliguntur alla duo annorum millia, & paulò plus, in quibus inter ſe auctores & ſcriptores omnium otia negotiaque triuerunt. *Oroſ. cap. 1. hiſt.*

Bis mille anni à mundo condito expleti ſunt anno 52. ætatis Abraham, viuo adhuc Noë. *R. Iacob poſteriore toto compendij Talmud pag. 124.*

Abraham in quodam Græcorum Canone, libros conſcripſiſſe aſſeritur. Quod & affirmat Mahometes in Alcor. Hebræi hodie libellum Ietſirâ, de formatione rerum, eius nomine oſtentant, vbi philoſophatur ex literis & numeris, more Pythagorico, & iacit fundamenta Cabbalæ illius vaniſſimæ, de qua alibi. Quare eſt ſuppoſititius. 393. 2049.

Præter

ABRAHÆ SÆCVLO.

Anni diluuij. 293.

[*Subinde author noster per quandam* Αναχφαλαίωσιν, *repetit, quę iam dixerat, hinc est quòd hic ait hæc contigisse Noe & diluuii sæculo, cum iam sit de Abrahæ sæculo loquutus.*]

393.

Anni mundi. 1949.

Præter Berosum exteri alij huius Patriarchæ meminerunt. Citatur Eupolemus libro de Iudæis ab Eus. lib. 9. Præp. c. 4. Abraham natum in Camerina Babylonis siue Vr, siue Chaldeopoli, qui excelluerit in Astronomia, imo & eā inuenerit apud Chaldęos, aut potius per manum acceperit ab Henoch, quem Græci Atlantem vocant.

Alias eius res perstringunt Alexander Polyhistor, Artabanus, lib. de Iudæis, Melon contra Iudæos, qui addit eum habuisse duas vxores, ex Aegyptia suscepisse (per Ismaelem scilicet) duodecim liberos, inter quos diuisa fuerit Arabia, quæ suo adhuc tempore haberet reges duodecim, ex altera vnicum Isaac, ex quo duodecim alios nepotes habuerit, quorum vltimus esset Ioseph. *Ibid. Eus.*

Hecateus Abderides, qui erat in comitatu Alexandri magni, scripsit librum de vita Abraham.

Quod Orpheus cecinit de Chaldæo, cui soli se Deus patefecerit, videtur pertinere ad Abraham. Nam & in Aegyptum peregrinatus fuerat, vbi nomen Abrahæ tam erat celebre, vt in ipsorum exorcismis mentio fuerit Dei ab Abraham adorati cultique.

Ab eo Iudæorum originem repetit Iustinus è Pomp. Trogo lib. 36. hist. qui & Syriæ regem post Damascum facit (Atqui Damascus potius Abrahæ successit, nam seruus & filius procuratoris domus eius, *Gen.* 15.)

Spartiatæ è suis libris se fratres Iudæorum & de genere Abraham scribunt. 1. *Mac.* 12.

Damascus ab Abrahæ seruo conditur, déque eius nomine Dammesec appellatur, omnium fermè vrbium Asiæ vetustissima, ab Hierosolymis itinere sex dierum.

Reblata, quæ postea Antiochia, tunc etiam extruitur in Syria.

2049.

Sed omnium primæ sub annū Diluuij, 350. paulò post diuisionē Babylō, Arac, Archad, Calanne, Vrin Chaldæa, Niniue, Chale, Resen, in Assyria. Charræ in Mesopotamia *Genes.* 10. & 11. quasi antea habitarent in tabernaculis siue tentoriis, vt de Noe apparet Gen. 9. & Patriarchis Heb. 11. è variis locis Geneseos etiam post vrbes istas primas conditas.

Sodoma & Gomorrha finitimæque ciuitates, vixdum steterant 26. annis post terræ & linguarum diuisionem, quando cœperunt bellum gerere pro libertate, contra Chodorlaomer Elamitarum, id est, Persarum regem, qui in suum auxilium duxerat Amraphel regem Sennaar, Arioch Ponti, Tudal Gentiū. Quod primum est bellum, quod in sacris literis memoratur Pontus autem hic significat mare Persicum, vel Cinnereth siue Genezareth, vel alterum propinquius, non Pontum Euxinum longè remotiorem. Pax adeò humani generis inimica, vt vel à mundi initiis exclusa sit. Mundi 2023.

Anno autem 51. ab eadem diuisione deletæ sunt, annóque sequenti natus est Isaac, id est, 52. à terræ & linguarum partitione. Mundi 2049. Abrahæ 99.

Vxor Lot retro respiciens, in salis statuam vertitur. *Hebræi in Midras & in Traghum Hierosoly.* in aceruum siue cumulū. 1. *Kimbi in rad.* vel columnam, quæ duratura sit vsque ad tempus resurrectionis, quo mortui reuiuiscent. *Targhum Hierosoly.* Tempore Iosephi adhuc cernebatur. *Ipse.* Salis autem statua dicitur, etsi propriè sulphure ossa eius exusta sint, quoniam sulphur non erat purum, sed mixtum cum sale. *Abben Ezra Gen.* 19.

Sodomam, Gomorrham, & finitimas duas ciuitates Adamam & Seboim in confinio Arabiæ & Palestinæ, igne, sulphure, & sale cœlitus missō, Deus in cinerem redegit, *Gen.* 19. Exemplum eorum, qui impiè acturi sunt ponens. *Iudæ cap. vnic.*

Anni diluuij

Anni mundi

Quintæ vrbi Bela. i. Segor propter iustum Lot indultum videtur, *Deut.*19. Etsi eo metu se non contulisset, sed in montis speluncam, *Genes.* 19. anno sequenti absorpta est, egressis habitatoribus, quia lacus sensim amplificabatur, & obruebat totam regionem. *R. Selo. Ibid.*

293. 1949.

Strabo falsus est in numero, dum tredecim fuisse ait. Item in causa dum euersionem addicit sulphuri & bitumini è terra erumpentibus, quæ erat assignanda cœlo, id est, Deo irato, è superis peccatores sideranti. Phaëtontis fabulã hinc quidam trahunt.

[Alij conflagrationem quam nomine Phaætontis poëtæ decantârunt, ad Eliæ tempora referri malunt, cùm tandiu non plueret omnino.]

Hinc mare salsum, quod Pausaniæ in Eliacis mare mortuum, Galeno in Simplicium libris, lacus Sodomæus, aliis Asphaltites, tanta salsedine & amarore, vt nullum animal nutriat: & quod eo mergitur, statim vt emergit, totum salsedine aspersum apparet. Singulare iræ Dei monimentum, in quo è cautibus circum littora exudat etiamnum bitumen, & ipsa saxa apparent atra, & odorem dirum spirantia: sic vt Palmæ & aliæ arbores fructum quidem proferant specie pulchrum, at atra fauilla plenum, &c.

Cuius historiæ fama & vestigium aliquot apud Poëtas, vt Ouid. lib. 8. Metamor. Ibi enim Iupiter & Mercurius in humanam formam conuersi Phrygiam regionem, vt hominum humanitatem experirentur, peragratunt. Cumque ex oppidanis nemo eos reciperet, in Philemonis rustici & pauperis tandem hospitium ingressi, & pro tenuitate humaniter recepti, eum cum familia secum ascendere in collem iubent. Quo facto mox suum oppidum in lacum conuersum videt, &c,

Lot post istam calamitatem non ad Abrahamum diuertit, sed trans Iordanem in eam regionem, quam postea Moabitæ & Ammonitæ posteri, pulsis veteribus colonis, armis possederunt. R. Selo. Gen. 19. id significat factũ, quòd Abrahamum, propter suum cum filiabus concubitum, sibi infensum fortè vereretur.

Quod antea de linguarum confusione, populorum distributione, & coloniis, sub Phaleg & sequentibus Patriarchis iactum est, pertinet ad hanc tertiam ætatem, maximè ad Abrahæ sæculum. Eius enim quadragesimo octauo ista cœperunt contingere, qui erat vitæ Phaleg vltimus, & diluuij 140. Nam Phaleg postquam genuit Rehu, vixit adhuc annos 209. *Gen.*11.

Posuimus tamen istam linguarum confusionem, & cætera quæ inde consecuta sunt sub Phaleg potius, quàm sub Abraham, ideóque in secunda ætate, potius quàm in hac tertia, vt appareret oraculi illius veritas, *Gen.* 10. *Nomen vni Phaleg, eò quod in diebus eius diuisa sit terra.* q. d. Prædictum est ab Heber non ante moriturum Phaleg, quàm diuideretur terra. Vnde & eius vltimo, siue ducentesimo trigesimo nono hoc factum, quando Abraham suum quadragesimum octauum explebat, & Noe suum nongentesimum quadragesimum. *R. Iose & Seder.*

Præsciens autem Deus eos sic distributos, sensim ab antiqua fide, pietate, & virtute defecturos, non omnes eligit sibi in populum, quorum peculiariter esset Deus, sed Abraham cum sua familia. Reliquas enim omnes gentes dimisit ingredi vias suas, &c. *Act.*14. Ita Ecclesia à diluuio vsque ad Abraham per 340. annos in vniuerso humano genere continuata, iam incipit ad vnam familiam & gentem restringi, reliquis sua, non quæ Dei sunt, quærentibus, ac facta eodem temporis puncto populi vnius electione, & aliorum reiectione.

393. 2049.

Hoc qui non obseruant, tum regnorum, tum populorum

primas

Anni diluuij.	*Anni mundi.*	
293.	453	primas origines à secunda ætate repetunt, & alias ad Phaleg, alias ad Rehu, Saruch, Nahor, Thare, antequam gigneretur Abraham, reuocant, magna oraculi præcedentis, *Gen.* 10. & Chronologicæ rationis labefactatione.
		Superuixit Noë huic diuisioni annis duntaxat decem. vt qui mortuus sit Abrahæ 58. Quare non videtur potuisse bis in Italiam traiicere, & alias orbis partes visere, vbi regna constitueret, posteros corrigeret, leges daret, &c. Nam tam pauco tempore, præsertim à decrepito, tot, tanta, tam remota & difficilia non suscipiuntur. *Hæc contra Berosum Anniũ.*
		Quin & reliqui Patriarchę secundæ ætatis sub Abraham & Iacob mortui sunt. Phaleg. 48. Abrahæ, Nahor 49. Rehu 79, Sarug 100. Thare 35, qui idem erat trigesimus quintus Isaaci. Arphaxad 146, qui Isaaci 46. Reliqui Sale, Heber, Sem sub Iacob.
		Ipsemet Noë missis sortibus, nepotibus orbem distribuit, & cuique certam terræ partem assignauit, *R. Selo. Genes.* 12. *v.6.* Vnde antequam moreretur, familiæ eius dispersæ sunt per terram, quod ex eo liquet, quoniam sedecim post eius mortem, præcepit Deus Abrahæ, vt de terra natiuitatis suæ exiret, & veniret in terram Chanaan. *R. Leui Genes.* 11.
		Quasi esset tunc terræ portio Chananeis attributa, & Abrahæ tribulibus alia.
		Multi tamen patrum in terra hac sancta perpetuas sedes constituerunt, post illam partitionem, quasi in communi patria. vt Sem, vt Heber, *Rabbini passim per Genesin, Vt Genes.* 21. *Fasciculus Myrrhæ. Trad. Hebr.*
		Quia verò tres eius erant liberi, tres orbis partes præcipuæ haberi cœperunt. Quam partitionem, Geographi quoque tantarum rerum alioqui ignari, veritate ipsa ducti retinuerunt.
		Hinc migratio populorum, & terræ repletio è Babel, tanquam diuisionis centro.
		Hinc primæ gentium origines. Assur, Assyriæ nomen dedit: Aram, Armeniæ & Syriæ: Gomer, Cimmerii siue Cimbris & Gallis. Germani semen Chanaan & non Iuda, vt in Iosue demonstrabitur ex indubitatis Hebræorum annalibus. Scythæ è Magog. Sarmatæ è Togarma, &c. Ab iis enim diuisæ sunt primatiæ gentes 70. in terra. Tot enim capita & duces familiarum, qui 70. duas colonias ex Armenia Saga, vel Babylonia in mundi partes deduxerunt, è Mose sic Rabbini eliciunt.
		Filij & nepotes Sem, genti dantes nomen & principium tredecim (reperio solùm 10.) Filij Ioctam eiusdem ab nepotis, gentibus originem tribuentes 13. Summa 26. Filij Iaphet 14. filij Cham 30. Summa 70. Habuerunt quidem hi alios filios & nepotes, sed illi ad gentem & linguam constituendam minimè sufficientes, adiuncti admixtique sunt propinquioribus & charioribus *Trad. Heb.* vel comprehensi sunt sub Sem, Cham. Iaphet. Hi enim priuatim gentem & linguam constituant necesse est, si numerum 70. seruare oporteat. de quo suprà.
		[Apparet ex regione dicta *Iucatam*, illum *Iectan.* cuiushîe mentio fit, illuc migrâsse.]
		Post, varia & multiplex idololatria cœpit. *Cyril. libr. 1. contra Iulian. Apostat.* Vnde à Dodanim Noë nepote Dodoneum oraculum in Epiro. Hammoneum à Cham siue Ham filio in Africæ, &c.
		Turris à nepotibus Noë ædificata, quòd timerent nouum diluuium. *Ioseph*, vel vt ascenderent in cœlum ad oppu-
393.	2049.	gnandum Deum, *Bereschit Rabba.* Moses id potius factum per superbiam significat. Vnde poetæ sumpserunt Gygantomachiam. Inter cuius principes Ouidius in Metam. Iapetum

nominat, Noe ſcilicet Filium, Europæorum & Scytharum parentem, quem cœlo & terra natum fingunt, Promethei patrem, additis aliis mendaciis ex Heſiodo. Sic Cham, quem Cameſem Cato in Originibus nominat, Græci etiam Cambyſem. *Anni diluuij.* 293.

Hinc ſuperiores perſtringens Abben Ezra. iſti ſtructores (inquit) non ita erant ſtoljdi, vt putarent ſe poſſe iſto modo aſcendere in cœlum, ſed nec timebant diluuium, quia Noe & filij eius, quibus Deus iurauerat, erant ibi, quibus omnes credebant ſicut patribus filij. Itaque eorum inſtitutum erat ædificare vrbem, ampliſſimam habitationis cauſa & turrim celſiſſimam in pharum, vt errantium, peregrinantium & longius habẽtium profectiones regerentur. Præterea vanitatis ſtudio, vt ipſorum nomen tranſmitteretur ad poſteros. Hoc enim eſt, quod ſubiicitur. *Et faciamus nobis nomen.* Hæc ille *Geneſ.* 11.

Eius tertia pars conflagrauit igne cœleſti, tertia abſorpta eſt, reliqua permanſit in monimentum impietatis humanæ & vltionis diuinæ: *Faſciculus Myrrhæ è Talmudicis, Gen.* 11.

Turrim quidem diſturbauit Deus, ſed ad eius tamen ſpeciem eodem loco hominum temeritas aliam tanto ſtruxit artificio, vt in octonas aſſurgeret turres ſibi ordine ſuperpoſitas, quarum celſiſſima Beli habebat templum miro opere, ima baſim rotundam ambitu, longitudine & craſſitie ſtadij, *Herodotus.*

Ethnicorum, Heſtiei, Eupolemonis, Sibyllæ, Alex. Polyhiſtoris, Abydeni, qui diluuij & turris meminerunt, verba recitat, *Euſeb. 9. de præp. cap.* 4. addi poterat Herodotus, &c.

Poſteri Sem inhabitarunt Aſiam ab Euphrate vſque ad Indiam & Rhinocoruras, quæ terrarum ſpatia 27. linguarum differentias complectuntur. *Arnobius in Pſal.* 104. Quare aliqui illud *Gen.* 10. *sem pater omnium filiorum Heber*, interpretantur, Omnium filiorum trans (fluuium) Nam *Heber* eſt & Proprium viri & præpoſitio *Trans.* q.d. omnium filiorum, qui habitarunt trans Euphratem. *R. Nahaman & Elias præf. in Methurghamen.* Ab iis duæ Monarchiæ, Aſſyriorum, quidem ab Aſſur, Perſarum verò ab Elam.

Perſas tamen deducunt alij è Iaphet, vt non tam ab Elam deſcendiſſe putent, quàm à Madai, *Faſciculus Myrrhæ, Gen.* 9. *è Bereſcith Rabba.*

Poſt diluuium ſtatim, Aſſyria & Aegyptus præſertim cultæ & habitatæ ſunt, *In Arabicis hiſtorijs.*

Mox poſt diſperſionem, Nimrod nepos Cham primus affectato imperio, regni formam in Chaldæa inſtituit ad Euphratem. Quare Xenophon rectè primos hominum Chaldæos latè regnaſſe ſcripſit. Primus etiam poſt diluuium venatoriam exercuit *Hinc in Geneſi, Nimrod robuſtus venator coram Domino*, id eſt, mirabiliter, & prodigioſi roboris. Dum enim Hebræi cupiunt aliquid exaggerare, vt prodigioſum & extraordinarium, ſic loquuntur.

Quin etiam ſignificatur ad bellicam ſuam fortitudinem venandi peritiam adieciſſe, *Raban & R. Iſaac.* Et ædificatis altaribus belluas à ſe venatu captas Domino, (priuſquam ſenſum Sanctæ religionis abieciſſet) obtuliſſe in holocauſtum. *Abben Ezra illud*, Coram Domino, *accipiens in bonum.*

Tandem enim impium fuiſſe impietatiſque exactorem, quaſi firmus ſic ſuum regnum eſſet conſtituturus, nihil eſt apud Hebræos conſtantius. *Cabbalæ, Thalmudici & Raban, qui carpit Abben Ezram, quòd eum vſus eſſet ſuperiori dicto iuſtificare.*

Babylone vſus eſt pro regia. Arech quoque (i. Edeſſam, *teſte Hierony. in Trad.*) 375. milliaribus à Babylon. & aliquot alias vrbes ædificauit. 393.

Anni mundi. 1949. 049.

Defectionem

Annidiluuij. 293.

Annimundi. 1949.

Defectionem à Deo docuit, vt cui nihil esset tribuendum, sed omnia humanæ virtuti atque industriæ. *Ioseph. lib. 1. cap. 4.* Hic ergo Idololatria reuixit.

Fuit autem filius Chus, Noë abnepos. Nisi apud Mosem verbum gignendi, vt interdum Hebraicè, non referatur ad proximum gradum, sed ad aliquem consequẽtem. Quod est multo probabilius. Nam non recensetur inter filios Chus, Gen. 10. Eius enim regnum non videtur constitutũ, nisi post 340. annos à diluuio, ætate Abrahæ, non post 131. vt vulgo asseritur. Hinc Babylon ædificata ann. diluuij 350. sub Noe scilicet obitum. *Ios. lib. 1. cap. 8.*

Vrbs videlicet prima post reparationem generis humani condita. *Oros. lib 2. cap. 7.* Vnde primi hominum Chaldæi latè regnarunt, *Xenophon.*

Cœpit esse potens in terra. 1. *Par. 1.* id est, è R. Selo. agitare bella & fortia in terra gerere. Primúsque fuit rex post diluuium. *Abben Ezra. Gen. 9.* super 70. generationes. Itaque diebus illius diuisa est terra. *Idem, Seder Olam citato*, quasi regnarit ante dispersionem, & sese dispergendi, ad vitandam eius tyrannidem, occasionem mortalibus præbuerit, vnde sequatur mox: *Ex terra illa exiit Assur, & ædificauit Ninive.*

Sed est probabilius post dispersionem regnum occupasse sub 50. Abrahæ, septem octove annis ante Noæ obitum, diluuij circiter 342. Quoniam principium regni eius Babylon dicitur. Babylon autem condita à iamiam dispergendis, & nominata à confusis ibi labiis.

Rectius igitur ipsemet Abben Ezra, *Gen. 11.* Mihi (inquit) videtur, quòd post confusionem linguarum dispersi sint è Babel, & postea occuparit regnum Nimrod super Babel, indéque alij multi reges surrexerint.

Auctor fuit consilij, quod cepit illa ætas de construenda turri. Seduxítque vniuersos, vt in Deum rebellarent eiusque iram prouocarent, respondens suo nomini. Nam Nimrod rebellem sonat. *R. Selo. Gen 10.*

Primus persecutionem mouit cõtra religionem, regni sui anno 18. dispersionis 20. Abrahæ 68. Cuius causa Thare cum Abraham & reliqua familia reliquit Chaldæam, & se Charras Mesopotamiæ contulit, nec vlterius progressus est. *Genes. 11.*

At Abraham post annos. 5. relicta Mesopotamia parentibúsque, in Palestinam siue terram Chanaam commigrauit, ætatis suæ 75. cum Sara, Lot, emptitiis & vernis, quos in Haran siue Charris sibi parauerat. *Gen. 12.* vbi putior & liberior erat vsus religionis sub Melchisedec, *Gen. 14.*

Vrgebat Mimrod cultum Idolorum, *R. Mose in Mor, e, è. quodam libro Ægyptiaco.* Vel potius ignis, quem proinde pro Deo Persæ deinceps habuerunt. *Hebræi Gen. 11.* qui illud, *Eduxit eos* (Thare & familiam) *de Vr Chaldæorum*, exponunt non de vrbe cum Nostris, vel regione cum. 70. Interpretibus, sed de igne ceu fornace, in quam tradunt Abraham fuisse coniectũ, quòd ignem nollet colere, diuinitus autem fuisse eductum siue ex illo igne, siue è carcere. *R. Isaac.*

Videtur subactus tandem fuisse ab Assur. Nam Belum patrem Assur siue Nini dicitur habuisse successorem. *Euseb. in Chron.* vel potius Amraphel. Nam. 2. 7. anno dispersionis rex Sennaar siue Babylonis loco istius nominatur, *Genes. 14.* Ita nõ diu regnauit, siue Amraphel ei successerit iure legitimo, siue violento. Vtut sit, initium quidem regnorũ in Babylonia fuit.

Sed hæc monarchia prima varias habuit vices. Nam à posteris Cham post annos circiter 62. ad posteros Sem, id est, ad Assyrios transiit. Niniuem enim & Babylonem tenuerunt.

2049. *Herod.* vel potius ad Chaldæos iugum alienigenæ excutientes. Nimrod enim erat de genere Cham. Chaldæa autem & eius pars Babylonia de sorte Sem.

393.

Apud Assyrios, paulò post regnum Nimrod, annis circiter 62. (iuxta alios ducentis absurdè) nouum regnum exortum est per Assur filium Sem. Abrahæ 112. Regni metropolis Niniue ab ipso conditur. *Gen.* 10. Assur putatur Ninus, sic è Niniue à se condita denominatus. *Ibid.* Niniue autem siue Ninus in Atruciæ cãpo ad Trigis vndas. *Strabo lib.* 10. *Herod. l.* 1. Mille & quingentas turres in orbẽ cõplexa, mœnia centenũ pedum altitudine, amplitudine trium plaustrorum *Sabellicus.*

Deinceps secuta sunt multa regna, dum quæque natio, gens, ciuitas suos habuisse reges memoratur. vt Assur non imperium plurium gentium, sed suæ duntaxat constituisse videatur, idque aduersus Nimrod, qui in omnes tentabat dominatum. Hinc *Genes.* 14. nouem reges nominantur, quatuor Assyriæ vicini, quinque paulo remotiores.

Tempore quidem Rehu, Aegyptiorum regnum initium sumpsisse scribit Eusebius *in Chron.* sed hæc iam refutauimus. In eo primum regnauit Soros (Osyris siue Orus) quod postea crebris motibus mutatum deinceps legimus. Vel iuxta Suidam. Pharao, qui sequentes reges Pharaones cognominauerit. Iosephus tamen Pharaonis vocem lingua Aegyptiaca regem sonare testatur, *lib.* 8. *Antiq. cap.* 2. nec fuisse Proprium primi regis.

[Pharao propriè dicitur victimarius, quia Rex Aegypti ab omni antiquitate fuit in sua gente Sacerdos summus ac Pontifex præcipuus. Argumento est Iethro sacerdos Madian, socer Mosis: à quo Cinæi orti sunt *Exod. Iud.*]

Miztaim autem, qui à poëtis Osyris, regnum illud condidisse videtur. Durauit vsque ad Augustum, factis quibusdam interregnis. *Nangiacus.*

Fuit antiquissimum. Nam ætatis Abrahæ septuagesimo quinto Gen. 12. id est, confusionis & dispersionis vigesimo sexto, mortis Noë decimo sexto, excellebat.

A Minæo rege Aegypti Memphis conditur. *Ioseph. lib.* 8. *Antiq. cap.* 2. Hic aucta est idololatria à posteris Cham, Mizraim Aegyptiæ gentis auctore, & Chus Aethiopicæ. Nam Aegyptij omnium primi aras, sacrificia & delubra diis instituerunt. *Herod. lib.* 2. Et Aethiopes omnium primi deos coluerunt. *Diod. lib.* 1 ab Aegyptiis postea Græci deorum religionem consecuti sunt. *Herod. lib.* 2.

Chus Aethiopiæ regnum condit ad hæc vsque durans tempora. *ex Abyssinorum historijs & Marini Romani de Aethiopibus.* Et sane eorũ regnũ fuisse antiquissimũ apparet ex Homero.

Nimrodo in Babylonia succedit Amraphel, *Gen.* 14. Etsi binomium existiment Talmudici, citante Fasciculo Myrrhæ, vt *Gen.* 10. appelletur Nimrod, 14. Amraphel.

Externa de hac tertia ætate & suspecta.

Tum florentissimum regnum Assyriorum toto Oriente. *Ioseph. lib.* 1 *cap* 9. Quare omnes Chronographi Abrahæ sæculum cum Ninj temporibus componunt, qui Assyriorum rex primus scriptores est nactus, *aut Diod. Sicul. lib.* 3.

Sic ab vltima memoria suam historiam Trogus, Iustinus Diodorus, & alij repetentes à Nino incipiunt.

Ninus regnauit primus, vt autumat superiorum profanitas, fermè apud vos, ó gentes. Vltra stilus non progreditur. Ab Assyrijs si forte æui historiæ patescunt. Qui verò diuinas literas lectitamus, ab ipsius mundi natalibus compotes sumus *Tertul. de pallio.* Nam Nimrod fuit superior, &c.

Quin & nonnulli eius regnum aliquot annis antiquius Abrahamo faciunt. sed minus congruenter Nam cùm anno 48. ætatis eius, contigerit populorum diuisio & regnorum ortus, inter quæ primum est regnum Nimrod, Niniuitico, minimum 62. annis antiquius, Ninus imperare non potuit, nisi duodecimo post natũ Isaac, qui erat Abrahæ 112. *Hæc ex annalibus*

Anni diluuij. 1949

2049

Anni mundi. 293.

393

ABRAHÆ SÆCVLO.

Anni diluuij. 293

Anni mundi. 1949

libus Hebr.

De quo imperio multa, aut potius omnia fabulantur. Nam & nomẽ Nini & sequentiũ Regum fictũ esse videtur ab vrbis Niniue vocabulo, cuius conditorẽ non Ninũ, sed Assur Scriptura nominat. *Genes.*10. Qua mentiendi libertate, Britanni à Sutitio Bruto, Franci à Francione, Parisienses à Patide, Treuetenses à Trebeta Nini fratre, &c. se ortos iactitant. Deinde hoc Abrahæ sæculo, & consequentibus, per annos amplius mille, Persia, Syria, Chaldæa, Arabia, Palestina, Mesopotamia, & cæteræ regiones Orientis, priuatos habebant monarchas, nec Assyriis quicquam concedebant, vsque ad tempora scilicet Oziæ, siue primæ Olympiadis. *Genes.*14. enim Amraphel rex est Sennaar siue Babyloniæ, Arioch rex Elasar, Codorlaomer Elamitarum siue Persarum, Thudal gentium. Nam quòd Iosephus hos Reges disertè nominatos, tacit regis Assyriorum, qui totam Asiam deuicissent Satrapas, hoc obscurare est Scripturam, non in sua perspicuitate relinquere.

Præterea in sequentibus Bibliorum historiis profundum erit de regibus Assyriorum silentium vsque ad Phul, quem putant esse Nabonassarem Ptolomæi. Contra, reliquorum Orientis regum crebra mentio, vt Chusan Mesopotamiæ. *Iud.*2. Benadab, & aliorum Syrię per cunctos libros Regum & Paralip.

Postremò, Berosus (Nam cætera postea refellentur in Ozia, quando primùm Assyriorum nomen terribile Syris ac Iudæis esse cœpit; atque adeò innotescere, cùm tamen Syria Assyriæ esset vicina) Berosus inquam Chaldæus, non ille fictitius Annij, sed quem citat Iosephus lib.1. contra Appionẽ, arguit Græcos scriptores, quòd retulerint ad Semiramidem multa, quæ ad Nabugdonosorem infinitis post sæculis sunt referenda, vt de Babylonis structura, &c.

Oportet ergo totum istorum imperium, si quidem amplum fuerit, comprehensum fuisse Tigri & Indo fluuiis, & aliqua fortassis Euphratis parte, nec Euphratem ante dimidiatam quintam ætatem tranasse. Vnde quæ de illis & illorum successione, amplitudine, gestis & rebus dicam, faciam ne quid de præcipuis præteriisse videar. Alioqui ad fabulosam Diodori historiam pertinent.

Zoroastes Cham horoscopos rerũ & syderum motus illustrauit. Magiam, vt famà est, introducit, è tribus conflatam, Medicina, Matheſi, siue Astrologia Diuinatoria, & Religione. Vicies centum millia versuum de hac dilligentissimè scripsit. *Plinius & Aristoteles.*

Hanc in Theurgiam, & Goëtiam siue Necromantiam ex sententia Porphyrij distinxit. *August. lib.10. de Ciuit. cap.9.* Pharmaciam addit Philo *lib. de specialibus legib.*

Bactrianos & Persas in regni formam redegit. Apud hos Ostanas & Astampsychos Magiæ nomine celebratos reliquit. Victus fertur à Nino. Solus in natiuitate risit.

Belus Nini pater, Astronomię adeò studiosus, eius vt inuentor habeatur à Plinio. Hinc Chaldęorum fama, ex artis illius exercitatione & nomine.

A filio consecratus est, dicata statua, ad quam confugientes, leges euaderent. Vnde Baal, Beel, Bel & Baalim apud Prophetas Idolorum nomina.

Putant aliqui fuisse Nimrod, qui hoc nomen sit consequutus, quoniam apud Syros, Hebręos, & reliquos Orientales Bel dominum sonat. Porrò apud eos fuit deorum supremus, vt apud Occiduos Iupiter.

Quare fabulosè à supposititio Beroso diis maximis Orientalium. Saturni Babylonici, Iouis Baby. Mercurij & similium nomina imponuntur. Quoniã Orientales ante Alexandrum Macedonem ista nesciuerunt, & eorum Idololatria perpe-

393 2049

Anni diluuij

Anni mundi

tuò fuit à Græca & Occidua differens. Sed & Saturnus, Iupiter, & quicũque alij nominantur Græcorum dij, multò sunt Baalim siue Belis posteriores.

1949.

293. Eodem Abrahæ tempore, multa alia regna exorta memorantur. Primum Aegyptiorum, cuius Scriptura meminit, Genes. 12, &c. ab Oro siue Osyri, siue Vexore. 2. Scytharum, quorum rex primus Tanaus. 3 Massagetarum. 4. Sicyoniorum in Achaia & Peloponneso vsque ad Heli Sacerdotem, quod tandem rexit Egialeus, à quo Varro velut antiquissimo tempore exorsus peruenit ad Athenienses, deinde ad Latinos. *August. lib. 18. de Ciuit. Euseb. chron.* 5. Aethiopum, apud quos mortuo Chus sex regnarint ordine, quorum ignorentur nomina & anni, sine certa sede, Nomadum, & Arabum instar, post quos fixa sit Axumę regni sedes, vsque ad Christi tempora, indéque translata Sabam, vbi ad hunc vsque diem permanet. *Ex historiis Aethiopicis à Marino Romano collectis.*

Complura etiam alia, dum quælibet natio, gens, vrbs, sibi aliquem principis, ducis, regisve titulo præficeret. Hinc rex Geraræ, *Gen.* 20. qui Palęstinorum 26. Rex Sennaar, rex Alasar, rex Elamitarum, rex gentium, rex Sodomæ, rex Gomorrhę, rex Admæ, rex Seboim, rex Balæ, rex Salem. *Gen.* 14. Principes Anet, Escol & Mamre, *Ibid.* Filij Heth Principes Arbeæ, 23, per Castella & oppida Arabiæ duodecim Principes, Ismaëlis filij, 25. Emor Heueus princeps terræ Sichem, 34. Duces Edom 36, antequam primum regem haberent Balac filium Beor, *Ibid.* Duces Horreorum, qui imperauerunt in terra Seïr, *Ibid.* Militum dux. 26.

Vexores rex Aegypti in Pontum vsque victor arma proferens, & Tanaus Scythię rex, qui Vexorem & omnem penè Asiam subegit & cum Aegyptiis de gentis antiquitate disceptauit ante Ninum ponuntur. *Sabellicus.* Fortasse Vexores est Osyris Pharaonum primus.

Osyris & Isis eius vxor hîc etiam locantur. Frugum in Aegypto inuentores sub Mundi 2001. Item Orus Appollo, qui disciplinas in Aegypto monstrasse memoratur, vsus Abrahæ consiliis. Atqui ante Ioseph Aegyptij earum videntur fuisse expertes. *Ps.* 105.

Togarma, de quo *Gen.* 10. Turcis dat originem & nomen. *Elias in Tisbi* (Malo Sarmatis.) Quia autem Turci sunt populi Scythiæ, *Plin. lib. 6. cap. 7. Mela sub fin. lib. 1. Ptolo. & Herod. lib.* 4. ideo etiam Magog in scripturis appellantur. Nam Magog Hebræis est Scythia. Ion, siue vt hodie Rabbini pronunciant, Iauan Ionibus, è quibus reliqui Græci.

Elisa Aeolibus, qui Epirum, & magnam Græciam. i. Calabriam, & loca Italiæ Siciliæ proxima habitant.

Madai Medis, Riphat Ripheis, Rodanim Rhodiis, Tarsis, Tarsensibus Ciliciæ, Kittim Macedonibus, 1. *Mach.* 1. Caphtor Cappadocibus, Thiras Thracibus.

Elam Elamitis siue Persis, Assur Assyriis, qui primam Monarchiam in Babel & Niniue constituerunt, post Nimrod. Lud Lydis, Aram Armeniis & Syris, Gether Etharis in Armenia, &c. Quæ nomina extant, *Gen.* 10. & 11.

Mesech, de quo *Gen.* 10. priscos Mesios ab Adula monte vsque ad Ponticam regionem posuit. i. Cappadocas, quorum vrbs Mazaca antiquum nomen retinuit, vsque ad Claudij imperium, qui eam vocauit Cæsaream. Ab eo etiam Moschi.

Iaktan filius Heber. *Ibid.* quem Gangem esse putant, in India sedem sui nominis firmat.

Eius filius Hauila suo vocabulo Indiæ partem auto abundantem apud Hebræos denominat. 393. 2049.

Alij eius filij, alias Indiæ prouincias.

Sed quæ sequuntur non perinde sunt certa.

Sarmatarum

Ann. diluuij 293

ABRAHÆ SÆCLVO

		Anni mundi.	
		1949	Sarmatarum & Germanorum regna & coloniæ ſub Thuiſco Gigante, quem & Askenas aiunt Hebraïcè vocari. Lybum ſiue Afrorum ſub Tritone & Hammone. Aegyptiorum ſub Mizraim cog. Oceano. Celtiberorum in Hiſpania ſub Iobel filio Phaleg, vel iuxta alios, Tubal Iapeti filio. Celtarum ſiue Gallorum, ſub Samothe cog. Diſcelta, ſiue Dite, illius ætatis ſapientiſſimo. Ab hoc Dite ortos Galli dicebant, vt Cæſar narrat. Arabum ſiue Saracenorum, Sabarum & Caſpiorum ſub Gog, & eius patre Sabatio ſiue Saba Raemæ filio, Cham nepote. Scytharum ſub Magog, ex quibus Turci & Tartari, quos ſibi iunxerunt Gog. i. Saraceni ſiue Arabes contra Eccleſiam. Indorum ſub Gange. Italorum ſub Gomer Gallo. Cimbrorũ, vbi nunc Dani, Norduegij, Gothi ſub eodem. Hæc ex Beroſo illo Annij ſuppoſitio, quæ proinde ſunt incertiſſima. Sabatius Saga in Italiam veniens, agriculturam & religionem Aborigines docet. Sagæi ſacerdotes Armenij multiplicati, omnem Caſpiam regionem vſque ad Bactrianos poſſident. Barzanes poſt patrem Sabatium in Armenia regnat. *Diod. lib. 5.* Sambetha Sibyllarum prima, tradit ſe Noe eſſe nurum, & cum eo è diluuio euaſiſſe, & Babylone profectam, vaticinari per Græciam, falſóque Erythream appellandam, quaſi ex Erythra natam, ab aliis etiam è Circe & Gnoſto. *ad finem lib 3. & 7. Orac Sibyll.* Dicitur annos amplius ſeptingentos vixiſſe, diutius quàm ferret communis hominum ætas. *Ouid. in Metamor. Ariſt. de mirabilibus audit.* Sed quid mirum, cum Sem eius ſiue vir, ſiue leuir, eodem tempore poſt diluuium vitam in 502. prorogarit. Etſi Deus Noe dixiſſet, vitam hominis fore centum viginti annorum, id tamen non ſtatim poſt diluuium accidit. Deinde de communi & vulgari vitæ curriculo loquebatur. Nam & Abraham & Iacob, & Patriarchæ, & alij multi diutius vixerunt. Videtur autem ſcripſiſſe quædam ante Saturni ſæculum, quæ ſeruituti Aegyptiacæ & liberationi reſpondent. Nam *lib. 1. Orac. Sibyll.* de Titanibus vaticinatur, lib. autem 3. & narrat & vaticinatur. Denique ſub ſenium ſe ſcripſiſſe ipſamet profitetur libro ſeptimo. Eius ſunt vaticinia de Chriſto, de regnorum mutationibus, & aliis, quorum fragmenta extant in Lactantio, Theophilo, &c.
393 Gen. 25. 453	12 b ISAAC genuit Iacob anno 60.	2049	b ISAAC natus anno ab inſtituta Circumciſione ſecundo, ab ortu Iſmaelis decimo quarto. *Nangiac.* à diuiſione linguarum & populorum quinquageſimo ſecundo, à ſubuerſis Sodomis primo.
		2109	Caligauerunt oculi eius & videre non poterat, *Gen. 27.* anno vitæ 117. Ita in illa cæcitate permanſit circiter, 43. Niſi vt credit Hierony. tertia quæſt. ad Damaſum, diuinæ diſpenſationis fuerit, vt ad tempus quadam oculorum ægritudine cæcaretur, ne ſuam magis, quam Dei, in benedicendis filiis, faceret voluntatem.
	Nino annis 52. deinde Semiramide an. 42. Regibus Aſſyriorum.		Inde vitam protulit in 22. annum à reditu Iacob è Meſopotamia, *Seder Olam.* Nam deceſſit ætatis centeſimo octogeſimo, nempe patre longæuior annis quinque.
453	*Melchiſedech Pontifice.*	2109	Verum Dei cultum retinuit, Iſmaele & reliquis Abrahæ filiis ad ſimulachra veneranda traductis. Puriſſimæ vitæ, adeo vt legem monogamiæ in paradiſo ſancitam nunquam violarit: Forma, Chriſti qui Polyga-

miam Synagogæ ſuſtulit, & monogamiam antiquam retulit. *Anni diluuij.* 393 *Anni mundi.* 2049

In multis aliis figura Chriſti. 1. quia diuinitus promiſſus. 2 ſupernaturaliter conceptus. 3. mirabiliter natus. (Nam duo erant impedimenta, matris ſterilitas & vulua emortua nimiſque annoſa) 4 quia appellatus Iſaac. i. riſus, gaudium. 5 quia ad ſui immolationem ligna humeris in montem baiulauit. 6. quia eo intacto aries cornibus prehenſus & vepribus coronatus mactatur, ſic enim illæſa diuinitate humanitas Domini ſpinis coronata immolata eſt. 7 quia tertio die matri viuus nuntiatur. 8 quia benedictione cumulauit filios ſuos ſed inæqualiter 9. &c.

Vt in eo fuit myſterium Chriſti, ita in altero Abrahæ filio Antichriſti ſiue Maometis.

Ex Iſaac Chriſtus benedictionis ſemen quadrageſimus primus, *Mat.* 1.

Ex Iſmaele Maometus ſemẽ perditionis trigeſimus primus (*In Chronicis Arabum poſt Alcoranum pag.* 214.) prætermiſſis in vtriuſque progenie obſcurioribus. Nam plures fuere intermedij.

Vterque patris ſui mores graphicè expreſſit. Chriſtus vt Iſaac, & c. Maometes vt Iſmael, qui polygamus, qui ferus homo, cuius manus contra omnes, & manus omnium contra eum, qui inſectator Iſaac, Gal. 4, &c.

Eius 37 obiit Sara mater, ætatis, 127, quo quidem fuerat oblatus. Ipſe verò decimo ante deſcenſum Iacob in Aegyptum, anno vno ante eductionem Ioſeph è carcere.

Anno ætatis 37 vinctus, vt ſacrificaretur à Patre. *Seder & Trad. Hebrai.* vel 25. *Ioſeph.* vel 13. vt quidem noſtri videntur exiſtimare, & Hebræis Abben Ezra, *Gen.* 22, eos refellens, qui quinto, quia geſtare non potuiſſet ligna holocauſti. Oblatus autem in patabolam futuri. *Hebr.* 11.

Quadrageſimo ducit Rebecam. *Gen.* 25.

60 Gignit Iacob & Eſaü. *Ibid.*

75 Amittit patrem, & in ſpelunca ab ipſo empta ſepelit.

Inde pergit eodem loco habitare, nempe iuxta puteum viuentis & videntis, *Ibid.* qui erat in tractu Hebron. *Gen.* 16.

80 Peregrinatur in Geraris Paleſtinorum ob famem, vbi ſedes conſtituit diebus plurimis, *Gen.* 26. i annis 57. Nempe vſque ad vitæ 137. Nam de Berſabea è Patris domo Iacob agẽs ſeptuageſimũ ſeptimum, in Meſopotamiam egreditur, qui erat Patris centeſimus trigeſimus ſeptimus. *Gen.* 28.

100 Offendi ur coniugio Eſaü cum filiabus eiuſdem loci. Nam Eſau tunc erat quadragenarius, *Gen.* 26.

123 Senex & caligans oculis benedixit Iacob ſe pro Eſau primogenito offerentem. 27.

124 Ad atauum Heber, eum, vt fratris iram vitaret, tranſmittit in annos duodecim.

136 Illum reuocat.

137 Benedictione communitum in Meſopotamiam tranſmittit.

138 Reuertitur in Hebron, vbi reliquum vitæ tranſigit, id eſt, annos 48. Nam illuc cum Iacob è Meſopotamia rediens conuenit, *Gen.* 35.

140 Rebecam vxorem in ſpelunca duplici ſepelit iuxta Hebron.

158 Recipit Iacob è Meſopotamia fœliciter reuertentem.

180 Poſt. 21. videlicet, moritur, & ab vtroque filio honorificè in ſepulchro maiorum tumulatur, *Gen.* 35.

Rebeca decimum quartum agens ei quadragenario nubit. viginti fuit ſterilis. Moritur poſt annos 80. nempe cum Iacob in Meſopotamia moraretur, annúmque ageret octogeſimum. Sic minimùm exceſſit centeſimum tertium. 453 2109

Eo tempore

ISAACI SÆCVLO.

Anni diluuij. 393

Anni mundi.

2049

Eo tempore oraculum, ad quod consulendum Rebeca perrexit, *Gen.* 25. aiunt fuisse in templo, cuius Pontifex erat Melchisedech.

Ex eo & Rebeca leni cute parĕtibus nascitur Esau, pilosus ac hispidus, Edom postea ab Orientalibus appellatus, à pilis rufis, sicut à Græcis ἐρυθρεύς vnde mare Erythræum & rubrum.

Ex vno concubitu sati duo gemelli Iacob & Esau, differĕtibus planè naturis, moribus, vita, fortuna, &c. Astrologorum vanitatem coarguunt. *August. epist. ad Sixtum.*

[Etsi ab insufficienti enumeratione causarum aut partium, non valet consequentia.]

Filij Abrahæ ex Cetura in Troglioditarum regionem sub Aegypto, à patre in coloniam mittuntur. *Ioseph. lib. 1. Antiq.*

Cetura vxor Abrahæ, *Gen.* 25. imò Concubina, 1. *Par.* 1. Concubinæ autem erant apud Hebr. ancillæ, quæ cum viro sine legitimis ceremoniis conuenerant. Vnde filij earum in hæreditatem patri non succedebant.

Ismael primogenitus Abrahæ, ex ancilla Agar, à quo Ismaëlitæ, siue Saraceni & Arabes, 12 principibus ab ipso exortis, maledicta natio secundum carnem orta: simultatem perpetuam gerens cum Isaac, & promissionis filiis secundum spiritum natis. Quare quemadmodum tunc Ismael, qui secundū carnem natus fuerat, persequebatur Isaac, qui secundum spiritum: ita & nunc (quando Mahometani Dei populum infectantur.) *Verba Pauli Gal.* 4.

Ferus homo, manus eius contra omnes, & manus omniū contra ipsum. *Gen.* 16. Hoc nostro magno malo experimur quotidie in Saracenis & Turcis.

Duodecim filios principes reliquit, qui omnes iam suis populis dominabantur.

Possedit magnam partem Arabiæ, ducta in vxorem principis filia.

Ille egit pœnitentiam & pietatem coluit. *R. Selom. Gen.* 15. Saltem quoad vixit Abrahā, vnde & paternū funus cum Isaac curat religiosè. *Gen.* 25. Eius meminit Melon lib. contra Iudæos.

Ita Isaac ex promissione & secundum spiritum natus, terræ sanctæ incola solus fratrum permansit.

Cuius tempore tres superioris ætatis patriarchæ migrarunt ex hac vita. Primo eius anno Sarug annorum 230, Trigesimo quinto, Thare annorum 206, quadragesimo sexto Arphaxad annorum 438.

Ammonitæ & Moabitæ ex incestu Lot orti, in Arabia initium gentis sumunt. Hi quidem partem Arabiæ, quæ sita est super ripam torrentis Arnon, in mare mortuum labentis, prioribus accolis, qui Emim appellabantur, subuersis occupant. *Hieron. in locis Hebraic.*

Illi autem Raphaim gentem veterrimam interfecerunt, & eorum regionem Arabiæ, cuius metropolis Philadelphia, obtinuerunt, *ibid.*

Syri descendunt à Chamele filio Nahor fratris Abraham, *Gen.* 22, secundum nostrum interpretē, & 70. Atqui nullos reperio Hebræos sic interpretantes, sed nec Chaldęum, etsi Fagius vulgatā interpretationem sequatur. Nam nihil amplius in Chaldęo est, quàm Hebræo, nempe *Chamuel pater Aram*: *Aramae* dixisset Onkelos pro Syris, nec singulare Aram retinuisset contra suum morem. Malo igitur, vt *Aram* non hic Syriam, vel Syros significet, sed nomen propriū viri. Ratio est perspicua: Quoniam Syri iam orti erant ex altero Aram, nempe filio Sem, *Gen.* 10 quem proinde cum aliis 70

453 2109 prius venisse in partitionem orbis tertarum, & Syriam sorte obtinuisse, quàm Abraham in Chanaan ingrederetur, iam

docuimus.

Anni diluuij. 393

Anni mundi. 2049

Mundi vix dum diſperſi eadem facies, quę nunc. Bellorũ vſus, ſeruorum & vernarum. *Gen.* 14, Seruorum tam vernaculorum, quàm emptitiorum. 17. Delicatarum carnium, frugũ, butyri, lactis. 18. 27. Conuiuiorum, pulmentorũ, 21. 24. 26. Frugum, & vini, 9. 19. 27. Sagittarum. 21. Armorum, Pharetrarũ, arcuum, 27. Venationis, 10. 24. 26. Iudiciorum & fororum iudicialium, 14. vbi fons ſiue planities Miſpar. i. iudicij, in quam veniebãt incolæ regionis propter iudicia & cauſas forenſes, ex Onkelo & R. Selomone. Gladiorum, 22. & 34. Siclorum argenti probatæ monetæ publicæ. 23. Argenteorum, 20. Electorum ſepulchrorum, 23. Monumentorum & ſepulchralium titulorum & inſcriptionum, 35. Oppidorũ & caſtellorum. 25. Vrbium, 10. 11. 13. 23. 24. Vaſorũ aureorum & argenteorum, Siclorum aureorum, inaurium aurearum, ad orandam faciem, armillarum in manibus, pondo ſiclorum decem, veſtium elegantium, 24. 27. Diuerſoriorum hoſpitiorum ad manendum & locandos camelos, 24. 42. Puteorum, laterum, bituminis. 20. 21. 26. Hydriarum ad hauriendam aquam, canalium 24. Legum diuerſarum, negotiationum, Dotium, 34. Emptionum & venditionum agrorum, 23. Epiſtolarum & nuntiorum. 22. Denique artes, opera, artificia planè eadem, quæ nũc, vt Græci & Latini non ſe clarius probare poſſint fuiſſe Barbaros vſque ad Cyri & Solonis tempora, id eſt, vſque ad quingenteſimũ ante Chriſtum, quàm cum huiuſmodi rerum inuentionem recentem faciunt, & nonnullis ſuorum tribuunt, quæ à prima Diluuij memoria apud Orientales repetitur.

Externa tempore Iſaac.

Sub natiuitatem Iſaac, nẽpe eius duodecimo Ninus proprie regnum auſpicatur, & Babylonicum à Nimrod ante 62 annos conſtitutum delet.

Terra Chanaan paucos tunc habebat Reges, VndeReges Chanaan præſertim leguntur poſt exitum de Aegypto.

Semiramis Nini vxor Babylonis mœnia condidit. In eius medio templum Belo ſtatuit, ementito ſexu, nomine filij regnat, qui & ipſe Ninus vocabatur. *Strabo lib 16.*

Fortaſſe Nimrod eam ſine mœnibus reliquerat.

Prima poſt diluuium metalla excoluit captiuorum opera, laude bellica illuſtris multa in Oriente præclarè geſſit, ad Oceanum Aethiopicum & Indum fluuium latiſſimum, cuius ripias ponte 60 ſtadia longo, 30 lato iunxit, ducenta Idolorũ millia ex ebore & ligno finxit, ſicque orbem Idololatria repleuit. *Suidas.*

Babylonem in miro camporũm æquore in quadrum diſpoſuit. Murus eius ex coctili latere, infuſo bitumine in latum habuit cubitos 50. in altum 200, in ambitu ſtadia quadringenta ſeptuaginta. Vicenæ quinæ portæ in laterum vno quoque, vt eſſet ἑκατόμπολις, quarum oſtia miræ magnitudinis, ex ære fuſili: *Oroſius.* Sed rectius hoc attribuit Beroſus apud Ioſephum, lib. 1. contra Appinonem Nabugdonozori.

Exercitu tredecies centenorum millium peditum, quingentorúmque millium equitum, per Bactrianos in Indiam fruſtra penetrat.

Atqui Semiramidem vixiſſe poſt Moſem teſtis eſt Porphyrius lib 4. contra Chriſtianos *Citante Euſebio, lib. de præpar.* Sex videlicet generationibus ante Cyrum, *Herod. lib. 1.* Quod certum.

Apud Sycionios in Peloponneſo Egialeum aiunt ann. 52. regnaſſe.

Treuerenſes à Trebeta Nini fratre, à Semiramide expulſo, ſe tunc in Gallia Belgica conditos gloriantur.

453. 210

Tuyſconem, Mannum, cum hoc Trebeta apud ſe regnan-

tes his

Anni diluuij.		Anni mundi.	
455			tes his temporibus Germani, si Deo placet, faciunt.
		2109	Deinde Ingeuon post parentem incertis adhuc sedibus. Tuysconis enim filium Mānum tres hos genuisse Ingeuon, à quo Ingeuones circa Occidentalem Germaniç Oceanum Herminon, à quo Mediterranei Hermiones dicti, Isteuon, à quo Isteuones, *è Tacit. initio lib. de morib. Germ.*
			Apud Aegyptios Necao Pharao. Ioseph. *lib. 5. bel. cap. 26.*
			Iberus rex Hispaniarum secundus.
			Nagas Celtarum rex secundus. Deinde Satron Rex doctissimus, qui publica literarum studia instituit. *Bero.*
			Viri Scytharum Parthos & Bactrianos, fœminæ verò Amazonum regna condunt. *Nangiacus.*
			Amazones durant vsque ad tempora Alexandri Magni, *Iust. hist. lib. 2.*
	c IACOB qui & Israel	2109	c Iacob vixit cum auo Abraham an. 15. cum Sem Patriarcha 50. cum patre Isaac 120: ac decimo post patris mortem descendit in Aegyptum, vbi dulci filij consuetudine vsus est annis 17.
Gen. 47.	descendit in Ægyptū	2239	
583	natus an. 130.		Iacob (qui & Israel cognominatus post Angelicam luctam) omnium primus, votum nuncupauit Deo. *R. Abahu in Talmud.* Ac certè de illo primùm legitur, Votum etiam vouit Deo dicens. *Gen.* 28. Offerens. 31. 33. 35. vbi & Sacellum & altare Bethel constituit 46. Libans, 28. & 35. sepeliēs 35 Inuocans nomen Dei æterni & Angeli 48. &c. Decimas soluens 35. Vir simplex 25. habitans in tabernaculis 27. Lenis 28. Obediens parentibus 35. Patris institutum seruans, pastor 28. Propheta 48. 49. Angelorum visionibus sæpe potitus 28. 31. 35. &c.
			Annos 20 transegit in Mesopotamia, cum auo Abraham versatus est an. 15. Patri ministrauit post reditum suum è Mesopotamia 22. ann.
			Benjamin natu minimum gignit in Chananea, reliquos in Mesopotamia. *Gen.* 35. Duobus annis à reditu, in partu moriente Rachele, ætatis 36. cui Lia superuixit decem. Nam vitæ 46 obit. Erant autem sorores geminæ *Seder Olam.*
	Semiramide, Zamea Ninea eius filio, an. 38. Ario 4. an. 30. Regibus Assyr.		Post annum 21. redit è Mesopotamia ad patrem Isaac in Hebron, cuius cōsuetudine adhuc fruitur annos circiter 23. *Seder Olam.*
			Denique ætatis decimo quinto sepelit auum Abraham.
			50 Sem atauum.
			63 A patre benedictionem & prærogatiuam primogenituræ consequitur.
			Per annos 12 metu fratris delitescit apud Abauum Heber, eique ministrat.
			75 & 76 ad Heber ad Patrem redit, à quo iussus in Mesopotamiam proficiscitur.
	Melchisedech Pōtifice.		77 Stetit ad puteum Mesopotamiæ, 20 annis mansit in domo auunculi Laban.
			83 Ducit Liam vigesimum secundum agentem. Indéque post dies septem Rachelem, Liæ gemellam, quę & ipsa proinde agebat vigesimum secundum.
			Non, vt quidam opinantur, post septem alios annos, sed post septem dies à nuptiis vxoris primæ. *Rabini in 29 Gen. & Hier. in quæst. Heb. contra Seder Olam c. 2.*
			84 Gignit Ruben primogenitum suum.
			85 Simeonem.
			86 Leui.
			87 Iudam.
			Nam ei intra tres plus annos, quatuor hi patriarchæ nati sunt. Reliqui septē cum Dina (excipiendus enim Benjamin)
583		2239	quatuor sequentibus annis. Inueniuntur enim omnes præter Bēiamim intra septē annos procreati è 4 coniugibus, sin-

guli singulis septem mensibus.
91 Iosephum procreat.
Quinque sequentibus vsque ad 96 prouidet domui suæ.
96 Cum vxoribus, vndecim filiis & Dina in Chanaan redit peruenítque in Succhot, vbi manet menses octodecim.
97 In Bethel sex alios menses.
98 Suscipit Benjamin, Rachelem sepelit & Deboram. Viginti duobus annis inde Isaac senem sua prę sentia consolatur & curat.
108 Amittit Liam morte, Iosephum captiuitate, Sedecim annos excedentem.
109 Iosephum habet seruum Putipharis.
110 Eundem habet in carcere per annos circiter 13.
120 Sepelit Isaac patrem suum annos 180 natum.
Decem postea illic desidet vsque ad 130. Nempe in Hebron, vbi pater eius obierat.
128 Iosephum tricenarium habet stantem in conspectu Pharaonis, proregémque Aegypti.
130 Descendit in Aegyptum anno famis secundo.
147 Moritur post tot exilia & cruces, id est, decimo septimo post descensum. Moriturus vaticinatur de posteris & nominatim de Christo, quem Silo vocat, Gen. 49. Hæc ferè è Seder. c.2. Nam nonnulla recensuimus.
Ex vndecim eius filiis, & duobus Iosephi Manasse & Ephraim tribus tredecim ac populus Israëlitarum vniuersus propagatur.
Alexander Polyhistor res Iacob descripsit. i. fugam eius, habitationem in Mesopotamia, ministerium 7 annorum, coniugium cum duabus sororibus, numerum filiorum, raptũ Dinæ, cladem Sichem, venditionem Ioseph, &c. Eadẽ ferè Theodotus in suis versibus, Artabanus, Philo Biblius, Nicolaus Damascenus, Aristeas.
Thamar iuxta nonnullos, filia Melchisedech sacerdotis. Hoc coniiciunt ex eo, quòd Iudas in scortatione deprehensam iussit cõburi, non lapidari. Gen. 36. Nam legẽ fuisse apud Hebræos, quam Moses postea repetiuerit, vt filia sacerdotis, quæ scortata fuerat, combureretur, cæteræ lapidarentur. Leuit. 20. & 21.
Cęteras quo que vxores filiorũ Iacob probabile est fuisse de semine Melchisedech siue Sem, præter vnam ipsius Ruben, Gen. 46. primo quia notant oraculum de semine Chanaan maledicto, déq; terrę facie exterminando Gen. 9. & 15. Secundo, quia sciebãt Patres affinitatem Chananeorum perpetuo refugisse, Abraham, Gen. 24. Rebecam, 27. Isaac 28. Tertio, ex eo, quod Scriptura notat tanquam aliquid extraordinarium Ruben genuisse Saül è Chananitide, Gen. 46. Quid enim opus fuerat addere Chananitidis vocabulum, si omnes aut plærę que earum erant Chananeæ?
Sed neque vxores, vt pater, de Mesopotamia eduxerunt, primum quia quando inde egressi sunt, adhuc erant paruuli, nec matrimonio maturi. Maior enim nondum attigisse poterat decimũ tertium annum. Quin & matrimonia illa ætate ferè erant tardiora. Quare Isaac non nisi quadragenarius Rebecam duxit, Iacob octogenarius Liam & Rachelẽ, qui & 77 annorum erat, priusquam pater cogitaret de vxore ei danda, vel ipse de accipienda. Esaü ipse quadragenarius. Denique nõminus id commemorasset Scriptura, quàm cum nominatim docuit Saram eductam è Chaldæa, Hagarem ex Aegypto, Rebecam, Rachelẽ, Liam, Balam, Zilpham assumptas è Mesopotamia, ne sanctum semen cum impuro & detestabili Chananeæorum miscereturr.
Anno 63 Iacobi mortuus est Ismael. Huius viduam so-

Anni diluuij. 453.

583

Anni mundi. 2109

2239

SEM, ABRAHÆ ET ISAACI SÆCVLO.

rorem

Anni diluuij. 453

Anni mundi.

rorem duxit Esaü. *Seder Olam, cap.* 2. Ita Esaitarum & Ismaëlitarum familia in vnam gentilitatem coaluit, vt non mirum sit, si Scripturæ, quando de Mahometana impietate vaticinantur, eam modo describant sub nomine Esaü, siue Edom siue Seïr (nam tot nominibus celebratur Esau) modò sub nomine Ismaelis.

2109 Quot descenderint in Aegyptum cum Iacob, siue 70. siue 75 animæ, non est anxiè pugnandum. Nam & 70 Scriptura dixit, & 75 esse potuerunt, quoniam Scriptura solet reticere numeros fractos. Sic nominant Septuaginta interpretes, & 70 Christi discipulos, qui tamen 72. fuerunt &c.

Præterea in 70 non comprehenduntur Iacob, Dina, Ioseph cum duobus filiis, qui additi conficiunt 75.

Anan primus equum & asinam commiscuit, vnde mulorum origo. *Genes.*36.

Ioseph somniorum intelligentiam primus condidit, nihilque diuini iuris humanique ei incognitum videbatur, adeo, vt etiam sterilitatem agrorũ ante multos annos prouiderit, tantáque experimenta eius fuerunt, vt non ab homine, sed à Deo responsa dari viderentur. *è Gentilium scriptis Iustin. hist. lib.* 36. Eius insignes interpretationes extant præcipuè *Gen.* 40. *&* 41. Philo Byblius hanc somniorum interprætationem tribuit Abrahamo. Amphytrioni Deucalionis filio *Plin. lib.* 7. Telmisseis populis Lycię, *Clemens in Stromat.*

Venditus est à fratribus quòd illum vnicè à Patre diligi, deinde quòd somniis illi portendi familię principatum animaduerterent. *Gen.* 37.

Cùm hæsisset in seruitute vel carcere an. 13. anno vitę trigesimo liberatur. Famen septennem prudentia singulari ab Aegypto depulit. Quare consecratus ab Aegyptiis, Serapis nomine, i. principis boum, immani simulachro & fano exornatus est, in quo bos nutriebatur Apis vocabulo in agriculturæ symbolum. Simulachrum euertit Alexandriæ Theophilus Patriarcha, Theodosio magno principe. *Suidas & Ruffinus.*

Catuit cõspectu patris annos 23. Nempe à decimo sexto ętatis ad 39. qui tertius erat famis. Fruitur deinde septemdecim. Nam tandiu Iacob in Aegypto egit.

Erudiuit aulam Pharaonis, & seniores eius docuit, siue scire fecit. *Psal.* 105. Nempe Aegyptus bonarum disciplinarum valde adhuc erat rudis, sed eas deinceps edocta cœpit colere. Moritur anno 54. post patris mortem. Agebat trigesimum sub mortem Isaac. *Seder Olam.*

Eus trigesimo nono Israelitæ descenderunt in Aegyptum. *Ibid.* post vigesimum secundum ab ipsius venditione. *Ibid.*

Sub Iacob tres superioris ætatis patriarchę moriuntur. Eius enim trigesimo primo Sela obit annorũ 433. quinquagesimo Sem sexcentenarius, Octogesimo Heber Hebræorũ patrẽs, vbi expleuisset annos 464. Sic eius decimo sexto moritur auus Abraham, centesimo vigesimo Isaac pater.

Atque hic veterum patriarchatum antiquę virtutis & fidei virorum finis, vt quibus duntaxat Iacob annis 26 superuixerit.

Ita per tres duntaxat patres, Sem, Mathusale, Adam ad Iacob, Ecclesiæ doctrina, fides, traditiones, leges peruenire potuerunt. Nam Iacob vidit Sem annis 50. Sem Mathusalem 98. Mathusale Adamum 243. *Seder Olam c.* 1.

583 Mentio idolorum in Scriptura prima est Genes. 31. quando Rachel idola patris sui abscondit.

2239 Balac filius Beor, primus rex Idumæorum creatur.

Esau omnem terram ad montem Seir sibi subiectam ha-

bet, & magna cum potentia illic dominatur. Domino illam terrã illi dante, *Ioſ.* 24. regionémque Idumeam de ſuo more appellatam relinquit. Nam Edom à colore ruffo cognominatus eſt. Quin & mare vicinum. Nam mare Indicum cum ſinu Arabico ſiue Aegyptiaco Erythreum. i. rubrum profanis, à rege Erythra, inquit Mela. Erythras autem Græcè, eſt Edom Hebraicè.

Dina filia Iacob à Iob in vxorem ducitur. *Chald. Paraphr.* de quo poulò pòſt.

Externa & incerta ætate Iacob.

Druyus Celtarum rex quartus, diſciplinarum & præſagiorum plenus, à quo Druydes Gallorum ſacerdotes, de quibus Cæſar *lib. 6. Gall. belli.* Plinius 16. *cap.* 44. & Tacitus *de Germ. moribus.*

Huic Bardus quinto loco ſucceſſiſſe fertur. Muſicæ ſtudioſus. Deinde Lucus venationi deditus, à quo Lucenſes Galli. *Eroſius.*

Quæ ſuſpectiſſima. Nam Galli vſque ad Cyrum cum tota Europa planè bardi fuerũt Barbari, agreſtes & ἀμῦσοι Tum enim per Phocenſes Græcos Aſiaticos, qui Cyri dominatum fugientes Gallicum littus occuparũt, Maſſiliámque cõdiderunt, cœperunt emolliri, & hominibus paulatim excultis, capeſſere ſtudia literarũ per Bardos, & Euages & Tectoſages, è quibus Bardi fortia virorum illuſtrium facta heroicis compoſita verſibus cum dulcibus lyræ modulis cantitarunt. *Ammianus Marcellinus lib.* 5. *Strabo. lib.* 4. E quibus apparet Bardos & reliquos Galliæ ſapientes ſiue philoſophos & Druydas ortos eſſe ex iſtis Phocenſibus, vt ſtultum ſit eos eorũm ve nomen ante Cyrum in Gallia requirere.

Eadem Barbarie reliquæ nationes Europæ ante Cyrum Solonémve tenebantur. Nam ad humanitatem perductę ſunt per Orientales ſenſim in Occidentem influentes, propter duarum primarum Monarcharum motus, Danielis Ezræque ſæculo.

Septemtrionales gentes, vt à commerciis remotiores, longè tardius feritatem depoſuerunt, vt proinde quæ deinceps de Sarmatis, Germanis, cæteríſque Scythis propoſituri ſumus, ſint multo ſuſpectiora, adeóque conficta à propriis ipſorum prophetis.

Hiarbas rex Lybiæ, contra Palladias fœminas infœliciter pugnat.

Oſyris gigantes, qui tyrannidem exercere cœperant, opprimit, Italia decem annis potitur.

Apis, à quo Serapis, floret in Aegypto, poſtquam fratrem, Aegialeum Achaiæ præfeciſſet. *Euſeb. in Chron.* Sed de eo paulò pòſt rectius.

Menam omnium primum regem Aegyptiorum facit qui populos colere deos, ſacráque his facere, menſas & lectos ſternere docuerit. Hinc poſt longa tempora regnaſſe Gnefactum Vbichoridis ſapientis patrem, &c. Diodorus Siculus. *lib.* 2.

Ogygius apud Atticos.

Aethiopia bellis Aegyptiorum attetitur.

Nineas ſiue Ninus, Nini & Semiramidis filius, propter ignauiam vituperatur. *Athenæus, lib.* 2.

Semiramidem matrem ſui concubitum appetentem, interemit.

Arius poſt eius obitum Bactrianos & omnes Caſpios ſubegit.

Iubelda tertius rex Hiſpaniæ.

Ingeuon apud Thuyſcones, de quo Tacitus *de morib. Ger.*

d APERTE Exod. 11. v. 4. *Habitatio autem filiorum Iſrael, quæ manſerunt in Ægypto fuit quadringentorum triginta ann.*

Anni diluuij. 453

583

Anni mundi 2109

2239

Quibus

Anni dilunij. 583 Exod. 12 Galat. 3. Act. 13. 1013

23

d IACOB Æi mãserunt in Ægypto ãn. 430.

Regibus Assiriorũ Ario 4. Aratio 5. an. 40.

Baleo 6. an. 30. Armatrite. 7. an. 38.

Beloco Prisco 8. an. 35. & per ordinem Baleo 9. an. 52.

Altada 10. an. 32.

Manucho 11. an. 30.

1013

Anni mundi. 2239

2669

1669

Quibus expletis eadem die egressus est omnis exercitus Domini de terra Ægypti. Quis enim non videt illo nomine *filiorum Israel*, non nisi posse intelligi filios Israelis siue posteros Iacob, neque Abraham, Isaac, Iacob sub hac locutione contineri? Nam quis vnquam auos & Patres, filios nepotũ appellauit?

Idem Stephanus Act. 7. confirmat. *Locutus est Abrahæ Deus quia erit semẽ eius accola in terra aliena, & seruituti eos subiicient, & malè tractabunt an. 400. & gentẽ, cui seruierint iudicabo ego & post hæc exibunt & seruient mihi in loco isto.* Quis enim similiter non cernit. *Hoc semen* esse Israëlitas, nõ Isaac, & Iacob, vt qui vel nunquã fuerint in Aegypto, vel nũquã seruituti fuerint subiecti, malèque tractati siue ab Aegyptiis, siue à Chananeis?

Idem Paulus Act. 13. probat, *Elegit patres nostros, exaltauitque cum essent incolæ in terra Ægypti, & eduxit eos, & destruens gentes septem in terra Chanaan sorte destribuit eis terram eorum, quasi post quadringentos & quinquaginta annos, & post hæc dedit eis iudices.* Quis enim non intelligit apertè habitationem filiorum Israël accessisse ad hunc numerum?

Idem Ioseph, lib. 2. Antiq c. 5. significat, dum Israelitas 400 annos consumpsisse tradit in Aegyptiacis operibus.

Imò verò Deus idem clarè pronuntiat, Gen. 15. *Scito prænoscens, quod peregrinum futurum sit semen tuum in terra non sua, & subiicient eos seruituti & affligent quadringentis annis, & post hæc egredietur cum magna substantia. Generatione quarta reuertentur huc.* Sic enim rotundo numero loquitur, triginta tacitis. Vbi frigidum est quadragentos illos ordiri à die congressus siue apparitionis huius, nam apertè non *Tu*, sed *semen tuum*, &c. Frigidum quoque, quòd alij à natiuitate Isaac, vt ab ea ad natum Iacob sint an. 60. inde ad descensum in Aegyptum 130. demũ in Aegypto 210. id est, summatim 400. Nam apertè oraculum non attingit habitationẽ terræ Chanaan, primum quia in ea non seruierunt, neque afflicti sunt Israelitæ, sed potius honorificè humanitérque habiti, deinde quia nõ illinc, sed ex Aegypto egressi sunt cum magnis opibus, denique quoniam opponit ingressum in terrã seruitutis & afflictionis reditui in terram Chanaan, siue libertatis.

Ex quibus locis hîc merito reiicio cõmentum Rabbinotũ, præter diserta Exodi verba, quibus subscribit Paulus Act. 13 scribentiũ suos tantũ mãsisse in Aegypto 210 annis. Ducẽtos autem viginti reliquos conferendos ad Abraham, Isaac & Iacob, summãque 430 in Exodo positã ab Abrahamo esse auspicandã. De quo Rab. Leui Ben Gerson in 15. Gen. Nam & eo loco diserte Script. *generatione* (inquit) *quarta reuertentur huc.* i. ætate, & sæculo quarto. Nã דור hoc significat. Sicque quos 400 an. paulò ante dixerat, mox sæculũ quartũ appellat.

Accedit, quòd tam paucis non videtur (excludo miracula) potuisse propagari, sexcẽta armatorũ hominũ millia, absque pueris & mulieribus innumerabilibus: quæ tamẽ legũtur exisse de Aegypto. Vnde Aug. Eugub. in c. 12. Exod in ea vetsãs sentẽtia, Græcorũ adiectionẽ, καὶ ἐν γῇ Χαναάν, cancellat. Qui tamẽ hodie tẽporũ rationẽ è Bibliis subducere se aiũt, istorum ferè traditionem sequũtur, vt non mirum sit illorum supputationem esse controuersiarum plenam, nec cõciliare c. 7. Act. & multa alia loca cum veteri Testamento, & Act. 13.

Istis autem imposuit, quod Paulus ad Galatas 3. videtur scribere 430 annis post promissionem factam Abrahæ de susciendo semine, qui est Christus, datam esse legem Mosis. Atqui Paulus indefinitè loquitur, & sic debet ordinari. *Hoc autem dico. Lex, quæ post 430 annos facta est, non irritum facit testamentum confirmatum à Deo ad euacuandam promissionem*, id est, Lex Mosis quæ scribitur, *Lex facta post 430 annos*, non inanes reddit promissiones. Sed potius confirmat. *Post* 430. inquam, *annos*, non vtique à promissione (nam re-

pugnat locus Exod.12.ad quem alludit) sed à descensu Israelitarum in Aegyptum. illic enim *Post*, non refertur ad promissionem, sed ad legem factam eo tempore, quod Moses designauerat. q. d. Paulus, Lex, quæ post 430. annos facta legitur (*Exod.* 12.) testamentũ Dei, prius Abrahæ factum, irritum non potest facere. Hoc enim veluti per parenthesin interposuit *quæ post 430 annos facta est*, ad tollendam homonymiam, & docendum de qua lege intelligeret. Nempe de Mosaïca, non de lege Circumcisionis, Gen. 17. non de legibus Dei, quas Abraham seruauit 26 v. 5. quasique docturus erat filios suos & domum suam post se, Ibid. c. 18.

Alioqui, vt hoc addam, falsum esset oraculũ. *Gen.* 15. quod sine figuris prædixit, semen Abrahæ 400 totis annis seruiturum, in Aegypto scilicet (nam in terra Channaan non subiectum fuit seruituti) ac deinde eripiendum.

Sed nec conturbare debet vulgata Rabbinorum ratio, quam affert R. Selomo Exod. 6. quòd inter Leui & Mosem Scriptura tantum numeret duas generationes, Caat, qui vixit annis 133. *Exod.* 6. & Amram, qui an. 137. *Ibid.* & 1. *Par.* 6. Et Caat fuerit ex descendentibus in Aegyptum *Genes.* 47. Primò, quia Amram patet Mosis diutius vixit, quàm illi interpretentur. ad illud enim *Exod.* 6. *Accepit Amram vxorem, quæ ei peperit Aaron et Mosem & Mariam. Fuerúntque anni vitæ Amram* 137. subaudiri potest, Quando eos videlicet genuit, vel post mortem patris Caath. Nam Amram in numero septem viuacissimorum ab ipsismet Rabbinis ponitur.

Secundò, Scriptura fortasse aliquot intermedios, nempe obscuriores, more suo trãsilit, & nihilominus *Gignẽdi* verbo vsa est, quod nepotes sint filiorũ loco. Vt *Mat.* 1. *Iosias genuit Iechoniã*, qui tamen eius minimè erat filius, sed nepos. *Ezræ* 5. *Zachariasfilius Iddo*, qui eius pariter erat nepos, nõ filius.

Sic in quarta ætate, quæ fuit 480 annorum, à Naassone ad Dauidem quatuor duntaxat notãtur, *Naasson. Salmon, Booz, Obed, Iesse, Dauid*, 1. Par. 1. Mat. 1. Ruth 4. Nam Naasson reperitur mortuus anno ab exitu secundo, *R. Selom.* 1. *Par.* 1. Ita vt oporteat *Salmonem, Booz, Obed, Iessen & Dauidem* 480 emẽsos esse, aut aliquos intermedios fuisse præteritos. Quid igitur mirum, si hi quatuor Leui, Caat, Amram, Moses emẽsi sunt hanc ætatem, præsertim cum hæc sequentibus ætatibus fuerit viuacior, vel si Scriptura intermedios aliquos reticuit?

Atque ita fortasse isto tertio sæculo, Moses est Patriarcha ab Arahamo decimus, vt primo ab Adamo Noe, & secũdo à Noe Abrahamus est quoque decimus. In eo fui prolixior, quod B. Hieronymus se nescire professus sit, quo pacto his tribus Scripturis satisfaciendum esset.

Ad hæc quoniam cunctos recentiores Chronologos hic habeo obstrepẽtes, & 430 incipiẽtes Septuagesimo Abrahæ, id est, quãdo iussus est exulare siue exire ex Vr Chaldæorũ. Inde enim sicut 30 vsque ad natũ Isaac, hic vsque ad ortũ Iacob 60. ab ortu Iacob vsque ad eiusdẽ ingressum in Aegyptũ 130, à quo reliquos 210 comminiscuntur vt summa 430 existat.

Assignatur Iudæis terra Iessen, quæ videtur esse præfectura Tanitis & Heliopoleos, è Psal. 77.

In ea ædificauerunt vrbes & villas, siue quòd statuissent illic perpetuas sedes collocare, siue alia occasione, è 1 Par. 2. Nã illic Hezron dicitur mortuus in Caleb-Ephra, quã Hebræi putant fuisse vrbem Aegypti sic dictam de structorum nomine, nempe Caleb, & vxoris eius Ephrat.

Descenderunt in Aegyptum an. 9. principatus Ioseph, qui secundus famis, post cuius septuagesimum primum Ioseph moritur, & in arca ænea aromatibus perfusus conditur, in Nilúmque proiectus refertur inter Deos Aegyptiorum. 2013
Euzeb. in 50 Gen.

Anni diluuij.
583

Manchalco 12. an 30.

Phero 13. an. 20.

Mamolosiue Mameio. 14. an 30.

Sphareto 15. an. 40.

Escatade 16. an. 18.

Amynta 17. an. 45.

Anni mundi.
2239

2669.

Ante diluuij. 583.

Iuda, Phares, EZrone, Arã, Aminadab, Iudæ principibus & Christi maioribus.

Filiis Zaræ Zamri Ethã, Heman, Calcol, Dara prophetantibus.

Leui, Caath, & eorũ propinquis speciem quandã futuri Sacerdotij exhibẽtibus vsque ad Aaronẽ è benedictione & testamento Iacob, Genes. 49.

Anni mundi. 2239.

Ossa eius transtulerunt secum Israëlitæ. *Exod.* 13. quæ post mortem prophetant (id est, miracula edũt) *Eccl.* 49. nec fuit contra legem Mosis, qua mortuorum ossa contaminare declarabantur. Nam illa de Sanctorum ossibus, cineribus & reliquiis non intelligebatur, quę perpetuo apud Iudæos inpræcipua veneratione fuêre.

Sacerdotes Aegyptij de Prytaneo siue horreo Regis alebantur. *Gen.* 47.

Exitus eorum meminit etiam Strabo. *lib.* 16. *Geog.* Meminit & Iustinus histor. sed admixtis fabulis. Item & plurimi externi, quos contra Appionem Iosephus producit.

Iosephi res Alexander Polyhistor descripsit. i. eius carcerem, liberationem, somniorum interpretationem, principatum in Aegypto, matrimonium cum Ascheneth filia Putipharis sacerdotis, liberos duos, descensum fratrum, Aegyptium conuiuium ipsis appositum, &c.

Eadem ferè Theodotus in suis versibus, Artabanus, Philo Biblius, Nicolaus Damascenus, Aristeas.

Manetho Aegyptius Iudæorum originem & descensum in Aegyptum è Chanaan scripto reliquit, vbi eos appellat pastores. Nempe quòd eorũ opes in pecoribus essent positæ.

Vixit annos 110. Eo mortuo Israëlitę in Aegypto male habiti sunt 360. iuxta vulgatos autẽ Chronolog. 148. Sæuius autem 80 vltimis, toto vitæ Mariæ Sororis Mosis tempore.

Ruben mortuus est duobus an. post obitũ Ioseph, an. 124.

Simeon 120. primo post Iosephum.

Leui 137. Eo enim nullus est, qui diutius inter omnes fratres vixerit, quemadmodum inter eos nullus est, qui minus diu vixerit ipso Ioseph, *Seder olam, c.* 3.

Iuda 119. Isachar 122. Zabulon 124. secundo post Iosephum. Dan 126. Oser 127. Benjamin 111. ita vt obiret circiter 26 ante Leui. *E Seder Olam.*

Nephtalim & Gad lustra nondum reperi.

Iam tum Aegyptij colebant bestias pro numinibus, aut numinum simulachris. *Exod.* 8. vbi etiam oues & armenta abominationes Aegyptiorum dicuntur. i. idola & dij. Nam ignominosè solent Hebræi loqui de falsis numinibus. Hinc fortasse, Genes. 46 & 47. detestabantur Aegyptij pastores pecorum, vt qui ea mactarent, quæ ipsi colerent. Quàm cito post mortuos primos Patriarchas impietas in mundum ingressa est.

Filij Iuda in Aegypto sunt mortui, vsque ad quartã progeniem, nempe Phares, Hezron, Aram, qui & Ram Hezronis secundogenitus, 1. Par. 1. Nam Christi linea non perpetuo ducitur è primogenitis.

Aminadab autem dicitur fuisse de exeuntibus, ac vnus de primis mare ingressis post Mosem, cum filio Naassone, & paulò pòst mortuus. Alij malũt mortuum in Aegypto, quia Moses duntaxat meminit filij Naasonis inter principes Iuda ex Aegypto egressos.

Phares ætatis septimo vxorem duxit, octauo genuit Hezronem, nono Hamol. Simile est quod legitur Haran genuisse Lot anno vitæ octauo & Saram nono. *Seder. c* 2.

Tam fœcunda fuit hæc ætas. Vnde spatium istius peregrinationis è 70. qui descenderant in Aegyptum, processerunt duodecies centena hominum millia. Nempe sexcenta armatorum, sexcenta mulierum & paruulorum, *Trad. Heb.*

Anno à morte Iacob 163. Pseudoptophetæ de filiis Ephraim & Galaad, seducunt populum ab auita religione. *R. Abraham in Cabbala hist.* Ex eorum secta fortasse fuerunt

1013. 2669. Iânes & Mamres, qui Mosi restiterũt. 2. *Tim.* 3 *ex Heb. Trad.*

Nam hæc nomina sunt potius Hebraïca, quàm Aegyptia, prius Luc. 3 posterius, *Gen.* 14.

In tam diuturna peregrinatione, & exilio, tria constantissimè Iudæi retinuerunt, linguam Hebraicam, suæ gentis habitum, & nomina. *Elias præfa. in Methurgeman è Talmud.*

Quantum ad religionem auitam, eam illi ex Aegyptiorum contubernio dedidicerunt. Sola stirps Leui eam studiosè tenuit. *In Maiemonim cap. 1. lectio de Idololatria.*

Filij Zaræ in Aegypto, sicut filij Coræ in deserto, vaticinationis munere functi sunt, 1. *Par.* 2. Inter eos celeberrimus Ethan Zaraites, vt cui sapientiæ nomine cõferatur Salomon. 3 *Reg.* 4. Quique inter 11. Psalmographos numeretur, *in Baba Bathra cap. 1. & Psal.* 89. Quanquam fortasse hi vixerunt Dauidis & Salomonis æuo. Nam non filij Zaræ, vt 1. *Par.* 2. sed Mahol asseruntur, 3. *Reg.* 4.

Heman Zaræ alter filius, nobilis archimusicus, cui filij Coræ Psalmum 88 dicarunt, vt ei modos faceret.

Fuit alius Dauidis tẽpore cãtor, Samuelis nepos, 1. *Par.* 6. cui potius, quã huic certos Psalmos tribuẽdos nõnulli putãt.

Iacobæi insanas illas Pyramidum & vanitatis Aegyptiacæ substructiones, quæ in septẽ mũdi miraculis collocantur, cogente Pharaone fabricant, annis multis post obitum Iosephi.

Nõ enim solũ ad lateres coquẽdos dãnabantur, verũ etiã ad alia opera figlina & lutea, vt ad ollas Ps. 81. v. 7. in Hebraica veritate. Hinc Exod. 1. Aegyptij ad amaritudinẽ perducebãt vitã eorũ seruitute dura in luto & lateribus, ac omni opere.

Nomen Pharaonis non constat inter omnes, qui scripserunt de Pyramidibus, iustissimo casu obliteratis tantæ vanitatis auctoribus. *Plinius lib. 36. cap. 6.*

Sic paulò ante Labyrinthus primus à Tithoe vel Petesuco rege in Aegypto extructus.

Non est probabile Israëlitas consumpsisse annos 400. in operis Aegyptiacis: quod tamen scribit Ioseph. lib. 1. Antiq. c. 5. Nam & illud ipse labefactat seq. c. 6. Dum ad Abrahã ad exitum de Aegypto annos duntaxat 430. percenset. Rectius igitur Hebræi initiũ calamitatis huius ducũt à Mariæ Mosis natiuitate, in annos 87. Ex quo & nomen obtinuisse aiunt. Nam Maria amarorem sonat, quòd ea nata Aegyptij amaris operibus, Israëlis seruitutem exacerbarint. *R. Selom. in 2. Cant.*

Calamitatis auctorem nostri nominant Amenophim.

[Alij Busiridem appellant, quod magis conuenit: Nam Busiris à Butser Benoni Kal in verbo Batsar deducitur. Is verò terminatio ægyptiaca, ab ischid est viro, absolute pro denominatiu a particula ponitur: vt apud Græcos articulus dictic͡s sumptus, χτ' ἐξοχὴν. Eum autem morem linguæ orientales retinent, vt post nomina propria articulos, vel etiam syllabas quasdam adjectitias honoris causâ subiungit, vt indice etiam Motecçuma-est nomen propriũ. at Motecçuma-cin significat Motecçuma Rex vel Dux.]

Maria concepta cœpit persecutio, septem annis ante Mosem natum. Eius 87. qui erat Mosis 80. finiit. *Seder Olam, c 3.*

Filij Ephraim Israëlitas ante tempus conati sunt introducere in terram sanctam, quam semini Abrahæ sciebant esse promissam. Sed frustrà, quia Deus decreuerat alio modo eos ex Aegypto educere. *Trad. Hebr. in Psal.* 77.

Cæsi sunt magna clade à filiis Geth indigenis, 1. *Par.* 7. ad quorũ diripienda pecora ex Aegypto exierant, *Kimbi è Talm. ibid.*

Equa primi Paralipomenon historia apparet, Geth, & alias vrbes Palestinæ fuisse adhuc habitatas ab indigenis. Post hæc ergo tempora factum est quod narrat Moses, Deut. 2. Philistim & Caphtorim (Capadoces esse tradunt ad Taurũ)

Anni diluuij. 583

1013

Anni mundi. 2239

2669

irrupisse

Anni diluuij. | Anni mundi. | irrupisse in illam terram,& cæsis indigenis inhabitasse, regionémque Philisteam nominasse. Vnde 70. solent Philistim interpretari ἀλλοφύλους. i. alienigenas.

583. | 2239. | Liber bellorum Domini sub hæc tempora scriptus videtur, de quo Num. 21. fertur extare apud Aethiopas cum libro Henoch.

Iob Arabs Hussitarum princeps his Patriarcharum temporibus vixit an. 249. fuit ex posteris Nahor *D. Hieron. & R. Selomo.* Moses huius historiam ex Arabico conuertit, *Hebræi.* vel è Syro, qua lingua ab ipsemet Iob conscriptus fuerat, vel ab amicis. *Orig. lib. 1. in Iob è 70.* Gener Iacob ex Dina vxore. *Philo & Chald. Paraphras.* Septuaginta interpretes malunt esse ex posteris ipsius Abrahæ, quartum ab Esaü. *In coronide Iob.*

Natus dicitur quando Iacob cum tota sua familia descendit in Ægyptum. Duodecim menses versatus in illis crucibus, quas liber ipsius commemorat (Origenes tamen plures numerat) *Seder Olam.* septem annos, *Suidas.* Duxit Dinam filiam Iacob in vxorem. *Chald. Paraphras. & Philo.*

Vixit 210, toto scilicet tempore, quo fuisse vulgo feruntur Israëlitę in Aegypto, ita vt natus sit Iacobi 130. quo ingressi sunt in Aegyptũ, eodem autem mortuus, quo sunt egressi. *Seder. Olam. c. 3.*

Aristæus quidam historiam eius scripto reliquit, vbi terram Hus in confinio Idumeæ & Arabię collocat.

Eius socij reges Arabię. *Iob. 2.*

Ecclesia adhuc erat Catholica, id est, nondum alligata certæ familiæ. Nam Iob, Eliphaz, Baldad, Elihu, Lot, Nahor, Mesopotomius & reliquiæ piorum ex omnibus gentibus & familiis Noë & filiorum eius ad eam pertinebant. Inter quos Chananæorum plerique. Nam inter eos & apud eos sacerdotio fungebatur Melchisedech simul & regno, qui supererat anno Iacob 50, & regebat Oraculum, quod consuluit Rebeca, *Gen.* 25. Ad eam quoque pertinebant Arabes, quare ab eis liber Iob acceptus, indéque à Mose translatus. Filij Lot nondum ab ea defecerant, neque filij Esaü, vt qui circumciderentur & patrios Abrahæ ritus retinerent, neque Palestini, quorum regi Deus apparuit, *Gen.* 28. neque Mesopotamij, inter quos Balaam prophetiæ munus exercebat, neque Madianitæ, apud quos Iethro erat Sacerdos, & ita fortasse de pleriisque omnibus gentibus, donec in exitu Israëlis de Ægypto Iudæi, facti sunt peculium Domini. *Exod. 19. ℣. 4.* sanctificatio & Dominium eius, *Psal. 114. ℣. 2.*

In Ægypto nonnulla erat doctrina, quæ illorum sapientia diceretur, in qua eruditus Moses legitur (*Act. 7.*) *Aug. l. 18 Ciu. cap. 37.*

Ex Æthiopia autem ad Ægyptios manasse ferunt literas per Isin, leges, ritus ciuitatum, instituta sacrorum, & colonias eò frequenter missas. *Viues in illum librum Aug. cap. 3.*

Amram Mosis pater, è septem illis viris extitit qui ferũtur à mundi principio ad vsque finem vniuersam humanam vitam metiri. Adamum enim vidit Mathusale: hunc Sem, qui peruenit vsque ad Iacob, quem Amram ipse conspexit. Amram autem vsque ad Ahiam Silonitem vixit, à quo visus Elias, qui ad orbis extremum saluus permanet *Rabini in 2 cap. Num.*

[Cùm hîc tantùm sex numerentur supplendus est numerus interposito Enoch. qui etiam vt Elias ad consummationem sæculi est peruenturus. Ex Apocalyp. Interpretib. nisi malimus Noan tertium numerare quod magis consentaneum est.]

1013. | 2669. | Iacobæi in Ægypto pastores, populus pastorum, Hic si, regnum pastorum appellati à veteribus historicis, vt Berosо, Manethone, &c. *Ioseph. lib 1. contra Appio.* Hinc illud vetus,

Anni diluuij. | Anni mundi.

Pastores in Ægypto regnum tenent an. 103. — 583 — 2239

Qui eos expulit Pharao mari obrutus Tethmosis nominabatur, *Ibid. Ioseph. è Manethone Ægyptio.* vel Amasis. *Euseb. Iustin. Martyr ex Appione & Pelomone*, vel Cenchris duodecimus Pharao. *Turon. lib. 1. hist.* Quem & Bachorim vocatum dicunt, de quo mira *Tacitus Annal lib. 21.* Amenophis aliis.

Ex eo tempore in exorcismis Ægyptiorum contra dæmonas hæc habebantur: Deus Israël, Deus Hebræorum, Deus, qui mersit Ægyptios cum rege in mare rubrum, &c. *Orig. lib. 4. contra Celsum.*

Magi Pharaonis Iannes & Mamres, qui Mosi restiterunt, quando signa faceret coram Pharaone, 2. Timot. 3. Quæ nomina non esse ficta ab Apostolo, sed è mediis antiquitatum Hebraïcarum historiis sumpta apparet è Talmudica Ghemara cap. *Col Corbanoth hatsibbur.* & R. Nathan, *in Baal Haruc.* Quando (inquiunt) venit Moses in Ægyptum cum signis diuinitus acceptis, dixerunt Ioannes (יוחני) & Mamre (ממרא) principes incantatorum Pharaonis. Hæc est ars nostra, & sic facere possumus incantationibus nostris. Tuque similis es iis, qui paleam ferunt In Aphriim vrbem frugum, è qua frumentum in multa loca effertur, &c.

Mare rubrum, quod nequaquam fluxui & refluxui obnoxium est, vt impiè Vadianus in Melam retulit, cessit miraculo Israëlitis. Ægyptios autem submersit, eorum armis & corporibus in littus, in quo versabantur Israelitæ, iectis & expositis, ne amplius inermes & inopes essent. *Ioseph. lib. 2. Antiq. cap. Vlt. R. Selomo in Ionam.*

Hebræi negant suos maiores tranasse mare rubrum totum, siue à littore Ægyptio in littus Arabicum, sed quod grandius est miraculum, ad idem littus, ducto intra mare longo circuitu & quasi semicirculo, vnde ingressi fuerant reuertisse. Id probant, quia hærebant in deserto Ethan ante transitum. Deinde post transitum in eodem se offendunt, vbi per tres dies vagati, castra ponunt in Mara. *Exod. 15 Num. 33.* Deinde mare rubrum diuidit Ægyptum ab Arabia, non à terra sancta. Imò verò non fuit necesse, vt ingrederentur mare, nisi vt submergeretur Pharao, &c. *R. Hizkumi & R. Dauid Es. 63.*

Iosephus & Nostri aliter de littore in littus.

Accessit aliud miraculum, vt non vnus cunctis tribubus ingressus in mare patuerit, sed diuisus sit in duodecim partes, siue semicirculos. *Hebræi in Psal. 136.* Moses enim percussit mare, & ipsum diuisit in duodecim vias. *Epiph. hæres 64.*

His temporibus Ægyptiacis plurimæ gentes omnino mutatæ sunt. Nam filij Lot. i. Moabitæ & Ammonitæ deletis Emim & Zomim Gigantibus, qui erant similes filiis Enac antiquis Gigantibus tempore Enos, eorum regionem occuparunt, *Deut. 2.*

Filij Esaü expulsis & deletis Horreis in Seïr habitarunt. *Ibidem.*

Capadoces Eueos vsque Gazam expulerunt & consedere runt pro illis, *Ibidem.*

Sic in Africa. Nam quodam bello Æthiopico multæ gentes illic antiqua nomina *Genes. 10. & 11.* posita perdiderunt. *Hier. in quæst. Hebr.*

Terra Chanaan mirè culta & aucta vrbibus & pagis, quæ Iacobi æuo indigebat cultoribus latè & spatiosè, *Gen. 34.* vt in gentium opes & labores Israelitæ ingrederentur.

Mundi regna varia constituta, dum quilibet affectaret supra reliquos tyrannidem & merum principatum. Nam sub Abraham, Isaac, Iacob, Chanaam nullos aut paucos habebat regis titulo insignitos. Iam in hoc exitu abundat regibus, vt & vicinæ prouinciæ, apud Mosem, Iosuam & authorem — 1013 — 2669

libri

ISRAELITARVM SÆCVLO ÆGYPTIACO.

Anni Iliaci. 583.

Anni mundi.

libri Iudicum.

2239. Deus adhuc colebatur vbique, nisi quòd apud plerósque idola coniungebantur. Nam in Ægypto Pharao Deũ Abrahæ agnoscit & confitetur, *Gen.* 12. In Palestina Abimelec 20 & 26. In Mesopotamia Nachor, & Laban 24.29.30. qui interim domi habebant Idola 31. Sic Balaam ex eadem regione. *Num.* 22.23.24. Iethro in Madiam sacerdos. *Exod.* 3. & 18. In variis Arabiæ regionibus Iob, Eliphaz, Baldad, Sophar, Elihu Deum sparsim in libro Iob colebant. In Chananea & Syria Melchisedech sacerdos Dei excelsi, & templi structor, ad quod confluebant Orientales. In Æthiopia filij Abrahæ ex Cetura. In Arabia filij Ismaëlis, in Idumea posteri Esau. In Moab & Amon posteri Lot. In India posteri Iectan, qui & circumcidebantur. In Assyria Niniuitæ etiam vsque ad tempora 5. ætatis, id est, Ionæ. *Ion.* 2.

Externa & incerta seruitutis Ægyptiacæ tempore.

Baleus Assyriorum rex Xerses, id est, victor & triumphator appellatur, quod duplo plures gentes sub suo iure habuerit, quam Aratius, vsque ad Indos. *Beros.*

Belochus priscus q. Belacus. i. Beli amator an. 35. idololatriam auget.

Baleus iunior regnum quoque intra Indiam propagauit. Quare Indi sua Babyloniis obtulerunt, séque in eorum potestatem commiserunt.

Mamucus siue Mamitus Syris & Ægyptiis cœpit esse formidini.

Spharetus Syros & Phœnices subegit.

Diluuium Ogygis Thebarum Bœotiarum regis, qui Eleusinam condidit mille quadraginta annis ante vrbem cond. *Oros. lib. 1. cap. 7.*

Ab eo vsque ad primam Olympiadẽ omnia sunt apud exteros fabulosa. Ex quo Varroni totum illud sæculum dicitur Mythicum. *Censor. de die Natali. c. 17.*

Idololatria latè spargitur in Europam, impositis nominibus ad aliquod numen tutelare significandum.

Telchines Rhodum condiderunt, quæ prius Ophiusa vocabatur. *Eus. Chron.*

Memphis, nunc Alcaïr, eiusque miracula barbata ab Epapho Pharaone condita, *Eus. Clemens, Strom. lib. 1. ex Aristippo in primo Arcadicorum.*

Dinastia 18. quæ dicta est Politanorum durauit an. 348. in qua primus regnauit Amasis an. 25. *Eus.* Hinc per ordinem Chebron, an. 13. Amenophis 21. Mephres an. 12. Misphar-muthosis an. 26. Thuthemosis an. 9. Amenophis 2. annis. 31. qui & Mennon *Tacito lib.* 3. iuxta aliquos auctor seruitutis Hebræorum. Orus Magnus an. 38. Acengeres 12. Achoras 9. Cenchres 16. Acheres 8. Chetres 15. Armeus, qui & Danaus an. 5. Rameses cog. Ægyptus, qui fratrem Danaum eiecit & Mizraim Ægyptum nominauit. *Tacit. lib. 2.* an. 68. de quibus in Iudicibus.

In Creta primus rex creatus dicitur Cres indigena filius Demogorgonis. Ab hoc Creta appellata est & Curetes, à quibus Iupiter absconditus, post aliquot sæcula. *Nangiacus.*

Milinus Cretensis in toto mari regnauit. *Beros.*

Themosis rex totius Ægypti potentissimus pastores Hicsos Ægypto expulit. *Manetho apud Ioseph. contra Appio.* Videtur esse Platonis in Phædro Thammus, quem & Hammonem Deum vocant, quem Thebis profectus Theut (id est, Mercurius vel potius Ioseph) artes à se inuentas Arithmeticam, Geometriam, Astronomiam docet.

1013. 2669. Iuxta alios Amasis, qui penè vltimus eorum fuisse dicitur, qui priscis sæculis Ægyptum tenuere, amicus Polycratis Samiorum Regis. *Sabel. lib. 3.*

	Anni diluuy.	Anni mundi.
Sed multis ſæculis hallucinatur. Nam iſte, vt Polycrates, ſub Monarchia Perſica vixit.		
Buſiris in Phœnicia, Typhon Ægyptius Oſyridis frater. Phoroneus 2. Argiuorum rex an. 60. illius meminit Plato initio Timæi. Contra quem & Parraſios bellant Taſtaphis & Gatſatis, *Euſ. Oroſ. lib. 1. cap. 7.*	1013.	2669.
Bacchoris ſapiens in Ægypto, de quo ſupra ex Tacito.		
Brigus 4. rex Hiſpaniæ, hinc per ordinem Tagus cog. Orma an. 30. Betus an. 31. Deabus, qui & Gereon, fodinarum auri inuentor. Lemnini tres Gereonis filij Hiſpalus, Hiſpanus, Sicanus, Siceleus, Luſus, Siculus.		
In Lybia priſcus Hiarbas, à quo Numidæ ſe Hiarbas vocant, & per ſucceſſionem Anteus.		
Herminon apud Thuyſcones, de cuius inſtitutis Corn. Tacit. *de morib. Germ.* Deinde per ordinem Margus. *Ibidem*, Gambriuius, Vandalus, *ibid.* Teutonus, Alemanus, *ibid.*		
Longo apud Celtas & per ordinem Bardus Iunior, Celtes, qui montes Pyreneos nominauit ob maximam Syluarum in his creſcentium exuſtionem, de quo Diod. *lib. 6.* Galathes, à quo Samothei Galli dicti, Narbon. Lugdus, Belgius, Allobrox.		
Magedon filius Oſyridis apud Emathios regnum inſtituit.		
Leſtrigones Gigantes in Italia.		
Apud Sicyonios regnant per ordinem Ægialeus, à quo Egialea Peloponeſus, Europs an. 45. Selchinus 20. Apis 25, à quo Apia Peloponeſus, Thelaſſion 52. Ægidius 34.		
Thurimachus ab Egialeo ſeptimus, ſub quo Argiuorum regnum inchoat Moſis principatu.		
Europem tamen Euſebius regem primum Sicyoniorum facit, & Selchinum ſecundum, qui ludos & ſacrificia inſtituerit.	3413.	

CONTINVATIO RELIGIONIS ET DOCTRINÆ.

TERTIA ætate non modo continuatur ſacra doctrina & religionis veteris forma, verum etiam proficit & augetur. Hinc Dei vnitas, *Geneſ. 14. Benedictus Abraham Deo excelſo, qui creauit cœlum & terram. Et paulò pòſt, leuo manum meam ad Dominum Deum excelſum poſſeſſorem cœli & terræ, 17. Ego Dominus omnipotens, & mox, ſtatuam pactum meum inter me & ſemen tuum fœdere ſempiterno, vt ſim Deus tuus & ſeminis tui poſt te. 24, Dominus cæli & terræ, qui tulit me de domo Patris mei, 17, & Exod. 6. apparet Dominus Abrahæ, Iſaac & Iacob in El Saddai. i. Deo omnipotente: Denique eos alloquitur perpetuo in numero ſingulari, & Scriptura eum ferè conſtruit cum verbo & adiectiuo ſingulari, ad eius eſſentiæ ſingularitatem celebrandam. Iob eam etiam inculcat, c. 9. Qui extendit cœlos ſolus. 23. Ipſe enim ſolus eſt, & nemo auertere poteſt cogitationem eius. 31. Non ſunt oſculandi alij ore ſuo. Nam eſt iniquitas maxima & negatio contra Deum altiſſimum. 36. Ecce Deus excelſus in fortitudine ſua & nullus eſt ei ſimilis in legiſlatoribus. Quis poterit ſcrutari vias eius. 38, & ſequentibus, ex miris eius operibus Deus ipſe probat nullum ſibi eſſe ſimilem, nullum parem. Denique tam Iob quàm ſocij Dei vnitatem vbique agnoſcunt in media Arabia & prædicãt, c. 2, 25, 26, 35, 36, 37. Nam hunc articulũ valde illuſtrãt contra πολύθεων paſſim ſuo tempore graſſantem.* Trinitatis myſterium. *Abraham Trinitatem hoſpitio excipit, tres videns & vnum adorans atque alloquens, Gen. 18. Domini, inquit, ſi inueni gratiam in oculis tuis, ne pertranſeas ſeruum tuum, deinde vt tres pluraliter, Et lauentur pedes veſtri*

Anni diluuij. vestri & requiescite sub arbore, &c. Denique vicissim ab eis, nunc vt vno, nunc vt pluribus responsa accipit. Tam expressa Triadis pictura, vt aliqui veterum Hebræorum, citante Abben Ezra, Deum tria inseparabilia & vnum non dubitarint inde colligere, etsi iste refellere conetur.

583. Gen. 19. Dominus pluit ignem à Domino. 20. Eduxerunt me Dij de domo patris mei. Apparuerunt ei Dij, cum fugeret fratrem suum Esau. Iob 30. iuxta veritatem quoque Hebraicam, Afflixit me & frænum miserunt in os meum (misit) 35. Non dixit vbi est Deus factores ei 7. Noctes laboriosas numerarunt (Deus) siue constituerunt mihi. Et nominatim multa de Dei Verbo & increata sapientia cap. 28. diuinissimè theologicatur, è quo sua desumpsit auctor libri Ietsira in eius calce, (vt notat R. Selomo) & Salomon ipse, Prou. 8. Eccl. 1. 4. 24. Sapiens 7. 8. 10. 18. Baruc 3. Item de Spiritu Sancto Iob 26. Spiritus eius ornauit cœlos. 32. Spiritus omnipotentis aptauit me. In Christum fides Christus Patribus huius ætatis diserte promittitur Gen. 12, 15, 22, 26, 28. Iacob eum expectat definito tempore & prænuntiat 49. teste vtroque Targhum Nam ibi Onkelos V. 10. Non auferetur sceptrum de Iuda & dux de fæmore eius donec veniat Messias. Hierosolymitanum autem. Non desinent reges domus Iuda, neque desiderabuntur doctores legis de filius filiorũ eius, vsque ad tempus, quo veniat Messias, cuius est regnum, & cui seruitura sunt vniuersa regna terræ. Et V. 11. Quàm pulcher est rex Messias, qui surrecturus est de domo Iuda, alligabit (accinget) lumbos suos, exibitque in prælium aduersus hostes suos &c. V. 12. Quàm pulchri sunt oculi regis Messiæ ad cernendum, præ vino defæcatissimo, ne illis spectet incestos concubitus, cædésque innocentium. Dentes eius exercitati sicut in lege, ne illis commanducet iniquitates & rapinas. Rubescent montes eius vineis, & torcularibus vini. Candescent colles eius copia tritici & Gregum ouium. V. 10. etiam eum Iacob nominat expectationem siue obedientiam gentium, & cum hac spe V. 18. migrat ex hac vita, Expectabo salutare tuum Domine, vt proinde Abraham, Isaac, Iacob cohæredes repromissionis eiusdem Heb. 11. dicantur, ad quam promissionem demum confirmandam, additur Circumcisio præter superiorum ætatum sacramenta, tanquam promissionis repetitæ signaculum & sigillum. Sic Redemptorem suum expectat Iob c. 19. & figurat c. 1. 2. &c. Quemadmodum Isaac diuinitus promissus, supernaturaliter conceptus, è sterili genitus, ad sui ipsius immolationem ligna portans, Gen. 17. 18, 22, &c. Figuræ aliæ, Immolatus agnus vepribus coronatus siue prehensus in cornibus, Genes. 22, Scala cœli 28. Decussatio manuum in modum crucis inter benedicendum, Gen. 48. Atque inde iustificatio, Gen. 15. Credidit Abraham (promittenti semen) & reputatum est ei ad iustitiam. Sacramenta vt Matrimonij, Gen. 24, 34. inter Ægyptios etiam adhuc sancti & inuiolati 12 & 39. Philisteos 20, 26, Mesopotamios 29. 35. Inter dispares religione non contrahendi 24, 26, 27, 28, 34. Circumcisionis, Abrahæ datæ, Gene. 17. Isaac die octauo collatæ 21. Patriarchis deinceps, Act. 7. Exod. 4. apud quos illicitum & nefarium erat non modo, non circumcidi, sed & incircumcisis dare & accipere mutuo filias, 34. imo vero domi habere tam vernaculos, quàm emptitios alienigenas incircumcisos 17. Quod erat promissi Christi signaculum, quo exhibito, iam desineret, ac rediretur ad antiquas & simpliciores baptismatis ceremonias. Impositionis manuum & benedictionis, Gen. 27, 48. 49. Ceremonię & ritus externi, vt Olei fusio, vini libatio, Gen. 35. Decimarum præstatio 14, & 28. Purificationes & lauacra, in Baptismi typum Gen. 35. Mundamini & mutate vestimenta vestra, & ascendamus in Bethel, vt faciamus ibi altare Dòmino, id est, abluite corpus è R. Abraham, Ex quo loco (inquit) discimus Israelitas debere esse mundo corpore & mundis vestibus, quando locum constitutum precandi causa adeunt. Iob cap. 1. sanctificabát filios suos vnoquoque die septimo, vt in crastinum interessent sacrificio. Nempe eos præparabat in peruigilio certis lustrationibus, ad quas alludit cap. 9. Si lotus fuero, quasi aquis niuis & effulserint velut mundissimæ manus meæ, tamen sordibus intinges me & abominabuntur me vestimenta mea. Festa. Sabbatum, vt minimum, sacrum erat. Ibidem cap. 1. singulis diebus septimis Iob consurgens diluculo offerebat holocausta pro numero septem filiorum. Sic faciebat Iob cunctis diebus, vbi & Prosabbatum, quo & præsanctificabat & purificabat filios in crastinum holocaustum. Quare & posterioribus ætatibus Iudæi diem Veneris Herub, id est, parasceuem siue præparationem appellarunt. Addunt & Pascha, vt proinde Angelis, eius vespere, aduenientibus Lot azyma coxerit, non fermentatos panes Gen. 19. R. Selomo è suis veteribus. Vestes religiosę. Nam in re diuina mutationis vestium fit mentio Gen. 35. Sacrificia cruenta. Holo-

1013. lauca usta Abrahæ Gen. 12. 13. 15. 22. Isaac 26. Iacob 31. 33. 35. 46. Iob cap. 1. Eliphaz, Baldad, & Sophar c. 42. in quibus erant Pacifica. i. quæ non tota comburebantur, vt holocausta, sed pars ede-

batur. Geneſ.31. Iacob immolatis victimis in monte vocauit fratres ſuos, vt ederent panem. Incruenta & communio. Continuatio ſacrificij Melchiſedech in pane & vino in Typum Eucharistiæ Geneſ. 14. libamina Iacob 35. Loca religioſa, templa. Melchiſedech templum in Salem extruxiſſe memoratur à Ioſepho, in quo eſſet Eccleſiæ ſedes primaria, Deique oraculum, de quo fortaſsis Gen. 25. Perrexitque Rebeca, vt conſuleret Dominum. Altaria multa, ſeorſum quinque ab Abraham extructa Gen. 12. 13. 15. 22. Vbi quintum in Moria, in quo poſtea templum Salomonis, & 23. cœmeterium ab eodem Saræ & poſteritati dedicatum. Altare in Berſabea Iſaac ædificauit Gen. 26. in agro propè Sichem à ſe empto Iacob Gen. 33. qui & locum quendam dedicat & vocat Bethel, q. domum Dei Gen. 35. idque ex voto, quod nuncupauerat antequam veniret in Meſopotamiam 28. Sacerdotium, Publicum miniſterium, Abraham, qui ideo animas in Haram feciſſe legitur Gen. 12. id eſt, interpretantibus veteribus Hebræis, verbo & prædicatione Deo genuiſſe & conuertiſſe. Melchiſedech 14. Iob 1. & 42. præter omnes primogenitos ea authoritate gaudentes. Sacerdotum benedictiones. Benedixit Abrahæ Melchiſedech, Ibid. 14. Patrum benedictiones 27. 28. 48, & 49. Oratio publica Gen. 35. conuocata omni domo ſua, abiicite (ait Iacob) omnes Deos alienos, mundamini, mutate veſtimenta, ſurgite & aſcendamus in Bethel & faciamus ibi altare Domino 31. vocat fratres ſuos ad victimas, 46. cum filiis venit ad puteum iuramenti, & pro fœlici deſcenſu in Aegyptum Deo litat 26. Iſaac deprecatus eſt Dominum pro vxore ſua eo quod eſſet ſterilis. Qui exaudiuit eum & dedit conceptum Rebeccæ, quod factum videtur in loco, in quem poſtea perrexit Rebecca, vt conſuleret Dominum de ipſo conceptu, Ibidem, Iob cap. 1. & 42. orat pro filiis & amicis, publicè & ſolenniter adhibitis holocauſtis. Traditiones, Gen. 34. ritus gentis. 18. Abraham præcepit filiis ſuis & domui ſuæ poſt ſe vt cuſtodirent viam Domini & facerent iudicium & iuſtitiam. 26. præcepta & mandata Domini & ceremonias legéſque ſeruauit. Extabant ſcilicet diuinæ quædam leges & ceremoniæ nondum ſcriptæ, ſecundum quas etiam Iacob diſtinxit inter holocauſta, quæ tota comburebantur, & Pacifica, quorum pars in ſacrum epulum apponebatur, Gen. 31. Et Iudas dixit ad Onan filium ſuum, Ingredere ad vxorem fratris tui & ſociare illi, vt ſuſcites ſemen fratri tuo, eóque mortuo ad Thamar, Eſto vidua in domo patris tui, donec creſcat Sela filius meus Gen. 38. Nam ea eſt lex, quam ſcripto poſtea Moſes ſanxit Deut. 25. Et Thamar, quaſi filiam Sacerdotis (Melchiſedech) ob fornicationem eſſe comburendam. Nam & eam legem repetiuit Moſes Leuit. 21. Adde vt traditiones veteris Eccleſiæ per tres ſolos homines deferri potuerunt ad Abraham, videlicet per Adam, Mathuſalem, Noam, imo & ad Iacob, videlicet per Adam, Mathuſalem, Sem, qui & Melchiſedech, ita tertia hac ætate per tres ad Moſem nempe per Abraham, Iacob & Amram. Rerum profanarum dedicationes, Imagines, Lapis erectus in titulum à Iacob Gen. 28. ſiue in ſtatuam. Nam ſic exponunt Rabbini, addentes, nihil propterea ipſum commiſiſſe contra præceptum, Exod. 20. Deut. 16. de non erigendo ſculptili & ſtatua, quoniam hoc præceptum poſtea fuerit à Moſe latum pro tempore ob gentes effuſius ad Idololatriam ruentes. Vide R. Iſaac in 20. Gen. & 18. Leuit. Titulus lapideus vel potius ſtatua lapidea, in loco, quem vocauit Bethel, id eſt domus Dei fuſo oleo & libatis libaminibus Gen. 35. Locus nuncupatus Mahanam q. caſtra Dei Gen. 32. Alius Phanuel q. facies Dei, Ibidem. Virga Ioſeph, cuius faſtigium adorauit Iacob Hebr. 11. Pœnitentia & eius actus, Iob 1. ſacrificia pro peccatis, 42. propter ſtultitiam pœnitentiam ago in fauilla & cinere. Socij Iob eam inculcant per totum illum librum. Vota, Gen. 28. vbi & decimarum perſoluendarum profeſſio. Delectus ciborum. Abſtinentia ab immundis animalibus, vt ſuperiore ætate, A neruo fœmoris, quod in eo fuiſſet percuſſus Iacob ab Angelo, indéque claudicaſſet Gen. 32. Sanctorum vis & preces Iob 33. Si fuerit pro homine angelus loquens vnus de mille, vt annuntiet hominis æquitatem, miſerebitur eius (Deus) & dicet libera eum, vt non deſcendat in corruptionem. 5. ad aliquem ſanctorum conuertere, quod Rabbini vulgo exponunt de Angelis & interroganter legunt. Ad quemnam Sanctorum conuerteris? Gen. 48. Angelus, qui eruit me de cunctis malis benedicat pueris iſtis, & inuocetur ſuper eos nomen meum, nominaque Patrum meorum Abraham, & Iſaac. 28. ſcala Iacob Hebræis ſcala eſt prouidentiæ Dei, in qua Angeli aſcendunt & deſcendunt, Aſcendunt ad offerendas Deo noſtras preces, adiuuandas & commendandas, deſcendunt ad nos inuandos & tuendos. Gen. 35. Rachelem Iacob ſepelit in Bethlehē, nō in ſpelunca duplici cum aliis Patriarchis, vt illic oraret pro poſteris, eſſétque loci Patrona, R. Selomo Hieremiæ 31. è ſapientum veterum ſcriptis, quemadmodum per to-

Anni diluuij. 583.

103.

tam

Anni diluuij. 583.

tam terram Sanctam dispersæ fuerunt diuersorum sanctorum reliquiæ & sacri cineres. Eccles.49. ossa Ioseph visitata sunt, & post mortem prophetauerunt. Quasi ad illa ederentur miracula, vt de Eliseo dixit 48. mortuum prophetauit corpus eius & in morte mirabilia operatus est. Nam Hebræis prophetare, est diuina vel dicere, vel facere. Cura mortuorum, *sepultura, funebres exequiæ, officium funeris, ius sepulchri & cœmeteriorum, tituli sepulchrales Gen. 23. 25. 26. 49. & 50. vbi celebratur dies Quadragesimus, item Septuagesimus, denique exequiæ septem dierum. Gen.49. prætepit eis, dicens. Sepelite me cum patribus meis in spelunca duplici, Quæ est in agro Ephron Hettei contra Mamre in terra Chanaan, quam emit Abraham in possessionem sepulchri, ibi sepelierunt eum & Saram vxorem eius. Ibi sepultus est Isaac cum Rebecca coniuge sua, ibi & Lia condita iacet. 47. adiurat Iosephum, dicens: Ne sepelias me in Aegypto, sed aufer me de terra hac, condásque in sepulchro maiorum meorum. 50. Iacob fodit sibi sepulchrum dum adhuc viueret. Act.7. tam ipse quàm reliqui Patres nostri translati sunt (ex Aegypto) in Sichem & positi in sepulchro, quod emit Iacob (Gen.33.) Pretio argenti à filiis Emor. Gen. 50. & Hebr. 11. ossa sua morituras Ioseph commendat filiis Israel, vnde & ea solenniter Moses post quadringintos annos Exod. 13. transfert, tandiu conseruata in loculo siue arca cum aromatibus, Ibidem, 50. Quæ fuit quædam reliquiarum translatio.* Preces pro defunctis, *post matrem defunctam Isaac exit in agrum ad orandum (sic enim habetur in fonte) Gen. 24. Quod & officium funeris ante inhumationem, & exequiarum per multos dies celebritas infert 23. & 50.* Iudicium futurum, *Iob 31. quid faciam cum surrexerit ad iudicandum Deus, & cum quæsierit, quid respondebo ei? 35. Iudicaberis coram illo, expecta eum. Nunc enim non infert furorem suum, nec vlciscitur scelus valde/ 34. Elihu, opus enim hominis reddet ei, & iuxta vias singulorum restituet eis.* Vita æterna, resurrectio, *Genes. 47. & alibi vitam suam vocabant Patriarchæ peregrinationem, quasi patriã se alibi habere crederent. Expectabant enim fundamenta habentem ciuitatem, id est, cœlestem, Hebr. 11. Iacob salutem Dei se expectaturum in sepulchro confitetur, Christum professus, Genes. 49. Iob etiam resurrectionem carnis prædicat, cap.19. &c.* Supplicium æternum. *In Iob sepius. Ciuitates Sodomorum & Gomorrheorum in cinerum redigens, euersione damnauit, exemplum eorum, qui impie acturi sunt ponens, 2. Petr. 2. Sodoma & Gomorrha & finitimæ ciuitates abeuntes post carnem alteram factæ sunt exemplum, ignis æterni pœnam sustinentes. B. Iuda in Canonica. Denique liber Iob tempore legis naturæ ideo videtur scriptus, vt supereſſent monumenta veteris Ecclesiæ, eiúsque fidei, doctrinæ, religionis, rituum & ceremoniarum ab omni antiquitate repetitarum, per quæ ad legem Mosis tandem peruentum est, dum antiqua illa pietas & virtus sensim in mortalibus collaberetur. Nam abundè & hos & alios religionis articulos & capita continet perspicuéque indicat.*

1013.

Anni mundi.

a HAc ætate apud Gentes, vates & prophetæ erant Balaam & pater eius. Iob, Eliphaz Themanites, Baldad Suites, Sophar Naamathites, Elihu, & Berachael Buzites. *Seder Olam cap.* 21. (saltem initio huius ætatis.) Ita Ecclesia nondum alligata Iacobeorum familiæ.

E nostris Græci, vt Nissenus lib. de Trinit. Basilius quadam epistola ad Eustathium medicum, ex hoc catalogo excludunt Balaam. Nam vatem fuisse Satanæ, non Dei, existimant. Quare Deum & Dominum, quem consuluisse dicitur, Num. 22. 23. 24. Diabolum interpretantur, qui homonimως sic appelletur.

Post datam legem spiritus propheticus desiit afflare gentes, *ibid. Seder.* Non hoc ei concesserim. Nam etiam Sibyllæ deinceps Christum & alia diuina prænunciabant.

Tres filij Choræ Asir, Elcana, Abiasaph. *Exod. 6.* vaticinantur in deserto, & psalmos multos condunt de Christo, qui, libro præsertim secundo Psalterij, continentur. Eo argumento Patres exilio mœrentes consolabantur. *Heb. Trad.* Sunt ex 11. Psalmorum auctoribus. *Ibid.* Similiter & Moses, cui Hebræi vndecim Psalmos primos libri 3. tribuunt, à 90. scilicet ad 101. *Midras Tehillim.*

Moses eruditus fuit in omni sapientia Ægyptiorum. *Act.* 7. Ante igitur Mosem, non quidem in Græcia, sed in barbaris gentibus, sicut in Ægypto, fuit nonnulla doctrina, quæ illorum sapientia diceretur. *Aug. lib.* 18. *Ciuit. c.* 37.

Vir Dei *Deut.* 33. *Ios.* 14. *Ps.* 89. Fidelis seruus in tota eius domo, *Hebr.* 3. ministet veteris testamenti & propheta noui. *Aug.* cæteris prophetis clarius Deum conspexit, *Exod.* 33. Christi passionem multiplici victimarum genere, ac eius alia mysteria multis sacris ritibus præsignauit.

In Æthiopia metu Pharaonis 40. annis exulauit, tot annos contemplationi dedens, donec ætatis octogesimo cerneret Deum clarius, quàm vlli vnquam hominum contigisset, populique conseruator destinaretur. *Bas. initio Hexame.* Æthiopiam interpretor terram Madian in Arabia, in quam fugerat. Eam enim etiam Scriptura Æthiopiam siue terrã Chus appellat, vt vxorẽ Mosis inde sumptam Æthiopissam, *Num.* 12. [Aliter alij mulierem Aethiopissam fuisse ex interiore Aethiopia existimant. de qua Iosephus multa scribit inutilia relatu, nec satis credibilia quicquid dicant rerum illorum admiratores.]

Postquam prophetæ munus susceperit, vxoris notitia abstinuit, vt purius tam sanctæ functioni vacaret. *Epiph. hæres.* 78. Quod totidem verbis postea reperi in Hebraicis traditionibus, *Maiemonim lib.* 1. *c.* 7. *pag.* 11.

Duodecim menses apud Pharaonem legationis munere fungitur, & 10. plagis eum affligit.

Legem primum remedium aduersus peccatum & Idololatriam omnia occupantem, præter natiuum sensum & historicum, mystico nobilem cœlitus tulit ad montem Sinai. Ea, omnia gratiæ arcana graphicè expressit. Nam Manna, mare rubrum, Potus è petra, Tabernaculum, sacra vasa, religiosæ vestes, Pontificia ornamenta, candelabrum, Leuitica sacrificia & ritus omnes sacramentales etiam sunt, & typici.

Quin & Serpens æreus palo suspensus & in tabernaculo fixus ad spectantium salutem, *Num.* 22. Dominum de cruce pendentem salutis omnis auctorem & causam repræsentabat.

Anni mundi. 2670.

QVARTA ÆTAS IVDICVM, quæ & Deorum & Heroum quasi inuentus populi Dei (legis scriptæ prima.)

Quæ incipit anno mundi, 2670.

I.

2670. a Moses de tribu Leui, populi ex Ægypto educti Remp. in deserto administrauit annis 40. 2709.

Aarone Pontifice. & per ordinẽ Eleazaro.

Amynta 17. *deinde Belocho* 2. *Rege* 18. *an.* 25. *Assyriorum rege.*

Naasson & Salmone Principibus Iuda, & Christi maioribus.

Filiis tribus Coræ, & Eldad & Medad in deserto vaticinantibus.

Anni diluuij. 1013.

1013. Deut. 1. & 29. 1055. 25. 1. Paral. 2. Num. 11. 1053.

Anni diluuij. 1013.

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Anni mundi. 2670

bat. 104.3. Naturæ arcana in his etiam contemplantur Ioſephus, Philo & Rabbini.

Ciborum, Verbi gratia, delectus & mundities, quam Moſes tradit, non modo ad myſterium, vel mores, verum etiam ad valetudinem confert, ſunt enim inſalubres porcus, lepus, camelus, equus, choerogrillus, congrus, lampetra, anguilla, & cæteri piſces, pinnis, ſquamiſque carentes, aquila, gryphus, omnia denique rapacia & notis aliis affecta, quæ ſignantur, Leuit. 11. Deut 14.

Sic Tabernaculi materia, forma, partes, pelles, colores, vaſa, inſtrumenta & cætera ad illud pertinentia, exemplari diuinitus propoſito, non modo reconditam & anagogicam ſupercæleſtium rerum habuere ſignificationem, ſed & phyſicam, quam perſequi non eſt huius inſtituti.

Legem abſoluit tribus præceptorum generibus moralibus, iudicialibus, religioſis ſiue ceremonialibus tanti ponderis, vt moralia in Euangelio etiam obligent, quia iuris naturalis & diuini, Iudicialia, ferè retineantur, pauca relinquantur, corrigantur vel emolliantur, quia iuris pro gente & tempore poſiti. Ceremonialia recipiantur partim ſecũdum Spiritũ, arcanam intelligentiam & ſenſum, partim etiam ſecundum literam. Sunt enim duorum generum. Quædam figuralia, vmbrámque futuri Chriſti & Eccleſiæ habentia, cuiuſmodi circumciſio, ſacrificia, Sabbata, cibi immundi. Alia purè ritualia, ad cultũ Dei ſimpliciter pertinentia. Priora ſublata ſunt, vt vſque ad correctionis tempus impoſita. Alia vſurpata, vt cultus Dei ſolennitas perpetuetur, quãlia ſunt templa, dedicationes, chori, vota, aqua luſtralis, benedictiones, religioſæ veſtes, genu flexiones, ordines Eccleſiaſtici, decimæ, primitiæ, proceſſiones, viſitationes ſacrarum ædium & locorum, manuum expanſiones, feſta Pentecoſtæ, Paſchatis, ſublato victimarum vſu, cantus, imagines, organa, ieiunia, &c. *ex auctoribus iuris Orientalis, pag. 214 exempli Græci.*

Patres in Ægypto immolarunt agnos ſuos Paſchales die Iouis. Die ſequenti, egrediuntur, qui primus erat celebritatis Paſchæ. *Eder cap. 5.* In noui teſtamenti per Chriſtum liberatione eadem fuit temporis ratio.

Quinquageſimo poſt exitum die initium eſt primum Legis fœdus inter Deum & populum in monte Dei Oreb ſiue Sinai, confirmatúmque aſperſione ſanguinis. *Exod* 24. Alterum in altera Moab. *Deut.* 29. comprehendens benedictiones & maledictiones. *Deut.* 28. *Kimhi* 11. *in Ierem.*

Feſto Pentecoſtes, id eſt, die quinquageſimo ab exitu Tabernaculum iuſſum eſt conſtrui in Pharan non procul à deſertis Moab. Indeabierunt ad concupiſcentiæ ſepulcra. Tantum enim in monte Sinai hæſerunt 12. menſes, ſiue annum: Iuxta illum & vicinas ſtationes biennium primum conſumpſerunt, Legem ferè integram conſequuti. Deinde per 42 ſtationes valdè myſticas in promiſſionis terram peruenerunt.

In earum vna, nempe Cades Barné, in Sin Idumæorum deſerto, an. 19 permanſerũt. In cæteris nunc progredientes, nunc regredientes, nunc palantes, prout occaſio & neceſſitas poſcebat, in illa vaſta Saracenorum ſolitudine, alios 19. annos contriuerunt. Sicque tandem quadrageſimo anno ripam Iordanis Orientalem attigerunt. *Seder Olam cap.* 8.

Ipſo anno egreſſionis menſe ſecundo data eſt lex Iſraëlitis. Menſe autem tertio in monte Sina decalogus. Anno ſecundo iterum data eſt lex die expiationum. *Seder Minor.*

Sic lex ſancita eſt pro primo generali remedio aduerſus
2709. Idololatriam, omnia occupantẽ & peccatũ vbique regnans, lege naturę per orbem propè obliterata & deleta, donec ſecũda multo efficacior & perfectior ſuccederet. i. lex Chriſti.

1053.

Anni mundi. | Anni diluuij.

Primo ergo biennio, populo Israel sedente iuxta montem Sinaï & vicina loca, Moses construxit Tabernaculum, instituit leges ad religionem & Rempublicã pertinentes 449. & amplius, totis illis quadraginta diebus, quibus fuit in monte, quæ tandem aliis deinceps additis vsque ad 613. præcepta excreuerunt, affirmantia quidem 248. quot hominum ossa à Medicis numerantur. Negantia verò 395. quanta est summa dierum anni. Castrorum metandorum rationem ordinauit, nempe, vt in medio castrorum tenderetur Tabernaculum Domini, ternæ tribus singula eius latera cingerent platea ad mercatum in medio componeretur, &c. Quæ omnia parum distinctè à cæteris explicata, sic plana faciemus.

Iacobæi in deserto manserunt 40. an. & per 42. mansiones siue stationes, peruenerunt ad vlteriorem ripam Iordanis, *Num.* 33.

Annus primus cœpit 15. die mensis Nisan, qui Martius, festo Paschatis. Sic autem transactus est. Septimo die ad mare rubrum peruenerunt. Vsque ad 15. sequentis. i. Aprilis, vsi sunt consperſione, quam de Ægypto exportauerant, per mensem scilicet integrum. Deinceps Manna & semel cothurnicibus. *Exod.* 16.

Vigesimo secundo die Aprilis, primam Sabbati celebritatem agitarunt, *ibid.*

Mense tertio Siuan. i. Maïo, peruenerunt in solitudinem Sinai, vbi biduo loti, sanctificati & parati post tertium diem: descendente in montem Domino, & suæ præsentiæ maiestatem testante fumo, fulgure, flamma, tonitru, nube, cæteriſque tremendis, Decalogum acceperunt. *Hieron. ad Fabiolam.*

Ita sexto die mensis illius, die scilicet Pentecostes, qui erat quinquagesimus ab exitu in Sinai, hoc est, duodecima statione, traditus est Decalogus. Sed & Lex multò vberius quàm antea, nempe ad 449. amplius præcepta, per 40. continuos illos dies, quibus Moses in monte ieiunus subsedit, vsque ad 17. mensis quarti Tammuz. i. Iunij, quo quidem die cùm peccasset populus, descendit & fregit tabulas. *R. Abraham in Cabbala hist.*

Decimo octauo Iunij placauit Dominum.

Vigesimo nono Ab, siue Iulij, ascendit iterum, & mensem Augustum illic in ieiunio transigens, vsque ad decimum Septembris, secundas tabulas est consequutus.

Deinceps per quatuor menses integros, Tabernaculum, quæque ad illud pertinebant, absoluit.

Hic 23. die mensis Adar siue Februarij, cœperunt dies consecrationum, primóque die Nisan, siue Martij expleti sunt, *Exod.* 40.

Atque ita totus liber Exodi ad primum annum pertinet.

Secundus autem ad hunc modum se habuit.

Mense Martio erectum est Tabernaculum. Aaron filiique eius purificati, fungi suis ministeriis incipiunt. Iuge sacrificium peragunt. Principes sua sacrificia offerunt. Populus suas primitias, decimas, vota, oblationes omnium generum, Leuitico descriptorum, quæ & deinceps continuant, cum Mosaïcis reliquis ritibus. Pascha denique in deserto primum celebrant.

Aprili numerantur per capita Israëlitæ. *Num.* 1. Pascha immundorum secundum agitant. *Num.* 9, Die autem vigesimo eleuata nube è tabernaculo castra mouent de Sinai ad sepulchra concupiscentiæ. *Num.* 10. Atque ita 12. menses diebus duntaxat decem exemptis, morati sunt ad radices Sinai.

Maio, Maria ob lepram à cæterorum consortio eiicitur. 2709.

Exploratores in terram Chanaam mittuntur.

Iunium exploratores consumunt in suo negotio, Vin-

demiis

In Aegypto.

Amasi an. 25. *Deinde Chebrone an.* 13.

In Europa.

Sicyoniorum Thurimacho an. 47.

Argiuorum Inacho rege primo annis 50.

Athenienſium.

Cecrope primo rege annis, 50.

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

1013.

1053.

Anni mundi.

demiis in terra Chanaan incredibilis magnitudinis vuam exhibentibus.

Iulij nono post exploratorum reditum, decretum est cœlesti oraculo, Israëlitas non ingressuros terram propter incredulitatem. Sicque errare incipiunt in deserto sequentibus 38. annis. Tum accidit seditio Coræ & sociorum.

2670. Sequentibus annis vsque ad decimum nonum hærent in Cades-Barné, *Deut.* 1. & 2.

Decimo nono anno contra Dei oraculum pugnam contra Amalechitas capessunt infœlicem. Vnde & in pœnam, aliis nouemdecim annis circa illum locum desident. Sic ab exitu fluxerunt 38.

Triceſimo nono anno veniunt in desertum Sin. Ibi moritur Maria, puteus deficit, ex quo noua querimonia & seditio, donec reflueret.

Quadrageſimo & vltimo mittuntur nuntij ad regē Edom. Post tres menses in monte Hor Aaron moritur. Nubes desinit. Aliquandiu rex Chananeus retro Israëlitas verut per 7. mansiones, *Deut.* 10. Qui denique resumptis animis sedes collocant prope Arnon, vincunt Seon & Og reges.

Huius vltimi anni mense vndecimo. i. Ianuario, primo die, Moses ad populum habuit Deuteronomium, summatim ingressuris terram explanans, quæ superioribus 40. annis ipsis acciderant per 36. dies, à primo videlicet Ianuarij vsque ad sextum Adar siue Februarij.

Sexto Februarij, Mosi mors sua reuelata est.

Septimo obiit, die scilicet Sabbati, tempore pomeridiano, etsi Hebræi eum translatum viuum magis existiment, sepultúsque est ab Angelis, ita vt nullus cognosceret eius sepulchrum, an. ætatis 120. sanis oculis, dentibus integris, senio denique viridi, *Deut. vlt.* cum in senibus præcipuè deficiant visus, dentes, humor.

Iosuam ministrum suum, suæ curæ successorem reliquit. Ita intra primum biennium ab exitu gesta sunt omnia, quæ à capite 12. Exodi, vsque ad extremum, in toto Leuitico & primis quatuordecim capp. Numerorum perscripta sunt. Cæteris 37. annis, manentibus in deserto, vt in Rep. bene constituta, vel vt in castris, contigerunt seditio Coræ & sociorum, ac aliæ historiæ & leges, capp. 15. 16. 17. 18. & 19. Numerorum conceptæ.

Reliqua vsque ad finem Deuteronomij anno vltimo & quadrageſimo. Hæc sic libuit digerere, quoniam Mosaicæ historiæ ordo non satis alioqui in eius libris seruatus, paucis est cognitus. Quod etiam in Iosua mox obseruabimus.

Paulò ante mortē membranis volumnia Pentateuchi tredecim exarauit à primo ad vltimum vsque legis elementum. De quibus vnum cuilibet duodecim tribuum seruandum dedit. Decimum tertium Leuitis concessit. *Initio Mesna.* Istud inclusum fuit tabernaculo, deinde templo Salomonico, quo sæpius, vt ab Achaz, Manasse profanato, & rebus sanctis dissipatis, non est mirum, si temporibus Iosiæ regis illud Legis exemplar repertum ab Helchia sacerdote inter templi ruinas, in magna propter scribam Mosem & antiquitatem fuerit veneratione. 4. *Reg.*

De eius corpore altercatus est Michaël Archangelus cum Diabolo. *Iudæ Canonica* ℣. 9. Nempe quia Diabolus eius sepulturam cupiebat manifestari, vt Iudæos ad Idololatriam prouocaret, quod nolebat Michaël, qui & vicit, structo ei sepulchro, quod nulli hominum esset cognitum. è Deut. vlt. *Glossa & D. Thomas in illum locum,* vel vt Moses in Deum consecraretur. *Theodorit. quæst.* 43. *Deuter.*

1053. 2709. Vel quia Diabolus, ne Moses diuinus homo propheticóque maior haberetur, eum sepeliri humano more, pro

suo iure (qui mortis corruptionisque habebat imperium, *Heb.*2. cuiusque panis est puluis, id est, corpus nostrum, *Es.* 63. *Genes.* 3.) cupiebat, vt Iudæis eum redderet contemptiorem minúsque præstantem, cum contrà Archangelus eius corpus, tanquam diuinioris hominis subduci vellet ex viuorum oculis, sepelirique augustiore nobilioréque modo, quàm mortali, nempe Angelorũ ministerio, vt Iudæi intelligerent Mosem verè fuisse prophetam, veréque in diuinam vitam translatum, sicut Henoch & Elias, siue euadendo in naturam spiritalem, siue non videndo corruptionem, atque ita in ipsius, vt diuini hominis, legem magis inflammarentur. *Ex Hippolyti fragmento apud Theodorit. lib.*2. *Polymorphi pag.*39.

Anni mundi. 2670.

Anni diluuij. 1013.

Hinc Mosem non esse mortuum, sed occultatum scribit Ioseph. *lib.*4. *Ant. c. Vlt.* Ambrosius, *in Hexam.* Ioachimus Abbas *in Apocalyp. c.*11 *pag.*146.

Hinc R. Mose proœmio in Misna. Septimo die (inquit) mensis duodecimi sub meridiem montem Horeb scandens, ad superos receptus est. Nam eum dira non tetigit mortis corruptio, sed in sublimis gloriæ montem gaudiúmque sempiternum commigrauit.

[Huc pertinet liber Origenis de Ascensu Mosis. Et apparet raptum fuisse etiam sine morte, quia Christo Domino in sua transfiguratione astitit, cum Elia: tanquam eiusdem compos beatitudinis, in corpore simul & in anima. Sunt enim illi tres in testimonium gentibus, Enoch, Moses, Elias, Primus fidei. Heb 11. secundus spei, Eccles iast. 45. vbi dicitur factum à Deo Sanctis glorioſis, hoc est Angelis parem. tertius charitatis, ignis est charitas, *Eccl.*48.]

Naasson & Amminadab pater duces Iuda, primi in mare sequuntur Mosem. Deinde tribus Iuda cæteris cunctantibus, anno post secundo moritur Naasson *R. Selo.* 1. *Par.*1.

Salmon Naassonis filius, dux introitus in terram cum Iosuë. *R. Selo.*1. *Par.*1.

Exierunt reliqui cum auro & argento, & non erat in tribubus eorum infirmus Psal.104.

Beſaleel filius Vri nepotis Caleb tredecimo ætatis tabernaculum admirabile conficit. *R. Selo.* 1. *Par.* 2 è lignis Sittim de genere Cedri præstantissimo, pellibus arietum rubricatis, & Taxorum, cuius animantis pelles pilo sunt horrido & æstui aquisque arcendis accommodo.

Adiecit æs, aurum, argentum & è lanea materia filum colore hyacinthorum Orientalium, purpuram, coccum bis tinctum, (Cramesium appellamus) byssum & caprarum pilos, è quibus fiunt Camelotæ.

Arcam constituxit cedrinis Sittim asseribus, laminis aureis interius exteriúsque obductam, in superiore limbo coronatam spira aurea cornicis instar, quæ operculum (id est, propitiatoriũ) complecteretur. in angulis annulos quatuor habentem, per quos duo vectes lignei auro quoque obducti ad exportandum traiicerentur.

Propitiatorium siue arcæ tegmen pure aureum, duas puerorum alatorum imagines ex auro solido sustinens, qui vtroque ex latere stantes se mutuo aspicerent facie ad propitiatorij spatium conuersa, vt insidentem alis suis, pedibúsque arcam prementem Deum veluti cernerent, eique sedilis formam pararent. Quæ sedes Dei dicebatur, vt Psalm.79. & 98. Nescio vnde aliqui habuerint maris & fœminæ specie fuisse distinctos, cum per omnia æquales & similes Scriptura formet.

Mensam panum corpore Sittino, extremitate vndique aurea, prominente ambitu aureo cum coronide, adiunctis quatuor pedibus, quibus quatuor annuli inessent ad excipiendos duos vectes cedrinos auro obductos, gestandi causa.

2709.

1053.

Candelabrum

Anni diluuij. 1013

MOSIS ET LEGISLATIONIS SÆCVLO.

Anni mundi. 2670

Candelabrum purè aureum, in cuius ſummo, è forma pomi ſcypho comprehenſi ſeptem rami emittebantur, medius videlicet rectus, tres vtrinque paulo ob flexum altiores, ternis patulis ſcyphis diſtincti, in modum amygdalæ apertæ, quæ vna parte eſt acutior, altera obtuſior, cum pomo emittẽte florem, quo imponenda lucerna exciperetur. Erant autem lucernæ ſeptem pro ſeptem planetarum numero, perpetuo lucentes, quibus duo inſtrumentorum genera inſeruirent, & ipſa aurea. Emũctorium inſtar maioris forcipis, quo emuncta extinguerentur, vel filum ignis lucem obſcurans præſcinderetur. Protractorium, ſpecie paruę forcipis, quo lucernæ elychnium traheretur & aptaretur.

[Illæ ſeptem lucernæ erant ſeptem candelabra. 7. Eccleſiæ 7. ſpiritus. Apocaly. 1. & Zach. 4.]

Aurea denique omnis generis inſtrumenta & vaſa ad menſæ & altaris vſus, lances, cochlearia, ſemifiſtulas, diſcos, opercula in tiaræ formam erecta, & alia eiuſmodi, quibus poſtea pagani, præſertim Numa, ad ſua impia ſacra abuſi ſunt.

Quid de Moſe exteri.

Citatur ex Eupolemo & Artapano lib. de Iudæis Græcis hiſt. Moſem literas dediſſe Aegyptiis, eũdémque fuiſſe Mercurium illum, qui propter literarum inuentionem, à Græcis tantopere celebratur. *Euſeb. lib. 9. de præparat. cap. 4.*

Adoptatum fuiſſe à Meri filia Pharaonis Cenephris. A Cenephri virtutis ipſius æmulo miſſum contra Aethiopas cum inexercitato Iudæorum milite, quos vicerit & ad circumciſionem adegerit. Fugiſſe tandem in Arabiam, vbi duxerit filiam Raguelis illius loci regis. Chenepri tandem lepra mortuo in Aegyptum rediiſſe, vbi multa patrarit miracula virga, tandémque populares ſuos in ſedes patrias reduxerit. Ex quo Aegyptios deinceps habuiſſe virgam in ſuis templis, eámque veneratos eſſe. *Ibid.*

Primum docuiſſe Grammaticam, ſiue artem legendi (quod tamen Philo rectius Abrahæ tribuit) ex Eupolemo, lib. de Regibus Iudæx. *Clemens Alex. lib. 4. Stro.*

Magiæ quoddam genus à Moſe & Iocabetha Iudæis pendere. *Plinius lib. 30. c. 1.* Intellexerat ſcilicet aliquid de miraculis ab eo perpetratis, quæ tribuebat Magię, non diuinæ virtuti, vbi & Cabalam putauit eſſe nomen fœminæ, non artis, vel diſciplinæ.

[De Iocabetha eſt intelligendum, quæ eſt mater Moſis. vxor Amram non de Cabbala.]

Regnãte Inacho apud Greços, & Amaſi apud Aegyptios Moſem eduxiſſe Iſraëlitas. *Ptolemus Mendeſius. Appion Grammaticus lib. 4. hiſto. Beroſus, Polemon Theodotus, Ipſicrates & Moſcus, Phœnicum hiſtorici.*

Verè omnia ſcripſiſſe, idque teſtimonio Sanchoniathonis Berytij, qui non mũlto poſt vixerit, Porphyrius, *lib. 4. contra Chriſtianos citante Euſebio.*

Strabo lib. 16. Geogr. fuiſſe Hierophantem Aegyptium, & cùm moleſtè ferret eorum inſtituta, illinc demigraſſe. Nam docebat (inquit) quo pacto Aegyptij non rectè ſaperent, qui ferarum & pecorum imagines Deo tribuerent, itémque Lybes & Græci, qui ideos hominum formis figurarent.

Apud Iudæos Moſes ab Iao, quem illi Deum inuocant, acceptas leges ſe dare præ ſe ferebat. *Diod. Siculus, lib. 1. Bibliothecæ.*

Conatus eſt exprimere nomen tetragrammaton, ſed ſatis incommodè. Nam literę quidem ad hunc ſonum inflecti

2709 poſſunt, vt ad illum quem hodie multi nouitatis cupidi efferunt, *Iouа* vel *Iehoua*, verum aliena, imò verò irreligioſa,

imperita, noua & barbara pronuntiatione, vt contra Caluinanos & Bezanos multis locis docuimus. Nam Dei nomen est ineffabile & innominabile, quemadmodum & ipsius essentia incomprehensibilis. Quare nec Apostoli, nec Septuaginta, nec vlli veteres aliter pronunciarunt, vel veterũt, quàm Adonai, nec magis sciuerunt, quid esset, *Iehoua*, vel Ioua, quàm quòd nusquam existit in rerum natura.

Diodorus interim, imò & vetus oraculum apud Macrob. lib. 1. Sat. c. 18. & Hieronymus in Psalm. 8. & Clemens Alexandr. lib. 5. Stromaton *Iao*, vel inserta aspiratione *Iabo*, religiosius proferunt, quàm isti, qui in *Iouem* transformant, quia remotius à Iouis dæmonis detestanda memoria. Pronunciabatur quidem die Expiationis, & in solennibus benedictionibus suis characteribus & literis, at vel eius genuina prolatio per temporis longinquitatem & longam ob euersum templum desuetudinem obliuioni tradita est, vel est *Ihué* (Ieué habet Ioachimus Abbas in 1. Apoc.) vel Iahué (cuius Apocope sit *Iah* in illo vulgato *Halelu Iah.*) ἰαβάι, vt Theodoritus in Epitome diuinorum dogmatum Samaritas protulisse ait.

[Indubiè illud Iaho debet referri à Iah. vnde est alleluiah. Et propriè de spiritu sancto accipitur, vt adonai de filio, & Elohim de Patre. Iehouah autem totam trinitatem complectitur, & simul materiam ipsam idealiter in mente diuina tam vt exemplar, quàm vt cognitionis principium, existentem. D. thom. 1. p. q. 15. ar. 1. 2. Inde est ergo quòd nollent Dei maiestatem, illius arcano nomine explicato, vulgo profano exponere : vt illius nomen Innominabile dicerent.]

In re ignota neque vnquam à veteribus vsurpata censeo veterem consuetudinem retinendam, & etiã quãdo suis characteribus יהוה exprimitur, *Adonai* pronuntiandum & vertendum. Sic enim Apostoli, sic Sibyllæ, sic septuaginta, sic Origenes in Hexaplis, sic Epiphanius hæres. 76, sic Tertull. de Resurrectione carnis, sic noster interpres Exod. 6. & Iudith 16. sic reliqui antiqui interpretes, qui multi fuêre. Sic Hieronymus multis locis, sic Damascenus, sic Theodoritus, sic Lyranus, sic Lindanus, sic Reuchlinus, lib. 2. de Verbo mirifico. Sic Vatablus, sic Mercerus, sic Rabbini omnes tam veteres quàm recentes, sic cuncti denique, præter vnum Sanctem, simodo ab hæreticis in eo exercitatissimis non sit corruptus, qui vocem peregrinam *Iehoua* primus cõfinxit, ac irreligiosa profanáque nouitate nouatores istos imbuit. *Cætera lib. 1. de Trinit. aduersus eos, qui Deum primùm Mosi sub hoc sanctissimo nomine patefactum, Exod. 6. cum Ioue Gentilium confundunt, aut certè conspirare volunt.*

Hunc vsque adeò admiratus, imitatúsque est Plato, vt Numenius Pythagoricus dixerit. Nihil aliud esse Platonem, quam Mosem Atticũ. Et in libro de Bono, Iudæi huius dogmata, sectatum esse Pythagoram. Et in Epinomide, Scientiarum causam fuisse quendam barbarum. Et post, à Syris & Aegyptiis cuncta manasse. Syriæ autem pars est Iudæa.

Denique Platonem & Pythagoram sua omnia didicisse, ab Aegyptiis & Syris, nominato Mose, quẽ magnum Theologum, legislatorem & prophetam vocat, & Ianne & Mambre magis, quos ait coram rege conatos edere Mosis miracula.

Ea de causa fortasse Clearchus Peripateticus scripsit Aristotelem fuisse Iudæum, & Demetrius Phalereus etiam ipse Peripateticus Alexandrinam bibliothecam non satis instructum putauit, quoad Hebræorum lege, sapientiæ & philosophiæ fonte atque principio careret.

Anni mundi. 1013

1053.

Anni diluuij. 2670

2709.

Anni diluuij. 1013

MOSIS ET LEGIS DATÆ SÆCVLO.

Anni mundi. 2670

Moſes quem præter paternæ ſcientiæ hæreditatem formæ pulchritudo commendabat *Iuſt. hiſt. lib. 36.* præficitur à Pharaone bello aduerſus Aethiopas, quos vicit, ſolóque æquatis multis vrbibus, tandem ad Meroë muros compulit. Quam & poſt obſidionem, Tarbi Aethiopum regis filia in vxorem accepta, obtinuit. *Ioſeph. lib. 2. Antiq. cap. 5.*

Citantur & alia ex Hecatæo Abderide, qui ſequens Alexandri magni exercitum ſcripſit librum de Iudæis, ex Alexandro Polyhiſtore.

Moſis æmuli & malcuoli longè alia ſparſerunt, Satana familiam ſanctam Patriarcharum infamia & odio conante apud impios aſpergere, ne expetita eius communione, benedictionum & promiſſionum diuinarum participes efficerentur.

Hinc Manetho, Trogus, Iuſtinns, Tacitus & plerique alij comminiſcuntur Iudæos ſcabie confectos duce Moſe pulſos, ab Aegyptiis reſponſo monitis, ne peſtis ad plures ſerperet. Ipſos verò ne metu contagionis inuiſi, iterum apud vicinos forent, cauiſſe ne cum peregrinis communicarent. Atqui vt his calumniis occurreretur, Spiritus ſanctus contrà voluit, vt præcipua cura apud Iudæos haberetur de omnis generis ſcabie & lepra, vtque infecti à conſortio reliquorum magno ſtudio & cetemonia ſepararentur, ſicque mortalium puriſſimi euaderent & oſtenderentur. *Leuit. 14. & alibi.*

Sic Moſis & Iudæorum Græci & Latini vel rariſſimè meminerunt, vel malignè ferè. Primum quoniam, vt Demetrius Phalereus Teophraſti diſcipulus apud Philadelphum profeſſus eſt, Theopompus & cæteri qui de iis ſcribere inſtituerant aduerſam corporis & animi valetudinem incurrerunt, nolente Spiritu ſancto profanos de ſacris ſcribere.

Secundò, quia Satanas illorum memoriam, quorum adoptio erat, & gloria, teſtamentum, & cultus & promiſſa, & diuinum eloquium ſepelire ſtudebat.

Tertiò, quoniam vt Ioſephus ait, non habebant regionem maritimam, nec negotiationibus multis, verſus has præſertim partes vtebantur, ſuæ terræ opibus, quæ erant maximæ, contenti, vt proinde eos Iuſtinus hiſt. habuiſſe legem narrauerit, ne cum peregrinis communicarent. Nam Iudæi legis diuinæ dono & prærogatiua tumentes, reliquos pro canibus ducebant.

Quartò, quoniam Græcorum & Latinorum hiſtoriæ in idem ſæculum non cadunt. Siquidem à tempore Moſis ad bellum Trojanum plus 300. an. effluxerunt. Deinde à Troiano vſque ad Cyrum, ante quem nihil certo tenent Græci, cum in eo Iudæorum hiſtoria ferè deſinat, anni ſunt plus minus ſeptingenti. Ita mille annorum hiſtoria apud Iudæos floruit, & ordine perſcripta eſt, antequam Græca inciperet, ac vbi Iudaica deſinit, altera propriè auſpicatur.

Cæteras cauſas prudentis ſtudio & meditationi relinquo, quibus eadem opera iudicabit, cur etiam rerum Chriſtianarum ſtupendum ſit ſilentium apud ſcriptores Ethnicos etiam ſi earum luce, magnitudine & ſucceſſu perſtringerentur.

Moſes poëtis omnibus præluxit. Nam Iobi hiſtoriam ſpondaicis verſibus repræſentauit, & Cantica, ſeorſum illud Deut. 32. elegiaco carmine, vt verſibus alternatim ſenis & quinis conſtent pedibus. *Euſeb. lib. 11. præpa. cap. 3. Hieron. ex Ioſepho.* Ad quos modos tria extant cantica apud Eſaiam, vineæ ſcilicet, vrbis Sion, & Exechię. *Iſidor.* Quod æmulati

2709 Græci veteres, hexametris ſuas cantiones & odas conficiebant. Primus enim Alcmam Lacedæmonius, Olympiades

1053

27. introduxit, τὸ μὲν ἑξαμέτροις μελῳδεῖν. *Suidas.* Non dubium, quia audierat Hebræos etiam, vt Dauidem, Salomonem, Ieremiam, suaues alios modos & mensuras excogitasse & vsurpasse, de quibus poëmatibus suo loco. Quare heroicum carmen oraculo Pythio non debemus, quamuis ante Troianum bellum probetur fuisse, vt Plinio visum est, *lib.7. cap. 56.* multo minus Homero, vt Horatio placuit. *in arte.*

Hoc nobile inuentum, Hebræis inuidet & detrahit Iulianus Apostata, apud Cyrillum lib.7. contra eundem.

Aaron creatus est Pontifex. Ab illo ad Dinasum, qui bello tempore per discordiam Pontifex ordinatus est, numero omnes 81 fuêre. Sub tabernaculo 13 Sub templo Salomonico 18. Reliqui stante templo secundo: qui plurimi sunt quoniam non vt ante, mortuis, sed viuis viui subrogabantur. *Egesippus lib.2 cap.13.*

Mosis sæculo periodus siue duratio humanæ vitæ dimidio imminuitur e Ps. 89. quo versu 1. Moses illius Psalmi auctor inscribitur. Nam v. 10. vita hominũ redacta canitur ad annos 70 vel ad summum 80. idque in valentioribus & firmius constitutis, vt quicquid sit reliquum sit labor & dolor.

Hoc iam fit tertio. Nã *sub Arphaxad* mox à diluuio, quotquot post eum geniti sunt vsque ad Phaleg redacti sunt ad 400 & aliquot annos. i. ad mediã ætatem eorum, qui antecesserant. Deinde *sub Phaleg* ad 200. i. ad dimidiam vitam proximorum.

Iam hac quarta ætate ad 100. In sequentibus magis ac magis continuo deficient. Nam etsi hodie, qui ad senium mundi pertigimus, multi ad 70 & octoginta perueniant, at non cum bono robore, absque dolore & afflictione, cũ Moses vel Dauid illo Psalmo loquantur de tempore, quo in viridi statu & vigore homo permanere possit, cum commoda valetudine, absque vitæ tædio per optimam sensuum, & membrorum functionem atque officia. Quod vix hodie contigit quinquagesimo, etiam infirmioribus. Adeo hodie celeriter senescimus, *Consule Titelemanum, lib.8. Phys c. 22.*

Externa Mosis sæculo.

Vti Deus parturiebat hac tempestate Ecclesiam in Abrahę familia, ita Satanas suam synagogam in gentibus. Nam circa hos dies monstrata videntur à duabus columbis ex Aegypto prouolantibus, duo oracula, Hammonis in Lybia, & Dodonei in Græcia, quæ proinde vetustissima omnium esse scribit Herodot. lib.2. Vnde & Hammonis vocabulum factum videtur ab Ham siue Cham Noë filio, & Dodanim nomen habetur Gen. 10. Idque vt duobus Hebraicorũ oraculorum generibus responderent, quorum vnum Vrim & Thummim in Ephod erat mutũ, perinde ac Hammonium, alterum æquè ac Dodoneum vocale, è viua vel Dei, vel vatis voce.

Belochus 2. Assyriorum rex, artem ariolandi & diuinandi inuenit, aut potius illustrauit. Baal siue Beli sacerdos. Huius filia Actossa, quæ & Semiramis, cum eo regnauan 7. *Euseb.*

Balaam Mesopotamius professione vates & ariolus, cuius vaticinia etiam de Christo (*Num.* 22. 23. 24.) descripta & seruata apud Orientales artis eius discipulos, vsque ad Christum, ad quem Magi, eius adducti prædicto, venerunt adorandum. *Orig hom.13.in Numeros.*

Qui quamuis augur esset, proindéque dæmonum cultor, ei quidem respondet Deus, non quidem ab ipso vocatus, sed ab ipso ignoratus. Ita ei apparuit non dæmon, quem consulebat & inuocabat, sed Deus, quem neque consulebat, neque sciebat.

Anni mundi.

2670.

2709.

Anni Iuliani.

1013.

1053.

Lex remedium aduersus Idololatriam omnia tunc occupãtem & peccatum vbique regnans. Item pædagogus ad Christum aduersus oblitionẽ in promissionum de Christo patribus factarum vbique vigentem, ad tempus introducitur, quousque scilicet lex perfectior nempe lex spiritus velut Rosa in literæ calyculo occlusa exoriretur per Christi verum lumen illustraturum totum mundum & efficacius perfectiusque medicamentũ inducturum.

Ecclesiæ locum collocauit in Palestina vt in orbis centro ac vmbilico, iuxta illud Psal. Operatus es salutem in medio terræ. Quoniam locus ille opportunior ad Dei notitiam in omnes oras transmittendã, vt centrum ad lineas in circumferentiam traducendas. Nam nauigatione per mare Mediterraneum facilis & planus traiectus in vniuersũ Occidentem & Septentrionẽ per mare Rubrum in Orientem & Meridiem.

Pedestri itinere per Isthmum Ægyptiacum in totam Africam, per apertum ex opposito continentem in reliquas orbis partes.

MOSIS ET LEGIS LATÆ SÆCVLO.

Anni diluuij.	Anni mundi.	
		sciebat. *Theod. q. 40. & seq. in Numer.*
		Hac etiam Mosis ætate Aegyptium Cecropem primum Athenienſium regem vixiſſe autumant, & Athenas condidiſſe. Etſi Plato in Timęo Amaſim regem eius vrbis conditorem faciat.
1013	2670	Et Ogygẽ Atticũ, vt Africanus apud Euſeb. lib. 10. Præp.
		Inachum quoque primum Argorum in Theſſalia regem Oceani & terræ filium, annis 400 circiter ante Troianum bellum. Quod regnum durat an. 544.
		Cecrops leges de coniugiis edidit aduerſus barbariem Græcorum, eóſque legibus ad humanitatem perduxit, regnans in Attica anno 35 Moſis. annis 375 ante Troïæ expugnationem, *Euſeb. Nangiac.*
		Ab eo vſque ad primam Olympiadem numerantur reges 17. Principes verò, quos mors tantum finiebat, 12. ſub quibus apud Græcos multa mira narrantur. *Nangiacus.*
		Nec multo poſt Io in Aegyptum, de agricultura multa docens, profecta eſt, Iſis dea nuncupata. *Euſeb in Chron.*
		Apis filius Pharaonis filij Inachi regis Argiuorum (fama fortaſſe ſubmerſi Pharaonis) vt regnum occuparet, nauigauit in Aegyptum, vbi Deus putatur. *Nangiacus.*
		Poſt Cecropem nati feruntur dij Græcorum ante Troianum bellum 250. annis. Nam Saturnus ipſe ex diis antiquioribus, non niſi centum annis ante bellum Troianum in Italia regnauit.
		Ideo autem deorum iſtorum ſæculum non ſatis definitè annotari poteſt, quia 300 his annis multi fuerunt Saturni, Ioues, Mercurij, Apollines, & quidem cuncti illuſtres. *Cic. in lib. de Natura Deorum.* Interim nulli anteceſſerunt Moſem & Cecropem *Ioſeph. in Proœmio Antiquit.*
		A diis ad Romam conditam mille propè annis & ad Chriſtum mille ſeptingenti numerantur. (*quæ Arnobius lib. 2. cont. Gentes.*)
		Narrationes fabuloſæ (quarum meminit Herodot. lib. 1. 2. 3. 4. 5. 7. 9. & Diod. Sicul. de hiſtoria fabulo.) De Io filia Inachi Argiuorum Regis à Phœnicibus rapta & abducta, Oſyrique regi collocata, ex qua Epaphum ſiue Apim genuerit, De Europa regis Phœnicum filia in Cretam abducta, De Siſipho condente Corinthum, De Minoë Cretenſium Legiſlatore, latè in Creta & inſulis Aegei maris regnante, circa hos Moſis & ſequentium Iudicum dies incidiſſe exiſtimantur.
		Nam Herodotus lib. 7. deſertè ſcribit Minoem viguiſſe τρίτῃ γενεῇ πρὸ τῶν τρωϊκῶν, tertio ſæculo ante res Troianas.
		Item hiſtoriæ fabuloſæ de Pelope, Seſoſtri, Heraclidis, Adraſto rege Argiuorum, Perſeo, Aereo, Proteo rege Aegypti, Euryſteo, Argonautis, Medea, Oedipo, Thera, &c. hæc Iudicũ Hebraicorum tempora minimè excedũt, adeò vt alij ad ſummum Moſis haberi poſſint σύγχρονοι, alij Ioſuë alij alius è Iudicibus poſterioribus. Qui quoniam magis noti apud poſteros permanſerunt è nomine & incerto rumore, quàm vlla rerum geſtarum ſcripta hiſtoria, pertinent ad libros Diodori Siculi, quibus inſcriptionem tribuit, de Hiſtoria fabuloſa.
		Tunc vt legis lucem, quam Deus proferebat, vehementius obſcuraret Satanas, Telmiſei excoluerunt diuinationem ex inſomniis, Cares ex aſtris, Phryges & Iſaurij ex volatu auium, Cyprij ex cuiſcerationibus victimarum, Perſæ ex magia, vt eius inuentores dicantur: cùm interea Babylonij Aſtrologiam: Aegyptij Geometriam: literarum diſciplinas Phœnices ſtudiosè tractarẽt. *Tatianus oratione cõtra Gentes.* Vnde Moſes legitur inſtructus omni Aegyptiorũ ſapientia, &c.
1053	2709	

Sic in Assyria Ballaam gentium vates, cuius insipientiam & auaritiam, asina humana voce vtens, coarguit: Quo simili prodigio bos Romæ loquutus perhibetur tempore bellorũ Punicorum. Item post mortem Cæsaris, P. Dolabella fasces tenente. *Iulius Obsequens de Prodigiis.* Et gallus Gallinaceus anno Vrbis 676 *Plinius, lib. 10. c. 21.*

Husan rex Idumæorum.

Hic locant Hermem Trimegistum philosophum numinis instar apud Aegyptios cultum. Deinde Chat eius filium. Sed quàm rectè postea dicam in Ptolomæo secundo.

Denique Orum regem Aegypti Osyridis filium, quem Græci Apollinem nominent, deorum in Aegypto postremum ex Herodoto li. 2. Post quos primum regnasse Menam ex eodem tradunt.

Diluuium Deucalionis in Thessalia annis circiter 800 post generale Noë, 810 ante vrbem conditam, quando Liber pater Indiam subigebat. *Oros. lib. 1. cap. 9.* 230 post diluuium Ogygis Thebarum Beotiarum regis.

Quo tempore Pelasgi vetustissima Græciæ gens ab Aetolis & Locris pulsa, in Epirum & Italiam migrarunt. *Thucid. statim initio.*

Paulò post, Phaetonte Molossorum primo rege, conflagratio, exustióque terrarum, præsertim in Aethiopia & Italia, quæ in tribus locis arsit circa Istros, Cyroxos, Vesuuios, & multæ per terras pestilentię. *Plato.* Quidam putant esse Phut tertium filium Cham, quoniam vterque venit in Aethiopiam.

b ANNI omnes, quibus Israëlitæ seruiisse exteris gentibus, captiuique fuisse memorantur in Iudicũ lib. subsequentium, & aliquando præcedentium Iudicum annis continentur, nec seorsum debent numerari, vt qui simul currant. Itaque quando legitur sub hoc vel illo Iudice terram quieuisse per annos aliquot, sensus est. Israelitas liberatos huius aut illius Iudicis ministerio, deinceps quieuisse à præliis. Hæc non modo constãs est Hebræorum traditio, item Eusebij, Augustini, Orosij, Isidori, Bedæ, Fasciculi temporum: verum etiam Scripturæ sententia, in qua 3. Reg. 6. omnino anni huius quartæ ætatis recensentur quadringenti octoginta.

Quamuis eorum membratim reperiendorum obscuritatem attulit ipsa Scriptura. dum annos principatus Iosue, Samuelis & Saülis transiliit.

Alioqui iuxta volumen Iudicum aliter intellectum multa interregna essent constituenda, & consurgentibus annis minimum sexcentis, expressa superioris Scripturæ authoritas eneruaretur. Hoc ergo sequi debent, qui veram temporum rationem tenere cupiunt.

Nimis enim temerè Seuerus Sulpitius in Epitome erroris vel mendi arguit prædictum Regum locum, & Funccius cap. 13 Actorum. Nam, vt inquit August. si semel fateamur locum aliquem Scripturæ esse corruptum, aliorum auctoritas vacillat, nec iam sacra est.

Quare tempora Iudicum à Mose vsque ad Samuelem sunt 395 anni, incluso Mose. Quibus si addas 40. Samuelis & Saul, 40 Dauidis, & tres primos Salomonis, existent 480. qui nunc numerantur ab exitu ad templum. Nec error est in Actis Apost. c. 13. positis 450. pro 350. vt impudenter Funccio excidit. Nam ille numerus 450 respicit ad Exod. 12. *Habitatio filiorum Israel in Ægypto* 430. *annorum*, non ad tempora Iudicum, à Iosue ad Samuelem.

[Ità se habet textus Act. Apost. 13. Vers. 20. *quasi post* 450. *annos*, quod pendet à superiore versu, *Et distribuit sorte eis terrã eorum*, illud autem, *post*, repetendum est ab illo versu. 17. *cùm*

Anni mundi.		*Anni diluuij.*
		1053.
2709.		
2709	b IOSVE, de tribu Effraim an. 18.	1053
2727		*Iudi. 3.* 1071
	Pontifice Eleazaro.	
	Bellopare 19. rege Assyriorum an. 30.	
2727.		1071

essent

Anni diluuij. 1053. *Salmone principe Iuda & Christi propagatore.*

Chebrone Ægypti secũdo rege post submersum Pharaonẽ, deinde Amenosi, an. 21.

In Europa.

Sicyoniorum Turimacho Rege septimo, deinde Leucippo an. 53.

Anni mundi. 2709.

essent incolæ. &c.

Iosuë Chananæos partim interfecit, partim terra sancta depulit. Horum reliquiæ traduntur migrasse in Germaniam, Sclauoniam, & regiones vicinas. *in Seder Olam.* Vnde Germania Chananæorum propago, ferarum potius quàm hominum domicilium Tacito visa est, sine vrbibus, sine oppidis, sine castris, sine cohærentibus ædificiis. Quare & inter regiones Scythiæ habita. *Plin. lib.* 4. *cap.* 12. Et certè illa ætate totum Occidentem fuisse vacuum, paulatim verò in eius regiones venisse Orientales populos, apparet è crebris in Europam populorum infusionibus, quarum meminere historici.

Etenim ante tres mille annos tota ferè Europa vacua erat, vt qui primi eam inhabitare cœperint, appellati sint Aborigines, locis maritimis primùm omnium habitatis, cultísque, vt Italia, Dalmatia, Gallia Narbonensi, quòd illuc primus & facilior propter mare esset transitus.

Chananæorum alij migrarunt in Aegyptum, deinde in Africam, in qua ædificarunt multas vrbes vsque ad colũnas Herculis, inter reliquas Tingin in Numidia, duabus columnis candido lapide erectis cum hac inscriptione, characteribus Phœniciis & lingua. *Nos hi sumus, qui fugimus ante latronem Iosuam filium Nun. Procop. lib.* 2 *de bello Vand. & Epiph. alicubi.* propter quam affinitatem contingere potuit, vt Sidonia Dido cum media vrbis parte eo demigraret, & Carthaginem conderet, Nam hoc nomen est Chananeum siue Syriacum קרחא *Vrbs media.* Et Plauti etiam temporibus lingua Africana erat Phœniciæ & Syriacæ dialectus, vt ex eius Pœnulo liquet.

Nec Iudæis res fuit cum imbellibus aut paucis. Nam Iabin rex Azor, aduersus eos congregarat 24 Reges, secum habentes 300 armatorum millia, & duo millia falcatorum curruum. Et Adonisedec rex Hierusalem quinque secum assumptis Regibus, copiosissimum contra eos duxit exercitum.

Iosue 18 annis administrauit Rempublicam. Obiit anno ætatis 110. Ei superfuerũt 17 annis reliquiæ seniorum Israel. *R. Abraham in Cabbala historica.* Id potest colligi ex annis Caleb *Iosue* 14.

Rerum suarum Commentarios scripsit & Deuteronomij postremos versus, ob hoc scilicet loco, Et mortuus est Moses. *R. Mose Kimhi in sua Grammatica.*

Solus in ingressu terræ supererat è 600 millibus egressis de Aegypto cum Caleb, qui *Ios.* 14 tam fortis & vegetus ad bellandum & gradiendum ætatis octogesimo quinto, quàm cum erat quadragenarius. Vnde & in senio res suas Iudæorúmque mirè auxit. *Iud.* 1.

Quatuordecim annorum res gestas liber Iosuæ complectitur. Septem enim in subigenda terra, septem aliis in diuidenda occupatus fuit, quanto tempore Tabernaculum Domini fuit in Galgal. Post quos ædificauit vrbem Tamnath-Sara, Item congregauit populum Domini in Silo, &c. *sub finem libri Ios.* Quæ sic facilè percipientur.

Octauo die Februarij, anno quadragesimo ab exitu finiẽte, gubernacula Iosue susçipit ad Iordanis ripam.

Populus ascendit de Iordane decimo die mensis primi, id est, Martij, *Ios.* 4.

Venit ad montem Garizim & Ebal, séque astringit benedictionibus & maledictionibus Legis.

Vndecimo parat Iosuë acutos cultros, ad futuram populi circumcisionem.

1071. 2727. Decimo quarto festũ Paschæ agitauit, immolatis agnis. *Iosue* 5. Túmque cœpit quadragesimus primus annus ab exitu.

Decimo sexto offerunt manipulum frugum.

Vigesimo secundo mandata accipiunt de circumeunda Iericunte.

Tribus mensibus bella Iericuntis, Haï & Gabaonis conficiunt vsque ad tertium Iunij.

Septem annos consumunt in subigenda maiore illius regionis partet, vt colligitur è verbis Caleb *Ios.* 14.

Septem alios in terra sortito diuidunda, & singulis tribubus præter Leuiticam suis terræ portionibus assignandis, quæ vndecim fuêre. Nam duodecima pars Enachim, data est Calebo.

Decimo quinto ab ingressu anno, incipit constitui legis integra obseruatio, vt numerari decimæ, anni remissionum Iubilæi.

Eodem tempore vocat Iosue Rubenitas, Gadditas & dimidiam tribum Menasse, & dimittit in terram Galaad trans Iordanem, in cuius littore monimenti sui ædificant altare miræ magnitudinis.

In Silo fixit tabernaculum in 369 annos vsque ad extrema tempora Heli, structura lapidea infernè extructa, & cortinis supernè dispositis, arca de Galgal (*Ios.* 14.) translata. *Seder Olam, cap.* 11.

Tempus administrationis eius annis octodecim rectè definitur, quoniam subductis aliorum temporibus & in vnam summam collectis, intelligimus, quid summæ 480 annorum 3 Reg. 6 positæ desit, & qui anni ad eam explendam sint necessarij.

Et sanè non diu vixit post terræ partitionem. Quare R. Mose *in More, lib.* 2. *cap.* 32 quatuordecim ei tantum tribuit existimans videlicet mox post illam partitionem defunctum. Præsertim cum quot post illos 14 in debellanda diuidundáque Chanaan consumptos, vixerit, non scribatur. Verũ quia post multos dies cõuentum habuisse Ios. 23 traditur, necesse est aliquot annos superstes fuerit?

R. quidem Selomo scribit Seder ei tribuisse 18. sed non id satis sibi liquere. Rectè. Nam non nisi octodecim congruunt.

Hebræi tamen ferè Seder sequuntur, ac Denos supra centum vitæ Iosuë sic distribuunt. Egressus ex Aegypto ministrabat Mosi *Exod.* 24. puer quidem & vnus è ministris eius, *Ibid.* 33 & *Num.* 11. id est, quadraginta duûm annorum, *R. Selom.* 1. *Par.* 22. Pueros enim & iuuenes alicuius etiam grandes natu vocant, præsertim si seruiunt & ministrant, vt sint vocabula non ætatis, sed conditionis, vel vigoris & firmæ valetudinis. Postea cũ Mose vixit in deserto 40 annis. Mortuo Mose rexit populum 28 Summa 110.

At stante huius ætatis fundamento, non nisi octodecim ducis officio fungi potuit. Itaque necesse est vt in exitu plures habuerit annos, nempe 52. quibus si addas 40 sui apud Mosem ministerij, existent 92. Deinde superetunt 18 ducatus. Qui omnes curriculum 100 definiunt.

Vnde nec Abben Ezra assentitur R. Selomoni, sed potius Talmudicis, qui Iosue assignant 56. quo tempore puer est appellatus, *Exod.* 33. *Num.* 11. nempe anno post exitum tertio, quod cum summa nostra conuenit. Nam cæteri 37 Deserti, & 18 principatus decem & centum complent.

Nec verò incredibile sit tam grandæuum appellati puerũ. Isaac Genes. 22. puer appellatur, quo tempore offerebatur, quẽ tamen Hebræi credut fuisse triginta septẽ ann. 3. Ezræ 3. Zorobabel iuuenis dicitur, quo tempore erat custos corporis Darij, cùm tunc minimum esset septuagenarius. Nam Scriptura gradus ætatis interdum metitur corporum constitutione, vt cum Salomonem senem, vitæ quinquagesi

Anni mundi.

2709.

Argiuorum Inacho Rege primo, deinde Phoroneo an. 60.

Athenienſium Cecrope, deinde Granao an. 9.

2727.

Aom diluuij. 1053.

1071

mo

Anni ædificij. 1053.

Anni mundi. 2709.

mo secundo appellat, haud dubiè quia tum confecto erat corpore propter venerem.

Anno igitur post partam quietem quarto, obiit. Non vt Hebræi ferè putant decimo tertio, vt eius principatus annorum fuerit 27 aut 28. vel decimo iuxta Iosephum, qui ei 25 tribuit.

Funiculi mensorij, quibus ipse & Eleazarus Pontifex vsi sunt ad distribuendam terram, non erant externi & materiati, qui reuera ducerentur è termino terræ sanctę in terminũ. (Nam hoc prodigij simile) sed Geometricæ siue Mathematicæ lineæ mente & phantasia conceptæ. Colebant scilicet Mathemata, à quibus ad se ea multis post sæculis Græci transtulerunt.

Appellatus est & Iesus non modo apud Apostolos & 70. interpretes, verum etiam in Hebraico contextu Nehem. 8. vers. 17. Nimirum vel ex nomine, nedũ rebus & gestis præsignificabat Iesum Christum, cuius est propriè Mosi succedere, saluare à gigantibus & cæteris hostibus, introducere electos in terram promissam, hæreditatem inter regni filios partiri, bella Domini gerere, ciuitates refugij constituere ad remissionem peccatorum, &c.

Echorographia Palestinæ à triginta vno viris conscripta inter septem reliquas tribus, quibus ager & possessio nondum erat assignata, reliquam Palæstinam sortito distribuit. Nam vsque ad id tempus, quinque duntaxat, tribus, possessiones citra sortes acceperant, aliis in castris remanentibus, tribus videlicet Ruben, Gad, dimidia Manasse trans Iordanem, Iuda & Ephraim, & altera dimidia Manasse citra. *Iosue* 18.

Sed & Leuitis separauit 48 ciuitates ad habitandum. Ios. 20. sed illis multo plures postea obtigerunt. 1 *Par.* 6

Tũm in terra sancta trecentæ octoginta vrbes, siue oppida florentissima extabant, cùm hac ætate eorum quatuor vix notari possint. *Brochardus in Mappa.*

E quibus per sortem (non donum vel eleemosynam) septuaginta addictæ leguntur iuri Ecclesiastico, 1 *Par.* 6. Præter villas, suburbana, primitias, decimas, (omitto spontaneas oblationes & donationes à Dauide & aliis factas) quorum omnium ratione terræ sanctæ plusquam tertia pars erat de iure & patrimonio Ecclesiæ Mosaïcæ, vt & ipsa tertium vel potius primum de tribus Reipublicæ ordinem cõstituebat. *Contra impios, qui dolent Christi & Ecclesiæ ipsius patrimonium diuinis ministeriis, rebus pijs & pauperibus impendendum, esse locuples.*

Eius forma fermè quadrangula, cuius limites quatuor indicantur, Gen. 10 Sidon, Gaza, Sodoma, Iessa, quæ postea Cæsarea Philippi. Nam hîc Peræa, siue regio trans Iordanem non comprehẽditur, vt quæ etiam hodie magis ad Arabiam, quàm terram Chanaan siue Palæstinam pertineat.

Littoris secũdum mare Mediterraneum extensio est per 160 millia passuum. Aequalis & longitudo recta linea à Iordanis fontibus seu Dan ad Beersabee siue Bersammam, nisi quod nauigantibus, littorum anfractus aliquantò longiores sunt viæ. Latitudo autem à Sorbonitude, paludæ quæ parum in Austrum à Gaza abest, per deserta ad montem Seïr & mare mortuum 103 millium est Italicorum. Sic Septentrionalis latitudo à Sidone per libanum ad Damascum pene par priori, nisi quòd aliquanto angustior. *Hieron.*

Terra sancta continet quadraginta parsaoth. i. parasangas siue leucas Persicas, quarum decem sunt iter vnius diei *Elias è Talmudicis in Tisbi.* Quod ita interpretor, vt quia ferè quadrata est, adiuncta regione transiordanina, quodlibet latus centum ferè leucas Persicas complectatur. Alioqui enim est

Anni mundi. 2727.

1071.

latior triplo, quàm vbi longiſſima eſt. Nam ab Ioppe vſque ad Traconos, montes, tantum numerantur ſexaginta millia paſſuum. i. tria itinera, quod ſpatium Iordane concluditur. At à Libano ad fluuium Aegypti Rhinocoruram, ſiue a Dan ad Beerſabeem centum ſexaginta. quod terrarum diſcrimen vix nouem diebus abſoluitur. | *Anni mundi.* 2709. | *Anni diluuij.* 1053.

Poſt captiuitatem Babylonicam confuſis terminis & finibus duodecim tribuum, ſecuta eſt alia diuiſio. Ac pars Meridionalis cœpit vocari *Iudæa*, capiens tribus Iuda & Benjamin. Septentrionalis *Galilæa* comprehendens quinque tribus Dan, Nephtalim, in ortu Aquilonari, Zabulon, Aſer, Iſacha verſus mare. Intermedia *Samaria* complexa duas antiquas tribus Ephraim & Simeon, cum dimidia Menaſſæ. Orientalis trans Iordanem *Peræa*, duas alias continens Gad & Ruben cum altera Menaſſæ dimidia.

Prima Synodus in Sichem, Eleazaro Pontifice, Ioſue iudice, ſenioribus aſsidentibus de prohibenda ſocietate cum gentibus, auferendis diis alienis, ſepeliendis oſsibus Ioſeph. Ioſ. 24. Probabile eſt in ea lege more traditâ ſiue Cabbalam ſenioribus fuiſſe commiſſam, quam per ordinem prophetis traderent vt Hebræi referũt in Pirkè Abboth.

Edoctus eſt Ioſue à Moſe legis iuríſque diuinæ intelligentiã. *Ioſeph. lib. 4. Antiq. ca. 7.* Eam docet ſeniores ſeptuaginta, qui per ordinem eam communicarunt cum prophetis & prophetæ cũ ſapientibus. i. Scribis & Phariſæis, à quibus Rabbini ſe ſuam ſapientiã accepiſſe gloriantur. *Pirke Abboth. cap. 1.* hoc vocant Cabbala, ſiue legem ore acceptam.

Eodem anno obiit Eleazar põtifex, quo Ioſue. *Seder Olam.*

Quidam inter Ioſuem & Othonialem collocant Iudam, ſed hoc nomen *Iud.* Hebræi accipiunt non pro indiuiduo, ſed pro tota tribu, quam dicunt cum tribu Simeon Adoniſedec Hebronis regem cepiſſe, & cætera geſſiſſe, quæ illic narrantur.

E quibus victoriis poſt diuiſionẽ generalem per Ioſuem factam ſecuta eſt ſubdiuiſio inter capita & principes eiuſdẽ tribus. Nam *Aſur* de filiis Hezron pater (id eſt, Dominus) fuit oppidi Tecuæ. *Meſa* filius Ziph Mareſę & Hebronis. *Magon* Beth-ſuris, *Saaph* Madmannæ, *Seua* Macbenæ & Gabaę. *Sobal* Kiriath-Iearim, è qua poſtea exorti ſunt habitatores vrbium Sargæ & Eſtaol. *Salma* Beth-leemi, *Horeph* Beth-gaderis. 1 *Par.* 2.

Penuel de tribu Iuda pater fuit (id eſt, Dominus) oppidi Ghedor. *Ezer* Huſæ. *Tehinna* vrbis Nahas. *Ibid. c.* 4.

[Quòd Patres dicti ſunt Reges aut Domini inde eſt, quia primus apud homines fuit ſtatus œconomicus, & paterna auctoritas. Deinde quia Reges ipſi vel per nefas, gubernationem & dominatum aliorum occupantes: eodem titulo gaudere videbantur. Ad quod pertinet nomen Abrek tributum Ioſeph in Geneſi, quod refertur lingua ęgyptiaca, vocabulo ſerapidis, nam *ſer* principem ſonat, *apis* pro *abis*, id eſt pater, *ab* hebræum eſt, *is* terminatio ęgyptia pro *j* hebraica *abi*. p. autem *pro* b: ægyptij vſurpant. vt viciſſim Arabes nullum p. habent ſed tantum. ph.]

Iabes ſuam ſortẽ valde auxit, & ex ſe denominauit vrbem Iabes Chananeis ereptam. *Ibid.*

Filij *Eſton* inhabitarunt vrbem Recha. *Iſba* vrbẽ Eſtemoam. *Ioab* vrbem fabrorum fabris lignariis, lapidariis, & ferrariis aſſignatam. *Ibid.*

Iered texit Ghedoram *Heber* Sucho, *Iekuthiel* Zanaam, *Garmeus*. keïlan. *Ibid.*

Ex filiis *Sela*, qui filius fuit patriarchę Iuda, *Her* conſecutus eſt principatum Lechę, *Lagda* Mareſæ, *Esboa* Beth-auodath-habbuz, id eſt, vrbem, in qua conficiebatur byſſus, cuius proinde habitatores erant linorum teléque opifices. *Ioab* & *Saraph* dominum cœperunt in Moabitas.

Habitatores Cozebæ fuerũt de eiuſdẽ *Selæ* poſteris, 1 *Par.* 4

Scribæ ſiue doctores de genere *Cin* ſiue *Iethronis* ſoceri Moſis per *Hanimath* Rechabitarum patrẽ inhabitarunt Iabes. 1 *Par.* 2. | 2727. | 1071.

Anni diluuij. 1071.

IOSVE SÆCVLO.

Anni mundi.

Raab nupsit Iosue. *R. Mose præcept. neg.* 112. & Salmoni. *Mat.* 1. qui fuit de ingredientibus terram, mortuúsque est post Iosue. *Seder Olam.* Cùm exploratores recepit, erat meretrix, vt nostris placet: vt Hebræis, cauponaria: nam zonâ vtramque significat. *Iosue* 2.

[Ex vocabulo malè intellecto πορνή pro meretrice accipitur. Atqui πορνή dicitur hospitatrix, ἀπὸ τοῦ πόρρω ναίειν extra habitando, καθ' ὑπαλλαγὴν sūpto significato, pro extraneorum hospitatrice.]

Profana ætate Iosue.

Cadmus Thebis Bœotiæ à se conditis regnans. è cuius filia Semele Bacchus.

Cadmo expulso successit Amphion & Zetus.

Cadmus à קדם quasi Orientalis (ab Oriente enim in Occidentem venit) ante argonauticam Iasonis expeditionem, è Phœnicia in Bœotiã, Europam subacturus, nauigauit, & dedit Græcis sedecim literas, id est, literarum picturam, lineamenta & nomina. Nam disciplinas Græci vix post mille annos degustarunt. Græci agnoscunt illa elementa sui non esse inuenti apud Varronẽ lib. 1. de Anagolia. Cùm enim Crates Græcus philosophus quæstionem grammaticam in Græcia agitaret, cur non diceretur, ἄλφα ἄλφατος, vt γράμμα γράμματος, responderunt alij Græci: Hæc non sunt vocabula nostra, sed barbara, vt hac Grærorum confessione non has ipsorum literas esse perspicuum euadat.

Phœnices primi, famæ si credimus, ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris. *Lucan. lib.* 3.

Phœnices accepta literarum notitia ab Hebræis, ob viciniam, literarum ordinem & numerum Græcorum pueris dederunt, ob mutua vtriusque gentis commercia. *Ex Eupolemo Græco scriptore in hist.*

Ab Hello Deucalionis filio, Thessalo, Græci omnes Hellines dicti. *Thucid. initio.* Sed fabulosè. Nam ab Elisa filio Iauan, *Gen.* 10.

Galates Celtarum rex. Deinde Narbon, de quibus antea.

Busiris in Aegypto regnum inuadit, & immanem tyrannum agit.

Heliopolis, quæ & Thebę in Aegypto, Cyrenæ in Lybia extruuntur.

Vt Cadmus characteres Græcos, sic Phœnix frater eius Phœniceos condidit, æmulati vicinorum Hebræorum literas & nomina. Vermiculum instituit, vnde color puniceus conficitur. Bythinam vrbem condidit.

Pelasgi à Cadmeis pulsi ad Pindum, &c.

Tyrrhenus filius Atyis Lydorum regis, migrat in Italiam, & pulsis Vmbris illic considet. *Herod. lib.* 1.

c QVIDAM absurdũ putant à morte Iosuæ vsque ad mortem Othonielis tertij iudicis, annos duntaxat 40 numerari, ac statim post eius mortem alterius præfecturam incipere, cùm Scriptura dicat Iosue vltimo. Iud. 2. & 3. seruiuisse Israelem Domino cunctis diebus Iosue ac seniorum, qui longo vixerunt tempore post Iosue, & nouerant omnia opera Domini, donec surrexit noua generatio seruiens Baalim, traditúmque in manus diripientium, quousque suscitatus est Othoniel, qui eos liberaret. Sed illi non intellexerunt, pro *longo tempore*, legi Hebraicè, *multis diebus.* id est, 17 annis, vt omnes Hebræi intelligunt, quibus scilicet seniores ipsi Iosue superfuerant Nam sub 20 annum Othonielis, aut etiam post, his paulo ante mortuis, cœperunt præuaricari, & sic venire in ditionem Cusan regis Mesopotamiæ per annos 8. à qua per Othonielem iam Iudicis potestate fungentem, liberati sunt. Et sanè nullo modo est probabile post Iosuam Othonielem vltra quadraginta annos vixisse, nedum imp e-

2727.

1071 Iud. 3. IIII c OTHONIEL de tribu Iuda, an. 40.

Eleazaro & Phinee Pontificibus.

2727 2767

2767. IIII.

rasse, cùm extitetit vnus è grandioribus terram hostiliter ingedientibus & partientibus. Præterea est obseruandum primum illud & secundum caput Iudicum cum magna parte tertij esse veluti prologum totius libri de præuaricante identidem populo & resipiscente, cuius causa nunc seruituti subiiceret, nunc Iudici faueret Deus ad eum liberādum, Non igitur pertinet ad proximum Iudicem duntaxat, verum etiam ad reliquos, atque ita excludit interregna, quæ alioqui prima fronte multa videri possent.

R. Abraham in Cabbala & ferè Hebræi inter Iosuë & Othonielem interregnum constituunt 17 annorum, quibus scilicet tradunt per Seniores à Mose ordinatos Iosuæque superstites Rempub. fuisse administratam. Sed illi currunt cum Othonielis magistratu, vt & octo anni quibus subiecti fuere Hebræi Regi alienigenæ, ob præcedentes causas, & quia officiunt summæ 480 annorum. 3. *Reg.* 6. fixæ.

Hoc autem interregnum ideo illi constituunt, quia 13 annos duntaxat assignant Samuelis & Saülis principatui. Atqui è Diuo Paulo Actorum. 13. ei tribuendi sunt quadraginta.

Aliqui etiam interponunt Iudæ principatum è Iudic. 1. vbi post mortem Iosuë consuluerunt filij Israel Dominum, dicentes; Quis ascendet ante nos, contra Chananæum, & erit dux belli? Dixitque Dominus, Iudas ascendet. Verum ex Hebræis & Iosepho libr. 5. Antiq. cap. 2. Iudas illic non nomen est proprium, sed patronymicum de tota tribu, è qua assumptus est Othoniel.

Sic Simeon, pro tribu Simeonis Iudæ finitimo, Ioseph, Manasses, Ephraim, Aser, Nephtali, Dan, quarum tribuum viri fortes duce Othoniele Chananæorum reliquias bello persequuntur, Chananæum, Iebusæum, Pherezæum subigunt, vrbem Hierusalem capiunt, incendunt Gazam, Ascalonem, & Accaronem Palæstinis eripiunt, comprehendunt Adonibezec, &c. *ibid.*

Sunt igitur statim post mortem Iosuë iudices creati, quod & narrat Apostolus. Post destructas (inquit) septem gentes terræ Chanaam, & terram sorte distributam Deus dedit Iudices populo. *Act.* 13.

Iudices hi vsque ad Samuelem dicti sunt, quòd penes eos auctoritas esset dicendi ius, & administrandi Rempublicam, iuxta Legem à Mose positam. Diademate aut sceptro, vt Reges non vtebantur: hæreditarij non erat, sed partim auctoritate prudentum hominum creabantur, vt Iephte Iud. 11. partim à Deo excitabantur vocatione peculiari. *Iud.* 2. Eorū potestas non erat Regia siue arbitraria & mera, sed politica & temperata siue mixta: nempe populum regebant iuxta ipsius leges & instituta, vt qui Dux appellatur ad Venetos. Vnde Iosephus passim hunc principatum vocat Aristocratiam, opponitque Monatchiæ, quæ humana temeritate, & præsumptione, non legis à Deo & sapientibus positæ præscripto res solet moderari. Sic D. Thomas lib. 2. de Regimine princip. cap. 2. & lib. 4. cap. 1.

[D. Thom. præ omnibus Regium decus tuetur, & ita docet in eodem libro de Regimine Principum, per totum. sed hæc de temeritate humana refert ad popularem illum tumultum, tempore Samuelis, contra statum Pontificiū, à Deo institutū. Cæterùm nequaquam temeritate aliqua factum, vt summa rei ad vnum referretur, sed necessitate & rebus dictantibus. ff. de Orig. Iur. lib. 2. §. Nouissimè.

Octo anni, quibus primum Israëlitæ sunt oppressi, comprehenduntur sub his 40. quibus postea dicitur terra quieuisse sub Othoniele, *Iud.* 3.

Iudicum enim tempore Israelitæ vexati sunt à vicinis regibus & populis Mesopotamiæ, Syriæ, Ammonitis, Moabi-

Anni mundi.

2727. *Salmone Principe Iudæ & Christi progenitore.*

Lampride Assyr. rege.

Amenosi Ægypti tertio, deinde Mephre an. 12. Mispharmutosi an. 26.

In Europa.

Sicyonior. Leucippo rege octauo, deinde Messapo an. 47.

2767.

Anni diluuij.

1071.

1111

tis,

Anni diluuij. 1071.

Argiuorum Phoroneo rege secundo.

Graneo Athenien-sium secundo, mox Amphytrione an. 10.

Anni mundi. 2727.

tis, Madianitis, Chananæis & Philistæis.

Sic Othonieli attribuenda sunt, quæ Iudas. i. tribus Iudæ, cum Simeonis 1. cap. Iudic. gessit post Iosuæ excessum.

Tribules Dan locorum angustia pressi ab Amorrhæis, deliberant de quærendis nouis sedibus. *Iud.* 1. Id perficiunt in ipso monte Libano ad fontes Iordanis, excisis & sublatis incolis vrbis Lais siue Lesem, in extrema sorte tribus Aser, post Sidonem, quam Dan nominant. Vt auferunt idolum Michæ, ad eas sedes abducto Ionatham filio Gersom Mosis filij, vt illic ipse & posteri sacerdotio fungerentur vsque ad diem captiuitatis suæ, manente apud eos idolo Michæ, quandiu domus Dei fuit in Silo, *Iud.* 18. Captiuitatem appellat diem, quo capti sunt Danitæ à Palestinis cũ Arca, 1. *Reg.* 4. ad quod vsque tempus videntur Danitæ se Idololatria contaminasse, sacra illis procurante Ionathan & filiis eius deinceps.

Historia igitur idoli Michæ, atque eius per Danitas vi sublati, constupratio vxoris Leuitæ, & cædes vniuersæ ferè tribus Benjamin euenere diebus Othonielis, vt auctori Seder Olam placet: non vt Iosepho, paulò ante Othonielem, cùm populus opprimeretur seruitute Cusan regis Mesopotamiæ, inter Iosuë scilicet & Othonielem per octo annos. Ita quinque vltima capita Iudicũ, secundũ caput libri proximè præcedere, aut mox sequi debuerunt. Nam certè inter Samsonem & Heli nullum fuisse videtur interuallum, etiam si R. Dauid in 4. Ezech. & R. Mose in Misna, inter illos ista contigisse putet. Et Suidas *in Benjamin*, itémque Samson, sub Samsone potius.

Nec obstat quod illic toties repetitur (*cap.* 17. 18 21.) tunc (id est, diebus Othonielis, vt interpretor) nullum fuisse regem siue magistratum in Israël, sed vnumquemque quod sibi rectum videbatur, hoc fecisse: Nam significatur Iudices non fuisse potestate regia, herili & despotica, siue tanta vt possent libere & pro arbitro cogere priuatorum hominum audaciam & temeritatem. Eorum enim potestas erat politica & mixta isto præsertim tempore, quo magistratus adhuc erat recens, neque bene confirmatus. Rex ergo non illic significat simpliciter magistratum, sed principem, qui omnia per se posset.

De quo D. Thomas vbisuprà. Quamuis in Iudicibus vnus dominaretur, tamen quia regimen pendebat è pluribus, non regale sed politicum erat eorum Dominium. Regale enim quædam est arbitraria potestas, ac regum voluntas pro Lege est, vt parum differant à tyrannis: cum politicum sit secundum Reipubl. Leges & Decreta totius multitudinis, vel optimatum, quibus iura Reip. tradita sunt.

Nec etiam obstat, quod initio capitis 17. post extrema verba decimi sexti *Iudicauitque* (Samson) *Israel annis 20.* sequatur *fuitque eo tempore Vir, &c.* Nam illud est interpositum à nostro interprete, quòd haud dubiè illa existimaret statim contigisse mortuo Samsone per interregnum inter ipsum & Heli, non sub Othoniele. Sed repugnat, quòd capite vigesimo Phinees filius Eleazari, filij Aaron tum fuisse domus Dei præpositus asseritur. Nam sic annum trecentesimum trigesimum excessisset.

Phinees ea tempestate adhuc erat in viuis, *Iud.* 20. Itaque qui illa inter Samsonem & Heli contigisse volunt, sentiunt Phineem annis amplius trecentis vixisse, vt R. Mose Ægyptius in suo Misna.

Quod & Talmudici videntur velle. Phineem enim aiunt spiritum propheticum perdidisse, quia noluit absoluere suo
2767. voto Iephten. *R. Selom. 1. Par. 9.*

In castris Benjaminitarum septingenti reperti sunt ambidextri, & ita lapidem iaculantes, vt capillum possent percu-

tere, reliquis intactis. *Iud.*20.

Temporibus Iudicum Gētes suos habebant reges, 1. *Reg.* 8. cum Iudæorum res magis esset Aristocratica, imò ex Iosepho Theocratica, in qua Deus per pontifices primum, deinde Iudices politicos populum suum gubernaret.

Externa.

Scytharum primus rex Targitus præfinitè annis mille vixit, ante Darij expeditionem in Scythiam. *Herod. lib.*4. Extitit igitur his Othonielis diebus.

Cusath Resaim Mesopotamiæ rex. *Iud.*2.

Adonibezec rex Pherezæorum & Chananæorum, cùm Reges 70. amputatis manuum & pedum extremitatibus, sub mensa, more canum aluisset, tandem à Iudæis victus, simili sorte periit. *Iud.*1.

Curetes & Corybantes Gnossam condunt, qui modulatam inter se & concinentem in armis saltationem docuerūt. *Euseb. Plin. lib.*7. *cap.* 56.

d AIOD Eglonem regem Moab, qui graui seruitute per annos 18. populum Dei premebat, & Idola in Galgalis posuerat, vbi solebat esse tabernaculum, sica in femur defixa, sinistra manu, qua æque fortiter vtebatur ac dextera, interemit.

Eglonis autem octodecim, quibus oppressit populum, comprehenduntur sub octoginta, quibus terra quieuisse traditur sub Aiod vel Ehud. *Eus. Hebræi.* Sic deinceps anni omnes seruitutis cum annis Iudicum sequentium confunduntur. Perperam enim quidam ab illis hos distingunt, vt & Eusebius narrat post Hebræos.

Inde comparato exercitu Moabitas, adortus, decem millibus interfectis, gentem deleuit & quieuit terra octoginta eius annis, quibus fuit populi iudex & dux.

Samgar pugnans pro Israële, sexcentos homines cædit stimulo boum, seu vomere, extremo anno huius iudicis. *R. Abraham in Cab.* Iudex tertius quibusdam, sed perperam.

Tres extiterunt Booz, tribus Iudæ nobilissimi, quorum primus Salmonis fuit filius, alter nepos, tertius abnepos, *Lyra in* 1. *&* 4. *Ruth.* Qui tanquam vnus numerantur in Dauidis & Christi genealogia, *Ruth* 4. *&* *Mat.*1. Iuxta Hebræorum regulam, cuius meminit Kimhi initio Aggæi. Nepotes sunt tanquam filij. Puto autem à Salmone ad ipsum Booz, siue à Raab ad Ruth (quod spatium fuit minimum trecentorum annorum) Principes Iuda, Christi, & Dauidis maiores, illis scripturæ locis de tam sancto catalogo fuisse eiectos propter ignauiam. Vnde nihil memoria dignum leguntur toto Iudicum libro gessisse.

Profana ætate Aiod.

Ætas deorum. *Ioseph in præam Antiq.* posterius tamen posuerim, non longe scilicet ante bellum Thebanum & Troianum, quod ipsorum deorum sæculo, quo terras deseruerant, gestum historiæ prophanæ loquuntur, deorum liberis in eo occisis. Deos enim Græci ex hominibus natos crediderunt. *Herod. lib.*1. Hinc Cic 1. Tuscul. Si verò scrutari vetera, & ex eis, quæ scriptores Græciæ prodiderunt, eruere coner, ipsi illi maiorum Gentium dij, qui habentur, hinc à nobis profecti in cœlum reperientur. Quære quorum demonstrentur sepulchra in Græcia, reminiscere, quoniam es initiatus, quæ tradantur mysteriis. Tum denique, quàm hoc latè patet intelliges. Porro deos istos maiores duobus his versibus Ennius fuerat complexus.

Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Iupiter, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Saturnum & Bacchum addit, *Euseb lib.* 4. *de Præp.*
Sed Bacchus cum Hercule & Pane recentissimus Deorū.

Anni mundi.

2767.

2767.

2847.

2847.

4.

d AIOD, Hebræis EHVD ambidexter de tribu Benjamin cum interregno, annis 80.

Pontific. Phinee.

Salomone & Booz primo principibus Iuda & Christi maioribus. 1. *Par.*2. *Ruth* 4.

Regib. *Assyr.*21. *Bellopare, Lampride* 20. *an.* 32. *Sosare* 21. *annis* 20. *Lampare* 21. *annis* 30.

Mispharmutosi Ægypti quinto, deinde Tutomosi annis 9.

*Amenophi an.*31. *Oro magno ad.*38.

Anni diluuij.

III.

III.

Iud.3.

1191.

1191

Anni diluuij.	In Europa.	Anni mundi.	
1191.	*Sicyoniorum Meſsapo rege nono, deinde Erato annis, 46.*	2847.	*Herod. lib. 2.* Niſi quod ſecretiori hiſtoria (vt Aug. ait) plures fuêre, qui Hercules & Liberi Patres & Apollines dicti ſunt, De quo lege Ciceron. lib. de Natura Deorum. [Heſiodus tamen in Θεογονίᾳ dum ex Erebo & alijs tot numina producit, facile oſtendit non omnes Deos putâſſe veteres Græcos, ex hominibus extitiſſe: ſed ex ſecretiore origine.] Vetus Idololatria, quam retinuerunt Perſæ, Chaldæi, & reliqui Orientales, magis erat poſita in cultu planetarum & ſyderum, id eſt, vt loquuntur prophetæ, militiæ cœli, & idolorum, quæ non modo ſyderum, tanquam deorum immortalium ſimulachra & ſigna haberentur, verum etiam eorum diuinitatis & virtutis domicilia, ſedes & quaſi corpora. Quanquàm etiam hominum mortuorum, vt Beli', conſecrationem adhibuit, quorum nominibus appellati, ſalutari, reſponſa dare, oracula fundere, & varia oſtentare ſtudebant dæmones. Hinc Diodorus, nempe à Cælo aut Dæmogorgone & Saturno reliquiſque continentibus Deorum fabulis orſus eſt. Sic Aug. ex hoc tempore confictas à Græcis Deorum fabulas retulit lib. 18. de Ciuit.
	Argiuorum Phoroneo Rege ſecundo, deinde Api an. 35. quem dicunt fuiſſe Serapin. *Argo an. 70.* à quo Argiui, quo regnante Græcia vti cœpit frugibus, & habere *ſegetes delatis aliunde ſeminibus.*		A Pelope qui regnauit in Græcia, Peloponneſus, Pandionis filio, à quo & cœpere myſteria. *Nangiac.* Ab eo & Terrritanis Græca gente Piſæ conduntur in Hetruria. *Plin.* Apud Pythium vates prima Phemonoe Hexametris verſibus futura ceciniſſe narratur. *Ibid.* Fabulæ de Pelope, Tantalo Phrygum primo Rege, filia eius Niobe, Ganymede, Hercule, Admeto, Latona, &c. *Ibidem.* Amphiaraus vates primus igniſpicia exercuit. Agathyrſus & Gelonus fratres Scythiam excolunt. Bellignus Gallorum rex. Deinde Lemannus, tum Arogylus, vt alij, Proclitus, qui quadrigam ſiue carram primus iunxit. Xamolſis in Scythia Gotthorum legiſlator & Deus. Eliſa Sibylla Lybica ex Ioue, & Lamia Neptuni filia. *Pauſ.* Europę filiæ Phœnicis miſcetur Iupiter, & aliis ſtupris ſe polluit, ex qua deinde Aſterius Cretenſium rex, Minoem & Radamanthum & Sarpedonem procreat. *Euſ.* Ianus primus in Italia regnat centum vno annis ante captam Troiam.
	Italiæ Iano, deinde Saturno.		
	5. e DEBORA de Ephraim, & BARAC de Nephtalin, an. 40.		e Debora priſtinum ſtatum reddidit. Adeò nihil ſpei in iudicibus erat, vt muliebri auxilio defenderentur. Prophetiſſa erat, & filia Lapidoth, quem fuiſſe Barac tradit *Nang.* Nam ne hæc quidem ætas erat ſine prophetis, *Iud. 6.* [Alij Deboram dicunt vocari, fœminam (non filiam) lapidoth, id eſt, liberationum, vt lapidoth non ſit nomen proprium, ſed quaſi diceret *lehappidoth*, ad liberationes, per *hé haediah*, χτ' ἐξοχὴν.] Barac de numero Sanctorum veteris teſtamenti. *Heb. 11.* Eorum 40. annos intelligendum eſt complecti viginti Iabin Regis Chanaan, quibus ille ſeruitute Iſraëlem vexauit. *Hebræi & Euſeb.* Neque Booz primus, neque ſecundus eſt ille, cui nupſit Ruth, ſed tertius. Adeò erant inertes principes familiæ Iudæ, vt poſt Naaſſonem qui erat princeps Iuda in exitu, & Salmonem, qui fuit de ingredientibus terram, reliquos Scriptura tranſiliat vſque ad Booz ſub trecenteſimum ab exitu. Nam principatum populi, qui ſuæ tribui debebatur ex inſtitutione & teſtamento Iacob *Gen. 49.* & Dei reſponſo poſt Ioſuæ obitum *Iud. 1.* permiſerunt deferri ad alias tribus, imo ad fœminas, vt Deboram, quam inertiam ipſa riſit *Iud. 4.*
1231.	*Pontifice Phineæ, deinde Abiſue.*	2887.	

Anni diluuij. | Anni mundi.

Sisara dux exercitus Chananæorum, quem Debora occidit. Iahel Hebræa clauo Sisaram pertudit. 1231. 2887

Profana ætate Deboræ & Barac.

Saturnus post Ianum, Iouem filium de Græcia fugiens in Italiam, regnat in ciuitate, quæ de eius nomine Saturnia dicta est, haud procul ab vrbe Roma. Rudem populum domos ædificare, terras colere, vineas plantare, humanis moribus viuere, æreos nummos cudere docet. Hotũ merito Deus habitus. Hinc filius Picus, sub quo Circe venefica. Post quem Faunus, qui fuit pater Latini Æneæ soceri. Vnde colliges, quàm parum abfuerit ætas deorum à Troiano sæculo.

Ceres Cœli filia, segetum vsum monstrat Græcis, vnde alma, Io vel Isis annonissima mulier, artem molendi pinsendique docet.

Aruspicinam Malotus quidam in Italia primum apud Hetruscos introducit, quem Tagen Cic. & Lucanus nominant.

Mars deus belli, Mercurius multarum rerum peritus, præsertim eloquentiæ, Monauli inuentor. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Olbius Celtarum Rex.

Pan primus canit fistula, Rusticorum deus. Æthenienses eum ignoratunt ante mandatum Philippidis. *Clemens Ora. ad Gentes.*

Penelope filius, secundum aliquos. Vtut sit, annis fuit 800. ante Herodotum. *Ipse lib. 2.* Incidit ergo posterius, nempe in sæculum Tholæ, à quo ad Longimanum anni circiter 800.

Eumolpus primus versificator.

Melampus medicus, primus apud Græcos vinum aqua diluere præcipit Nempe ab vltimis temporibus mero Græci dediti. Hinc Græcari. Hoc Staphylo Sitheni F. tribuit Plinius *lib. 7. cap. 56.*

Diuinus etiam est habitus. *Nangiac.* fortasse quia festum Cereris ex Ægypto in Græciam transtulit. *Clemens orat. ad Gentes.* Et Bacchi, *Herod. lib. 2.* doctus à Cadmo & Phœnicibus.

Mizora siue Cautus vsum salis conficiendi ostendit.

Eius filius sagittarum vsum reperit.

Sibylla, cui Sambethæ nomen fuit, hic sub Persicæ vel Chaldeæ vocabulo innoresci.

[At supradictum est Sambetham fuisse Noë Patriarchæ vxorem quam non est verisimile ad hæc vsque tempora vixisse, sed ita lusit antiquitatis ignorantia circa res ignotas: vt alias pro aliis reponeret.]

Criasius Argiuorum rex quartus, sub quo sacerdotio primus functus est Caliptias Pyrantis primi filius.

Bellerophon primi equo vehi docet (Græcos scilicet) *Plin. lib. 7. cap. 56.* atque ita cum Pegaso Chimeram superat Infœliciter pugnat contra Solymas. *Homer.*

Tyresias vates longæuissimus.

Acteon a suis canibus discerpitur.

f Septem anni seruitutis Madian. *Iud. 8.* continentur Gedeonis temporibus. *Eus. Heb.* 1231. Iud. 8. 1261. 2887 2927.

Gedeon, qui & Ierobaal, 70. filios relinquit superstites.

Reponitur in Catalogo Sanctorum *Heb. 11. E. 32.* millibus militum trecentos tantum retinuit, atque eo numero hostes Madianitas & Amalechitas aggressus, 120. millia eorum cecidit, ac 15. cepit. *Iud. 7.*

Sacrificium fecit in excelso. Nam ea consuetudo increbuerat sacrificandi extra tabernaculum ante templi extructionem, vt etiam Salomon rex in collibus excelsis id fecerit. *Aug. in lib. Iud.*

Ephod fecit ex inauribus & torquibus Ismaëlitarum ab Israel acceptis, quod quia Ecclesiæ non reddidit, sed in domum auerit, ipsi & familiæ fuit in ruinam. *Iud. 8.* legis quid 1261. 2927.

sit res

Booz 1. & 2. principibus Iuda, & Christi maioribus.

Rege 22. Assyr. Lãpare & Panya. an 45.

Oro magno Aegypti octauo, deinde Menare Acensere, an. 12. Achore, an 8. Chencre, an. 16.

In Europa.

Sicyoniorũ Erato rege decimo, deinde Plenneo, an. 48.

Argiuorum Argo rege quarto, deinde Criassio, an. 54.

Erichthonio Atheniẽsium quarto, deinde Pandione, an. 40.

Saturno Italiæ secundo.

6.

f GEDEON de tribu Menasse an. 40.

Pontifice Abisue.

Anni dlamij. 1261. *Booz 2. principe Iuda & è Christi maioribus.*

Rege Assyriorum 23. Panya.

Chencre Ægypti vndecimo, deinde Achore anno 8. Cherre an. 15.

In Europa.

Sicyoniorum Plenneo rege vndecimo, deinde Orthopoli an. 63.

Argiuorum Criasso rege quinto, deinde Phorba an. 35.

Pandione Athenien-sium quinto.

Saturno Italiæ secũdo, deinde Pico.

1261. 7.

Iud. 9. 1264. g ABIMELECH Gedeonis filius nothus an. 3.

Eodem Bocchi Pontifice. Booz 2. Principe Iuda & è Christi maioribus.

Rege Assyriorum 24. Sosarmo an. 19.

Cherre Ægypti decimo tertio.

In Europa.

Iisdem Sicyoniorum, Athenien-sium, & Argiuorum regibus.

8.

1264. Iud. 9. 1287 h THOLA de tribu Isachar an. 23.

Anni mundi. 2927. sit res sacratas miscere cum suis.

Phineem adhuc fuisse in viuis Seder docet cap. 20. Eum enim esse prophetam, qui *Iud. 6.* Israelitas contra Madianitas erigit.

Profana ætate Gedeon.

Philemon primus apud Delphos ludos & chorum instituit.

Templum in Eleusina ædificatum.

Tyrus conditur ante templum Salomonis ad mare Sytiacum. an. 240. *Ioseph.* imò 253. *Nang.*

Frustra Bacchum Indiæ regem mercaturam in emendo & vendendo docuisse aiunt, quasi antea sola rerum permutatione homines vterentur. Nam in Abrahæ historia & patriarcharum, eius & pecuniæ vsus est.

Areus Peloponnesi rex Eclipsium Solis Theoremata indagauit.

Phorbas Argiuorum, qui Rhodum obtinuit. Hæmon primus regnat in Thessalia.

Bacchus Liber pater ex Semele natus Indiam subiugat & iuxta Indum fluuium Nissam vrbem condit. annis mille ante Herodotum. *Ipse lib. 2.*

Thessalum quendam Cretæ filium in Thessalia primum regnasse aiunt, Phoroneo Argiuorum rege secundo, qui primus Iudicia legésque conscripsit.

Item Deabum apud Celtiberos auri fodinas reperisse.

Minos rex Cretensium leges & iura constituit, de quo antea ex Herodoto: Tantalus Phygiæ.

Cocalus Sicaniæ, *Diod lib. 4.*

Radamanthus Lyciorum.

Chorebus primus Athenis figullinam inuenit. *Plin.*

2927. g ABIMELECH nothus, 40. fratres suos legitimos, in vrbe Sichem interfecit. Fructus Sacri Ephod in Gedeonis

2930. domum auersi, & cum opibus profanis mixti.

Ciuibus Sichimitis opem ferentibus principatum sibi asciuit, quos deinde à se deficientes, séque vrbe expellentes duce Zebule, parato exercitu recepit, vrbémque euertit. Inde ad turrim oppidi Thebes pugnans à muliere fragmento molæ percussus est triennio postquam præesse cœperat, *Iud. 9.*

Vixit, mortuúsque est, vt nothum decet.

Non tenuit reuera principatum in vniuersum Israel, sed in Sichimitas, morte prereptus.

Profana ætate Abimelech.

Oeta regnum Colcidis instituit. Tagus Hispaniarum regnum obtinet. Messapus Sicyoniorum, Macedo Æmathiæ, Linx Scytharum.

Triptolemus in Eleusi serendi, metendique munere claret.

Sparta siue Lacedæmon, à Sparto Phoronei filio in Peloponneso ædificata.

Sueuum Thuyscorum regem octauum, circa hæc tempora Germanorum nugatores mendaciis cum Græcis certantes, bellicosissimum, & populum in Germania de se nominantem statuunt.

Galatæ populus Celticus victis Satmatis, Asiam minorem occupant.

Ægyptij omnium primi, Scythis bellum inferunt.

Nannes Gallorum rex.

h FVIT filius Phum patrui Abimelech, habitauit in Samir vrbe montis Ephraim. Nam principatus non erat alligatus certæ ciuitati.

2930. 2953. *Profana ætate Tholæ.*

Peleus rex Peloponnensi. Eson eius frater, cuius filius Iason Argonautarum princeps, longa naue primus nauigauit,

Plin. lib. 7. cap. 56.

Salmoneus apud Elidē, fulmina & tonitrua edere conatur.

Castē, Pollux, Telamon.

Regnum Troianum à Dardano in agro Mœotico inchoatur, qui mysteria matris deum ostendit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Medea regis Colchorum filia.

Apollo citharā medicinámque reperit, & herbarum vires primus cognoscit. *Ouid. 1. Metamor.*

Aesculapius & ipse medicinæ inuentor, Appollinis filius.

Betus Hispaniæ rex, Orthopolis Sicyoniorum, Argus Argiuorum, Tuscus Hetruriæ.

Promētheus primus hominum simulachra de terra fingit, primúsque ignem è silice excutit, Astrologiam quam in Caucaso didicerat, Assyrios docet. Vsum annuli Græcis dat, in Arcadia claret. Primus bouem occidit, vt Hyperbius Mattis filius animal. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cinyras rex Cypriorum, Musices studiosus, Venerem meretricem in deos retulit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Adonidem ex filia sua nescius genuit.

In Cypro primum regulæ & metalla æris inuenta.

Atlas Arcadicus Astrologus rex Mauritaniæ cœlum humeris gestare ob montem ipsi cognominem inusitatæ magnitudinis dictus. Item quia astrorum cursum comprehendit, & primus de Astrologia inter Græcos disserit. vnde Astrologiam inuenisse dicitur, quanquam (& rectius) alij id referant ad Ægyptios, alij ad Assyrios. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Septem filias Nymphas nuncupatas genuit.

Geryon tricorpor, apud Hispanos.

Æolus ventorum deus, post Lestrigonas in Trinacria, Siciliæ regnum obtinet. Ventorum rationem inuenit, *plin. lib. 7. cap. 56.*

Erichthonius rex quartus Athenienſium, argentum in Græcia inuenit. Deinde Pandion, & sexto loco Erichtheus, à quo sequentes reges Athenienſium Erichtheidæ dicti sunt, vsque ad Melanthum Andropompi filium.

Boreas Trax, qui Erichthei filiam rapuit.

Perseus Erichthæi frater aduersus Persas dimicat. Hinc Persei & Gorgonis fabula.

Argiuorum regnum ad Mycenas transtulit in annos 544 quod stabilitit Euristeus, qui proinde Mycenarum rex primus dicitur, cuius Atreus fuit auunculus.

Euristeus per Æacidas in Attica interfectus est. *Thucid.*

Ægyptus Ægyptum, Danaus frater Mycenarum rex Argos tenuisse memoratur expulso Steleno, de quo post.

Per 50 filias totidem filios Ægypti fratris interficit, euadente solo Lynceo, qui post eum regnauit.

Apud Argiuos Hyperemnestra Danai filia sacerdotio fungitur.

Vulcanus in Lemno fabrilem exercet.

Ixion perfidus rex Lapitharum in Thessalia.

Lapitharum & Centaurorum bellum in Thessalia.

Hierophile Sibylla Delphica, quæ & Erithræa, Sicula, Samia, Rhodia & Claria, quæ se αρτε μιδα nominauit, & nunc sororem, nunc filiam Apollinis.

Sibylla Lybica, adhuc erat in viuis.

Chiron Saturni filius, Centaurus æquissimus Medicus & Musicus herbariam & medicamentariam reperit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Cyzicus condita, & paulò post Miletus.

Minos mare obtinet, & Cycladum primus dominus, in earum plerisque colonias posuit, Caribus eiectis, latrocinia è mari sustulit. *Thuod. lib. 1. in præfat.* Classe primus depugnauit.

Anni diluuij. 1264

1287.

Pontifice Bocchi.

Booz 2. & 3. Principibus Iuda & Christi maioribus.

Rege Assyr. 24. Sosarmo, deinde Metro an. 27.

Cherre Aegypti decimo tertio, deinde Armeo, an. 6.

Remesse, qui & Aegyptus Danai frater, annis 68.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo.

Argiuorum Phorbas rege sexto, deinde Tropha an. 46.

Erichtheo Athenienſium sexto.

Pico Italiæ tertio.

Anni mundi. 2653.

2951.

Anni Iulian. 1287.

9.

1287. Iud. 9. 1309. i IAIR Galaadites de tribu Manasse, annis 22.

Eodem Pontifice.

Matth. 1 *Booz 3. Principe Iuda & è Christi maioribus.*

Rege Assyriorum 25. Metreo, deinde Tantane an. 32.

Remesse siue Ægypto Ægypti decimo quarto.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopoli rege duodecimo.

Argiuorum Tropha rege septimo.

Deinde Crotopo, an. 21.

1309. *Athenienſiũ Erichtheo.*

Anni mundi.

2953. 2975.

gnauit. *Plin. vbi sup.* Athenienſes cum eo bellum gerunt. *Oroſ. lib. 1. cap 3.*

i POST hunc multi, maximè Rabbini, ponunt interregnũ annorum octodecim, propter Ammonitarum & Philiſtinorum tyrannidem Iud. 10. inſertam. Quod & ego in ſuperioribus duabus editionibus ſecutus ſum. At re poſtea diligentius perſpecta, deprehẽdi eos contineri annis Iaïr & Iephte, cum Euſebio è traditionibus Hebræorum, Beda & fere Latinis omnibus, vel certè incidere in tempora Iephte & poſteriorum iudicum.

Quemadmodum deinceps viginti toti anni Samſonis cum aliis 20. de principatu Heli concurrunt cum 40. illis annis, quibus Iſraël traditus narratur in Philiſtinorum manũ, *Iud.* 13.

Iaïr 20. ciuitates condidit. 30. filios habuit equitatu nobiliſſimos.

In Moſe Num. 32 eſt Iaïr de tribu Menaſſe, qui cepit vrbes in terra Galaad, & vocauit eas *Haueth Iair* de ſuo nomine. 1. Par. 2. de tribu Iuda. Itaque R. Kimhi putat fuiſſe Menaſſitam ex parte matris, quoniam mater eius fuit Machir filia Menaſſis. At Talmudici, hunc negant eſſe Moſaicum Iaïr, ſed alium Segubi filium, qui acceperit vxorem in terra Galaad, cuius cauſa obtinuerit 23. vrbes. Mihi neuter eſſe videtur, ſed tertius Iaïr de alterutrius poſteris Nam fuiſſet nimium ſenex.

Eo mortuo, propter Idololatriam Iſraëlitæ traduntur in manus Palæſtinorum & Ammonitarum, affliguntur quemadmodum omnes, qui trans Iordanem incolebant in terra Amorrhæi per an. 18. Quin etiam Ammonitæ traiecto Iordane vaſtant tribus Iudæ, Benjamin & Ephraim, donec contra eos Iephte Iairis ſucceſſor victoriam refert, & trans Iordanem repellit.

Ab Othoniele ad iſtud tempus Paleſtini in pace manſerant.

Ozi pontifex de ſemine Aaron per lineam Eleazari, quo mortuo tranſiit pontificatus ad ſtirpem Ithamar per annos 120. quo vſque Heli fuit Ithamareorum vltimus. Aliis, Heli primus de filiis Ithamar Sacerdotium à filiis Eleazar ad ſe tranſtulit, factus forſitan Iudex.

Iſraëlis memorabilis pœnitentia. *Iud.* 10.

Profana ſæculo Iaïr.

Theſeus aduerſus Thebanos dimicat rex 10. Athenienſium, cuius vitam deſcribit Plutarch. Ex omni Attica regione populos Athenas cogit, libertate propoſita. Nummum ſtatuit, bouémque in eo incidit. Megarenſem agrum ad Atticam adiunxit. Fœdera inuenit: vt inducias bello Troiano Lycaon, *Plin lib. 7. cap. 56.*

Atreus Argis regnat. *Idem.*

Hercules agonem olympicum apud Græcos inſtituit anno ante primam olympiadem, 430. *Euſeb.*

Comitante Græciæ nobilitate cum Antiope & Oriſtia Amazonum reginis bellum gerit, & ad ipſarum littus cum nouem longis nauibus appellens, incautas opprimit. *Nang.*

Amazones Scythicæ iuxta Tanaim fluuium per certum annos ſæua bella confecerunt tam in Aſia quàm Europa, vſque ad bellum Troianum, in quo Penteſilea à Pyrrho occiditur. Earum regnum durauit vſque ad Alexandrum Macedonem. *Iuſt. Hiſt. lib. 2.*

Antiopa, Orithia, Hippolyta Amazonum reginæ.

Nicoſtrata poëtria, vt vel alij, Carmenta Latinũ Alphabetum in Italia comminiſcitur.

2975. Argon primus Heraclidarum, rex Lydorum fuit. ex eius poſteritate regnarunt 22. vſque ad Candaulis mortem. *Herod. libro primo.*

Horum 4. poſtremi tantum extant in Euſebij Chronico cæteris intermediis ignoratis. Ante Heraclidas regnauerat Lydus cum ſua poſteritate & ante hunc Meon. *Herod. Ibid.* 2975.

Cacus rex Hiſpaniæ, primus apud eam ferrum & arma tractat.

Phydamon Delphius, primus apud Pythiam chorum ſtatuit.

Pyrrhus Dædali cognatus, luſoriam pilam primus docuit. *Plin. lib. 7. cap. 56.*

Dædalus fabricam materiarum, & in ea ſerram, Aſciam, Perpendiculum, Terebram, Glutinum, Ichthiocollam, Norman, Malum & Antemnam inuenit. Vela autem Icharus eius filius *Ibid.*

k Iephte 2. anno ſui principatus confecit bellum Paleſtinum & Ammoniticum.

Ita tamen vt Ammonitæ in ſedecim ſequentes annos, qui cum temporibus ſequentium iudicum etiam concurrunt, principatum retinuerint in Galaad, valdéque eos afflixerint, qui trans Iordanem incolebant. Nam ſeruitute Ammonitarum tantum exemit Hebræos cis Iordanem habitantes. 2975. 2981.

Ex omnibus nothis hunc ſolum Scriptura laudat. Quamquam Hebræi interpretantur filiam *Zona*, non *Meretricis*, ſed *hoſpitæ*. Nam vox vtramque ſignificat.

Infamis quidem natalibus, *Iud. 11.* at Fide & pietate nobilis ſanctiſque veteris teſtamenti aſcriptus. *Hebr. 11.* vbi & in Sanctorum veteris teſtamenti albo recenſetur.

Seditio contra eum orta eſt, in qua. 42. millia Ephraitarum ceciderunt. *Iud. 12.*

Hîc ſe inaniter torquent Rabbini de annis trecentis, quos Iephté Iud. 11, ab occupatis Seonis & Og regnis, ad ſuum dominatum vſque, interceſſiſſe regi Ammonitarum reſpondet, quando ad ſummum 270. duntaxat colligantur. Nam debuerant perſpicere in eiuſmodi colloquiis & reſponſis, numeros integros vſurpari ſæpe pro fractis, & contrà, item certos pro incertis, prout loquenti eſt commodius, & promptius. Rectè ergo arguit iniuſtam & iniquam poſtulationem Regis. Quia primum ea repetat, quæ nihil ad ipſum attineant. Deinde ſerto veniat, nempe poſt 300. annos, qui iam propè præterierant, à Moſe, ex quo terræ illæ inter Arnonem & Iabor fluuios vſque ab Iordanem occupatæ tenebantur. *Num. 21. & 33.*

Iephté iuxta noſtros ad aram filiam ſacrificauit. *Sic & Veteres Hebræi. & Ioſeph. lib. 5. Antiq. cap. 9.* Perpetuæ duntaxat virginitati conſecrauit, iuxta recentiores Rabbinos. *Conſule R. Dauid in Rad.* תמה. Ab aliquo Hebræo accepi iſtos hanc loci Iud. 11. interpretationem excogitaſſe, ne inde typus filij Dei à Patre ſacrificati ducetur.

Alioqui veteres vno ore adactum ad hoc facinus ſcribunt, quod voti ſui relaxationem ſiue diſpenſationem impetrare non potuiſſet à Phinee eius ætatis adhuc pontifice, *R. Selo. 1. Par. 9.* Sed ſuprà in Othoniele docui non eſſe probabile Phineem vixiſſe, an. trecentos. Erat ergo alius huius cutriculi pontifex.

Inde autem votum Agamennonis, cuius cauſa Iphigeniam in Aulide mactauit, à Poëtis fictum multi tradunt.

[Aliter etiam accipi poteſt, vt ex D. Ambroſio liquet, ſcilicet potuiſſe omne votum *cherem* præſertim, hominis, vel animalis, qualia fuiſſent Cliuina & prohibitoria, ex lege Dei certo precio redimi. Leuit. vlt.]

Profana ſæculo Iephté.

His temporibus ſupererat Erythræa, Sibylla annoſiſſima. Græiis enim Ilium profecturis vaticinata dicitur, & perituram Troiam, & Homerum mendacia ſcripturum. 2981.

Pico Italiæ tertio, Deinde Fauno quarto rege.

Anni mundi. Anni diluuij. 1309.

IO.

k IEPHTE è tribu Menaſſe, an. 6. 1309. Iud. 12. 1315.

Eodem Pontifice.

Booz 3. principe Iuda & è Chriſti maioribus.

Rege Aſſyriorum 26. Tantane.

Remeſſe ſiue Ægypto Ægypti rege decimo quinto.

In Europa.

Sicyoniorum Orthopolirege duodecimo, deinde Marathio an. 30.

Argiuorum Crotopo rege octauo.

Fauno Italiæ quarto.

1315.

Ann. diluuij. | Ann. mundi.

II.

1115. Iud. 11. 1322. I ABESAN de tribu Iuda Beethleemita, an. 7. — 1981. 2988.

Booz 3. princips Iuda & Christi parente.

Ozi Pontifice.

Tantane, deinde 27. Tanteo an. 40.

Eodem in Aegypto Remesse.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Argiuorum Crotopo rege octauo. Deinde Steleno an. 11.

Fauno Italiæ quarto.

12.

1322. Iud. 12. 1332. m AHIALON Zebulonites, an. 10. — 1988. 2998.

* Huic successit Thessalica cognomento μάντις neptis Tyresiæ vatis Thebani.

Oristia Amazonum regina, foris egregia bella gessit. Huic successit Penthesilea, cuius in bello Troiano inter fortissimos duces magna virtutis documenta fuêre. *Nangiac.*

I HISTORIA Ruth contigit huius temporibus, vt Hebræi tradunt. Quinetiam hunc Abesan aiunt esse Booz, cui nupsit Ruth Iolepho tamen Ruth vixit temporibus Heli. Auctori autem *Seder*, sæculo Aiod, dum Israëlitæ subderentur Egloni regi Moab, vbi etiam additur Elimelech fuisse Salmonis illius fratrem, qui fuit de ingredientibus terram, ductore Iosue.

Triginta filias collocauit matrimonio, similiter & triginta filios antequam moreretur.

Per quandam literarum transpositionem à 70. haud dubiè corruptis, Esebon appellatur.

Tranquillitate delectatus Ammonitas non tentat trans Iordanem Hebræis imperitantes. Commendatur à iustitia, vnde Abesan cog. iustus, in Rabbinorum veterum monumentis, vt *Targhum Ruth.*

Porrò si fuit Booz filius Salmonis trecentenatius erat, quando Ruth genuit Obed, quod & cõcedit R. Selo. *Par. 1.* Sed malo cum nostris tres fuisse Booz, qui vt vnus numerentur ob vocabuli communitatem, vt iam hic tertius fuerit, non filius propriè Salmonis, sed pronepos, id est, quartus à Salmone; trecentis annis ab exitu.

Profana sæculo Abesan.

Bellum Amazonum contra Thebas.

Narbon & Lutetia extructa, paulò ante bellum Troianum. Atqui quæ nũc dicitur Lutetia, aut nulla erat temporibus Cæsaris, aut valde exigua. Sic pusilla tempore Dionysij Areopagitæ ex *Syngelo Græco.* Et Narbona est Romanorum colonia. *Infrà.*

Hortos colere docet Alcinous rex Phæacum.

Poetæ hîc incipiunt, Linus Thebeus Herculis in literis & Musica, Thamyræ & Orphei magister. Nam his vno sæculo successerunt Homerus, & Hesiodus.

Pluto inferorum Deus cum fratre Neptuno maris Deo.

[Iupiter Cretensis Saturni filius, cùm ægre ferret Patrem, tam multos gignere liberos, illum exegit regno: & in Italiam secedere coëgit. Interea ne illi fratres grandiores, Neptunus & Pluto negocium facesserent: illum mira caliditate suis nauibus, præfecit. Hunc vero, sine vlla spe coniugij, sacerdotium, quod manium quodammodo regnum est, suscipere compulit. Inde querela illa Plutonis apud Claudianum, de raptu Proserpinæ, quod sibi non liceat dulce nomen cognoscere Patris, quod argumentum est iam illo tempore sacerdotes vxorari desiisse apud Gentiles.]

Dionysius Argiuus historicus apud Clementinum. *Strom. lib. 1.*

Hercules innotescere incipit. Anteum lucta in Mauritania vincit, &c. 30. an. antequã in deos referretur, regnauit Argis. *Appollod. chronographus apud Clem. Strom. lib. 1.* Vixit an. 52. igni periit, primus ex maximis piratis. *Manetho*, 900. an. ante Herodotum. *Ipse lib. 2.* Ita fuisset sub Aiod multo ante bellum Troianum.

Telephus Gothis in Mæsia imperat.

m HVNC prætermissum à 70. narrat Eusebius, contra veritatem Hebraicam, quod mirandum ab eo dictum. Nam nunc in Græco codice reperitur Ælon, & Sulpitio, qui 70. sequi solet. Cur etiam auctor Seder Olam, & hunc, & sequentem Abdon transilierit, ariolari non possum.

Sub hoc terra quietem habuit, eo quod populus non declinaret à Domino.

Eius enim quinto defiit octodecimus annus Ammonitarum tyrannidis in Iudæos trans Iordanem incolentes. Bellum tamen, quo illa excussa sit, non recordatur Scriptura. Et probabile id huius virtute contigisse.

Profana sæculo Abialonis.

Bellum Lapitharum cum Centauris siue Thessalis. *Oros. lib. 1. cap. 13.*

Argonautarum expeditio in Colchicam. *Herod. lib. 4.*

Orpheus Trax Lini auditor, in Ægypto sacerdotes conuenit, vbi didicit mysteria de vno Deo θεογονίαν, déque eius verbo. *Iust. in parænetico.* Vetustissimus ferè poëtarum Græcanicorum, & ipsorum deorum æqualis. Siquidem traditur inter Argonautas cum Tyndaridis & Hercule nauigasse. Primus Græcorum excogitauit deorum mysteria. Vnde in Europa superstitio. *Lactant.*

Thracius fuit, longa cum veste sacerdos, cuius cithara septem tantum habebat chordas. Nam duæ postea adiectæ sunt à Therpandro.

Orpheus sacrorum Græciæ auctor, apud Demosthenem. primus homines post Thracium, Thebanum, & Methymneum ad simulachra colenda excitauit. *Clem. orat. ad Gentes.*

Eodem sæculo Amphion (ad quem citharæ & Lydiorum modulorum & musicæ inuentum refert Plinius, *lib. 7. cap. 56*) Zethus & Silenus musici floruerunt.

Faunus apud Aborigines, à quo in Italiam ex Arcadia veniens Euander excipitur, & agro montéque palatino donatur. *Halicar. lib. 1.*

Cumæa Sibylla mater Euandri, cuius carmina apud Ænam ciuitatem Iulianus Apostata ignibus tradidit. *Amm. Marcell.*

Carthago condita à ciuibus Tyriis. Et certè Cartha, siue Cirtha, vox est Syriaca, vrbem sonans. Alij qui non fauent Virgilij mendaciis, multò post conditam docent. Nempe 143. annis post Troianum bellum.

Ante tempora Troiana Sanchuniato scriptor antiquissimus historiam Phœnicum scribit Syriacè, quam postea Græcè Philo Biblius vertit.

n Hvnc 40. filios & 30. nepotes sepeliisse, antequam moreretur, ferunt.

Athialonis filium facit Iosephus. Rerum est potitus pacis tempore. Post eum Hebræos in ditionem redigunt Palestini, an. 40. qui computantur cum principatu iudicum posteriorum secundum Iudæorum traditiones. *Eus.*

Profana sæculo Abdonis.

Cassandra siue Taraxandra Sibylla, quæ & σαρδις, Phrygia & Tiburtia.

Has sequuta est Colophonia cognomento λάμπουσα, neptis Calchantis vatis, qui comes fuit expeditionis Græcorum contra Troiam.

Museus Orphei, iuxta quosdam, filius, iuxta alios æmulus, & Linus circa Troiana tempora viguerunt. *Theod. lib. 2. Græc. affect.*

Sesostris Ægyptium regnum multis vicinis gentibus deuictis latè propagat. Ei successit Pheron, deinde Proteus. ad quem venit Patis cum Helena, deinde Menelaus.

Diluuium Pharonicum, in quo insula Pharos Ægypti aquis tecta est. *Diod. lib. 2.*

Danaus Ægypti siue Remessis frater primus in Græciã ex Ægypto nauem aduexit. Ante ratibus nauigabatur inuentis in mari rubro à rege Erythra. *Plinius. lib. 7. cap. 56.*

Expulso Steleno Argos tenuit.

Anni mundi.

998.

2998.

3006.

3006.

Pontifice Zaraia, alias Ozi.

Obed principe Iuda, & Christi propagatore.

Rege Assyriorum eodem Tanteo.

Remesse, Ægypti.

In Europa.

Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio.

Steleno Argiuorum nono, deinde Danao, an. 50.

Italiæ Fauno rege quarto.

13.

n Abdonde tribu Ephraim, an. 8.

Pontifice Zaraia.

Obed' principe Iuda, & è Christi maioribus.

Tanteo rege Assyr. 27.

Remesse Ægypti.

Sicyoniorum Marathio rege 13. Danao Argiuorum.

Italiæ Latino rege quinto.

Anni diluuij. 1332.

1331. Iud. 12. 1340.

1340.

Puteos

Anni diluuij. 1340.

Anni mundi. 3006

Puteos fodere Græci ab Ægyptiis discunt.

Latini regis Italię mater Carmentis Nicostrata Latinas literas reperit. Filius Latinus Latinam linguam corrigit & Latinos de suo nomine appellatos relinquit.

14.

1340. Iud. 16. 1360. o SAMSON de tribu Dan. an. 20.

3006. 3026.

o NAZAREVS sic enim Deo consecratos appellabant.

Quare ex voto obligauit se sanctimoniæ, separatus à communi hominum vitæ in potu, cibo & cultu. Huic instituto alij in certum tempus, alij in perpetuum se astringebant, de quo Num. 6.

Miror Masium doctissimum Iosue interpretem, maluisse expungere Samsonem de numero Iudicum, & eius 20. annos, quibus iudicasse Israelem memoratur, ascribere dimidiato pontificatui Heli, quàm in cæterorum Chronographorum sententia, aut potius disertis scripturæ verbis permanere, Iud. 16. fortasse voluit partim redundantem Iudæorum traditionem de 28. annis Iosue, partim corruptam Græcorum æditionem tueri pertinacius.

Samsonis diebus Israelitæ in manu Philistim 20. totis annis, itaque terra sub eius magistratu non dicitur quieuisse, vt sub Othoniele & Aiod. reliqui viginti anni seruitutis. (Nam Iud. 13. populus traditus est in manus eorum annis quadraginta) pertinent ad alterius, vt Heli, principatum, vt quadringentorum octoginta summa constitui possit. 3. Reg. 6.

Ab ipsorum Philistinorum seruitute Samson Israelem non penitus liberauit Sed incepit. Vnde Angelus ad parentem, *Ipse incipiet liberare Israel de manu philistinorum.* Liberator autem fuit Dauid rex, qui Palestinos demum subegit. Nam sub Heli, Samuele, Saule multa adhuc in Iudæa tenuerunt.

Belli occasionem duxit ex eo, quòd socer Palestinus ipso absente, filiam promissam collocasset alteri viro, & reuertenti Samsoni dixisset, se illi minorem filiam traditurum. Inde enim eis damna multa inferre cœpit. *Iud* 14 & 15

Maturas segetes & vineas eorum, immissis trecentis cauda ardentibus vulpibus perdidit. *Iud.* 15.

A suis proditus solutis vinculis oblatam Asini maxillam arripuit & Palestinos mille necauit, *Ibid.*

Neruis septem astrictus ab amica, deinde nouis funibus, tertio crinibus septem ad clauum, instantibus Palestinis, somno excitus, repente cuncta dirupit, donec illa dormienti crinem dissecuit, atque in manus hostium, mox excæcandum tradidit.

In conuiuium productus, capillis eius renascentibus, columnas aulæ disiecit, & cum hostibus non inultus ædificij mole occubuit. *Iud* 16.

Christi nostri liberatoris in multis typus fuit, præcipuè dum mortem sibi parauit, vt Israelitas seruaret, profectus cum parentibus ad visendam sponsam in itinere Leonem discerpsit, portas Gazæ sublatas in montem humeris detulit, &c. Vnde reponitur in numero Sanctorum Heb. 11.

Ex eius robore & casibus, Herculis, qui his temporibus extitit vires & ærumnas Poetæ pinxisse videntur.

[Neque abludit ἔτυμος vtriusque vocis, Nam *schimschon*, quod Samson vertimus, est diminutiuũ à *schemasch*, id est sole. ἡλακλῆς verò τὸ τῆς ἠλὶς κλέος denotat *schimschon* est formæ *Ischon*, pro homuncione & oculi pupilla.]

Qui interregnum extitisse inter Samsonis exitum & Heli pontificatum colligunt ex eo, quod scriptura post Samsonem ter Israel sine regibus fuisse adiecerit, id est, summo magistratu, qui populum coërceret, in illo historias libri Iudicum à capite decimo ad finem accidisse putant, vt Kimbi in 4. Ezech.

1360. 3026.

SAECVLO SAMSONIS

Anni mundi. | Anni diluuij.

Nempe de Micha & Idolo eius, *cap.*17. De tribu Dan quærente sibi possessionem ampliorem, *cap.*18. de Leuita & vxoris eius stupro. *c.*19. de bello ciuili, quod vndecim tribus, Benjaminiis intulerunt propter illud stuprum, *cap.* 20. de Benjaminiorum reliquiis seruatis & datis eis vxoribus ad reparandam tribum. 3006. 1320.

Nam bello ciuili suscepto Beniaminij deleti sunt. Primo prælio 22. duo millia cecidêre ex Israelitis. Secundo octodecim millia. Tertio Benjaminiorum cæsa viginti quinque millia & centum. Vrbs Gabaa capta & incensa. Omnes vrbes & vici Benjaminiorum combusti, *cap.*20.

Tribus autem Benjamin reparata ex Iabes. Nam cæteri Israëlitæ iurauerant se Benjaminiis filias suas nunquam collocaturos. Illi verò, quia ad Bellum non conuenerant, expertes sacramenti reperti, reliquiis 150. filias suas desponderunt.

Verum hæc principatu Othonielis contigisse docuimus, vel certè anni 20. huius interregni sint necesse est, propter summam huius ætatis 3. Reg. 6. fixam, viginti primi Pontificatus Heli, post quos quia non modo Pontificatum, verum etiam Iudicatum viginti aliis exercuit, totos 40. iudicasse scribatur, 1. *Reg.* 4.

Remesse, qui & Ægyptus Danai frater, Ægypti rege decimo quinto, deinde Menophi ad. 40.

Profana tempore Samsonis.

Tempora Heroica incurrunt in hoc sæculum Samsonis, Heli & Samuelis, ante quæ apud Græcos nihil certi extat, cùm tamen hæc in historia Hebraica admodum recentia sint. Sed nec post, vsque ad Cyri sæculum, vt dicam suo loco.

In Europa.

Hinc Lucretius rectè miratur.

Cur supra bellum Thebanum & funera Troiæ
Nil alias aly quicquam cecinêre poetæ?

Bellum Thebanum, vbi victoria Cadmea.

*Sicyoniorum Marathio rege decimo tertio, deinde Maratho an.*20.

Tyrus condita vel potius restaurata anno 1. ante captam Troiam, à Phœnicibus: cùm ante multos annos Sidonem primam suam in hac terra vrbem condidissent. *Iust. Hist.*

Danao Argiuorum decimo, deinde Lynceo.

Tertia Græcorum in Asiam expeditio contra Troianos. Nam prima fuit in Phœniciam, qua Europa regis eius filia Sarpedonis & Minois mater, altera Argonautarum, qua Medea Colcidis regis filia rapitur: ob quas Asiani deinceps contra Europæos iustas bellorum causas prætexuerunt. *Herodot. lib.*1.

Latino Italiæ rege quinto.

Bellum ergo Troianum, de quo innumerabiles Homeri & reliquorum fabulæ. Nam Diod. Siculus initio lib.14. captam Troiam narrat ante confectum bellum Peloponnesiacum, & captas à Lysandro Athenas, an.779. quos reperias à Samsone, vel certè Abdon, ad Darium Longimanum, & annis 408. ante primam Olympiadem, id est, annis 432. ante vrbem conditam. *Dionys. Halic. lib.*1. ante hoc nihil planè certum apud profanos. Vnde hîc narrationis suæ exordium statuit Diodorus, quamuis suam Bibliothecam à prima mundi origine putarit repetendam.

Illo bello multa feruntur inuenta Equum, qui postea Aries appellatus est, in muralibus machinis Epeus inuenit ad Troiam, ordinem exercitus, & multa alia Palamedes, specularem significationem Sinon, inducias Lycaon, Pentesilea securim, Æneas tubam. Bigas primum iunxit Phrygum natio. Quadrigas Erichthonius. *Plin. lib.*7. *cap.*56.

Latinus Quintus à Saturno in Italia rex.

Genus vnde Latinum, post quem Æneas Lauinij regnauit annis 3. quum prius errasset in Macedoniam, Siciliam, Laurentem agrum per annos 7. deinde Ascanius an.30. ante Albam conditam à Syluio. *Ex Virg.*

Demophon Athenienssium rex 12. regnabat, dum captum est Ilium, *Clemens Strom. lib.*1. *ex Dionys. Argiuo.* 3026. 1340.

Troiani Hellespontum traiiciunt, & in Thracia hyemem

transigunt.

Anni Eliani. | Anni mundi

SÆCVLO SAMSONIS.

15

1340. p HELI de tribu Leui Iudex, idemque sacerdos an. 40. | 3026

Obed & Jesse principibus Iuda & Christi maioribus.

Regib. Assyr. 28 Timæo. deinde 29 Dercillo. an. 40.

Menophi Aegypti rege decimo sexto.

1 Reg. 4. 1380 | 3066

1380 | 3066

transigunt. Primo vere in Siciliam nauigant, vbi sequentem hyemem permanent. Aestatis medio perueniunt Laurentum, acceptóque agro Lauinium condunt, anno ab vrbe capta 2. *Dionys. Halicarn. lib. 1.*

Circe venefica, per incantationes & pocula, socios Vlyssis mutauit partim in apros, partim in leones, partim in ceruos.

Thuoris vltimus Aegyptiorum Larthes, an. 7. ad quem Menelaus cum Helena post captam Troiam diuertit, quem Polybum Homerus vocat.

Hinc cœpit Dinastia Diapolitanorum, annorum 177.

Aliter Herodot. lib. 2. Nam hic Proteum ponit, ad quem ait Paridem & Menelaum diuertisse, cuius in regno præcessores fuerint Phæron & eius pater Sesostris, à quo Aegyptiis agri distributi sunt certo censu & tributo.

Canopum oppidum ad ostia Nili conditum, à Spartanis in patriam redire conantibus.

Aeneas anno discessus sui à Troia 4. Socero suo Latino successit in regnum, anno post tertio contra Rutulos & Thyrrhenorum regem Mezentium pugnans cecidit. *Ibid. Halic.*

Ascanius regnat an. 30. cæterà ex Liuio & Romanorum historiographis.

p HELI sacerdos iudex factus transtulit sacerdotium de domo Eleazaris ad suam, cum esset de Ithamaris secundogeniti Aaronis stirpe, vixit an. 98.

Septimus fuit post Aaronem. Quippe teste Iosepho primus fuit Aaron, 2 Eleazar, 3 Phinees, qui diutissimè vixit, 4 Abisua, 5 Bocchi, 6 Ozis. Septimus Heli, qui populo etiam in politicis profuit, nemine Ducatum aut Iudicatum post Sãsonem exercente.

Quo die mortuus est Heli, Deus repulit tabernaculum Silo, vbi fixum fuerat à Iosuë in tribu Ephraim. *Ios.* 18. Sicque fuit Arca septem mensibus in agro Palestinorũ. Deinde collocata est in Cariath-iearim, vbi non solum viginti annis mansit apud domum Aminadab, quousque efferretur magna pompa à Dauide, vt vitiosè colligunt Hebræi è 2. Reg. 6. verùm iam tum præterierant anni 20. cùm Samuel Iudicis munere fungens, sanctam illam concionem habuit, quæ extat 1. Reg. 7.

Vel in Bethsames 20 annos quoque mansérat, etsi Scriptura tẽpus non præfiniat. Deinde in alios 20. delata est in Cariath-Iearim, Saule nondum regnum cõsecuto, vbi tandiu eam apud se in domo Aminadab in Gabaa habuerunt, donec Dauid eam è Cariath-Iearim Hierosolimam transtulit in tabernaculum, quod ei tetenderat.

Heli filij Ophni & Phinees propter scelera, vita sunt exuti in bello contra Palestinos, cum triginta millibus peditum, cuius duces erant, Patre propter cæcitatem & senium domi manente.

In eo arca etiam capta est, nec nisi post mortem Heli remissa, quæ inter hostes plura miracula ad ostendendam præsentem Dei maiestatem edidit.

Ea enim in templum Dagon illata, simulachrum eius corruit, secũdo discerptum est. Tertio mures à Deo immissi Azotiorum plantas & fruges cõsumpserunt, & noxiis morsibus multa hominum millia neci dederunt. Quarto homines in secretiore parte natium percussi perieruut dysenteria, vt Iosephus interpretatur, vt alij Hæmorrhoidibus. Quinto Gettei arca ab Azotiis accepta iisdem malis effecti sunt, indéque Accaronenses.

Sextum miraculum, quòd vaccæ spreto naturali fœtuum suorum amore, & nullo ducente, ad Hebræos recto itinere tetenderunt. Postremo Deus percussit Bethsamitas ad 50 millia, quòd arcam vidissent.

Cum 40 annos scribatur Heli iudicasse, *c. 4. lib. 1 Reg.* nonnulli intelligũt illos complecti interregnum intet Samsonem & ipsum Heli. *Vt Eus.* 1. quæ causa esse potuit, cur 70 præfuisse annos 20. cum dixerint, Atqui nunc in ea versione, quæ eorum esse dicitur, 40 scriptum est. Deinde quid de isto interregno sit sentiendum in Othoniele tractauimus.

Anni diluuij. 1380

Profana tempore Heli.

Ascanius Latij rex. Pilades Orestem insanum comitatur.

Fabula est Horcenam & Etlingiacum in Germania fuisse tũ cõdita & inhabitata. Nam Germani vsque ad tempora Cæsaris, sine vrbibus, legibus, Deo vixerunt.

Ciuitates Italiæ hoc tempore à Troianis sub Antenore & Aenea conditas, quisque oppidanorum gloriatur.

Sicyoniorum reges planè deficiunt. Post hos sacerdotes, Carni instituuntur.

Francum de genere Hectoris venisse in Pannoniam fabulantur, illicque regnum constituisse, quod progressu in Frãconiam Germaniæ, postremò in Franciam Galliæ transierit. Errant autem, quoniam nec Galli, nec Gallorum reges, siue è Troianis siue è Germanis descenderunt, sed sunt indigenæ. Dicti autem Franci, labente Rom. imperio, vel quia pro libertate nomen illud sumpserunt, quod vernacula lingua liberum etiam hodie significat, vel quia Francos seu Francones Germaniæ, perpetuò vicerunt. Nam Romani nunquam de Transrhenanis sine Gallis triumpharunt, vt eorum opus videatur Germanos vincere, quemadmodum Scipionum Pænos.

1380

Act. 13. q SAMVEL & Saul iunguntur, quoniam iunctum eorum imperium, & 40 annorum numero simul comprehẽsum diserte reperitur, Act. 13. vt & agnoscit R. Kimhi in Psal. 99. ex Deras. Quandiu autem separatim vterque imperauerit, non est mandatum sacris literis. Deinde Saul vix superfuit Samueli quatuor mensibus. Nam paulò post interfectus describitur. *Seder Olam cap.* 13.

1420

Hos tamen nostri fere sic partiuntur vt 20 Samueli, reliquos 20 Saüli attribuant.

Rabbini recentiores, vt mendacij suspectum reddãt Paulum, Act. 13. amborum gubernationi duntaxat tribuunt viginti. Quod probare è. 1. Reg. 7. & 2 Reg. 6 conantur, vbi narratur, In Cariat Iearim reposita fuisse arcam, postquã remissa esset à Philisteis, per annos 20 vsque ad Dauidẽ. Quasi ab Heli mortuo, sed quo capta fuit, vsque ad regnum Dauidis, interfluxerint duntaxat 20 anni. Quod est spatium imperiorum Samuelis & Saulis. Sed paulo suprà locum explanauimus.

Alij Samueli separatim tantum attribuunt annos vndecim & Sauli duos. Sed absurdè. Quia Samuel iuuenis admodũ ad Reip. gubern. cl la accessit, nec ab iis nisi valde senex recessit vt primus Regum testatur. Melius Iosephus extremis verbis lib 6. Antiq. Sauli ascribit, an. 40. & eiusdem libri cap. 14. Samueli soli post Helian. duodecim, cum Saule, an. octodecim. Significans, verbi gratia, Saulem regnasse post mortem Samuelis an. 10. Nec reclamant verba hæc capitis 13. 1. Reg. Filius vnius anni erat Saul cùm regnare cœpisset, duobus autem annis regnauit super Israel, & elegit sibi Saul tria millia de Israel. Nã horũ talis est sensus. Post annũ à sua electione, de qua ca. 10. regnare cœpit, siue regni administrationẽ adijt. Cùm autẽ regnasset duobus annis, elegit sibi tria Satellitum millia. Nempe duobus primis regni annis, sat habuit vitata electionis inuidia sibi populũ conciliare, & se aduersus malignas linguas, modestia dissimulatione & authoritate Samuelis tueri. Postea dum se satis firmasset, cœpit more regio sese

1420

stipare

Anni mundi. 3066

In Europa.

Sicyoniorũ Marato rege decimo quarto, deinde Erythreo an. 55.

Argiuorum Lynceo.

Italiæ Aenea Latini Socero an. 3. deinde Ascanio an. 28.

16 & 17

3066

q SAMVEL Prophetа de tribu Leui, & SAVL de tribu Beniamin regnarunt annis 40.

3106

Achitob & Achimelec, quem occidit Saul, pontificibus.

Iesse siue Isai principe Iuda.

Rege Assyr. 29. Dercillo, mox Eupalo an. 38.

Menophi Ægypti rege decimo sexto.

In Europa.

3106

Anni diluuij. 1380.

Sicyoniorum Erythreo rege decimo quinto, deinde Corace, an. 30.

Lynceo Argiuorũ vndecimo.

Latinorum Ascanio, deinde Syluio posthumio, an 29. à quo reges Albanorum.

SÆCVLO SAMVELIS ET SAVL.

Et SAVL *de tribu Benjamin.*

1410

Anni mundi.

3066.

1106

stipare satellitibus. Non quod alioqui duobus tãtum an. regnarit.

Alij, *Saul* (quasi) *filius vnius anni cum* regnare cœpisset (quantum ad malitiam) *Duobus autem regnauit super Israel* (in huiusmodi integritate, puerili innocentia ac simplicitate) q. d. duobus annis legitimè & probè regnauit, cæteris tyrannicè, ac Deo reprobãte. Indicatur hic sensus in Seder c. 13. Nempe duobus annis regnauit ante suã reiectionem, & Dauidis vnctionem à Samuele paulò pòst factam. *c. 16 eiusdem libri.*

Interim isti, vt summa. 480. annorum definitam 3. Reg. 6. retineant, annos, quos hic detrahunt Samuëli & Sauli, in Iosuam & seniores conferunt. Nempe in illum 28. in hos 17. ante Othonielem, qui iuncti cum his 13 Samuëlis & Saulis efficiũt 58. quot nobis Iosue 18. Samuelis & Saulis 40. Nam Seniorum post Iosuam annos non esse separandos ab Othonielis principatu, iã ostendimus. In cæteris Iudicũ coguntur nobiscum conuenire, quòd Scriptura nominatim hoc doceat.

Quod scribitur de Mose, etiam de Samuele dicitur. Fuit ille Leuita, fuit & hic. 1. *Para.* 6. Ille regnauit super Israel 40. annis. Similiter & hic, *vt citat R. Kimhi in Psal. 99.*

In eo desijt illa Reipub. forma, in qua nõ successione, aut creatione legebatur magistratus, sed Dei voce & authoritate, quę certis argumentis innotescebat.

Bellum Palestinorum duce Samuele prosperè ab Hebręis gestum, fusis hostibus irrumpentibus, & agro ab Accarone vsque ad Geth adempto, 1. *Reg.* 7.

Hìc incipit tẽpus prophetarũ. *Petrus. Actor.* 3. Tum prophetica professio penè intermortua à Seniorũ morte vigere cœpit, multis in idem collegium cõuenientibus, huicque instituto vacantibus, præsidẽte Samuele. 1. *Reg.* 19. Est autem sciendum propheticam hãc vocationem non fuisse extraordinariam, quoniam constabat hominibus sese sponte huic professioni deuouentibus, vt precibus, contemplationi, scripturarũ interpretationi, prædicationi, studio vacarent commodiùs, è quibus Deus, aliquos interdum suscitabat, qui rerũ prædicendarum munere, apud Reges, populos, &c. fungerentur.

Aliquando etiam ad propheticum hoc donum euehebat alios ex aliis vitæ institutis, sed tum eorum vocatio & missio erat extraordinaria. Tãlis Amos, quem è pecudum pastu, ad prophetiæ decus sustulit.

Ab orbe prophetæ quidem extiterunt, sed rarius, & extra ordinem.

A Samuele crebriores, ordinarij & successione perenni. Vnde eum Hebræi prophetarum, siue propheticorum collegiorum fundatorem & auctorem faciunt.

Extra hos extiterunt 48 prophetæ celebratissimi, partim viri, partim fœminæ, quorum proinde nomina extant in variis Scripturis locis. Ex iis hic prophetissas enumerabo. Nam deinceps virorum ordine nominandorum occurret locus & sęculum. Prophetissæ ergo sunt Sara, Maria Mosis soror, Debora, Olda, Hãna Samuëlis mater, Abigali, Esther. *Ita Heb. in Seder cap. 20. & 21.*

Samuël non fuit sacerdos, sed simplex Leuita, nẽpe de posteris Abiathar filij Choræ. 1. *Par.* 6. Nam sacerdotes, omnes ex Aarone descẽdere erat necesse, vt liber Num. docet. Reliqui Caathitæ cũ vniuersis Gersonitis & Meraritis Leuitico dũtaxat munere fungebãtur. Sic enim in tribu Leuitica quatuor erant partes. Aaronitæ, Caathitæ, Gersonitæ, Meraritę.

Ergo dicitur Ephrateus, 1. *Reg.* 1. non à tribu Ephraim, sed

à loco. Nec allegandũ. 48. tantum oppida obuenisse tribui Leui, *Ios.* 20. inter quæ istud non recenseatur. Nam post tempora Iosuë multo plura ei attributa sunt. 1 *Par.* 6. *Anni mundi.* 3066 *Anni Iesu.* 1380

Decimo anno principatus Samuelis Regem Israelitæ postularunt. *R. Neburai.*

Tum mutata est Resp. re à Iudicibus vel Ecclesiasticis ad reges traducta, Samuele piisque renitentibus, quòd in Rep. Iudicum & Leuitarum libertatis esset species, in Regia seruitutis. Id naturæ vulgi noua semper optantis tribuit Scriptura.

Frustra Samuël incommoda è Regibus populo insanienti inculcauit, amentes esse qui regem libertati anteponerent, ac nescirent ius regum tyrannicum esse. (Ius siue Mispat morem & consuetudinẽ vsu Hebraïco, hic significat, alioqui iniuriam & violẽtiam per antithesim importet necesse est. Nam vetũ ius Regis est obseruatio legis Dei, Deut. 17. *Carol. Molin. de stylo Parlamenti, pag.* 269.) cæcutire, qui non cernerent principatum suum (1. Eccl.) esse perpetuo leniorem & moderatiorem (tametsi haberet filios, per quos Remp. moderabatur, corruptiores) quòd mixtus esset & temperatus, pontificésque pudeat non recordari se Numinis esse & dici vicarios. (Hoc experitur ea Italiæ pars, quæ mero Pontificis iuri subest.)

Addere potuit illud Demosthenis in Olynthiacis, Regiũ nomen cunctis ferè liberis gentibus semper fuisse inuisum, quòd suauis sit obedire legibus. i. rationi, quàm voluntati. i. libidini vnius plerumque praui.

[Tamen necesse Regibus subesse & parêre, idque mandato Dei, deinde christi Domini iussu, qui ait: Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Matth. Deinde Apostolus Petrus, ait. 1. Pet. 1. Regem honorate. Et D. Paulus. ad Rom. 13. Omnis potestas est à Deo. hæc ἐπιεικείαν moderationem, ante dictorum quæ Paulo acerbiora & in Regiam dignitatem contumeliosa videri possint sine cuiusquam dispendio.]

Samuel scribit librum Iudicũ, Ruth, & maximam partem libri primi Regum, quem eius nomine alius ad regnum vsque Salomonis perduxit. Heb. *Baba Bathra cap.* 1. nempe Nathan & Gad videns, *R. Mose Kimhi.*

Qui scribunt Apost. Act. 13. à morte Mosis vsque ad Samuelem annos texere quadringentos quinquaginta, vt eneruent authoritatem c. 6. li. 3. Reg. suprà à nobis allatam, & ab Eusebio, atque adeò omnibus rectè sentientibus receptã pro fundamento stabili quartæ huius ætatis, rei sunt falsitatis. Nam Apostolus perspicuè loquitur de diuturnitate mansionis Israel in Aegypto, non de sæculo Iudicum, vt supra ostendi.

Sequentia Samuelis vsque ad calcem scripsit Dauid. Reliqua Regum edidit Hieremias. Nam ante historia sparsa erat per singulorum Regum annales. *Rabanus lib.* 2. *de instit. Cleric c.* 54. Sed Hebræi aliter.

Tertium & quartum Regum Hebræi malunt tribuere Ezræ, quem materiam scribendi sumpsisse tradunt, vt credibile est, è libris verborum dierum regum Iuda & Israel, qui passim citantur in libris Paralip. Potiora subiecit Spiritus sanctus scripturarum auctor & numen.

Achitob auo Heli successit. Nam Pontificiũ honorem non gessit Samuel, cum esset simplex Leuita. *Hieron. in Iouin.*

SAVL & si esset de tribu Benjamin, in Galgala tamẽ regnauit, siue regni sui sedem fixit in tribu Ephraim, 1. *Reg.* 10. cui post diuisionem regni Ieroboam regnum vtcunque restituit, nẽpe in Sichem monte Ephraim. 3. *Reg* 12. 3106

Primus rex Iudæorum. 1420

Samuel verẽ ad euocationẽ Necromanticam Pythonissæ Sauli apparuerit, ansseciendum taxat, quam exprimeret Satanas, etiam disputãt Hebræi. Nã R. Abben in Psal. 78. vers. 39. & in 2. vers. Decalogi, hoc factũ repentè interea, quæ Scriptura asseuerat non ex sua sed ex opinione aliorum. & sic ex nostris Tertul. lib. de anima verum Samuelem non esse conspectum affirmat. Sic Aug. lib. 26. de Ciuit. Iust. Martyr, q. 52 ad Orthod. Interim Aug. li. 2. ad Simplicianum q. 3 concedit potuisse fieri ex aliqua dispensatione diuinæ volũtatis, quod in lib. de octo Dulcitij quæstionibus q. 6. repetit.

Annt. dilunij 340.

SAMVELIS ET SAVLIS ÆCVLO

Anni mundi.

Nam non nisi κατα χρηστικῶς Moses se hoc vocabulo insignit Gen. 36. & Iosephum fratres Gen. 37.

Filius Cis de tribu Benjamin ex oppido Gabaa, diuina voluntate delectus, modestus animi, forma excellens & procerus, vt merito dignitas corporis dignitati regiæ conueniret 1. Reg. 9 & 10.

3066. Primum bellum prosperè contra Ammonitas Arabiæ populos gessit, post quod rursus à cuncto populo rex acclamatus est. *Ibid. cap.* 10.

Secundum contra Palestinos in fines irrumpentes, in quo peccauit, munere Sacerdotis, nempe Sacrificio sibi ascito, vt propterea Deus regnum Dauidi destinaret, *Ibid.* 12.

In eo armati non erant Israelitę, quòd superiore bello vsus ferramentorum fuisset eis à Palestinis ademptus. Interim exercitus maximus à duobus gladium habentibus est fugatus Ionatha, qui hostes terruit, & Saule, qui eos territos, cum Hebræis è latebris egressis, delcuit. *Ibid.c.* 14.

Tertium contra Amalechitas, in quo ipse iterum peccauit, prędа contra iussum Dei in suam domum auersa, & Agag rege in vita seruato, *Ibid.* 15. Vnde Deus offensus regnum aliò planè transferre statuit.

Sic ab hoc loco Dauidis historia incipit, qui Saulis regnũ Dei iussu est excepturus. *Ibid. c.* 16. Man nō multo post, quia optimus erat Citharœdus, inter ministros regios est assumptus, vt Saulem furentem cantus dulcedine permulceret, deindéque regis armiger factus.

Quartum contra Palestinos, in quo Dauid funda Goliath Gigantem interfecit altitudinis sex cubitorum & palmi, 1. Reg. 17.

Concepto deinde in Dauidem odio per speciem honoris periculis obiectat filiam suam maiorem Merob ei spondens, quam tamen Hadrieli Malathitæ postea collocauit. Deinde minorem Michol, cuius indicio, vt & Ionathę, aliquoties euasit, nec se amplius Saüli commisit, 1. Reg. 19.

Quintum & sextum bellum contra eosdem, 1 Reg. 23.

Vltimum contra eosdem, in quo ipse cum filiis cecidit. *Ibid.* 28.

De annis regni eius nihil certi, nisi quod Paulus, *Act.* 13. ipsi & Samueli 40 annos ascribit, quod soli Saüli Iosephus tribuit in fine lib. 6 Antiq. Sed eo numero contineatur quoque, vt Paulus sensit, ætas, qua ante Saulem Samuel pro Iudice Remp. rexit necesse est, vt & docuit Eusebius, Sulpitius Aug. li. 23. de Ciuit. vbi & eos refellit, qui. 30. Sauli ascribũt, quòd Arca Domini in Cariath-Ieatim translata, nondum regnante Saule, ibi per 20 annos constiterit, donec à Dauide rege submota est. Nam si intra 20. annos Saul regnare cœpit & desiit, non 30. sed pauciores viginti regnauit. Quanquam de illo loco suprà paulo aliter in Heli.

Saul Dei fauore destitutus, sibíque relictus, spiritu melancholico, iuxta Hebr. iuxta nostros verò, spiritu maligno correptus est, à quo pulsu citharę Dauidicæ recreabatur.

Samueli fuisse superstitem duobus annis, nostri ferè colligunt è Reg. 13. At quatuor duntaxat mensibus Hebræi.

Dauid metu Saulis duodecies sedes mutat à cap. 19 Reg. 1.

Venit primum ad Samuelem in Ramatha, à quo ductus est in Naioth. Inde venit in Nobe, ad Achimelech Pontificem. Inde ad Achis regem Geth, à quo tanquam furiosus non est admissus. Postea trans Iordanem ad Regem Moabitarum, 1. Reg. 20. donec monitu Gad prophetæ in terram Iudæ regressus vitæ periculum adiit.

1420 3106 Sexto in desertum Ziph, septimo in desertum Engaddi *Ibid. c.* 24. Octauo in desertum Pharan, *c.* 25. Nono timens

ne caperetur ex eo cõceſſit iterum ad regem Achis in Geth à quo Siceleg oppidum obtinuit, atque inde prædatum in fines Amalec irripuit. *c.* 27. *&c.* — *Anni mundi.* 3066

Poſt Saulem victum & interfectum, Philiſtini ſeſe infuderunt in multas vrbes Iſrael. 1. *par.* 10. inter eas Bethlehem, c. 11. eaſque poſſederunt, quoúſque à Dauide penitus extruderentur. *Ibid.*

Saulis tempore filij Ruben prælium cum Hagarenis commiſerunt & Orientalem plagam terræ Galaad eis eripuerũt, 1. *Par.* 5.

Profana tempore Samuelis, & Saulis.

Bœotij ex Arno vrbe Theſſaliæ pulſi Bœotiam occuparũt 60. annis poſt bellum Troianum. *Thuc. lib.* 1.

Ad eadem tempora reuocantur Minyæ à Pelaſgis è Lemno pulſi. Denique quicquid Græcia mendax auſa eſt in hiſtoria poſt heroicum ſęculum, de variis Laconum, Athenienſium, & cæterorum Græcorum coloniis, & effuſionibus, vt ab ipſis multi populi videantur nati, priuſquam ipſi eſſent in orbe noti. Sed bene habet, quòd ſuas res priſcas primis Aſiæ littoribus, & angulo Occidentis Europæi circumſcribunt, ne mendacij ab Orientalibus conuincantur, penes quos rerummagis memorabilium memoria literis mandata erat.

Alba longa conditur. Mycenarum regnum finit.

Sed à bello Troiano omnia ferè fabuloſa vſque ad Cyrum. Quin etiam pauciſſima narrantur de toto illo. 600. annorum ſpatio, magna literarum inſcitia externos, præſertim Europæos & Afros, occupante.

Lacedæmonij nouum regnum hic incipiũt per Euriſteum an. 42. & Corinthij per Aliten ſiue Alethen luctatorem, qui Corinthum ſecundo condidit ſiue ampliauit. 952. annis antequam à L. Mummio Coſ. deſtrueretur. *Velleius Pater.* Regnauit Corinthi. an 35.

Peloponneſij & Athenienſes dimicant. *Ibid.*

Heraclidæ in Peloponneſum deſcendunt.

Codrus Melanthi filius, decimus & vltimus Athenienſium r. x, morte ſua Peloponneſiacum bellum diremit, ſe pro Repub. deuouens. Poſt eum Athenienſium Reſpub. tãdiu per magiſtratus eſt adminiſtrata, quoúſque Solon legiſlator electus eſt. *Iuſt. lib.* 2. Cum eo regnum Heraclidarum ab Hercule deſcendentium deſtructum eſt. *Euſeb.*

Etiam hîc Britanni ſiue Angli nugantur ſuam Albionem, tum Britanniæ nomen conſecutam à Bruto Aſcanij filio, quẽ aiunt primum regnum illic auſpicatum, cùm antea à Gigantibus habitaretur. *Nangiac.*

Anno 70 poſt captam Troiam, Dores Peloponneſum obtinent. *Thucid.*

Regnatum eſt in Hiſpania vſque ad. 75. annum captæ Troiæ. Inde in prouincias & priuata ciuitatum dominia cõuerſa eſt, donec Carthaginenſes, & poſt eos Romani præualuere.

Anno 80 poſt captam Troiam Heraclidæ reuerſi in Polo ponneſum, Pelopidas expellũt ac regnant. *Velleius Paterc. Plutarc. in Homero.* Regnante Tiſameno Oreſtis filio. *Pauſa. in Laconicis*, annis 328 ante primam Olympiadem. *Diodor. præfat. hiſt.*

Ariſtodemus ex Heraclidis primus, regnat apud Lacedæmonios. *Ibid. Euſeb.*

Iones profugi Athenas ſe contulerunt. *Euſeb.*

Amazonum & Cimmeriorum in Aſiam incurſus. *Euſeb.*

r DEINCEPS cum Regũ & Pontificũ ſucceſſione coniungã perpetuam prophetarũ ſeriem vſque ad captiuitatem, vt doctrinæ & cathedræ Moſaicæ perennis ſucceſſio appareat. — 3106 3146

18

Regũ autẽ poſt Saulẽ primus.

r DAVID imperauit an. 40. — *Anni mundi.* 1420 *1. Reg. 1. 1. Par.* 1460

Anni diluuij. 1420

Abiathar Pontifice.

Asaph, Heman, Jeduthun, Nathan & Gad Prophetis.

Eupalo Assyriorum 30 rege an. 38. deinde 31. Laostene an. 45.

Eurisico primo rege Lacedæmoniorũ an. 42 deinde Argi an. 1. & Arbestrato an. 35.

1460

Anni mundi. 3106

Præponunt aliqui Isbaal, qui & Isboseth Saülis filium qui regnauit septem annos & menses sex (nam quod 1. *Reg.* 2. v. 10. scribitur. *Regnauit duos annos super Israel*, Præteritum illud est plusquam perfectum, q. d. iam regnauerat duos annos quando hæc gesta sunt, quę illic narrantur. *R. Leui.*)

Verum nõ desinebat regnare Dauid in Hebron super tribum Iuda, quoúsque post septẽ illos annos & semis, Rex vniuersorum Israelitarum electus est, & ad id tempus vnctus in Hierusalem, in annos 35. ætatis circiter trigesimo 1 *Par.* 3.

Crebris interim prœliis inter Abner & Ioab duces Regum Isbaalis & Dauidis concursum, donec mortuo Isbaale, natu maiores publico consensu regnum totius gentis ei detulerũt 1. *Reg.* 5. 1. *Par.* 11.

Ter vnctus fuit, primum in Bethlehem per Samuelem cum oues pasceret, iterum in Hebron post mortem Saülis. Tertiùm in Hierusalem post mortem Isbaalis.

Primum deinde opus, quòd Iebuseum statim è Hierusalẽ pepulit & arcem Sion occupauit, ibique domum Cedrinam sibi & posteritati ædificauit. A quo tempore Hierusalem regni metropolis facta.

2 Arcam Domini, ab annis. 20. in Cariat Iearim in domo Aminadab considentem, in domum Obed Edom Leuitę Gettæi, magna solennitate & procerum concursu intulit. 1. *Par.* 13.

3 Profectus in se Palestinos fugauit. 2. *Reg.* 5 1. *Par* 14.

4 Palestinos iterum vicit. *Ibid.*

5 Arcam è domo Obed Edom Leuitæ, in Sion cum plausu retulit in Tabernaculum, quod ei tetenderat, 1. *Par.* 15.

6 Cum otium ab hostibus haberet, consuluit Nathan de templo ædificando, sed de eius consilio negotium ad successorem reiectum est.

7 Multa bella gessit prosperè, humiliauit Philisthęos, percussit Moab, Syros posito in Syria Damasci præsidio & tributo, Idumæos, &c. 1. *Reg.* 8.

8 Bellum Ammoniticum, in quo per speciem honoris, Viriã Bethsabeæ maritum neci obiecit, indéque Bethsabeam sibi copulauit, 2. *Reg.* 11.

9 Duo inde bella ciuilia, contra Absalom, deinde Sebam.

10 Quatuor inde bella contra Palæstinos, vnum irrumpentibus Palæstinis in Israel. Secundum & tertium in Gob contra eosdem. Quartum in Geth, atque omnibus in locis fœliciter pugnatum, 2. *Reg.* 21.

11 Populum recensuit ad decies centena & trecenta ciuium millia. Quod opus cùm Deo esset inuisum, ex iis pestilentia trium dierum, 70. millia absumpsit.

12 Odas, Hymnos, Psalmos, & omnis generis Cantica, condidit vario metro. Quosdam trimetros, alios pentametros, tetrametros, hexametros, &c. ad instrumenta musica decem generum. (*Kimhi è Talmudicis in Psal.* 4.) Ex eo ergo & Mose poëmatum est origo.

Eos cantare Sabbatis præcipuè, & cæteris festis Leuitas docuit. Instrumentum præcipuũ erat Kinnor, decem chordis constans, & plectro egens. Hinc Nablum duodecim sonos modulosque habens, tractatum digitis. Cymbala ærea lata grandiaque (*Ioseph li* 7. *Antiq cap.* 10.) Cæterorum ratio intercidit, vt Hebræi in Psalmos fatentur.

Ex lucubrationibus & Psalmis decem horum suum Psalterium in quinque libros distinctum perfecit. Adæ, Melchisedech, Mosis, Ethan Orientalis, Asaph, Heman Iduthun, & trium filiorum Choræ, Assir, Elcanæ & Abiasaph, *In Talmud Tract. Baba Bathra cap.* 1. Cæteros agnoscens, loco Adæ & Melchisedech vnum Salomonem ponit Hieronymus prolog. in Psalterium. Græci verò etiam Ezram, Aggeum,

3146

& Zachariam addunt. Nam ſolum Dauidem omnium eſſe auctorem, repugnat ipſorum inſcriptionibus, phraſi & ſtylo.

Solus Iulianus Apoſtata pietatis odio apud Cirillum lib. 7. contra eundem, inficiatus eſt, fuiſſe poëſim apud Hebræos. Interciderat quidem eius ſcandendi ratio ipſius temporibus, quemadmodum & hodie magna ex parte Pindari & ſimilium: at non propterea deſierunt ſcribi metricè toti ferè hi ſex, Iob, Pſalmi, Prouerbia, Eccleſiaſtes, Canticum Canticorum & Threni, præter innumerabilia cantica & verſus, qui in reliquis ſacris ſcriptoribus interſeruntur, vt Exod. 15. Deut. 32. Iud. 5. & 6. Eſa. 5. 38. & Abac. 3.

Menſuræ ſiue metri rationem & proportionem conati ſunt nominare Ioſephus in Dauide & Salomone. *Euſeb. libr. 11. de Præpar. Hieronym. cum alibi, tum ad Paulam Vrbicam, Iſidorus. &c.* Hebræi hîc ſunt muti. Nam ſcandendi modum fatentur ſe ignorare. Hoc vnum aiunt in Tractatu Sopherim ſiue de ſcribis, verſus Canticorum ſiue carminum Biblicorum non paucos in ſuum ſtatum iuxta menſuræ rationem à Scribis reſtitutos, cùm antea fuiſſent à librariis confusè & permixtè ſcripti. Solus R. Moſe Habib, quod ſciam, ſic eam attigit.

Carmina veterum ſacra, vt in Pſalmis, Iob, Prouerbis, ſunt diſticha. Alia autem menſurantur certo ſyllabarum numero, ita vt prior verſus poſteriore, nunc ſit longior, nunc breuior, prout genius componentis tulerit. Alia menſura conſtant æquali, niſi quod interdum verſus prior à poſteriori differt numero quidem ſyllabarum, ſed non tẽporum. Nam illud diſcrimen ſupplent per aurium conſonantiam & gutturalium motiones, aut abſorbẽt inæqualitatem vocis lenocinio & melodia (vt cùm apud Latinos & Græcos pro Iambo Tribrachus, pro Spondeo dactylus vel anapeſtus, pro dactylo proceleumaticus, &c. ponitur) Hoc poſtea illuſtrat exemplis è Pſal. 119. 146. Prou. & Iob 6.

Culpa videtur in Maſoritas conferenda. Nam dum diſtingunt diligentius verſus per ſententiæ (quam conceperãt) membra & periodos, metra ſiue mẽſuras verſuum non modo neglexerunt, verum etiam confuderunt atque miſcuerũt quas fortaſſe propius ſeruauerant 70. Vt non mirum ſit, ſi inter vtroſque nonnunquam diſtinctionum in notandis verſibus varietas reperiatur.

[Plærique tamen ex noſtris, ità nunc de Poëſi hebraica rem totam explicarunt vt & rhythmice & πεζικῶ μέτρῳ, hæc ſatis omnibus obuia facta ſint. Munſterus & alij, quo etiã librum *taamim* referre licet, id eſt accentuum. Nam accentus plærique ſunt menſura pedum & quantitatis notæ, quod mirum eſt D. Genebrardum noluiſſe comprobare ſuo calculo, vnum in his omnibus doctiſſimum fortaſſis omnium Chriſtianorum ſine cuiuſquam iniuria.]

Nathan vates prædicit Chriſtum venturum, qui Eccleſiam ædificaret, 2 *Reg.* 7. Poſt Samuëlem Dauidis geſta conſcribit, *in fine* 1 *Paralip.*

Dauidem adulterij arguit, Salomoni regnum procurat. 3. *Reg.* 1.

Eius nomine Dauid vnum è quatuor filiis in Hieruſalem de Bethſabea filia Amihel ſuſceptis, Nathan appellat. 2. *Reg.* 5. & 1 *Paral* 3. Ex quo orta eſt virgo Maria, *Luc.* 3. Quemadmodum ex altero Bethſabeæ filio Salomone, Ioſeph Chriſti adoptiuus pater originem accepit. *Mat.* 1.

Hic autem Nathan proximus erat frater Salomonis è Bethſabea. Ita eius linea erat regno proxima. Ex quo intelligimus Chriſtum ex parte Patris adoptiui & veræ matris, regni Dauidis fuiſſe proximum & legitimum hæredem.

Anni mundi. 3106

Alethe primo Corinthiorum reg. an. 35. deinde Ixione an. 37.

Medone Archonte primo Athenarum an. 20.

Anni diluuij. 1420

3146 1460

Anni diluuij. 1420

In Europa.

Sicyoniorum Coracere gedecimo ſexto, deinde Epopeo, an 35.

Latinorũ Æneа Syluio, an. 3. deinde Alba Syluio, an. 29.

Anni mundi.

3106

Hinc claret Lyranum erraſſe, cùm ſcriberet Matt. 1. Nathan, ex quo ortus recẽſetur Chriſtus non fuiſſe filium Dauidis naturalem, ſed adoptiuum. Neque enim intellexit hũc Nathan alium fuiſſe à Nathan propheta.

Præter hos duos habuit Dauid filios alios numero 17. nominatos, 1 Par. 3. è ſeptem vel octo vxoribus. Nam multo plures habuit è concubinis. i. vxoribus vſuariis, *ibid.*

Abiathar Pontifex. 1. *Reg.* 22. Hunc & Sadoc tempotibus Dauidis ſummos ſacerdotes fuiſſe tradit R. Selomo, 1 Par. 27. Sed vltimo capite eiuſdẽ libri ſe exponit. Nempe Abiathar quòd vnxiſſet Adoniam in regem fuiſſe depoſitum, & Sadoc vnctum, vt Salomonem vngeret.

Kimhi, Ibid. cap. 27. initio regni ante iſtos Ioiadam probat fuiſſe illo officio functum è 1 Par. 12.

Gad Propheta monet Dauidem vt fugiat in Hareth, 1 *Reg.* 22, eique nuntiat Deum iratum, quòd populum numeraſſet, 2 *Reg.* 24. prædicit locum templo deſtinatum fuiſſe montem Moria. Dauidis geſta perſcribit *in fine* 1 *Paral.*

Aſaph cum fratribus nobilis Muſica & ſacra eruditione, 1 *Par.* 6. auctor duodecim Pſalmorum. *Kimhi præfat. Pſal.* de ſtirpe Gerſom filij Leui.

Heman nepos Samuëlis, celebris & muſicæ & doctrinæ ſacræ nomine. 1. *Paralip.* 26. & 6. Inter. 11. Pſalmorum cõditores numeratur. *In Baba Bathra.* de ſtirpe Caath filij Leui.

Ethan de tertia ſtirpe Leui, nempe Merari Archimuſicus inſignis, 1. *Par.* 6. cui nonnulli Pſalmi dicantur, vel ſcribuntur.

Gad & Nathan prophetę diſpoſuerunt cum Dauid res ad templum pertinentes. *Seder cap.* 20.

Eos poſt Samuelem nactus eſt Dauid rerum ſuarum ſcriptores, 1. *Par. Vlt.*

Præter Tabernaculum à Moſe conſtructum, alterum Dauid fabricat in monte Sion. 2. *Reg.* 16. In quod arcam infert conſtitutis Aſaph & aliis cantoribus ad quotidianas preces peragendas, 1 Par. 15 & 16. relictus interim in Gabaon tabernaculo fœderis, altari æneo, candelabro, menſa, igne cœlitus delapſo, vſque ad dedicationem templi, id eſt, annum 10. vel. 11. Salomonis.

Nam in excelſo Gabaon Dauid ad Tabernaculum Moſaïcum, Sadoc Sacerdotẽ & fratres eius ad peragenda quotidiana ſacrificia manè & veſperi reliquit, 1. *Par.* 16. cum Heman & Ieduthum, cantoribus.

Priuatim habebat ſuum ſacerdotem Hiram Hiraitem, 2 *Reg.* 20.

Sadoc item & Abimelec filium Abiathar, 1 *Par.* 18. ſuum Prophetam, Gad, 1 *Par.* 21. ſuum ſapientem Heman, 1. *Par.* 25.

Teſtamento legauit quæcunque ſatis eſſent ad ædificationem templi, cuius etiam exemplar & deſcriptionem Salomoni reliquit, 1. *Paral. Vlt.* Salomonem filium impij præceptoris Nathan Prophetæ manum & diſciplinam dedit. 2. *Reg.* 12. Primo anno regni conſtituit rem diuinam, & perfecit, quæ extant. 1 *Par.* 15. & 16. 2. *Reg.* 6.

Forma Veri principis, non Cyrus Xenophontinus, Regnum enim auſpicatur à reſtituendo & reformando cultu Domini. Toto vitæ tempore etiam inter grauiſſima bella in loculis repoſuit neceſſaria, ad decus tanti templi. Denique Salomonem obſtrinxit ad eius exædificationem. Finem regni pietate terminauit, vltimo vitæ anno, cuſtodias & miniſteria cleri reſtaurans, ſacerdotia & ſtatum religionis ordinans. 1. *Paral.* 26. Semper fauit muſarum piis cultoribus, vt

1460

3146

Ieduthun, & aliis, qui partem Pſalmorum conſcripſerunt. *Ibid.* rem bellicam conſtituit, fortes & ſtrenuos præcipuis

DAVIDIS ÆVO.

honoribus & muneribus affecit, inter quos 30 fortissimi excelluerunt, 1. *Paral.* 11. In extremo morbo aulicos suos limine excluſit, prophetã Nathan & similes intromisit. 3. *Reg.* 1. Verbum Dei habens in ore, pietatem & Dei metum commendans, Deo denique benedicens, animam reddidit. 3. *Reg* 2. *Anni mundi.* 3106

Annis septem in Hebron regnauit, & 33 in Hierusalem. 2 *Reg* 5.

Anno regni & vitæ vltimo, statũ & formam sacerdotalis & Læuitici ordinis, præsertim è iudicio Nathan & Gad, conponit, redigitque in certum ordinem res & officia. *Seder cap.* 14 *&* 20. Diuisit in 24 classes, vetuitque ne alij aliorum ordinem perturbarent. Antea quisque Leuita, vndecunque Hierosolymam veniſſet, quolibet tempore habebat potestatem ingerendi se ministerio, citra discrimen, Deut. 18. vers. 7 *Ioseph. Antiq. lib.* 7. *c.* 9. id est, ea perfecit quæ narrantur, 1 *Par.* 22, *& quatuor sequentibus.*

Præbuit specimen futuræ virtutis & fortitudinis, dum à ptima iuuẽtute leonem, vrsum & gigãtem Goliath mira audacia confecit, 1. *Reg.* 17.

Suo exemplo triginta septem Heroas redidit, quorum minimus nullo comite poterat exercitum magnum vel fundere, vel certè sustinere, 2. *Reg.* 23. *Ioseph. lib.* 7. *Antiq. cap.* 10. de qualibus Martial. Acies Vmbone repellunt.

Palæstinos, Idumæos, Ammonitas, Moabitas, Damascenos, Syros, Sophenios, vicinos denique populos ad Euphratẽ vsque, sibi vectigales reddidit. Postea etiam traiecto Euphrate Mesopotamios vicit, amplissimam imperij molem Salomoni relinquens. *Ioseph. lib.* 7. *Antiq. c.* 5. *& seq. è lib. Reg. & Paralip.*

Iebusæis autem Sion eripuit, & montẽ illum struxit tam sumptuosis & crebris ædificiis, circumpositis mœnibus, vt vrbem fecerit de suo nomine vrbem Dauid appellatam. 1. *Par.* 11. siue Hierusalem superiorem. Nam inferior & antiqua ad radices montis Sion iacebat.

Montis illius reliquam partem ædificauit Ioab. *Ibid.*

Eius fœlicitati plurimum nocuit adulterium cum Bethsabea, multásque calamitates importauit. 1. Quòd filium ex ea susceptum die ~~septimo~~ amiserit. 2 Quòd Amon eius primogenitus sororem fratris sui Absalom constupra uerit.

5 Quòd Absalom ad vindicandam sororem, Amonem interfecerit. 4 Quòd Absalom in Hebron regnum contra ipsum, Israelitis ad eum confluentibus, occuparit. 5 Quòd idem relictas Patris decem concubinas Hierosolymis violauerit. 6 Quòd denique aliud bellum ciuile Seba susciterit.

In insignibus (quod sequuti sunt deinceps Reges Iuda) gerebat leonem. Sic antea vexillum castrorum Iuda in deserto. Sic deinceps Regum Iuda annuli signatorij. *R. Abraham in Cab. historica.* Eò fortasse alluditur in Apoc. Leo de tribu Iuda, id est, Christus.

Nummos argenteos cudi iubebat pondere dimidiæ vnciæ, in quorum vno latere forma esset vasculi manna pleni (quale in arca fuerat repositum) cum hac scriptura, *Sekel Israel*, in altero Rami, qualis in virga Aaronis fronduerat, cũ hac, *Ierusalaim Kedosa*. Similem se vidisse in terra sancta scribit R. Mose Gerundensis com. in finem Pentateuchi, & hæc tempora ostẽtare ex eo colligit, quia cuius signatúsq; erat totius Israelis nomine. Item quoniam Hierusalem ipsis 12. duodecim tribubus æqualiter tũ significabatur fuisse regia & sancta. Denique quia litetis Samaritanis. Nam eiusmodi erat literatura Hebraïca, ante decẽ tribuum à duabus secessionẽ. 3146

Quatuor millia cantorum instituit postquam arcam è

domo

Anni d. iluuij. 1420

1460

Anni ilumj 420

Secunda Synodus, Sadoc & Abimelech filio Abiathar pontificibus, 1. Paral. 24 (Nē pro vices gerebant Abiathar is summi Pontifices) Gad uidēte et Nathā Prophet a. 2. Par. 29. In ea congregauit Dauid omnes principes Israel sacerdotes & Leuitas. De reformanda Ecclesia & Ecclesiæ ministeriis, Sacerdotibus in 24. ordines distinguēdis, Leuitis in diuersa templi ministeria, officia, sortes distribuendis, &c. 1. Par. 24. 25. 26. Hoc tangit Ioseph. lib. 7. Antiq. c. 9. vbi docet Dauidem reformasse institutum Mosis. Deut. 18. vers. 7

Anni mundi. 3106

domo Obed-Edom in tentorium ad id in monte Sion structum transtulisset, quorum principes tres fuerunt, Asaph, Heman, Ieduthum musicæ & aliarum disciplinarum, Prophetiæ & sanctitatis laude clarissimi. *Seder Olam. 1 Par. 6.* Eorum nomine multi Psalmi extant. Ethan additur. *1. Par. 6.*

Cantores, Leuitas alios & sacerdotes ditauit amplissimis redditibus, etsi anteà suas haberent vrbes, villas, agros, Palatia (מירות 1 Par. 6) in singulis tribuum sortibus, nullis parcens sumptibus, vt Dei cultus celebrior esset ac solennior. *Ibid.*

Vt per vices officio fungerentur & variis instrumentis Deū laudarent, cytharis, psalteriis, & cymbalis. Nam ad Mosaicas tubas alia instrumenta musica adiecit, *Ibid. c. 23. 24 & 25.*

De filiis Isachar erant viri eruditi, qui nouerant singula tempora, ad docendum quid facere deberet Israel. *1. Par. 12.* id est, è veteribus Rabbinis, Mathematici, qui scirent intercalare annos, fastos constituere, siderum conuersiones & cursus supputare, quales multi florebant tempore Ezechiæ *R. Dauid ibid.*

[Hæc obseruatio dignissima est consideratu propter varias de Mathematicis artibus multarum opiniones.]

Iam tum Iudæi sese dispersérant per multas Orientis regiones, Verbi gratia à fluuio Aegypti Nilo vsque ad introitum Hamath (id est, Epiphaniæ, vel iuxta alios Antiochiæ) *1. Par. 13.*

Profana Rege Dauid.

Iones duce Neleo, Androclo, & cæteris Codri filiis in Asiam migrarunt, & duodecim vrbes Ephesum, &c. in minori Asia, & vicinis insulis condiderunt an. 522 antequam à Cyro vincerentur. *Herod. lib. 1.*

Lydij maris imperium tenent.

Ne Scoti Angelis videantur multò inferiores, hîc Albanactum Regem suum primum fingunt.

Medon Codri nouissimi Regis, qui mutata veste à Lacedæmoniis interemptus est, filius primus Archon Atheniensium, à quo posteri Medontidæ dicti vsque ad Caropem *Velleius Pater. lib. 1.*

Tyria classis pollens mari in extremo orbis nostri termino Gades condit, & post paucos annos Vticam in Africa, *Ibid.*

Peloponnenses iterum contra Athenienses bellū mouent.

Ixion secundus Corinthiorum rex an. 37.

Argis secundus rex Lacedæmoniorum an. 1. Argestratus deinde. an. 35.

61.

Regum autem 4.

1460
3. Reg. 6
1464
ſ SALOMON templū ædificare cœpit, an. 4.

3149
3150

ſ SADOC primus Pontif. templi, quod Salomon ædificauit. 3. *Reg.* 2 viuo Dauide electus & inūctus, vt vngeret Salomonē Abiathare à comitiis per Dauidē indictis depositō, quia Adoniam vnxerat contra Dei oraculum, & Dauidis testamentum, *1. Par. vlt. & ibid. R. Selomo.*

Denique Azarias, *1 Paral. 6.* Vbi Catalogus Sacerdotum de stirpe Eleazaris. In quo, quia non tam successio summorum Pontificum, quàm sacerdotum illius generis, texitur (cùm Pontifices etiam sumpti sint è stirpe Ithamaris secundo geniti Aaronis, pro Cleri, principum & populi affectu) Summos Pōtifices tibi in cōtextu numerabimus, è breuioribus Hebræorum Chronicis. Alioqui eorum nominandorum diuersa est ratio, tam in chronicis Iudaicis & Iosepho, quàm in libris Regum & Paralipomenon. Modo enim nominatur Pontifex, qui pontificatum administrare debuit, è prima Eleazaris stirpe, modo ex altera, qui reipsa, principum temeritate, administrabat. Priore modo. *1. Paral. 6.* successiones Pōtificum describuntur. Nempe secundum filiorum ex Patribus seriem (nulla habita ratione vsus & functionis) ab

3150

1464

Aaron vſque ad Azariam Pontificem, ab Azaria vſque ad Ioſedec, qui in captiuitatem ductus eſt, cuique poſt reditum ſucceſſit filius Ieſus Domini noſtri typus, Zac. 3. Cuius ſucceſſio *Nehe.* 12. ad vſque Iaddum Alexandro magno obuiam profectum memoratur, vt Synagoga perenni & continua ſerie ad Chriſtum ſummum Regem & Pontificem perduceretur. Iſtius ſucceſſionis tantam eſſe vim intellexit Andronicus Iudæorum contra Samaritanos hæreticos patronus, vt ex ea apud Ptolemęum regẽ, Hieroſolymitanam cathedram veram eſſe Moſaicæ eccleſię ſedem, non Gatizeã euicerit. *Ioſeph. lib.* 13. *Ant. cap.* 6.

[Pari ratione euicerunt Patres ſancti doctores Eccleſiæ, veram ſedem Apoſtolicæ ſucceſſionis eſſe in vrbe Romæ ac fore perpetuam ad vſqúe ſæculi conſummationem D. Hyero. ad Damaſ. D. Auguſt. contra Donatiſtas. D. Cyprianus lib. de vnitate Eccleſiæ]

Antea illis in locis ſacrificare fas fuit, vbi Arca vel Tabernaculum à Moſe fabricatum conſtiterat.

Hebræi colligunt è cap. 12. Deut. licuiſſe vbilibet ſacrificare, quo tempore verſabantur in deſerto. Poſt ingreſſum in terram, tantùm in Silo, poſtquam illic à Ioſuë tabernaculum fixum fuit, vſque ad Heli ſacerdotis & iudicis mortem: ſub quo capta Arca, turſum in variis locis offerre licuit, donec extrueretur templum Salomonicum. Nam Arca reddita à Philiſteis, tranſlata fuit è Bethſames primò in Cariath-Iearim, ſecundò in Maſphat, tertiò in Galgal, quartò in Nob vrbe Sacerdotum, quam euertit Saul propter Achimelec, quintò in Gabaon, ſexto in domum Obed-Edom, ſeptimò in domum Dauid, octauò in Salomonis templum ſtabile & immotũ Nam fuiſſe arcam in Silo, Nob & Gabaon reperias apud Kimhi. 1. *Par.* 15 ℣. 18.

Arcæ tamen ſtationes paulò aliter commemorat ipſemet Kimhi in Pſal. 24 &. 1. *Paral.* 17. Arca (inquit) tranſlata eſt de deſerto in Galgal, de Galgal in Silo. E Silo in terram Philiſtim. Illinc in Bethſames. E Bethſames in Cariath-Iearim. E Cariath Iearim in domum Obed-Edom, è domo Obed-Edom in vrbem Dauid. Denique in Sanctum ſanctorum tempore Salomonis.

Tranſilit à Cariath-Iearim, ad domũ Obed Edom in Gabaa, quaſi in Matſphat, Galgal, Nob, Gabaon, tenſum eſſet duntaxat tabernaculum, arca autem hæreret in domo Obed-Edom, tertio loco, poſtquam à Palæſtinis fuiſſet remiſſa.

Quod ſanè cõfirmat. 1. Par. 17. Quandiu (inquit) arca fuit in Cariath-Iearim, Tabernaculum & altare erant alibi, nempe in Nob & Gabaon. Potuit interſerere, in Maſphat, in Galgal, in Nob, denique in Gabaon.

[Pari contentione de ſede Antiochena, Hieroſolymitana Epheſina & Conſtantinopolitana eſt diſputatum, donec animaduerſum eſt hunc honorem ei ſedi referri debere in qua Princeps Apoſtolorum martyrio glorioſo doctrinæ & diſciplinæ ſtatum ibi confirmârit Iidem S.S. D.D.]

Ionathan & Iddo prophetæ. Aliqui addunt Agur è cap 30 Prouerb.

Calcol & Dorda fratres ſapientiæ, philoſophiæque encomio inſignes. *Ioſeph. lib.* 8. *Antiq cap.* 2.

Sapientes Orientis celebrantur. 3. *Reg.* 4.

Vt Dauid Græcorum lyricis, ita Salomon Dramaticis antiquior eſt.

Sub finem ætatis amiſſum per idololatriam Spiritum S. recepit & ſcripſit prouerbia, vbi ſanctæ vitæ præcepta dat, Canticum Canticorum, id eſt, Drama ſiue parabolam de intima Dei vel filij Dei cum ſponſa Eccleſia cõiunctione atque charitate, denique Eccleſiaſten, de mundi contẽptu. *Seder.*

Anni mundi.

3146.

3150.

Sadoc Pontifice.

Laoſtene rege Aſſyriorũ 31. an. 45.

Anni diluuij

1460.

1464.

SALOMONIS SÆCVLO.

Eccleſiaſten

Anni diluuij. 1460. *Ionathan, Iddo & Abia Silonite prophetantibus.*

Anni mundi 3146.

Ecclesiasten continere pœnitentiam Salomonis, cùm de ante acta vita, tum maximè de Idololatria, inque eius resipiscentiæ testimonium editum esse Hebræi putant. Cuiusmodi etiam narrat de Prouerbiis, *Hierony. in 43. Ezech.* Ipse externi templi fabricator Salomon peccauit & Deum offendit, licet postea egerit pœnitentiam scribens Prouerbia, in quibus ait nouissimè, Ego egi pœnitentiam, & respexi vt eligerem disciplinam.

Cætera eius opera innumerabilia. 3. *Reg.* 4. interciderunt. Philosophatus est à Cedro, quæ alias arbores celsitudine vincere conatur, ad hyssopum vsque fruticum minimam. Octo millia librorum composuit, nempe, 5000. odarum & carminum. 3000. Dramatum, parabolarum & εἰκόνων. Quo tempore in Ægypto omne doctrinæ sapientiæque genus florebat. 3. *Reg.* 4. *Ioseph. lib.* 8. *Antiq. cap.* 2.

Inter illos erat liber precationum siue precantationum, quo docebat modum depellendarum ægritudinum. Illum esse puto, quem R. kimhi inscribit de morborum curationibus è Talmudicorum traditionibus com. in cap. 4. 3. Reg. quo maiores vsos ait instar Hippocratis & Galeni. Reliquerat & librum de exorcismis siue adiurationibus ad fugandos dæmones. Nam facultatem contra dæmones callebat dono sibi diuinitus inspirato. *Ioseph. lib. Antiq.* 8. *cap.* 2. quem Origenes tractatu. 35. in Matth. sua ætate extitisse significat.

Hinc detegitur igne vindicanda Magorum nostri temporis impostura, qui nomine Salomonis abutuntur ad dæmones euocandos, cùm è contrario eos non euocare, sed pellere suis libris docuerit. E quibus exorcismos Vetus synagoga desumpserat in dæmoniacorum solatium & liberationem. vsurpatos Christi sæculo. Act. 19. & adhuc vim habentes Iosephi temporibus inspectante miraculum Vespasiano. *lib.* 8. *Antiq. cap.* 2.

Nempe quendam modum exorcisandi condiderat, quo dæmones adiurati ex obsessis pellebantur corporibus, cui officio mancipati Exorcistæ vocabantur. *Dist.* 21. §. 1. *Zonar. tom.* 1. *cap.* 58.

Libri ergo Salomoni impiè attributi sunt, qui inscribuntur Salomonis incantationes, 2. clauicula Salomonis, 3. Annulus Salomonis. Nam eorum primus apertè est sceleratus, medius continet elementa & institutiones magicas, estque veluti clauis Magiæ ad dæmonas circulis, characteribus, variis figuris, ceremoniis, & eiusmodi absurditatibus illiciendos, etiam si ita incipiat, Initium & finis libri huius, est timere Deum. Tertio doceri aiunt, quo pacto dæmon in gemmam annuli accersatur & illigetur.

[Extat adhuc etiamnum in Psalmis libellus affixus de Psalmorũ ministerio, *schimmusch tehilim* vocant, in quo sunt pleráque morborum remedia precationibus & aliis ritibus, quem libellulum propterea statuimus ad calcem huius operis apponendum, si dabit Dominus.]

Templum à Salomone constructum annis centum & quadraginta tribus, priusquam Tyrij Carthaginem coloniam conderent. *Ioseph. libr.* 8. *Antiq. è Tyriorum annalibus, & libr.* 1. *contra Appionem.*

Apud Ægyptios regnabat Vaphres, *Euseb. lib.* 9. *de Præpa. ex Eupolemo.*

Argestrato Lacedemoniorum & Labote annis 37.

Ixione & Agelao, annis 37. *Corinthiorum.*

Agasto an. 36. *Athenensium Archonte.*

Latinorum Aegypto siue Ati Syluio, an. 24.

Sicyoniorum Epopeo rege decimo septimo.

1464. 3150.

HAC QVARTA ÆTATE DOCTRINAM ECCLESIÆ FVISSE

Perpetuatam sic docetur ex ipsius Scriptoribus & Prophetis.

QVARTA ætate sacra doctrina & vetus religio non modo perpetuatur, verum etiam mirè illustratur, amplificatur & crescit. Nam lex data pro remedio quodam aduersus falsas religiones & Idolomanias omnia obruentes Vnitas Dei. *Exod. 20. Non erunt tibi dij alij coram me Deut. 6. Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus vnus est, 32. Videte quod ego solus & non sit alius Deus præter me. 4. eiusdem, Dominus ipse est Deus, & non est alius præter vnum, &c. Quod repetit Dauid Psal. 17. 85. 82. &c.* Trinitatis mysterium. *Dent. 4. secundum literam Hebraicam. Quænam est gens, quæ habeat Deos tam propinquos sui. 5. Audiuimus (inquit populus) vocem Deorum viuentium, qui de medio ignis loquitur. 10. Dominus Deus vester ipse est Dij Deorum, & Domini Dominantium. Ios. 24. Non poteris seruire Domino, quoniam Dij sancti est, Reg. 7. Israel gens in terra, propter quam iuerunt Dij, vt redimerent sibi eam, ad quod explicandum, 1. Par. 17. scribitur Iuit Dij. Psal. 11. rectam viderunt vultus eorum (τὰ θεῖα πρόσωπα personas & hypostases) quod R. Iaphet citante Aben Ezra cum similibus locis confert ad mysterium Triadis illuminandum. 54. & 116. Dominus est susceptor mei, Dominus est adiutor mei, 58. vtique sunt Dij iudicantes in terra, Psal. 29. tribuite Domino filij Deorum tribuite Domino gloriam, 89. quis assimilabitur Deo in filiis Deorum, id est, in angelis à Patre, Filio & Spiritu sancto procreatis, 47. Dij fortes terræ vehementer elevati sunt, 136. Confitemini Deo Deorum, 149. Lætetur Israel in factoribus suis. Præter infinita alia huius arcani semina, in quibus passim per totam Scripturam Deus nunc forma & numero singulari,* Ia, El, Elion, Eloah, Adon, יהוה *ob singularitatem vnitatemque essentiæ, nunc plurali* Elohim, Saddaï, Adonaï, Elim, Elohe Tsebaoh, *propter pluralitatem siue terniorem personarum vocatur & inuocatur, in quibus etiam seorsim* Dei filius & Spiritus Sanctus, *insinuantur. Exod. 33. Dei filius Mosi, Ego ostendam (ait) omne bonum tibi, & vocabo nomen Domini (id est, Patris) coram te, & alibi: Ascende ad Dominum (id est, Patrem) in montem. Quin & Deus ipse, Exod. 23. attribuit Angelum Israeli, vt eum ob seruet, eius vocem audiat, & intra se nomen suum Tetragrammatum habeat. Mitatron Cabbalici appellant, mira de eo narrantes, vt Elias in suo Tisbi attingit, Iesum Apost. Iudas & Paulus, 1 Cor. 10. quem scribunt Israelitas ex Aegypto eduxisse, & in terram sanctam introduxisse. Psal. 44. 96. 102. 109, &c. de eo sunt toti, sed nec Psal. 2, à filij vocabulo abstinet, &c. Quantum ad* Spiritum Sanctum, *Exo. 35. Impleui eum Spiritus Dei, Num. 11. super Eldad & Medad requieuit Spiritus Domini, vbi Targhum Hierosolymitanum, super eos insederat Spiritus Sanctus. Psal. 50. 139. 143, &c.* In Christum fides eiúsque expectatio. *Deut. 18. Suscitabit vobis Prophetã, &c. Num. 24. Orietur stella ex Iacob, & cõsurget virga de Israel, vbi Onkelos Chaldeus, Et magnificabitur Messias; Exo. 12. Nox ista est obseruabilis Domini, quando eduxit eos de terra Aegypti, vbi Targhum Hieros. Moses eduxit de medio deserti, Rex autem Messias de medio Romani exilij. Hic quemadmodum ille, loquetur in summitate nubis. Verbum autem Domini loquitur inter vtrumque ipsis pariter ambulantibus. Hæc est nox Paschæ, &c. Num. 11. Eldad & Medad vaticinantur in deserto: nempe de Christo, Gog & Magog ex eodem Targhum. Num. 24. efferetur regnum illius, Targhum idem, & magnificabitur regnum ipsius Regis Messiæ. De quo & complures Psal. vt 2. 21. 44. 68. 71. 88. 108. 109. 131, &c. 2. Reg. 7.*

Anni delaui. 1464. *Præterea articulus fidei Iudæorum 12. vbi illi, Est necesse (inquiunt) credere in Messiam, eum amare, orare pro ipsius aduentu, quemadmodum nunciatum est per os Prophetarum omnium ab ipso Mose ad vsque Malachiam. Quicunque enim de eo apud se dubitat, mendacij arguit vniuersam legem, quæ Messiam speranre certo iubet in sectione Balaam (Num. 24.) & in sectione, Vos stetis hodie (Deut. 29. & 30.) Denique caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin, & cap. 11. Maiemonim.* Figuræ *per totum Leuiticum & Iosue, per totam historiam Samuelis & Nathan, id est primi & secundi Reg. item in crurifragio, extensione manuum Mosis in crucis formam, serpente aheneo, arca, quæ crux erat contracta, &c. Exod. 12. Num. 9. 19. 21. Deut. 28. 32.* Sacerdotiũ externum, publicũ ministeriũ & eius varij ordines, *Exo. 29. 1. Par. 6. 9. 23. 24. 25. quibus capitibus Leuitæ diuidũtur in sacerdotes, doctores, iudices, siue diaconos, cãtores, siue psaltas, Ianitores, denique thesaurarios siue sacristas. Deut. 17. & 18. Totus denique Leuitic.* Benedictiones Sacerdotum, *Psal. 117. Cuius rei formula concepta est, Num. 6. Benedicat tibi Dominus, & custodiat te. Ostendat Dominus faciem suam tibi & misereatur tui. Conuertat Dominus vultum suum ad te & det tibi pacem. vbi Hebræi sex necessario requiri docent, 1. vt proferatur lingua sancta, 2. vt stando fundatur, 3. vt alta voce pronũcietur, 4. vt manus attollant sacerdotes, 5. vt versus populum, vel eum qui benedicitur faciem habeant, 6. vt fiat in nomine Dei Tetragrammato. Atque hæc quidem in tractatu Talmudico Bircath Cohanim, & prima parte Maiemonim, c. 14. pag. 49. Verum septimum adde, nempe trinam repetitionem nominis Domini siue Tetragrammati, & formam sententiæ atque distinctionem, in qua Pater, Benedicat, & custodiat, Filius, ostendat faciem suam & misereatur, Spiritus Sanctus, conuertat vultum suum, & det pacem. Nam hæc trina replicatio erat expressa inuocatio Sanctæ Trinitatis.*

[*Hinc etiam apparet vsos, formula Sanctæ Crucis in benedicendo. Nam obseruatio totius corporis, in medium populum, ac in duo extremos eiusdem cuneos, est forma Crucis totius corporis libramine constituta. vt etiam in* terumah, *id est, eleuatione hostiarum, & in* tenumah, *id est commotione ad omnes orbis partes, erat idem Crucis typus.*]

Vestes religiosæ, & ornamenta sacra, *Exod. 28, 39, 25, 26, 27, 30, 33, 36, 37, 38, 40.* Sacrificia cruenta *in typum Passionis Christi per multa capita Leuitici, multorum generum, Holocaustum, Hostia pro peccato, Hostia pro delicto, sacrificium pacificum, votiuum, spontaneum, Toda siue confessionis siue laudis, Agnus Paschalis.* Incruenta *in quibus nulla erat effusio sanguinis siue iugulatio, in typum Eucharistiæ, Ibid. cap. 2. & 7. libamina in liquidis, præsertim vino, Num. 6, & 29. Menahoth in aridis præsertim simila. i. farta, farinacea sacrificia, multorum generum vt Panes Azymi, pugillus similæ oleo perfusus, lagana azyma cocta in clibano & oleo perfusa, lagana frixa in Sartagine, lagana tosta in craticula oleoque condita, Aristæ exprimis & virentibus adhuc frugibus decerptæ leniter ad ignem vstulatæ, in farris modum confractæ thuréque tectæ. Sex hæ species Leu. 2. quorum mysterium concipiens Dauid* Eucharistiam *delicatum edulium & animas saginans promittit Psal. 21. 22. 71. etiam è R. Mose Haddarsan, R. Simeon auctoris Zoar & veterum aliorum Talmudicorum & Rabbinorum interpretatione.* Signa fidei, siue sacramenta, *Circumcisio Ex. 12. Leuit. 12. Deut. 10. Ios. 5.* Pœnitentia & eius opera, *Sacrificium pro peccato, Leuit. 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 14, 15, 16, 19, 23. Num. 5, 6, 7, 8, 9. 12, 14, 15, 16, 18, 19, 29. Hostia pro delicto isdem ferè locis Leuitici & Numerorum.* Confessio *autem peccatorum Leuit. 5. & Num. 5.* Purificationes & Baptismata, *vt lauacra, sanguinis aspersio, aqua lustralis, Exod. 12. Leuit. 14, Num. 19, &c. Hinc Exod. 19. v. 10. Moses iubetur triduo ante legem dandam populum sanctificare continentia ab vxoribus, vestium lotione, &c.* Loca religiosa, *Tabernaculum, templum portatile & motorium, Exod. 25, 26, 33, 40. Num. 7. fixum in Silo Ios. 18. Sacella multa in excelsis, in quibus arca Domini steterat, 1. Reg. 4, 7, &c. tentorium nouum arcæ à Dauide ædificatum. 1. Par. 15. & 16. Excelsum Gabaon 2. Par. 1. In Bethel, 1. Reg. 10. Altaria holocausti, & incensi, Exod. 2, & 30.* Sacræ Imagines, *Cherubim duo aurei iuuenili forma hærentes propitiatorio, Exo. 25, 28, & seq. Velum contextum Cherubis, & cortinæ formis Cherubinis sparsæ, Exod. 26, & 36. vbi noster interpres pulchra varietate distinctæ. Serpens aheneus, Num. 21. Teraphim Dauidis, quasi lares & penates, 1. Reg. 19. Vexilla Tribuum Heb. 2, Num. è quibus quatuor prima intextas habebant figuras quatuor sanctorum animalium, hominis, leonis, bouis, aquilæ, de quibus Ezech. cap. 1. & noster Ioannes in Apocal.*

1500. Kimhi *in secretioribus Commentariis in Ezechielis Quadrigam. Quare præceptum, Exod. 20. de non faciendo sculptili neque vlla similitudine tribus modis exponunt Rabbini. Primo intelligi*

Anni Mundi. 2670.

de Idolis, vt R Iaphet & auctor Mechilta, citante R. Leui, Exo. 20. aut de imaginibus cæleſtibus 48. vt R. Selomo, R. Abraham, Ibidem, & ipſe kimbi Pſal. 97. neque comprehendere Cherubos, & ſimilia ſacra ſimulachra. Secundo eſſe præceptum quantum ad ceremoniam pro tempore ob abuſionem Gentium effuſè in Idololatriam ruentium; ideoque non obligaſſe antiquiores Patres, vt Iacob 28. & 35. Gen. Sic R. Iſaac Gen. 20. & 18. addens Magiſtros hoc docere in illud Deut. 16. Non facies tibi neque eriges ſtatuam, quam odit Dominus. Tertio, Non adorabis, neque coles ea, eſſe præcepti modificationem, nec niſi eius quod dixit, Non facies tibi ſculptile aut vllam ſimilitudinem, expoſitionem. Sic R. Ioſeph Albo. lib. 1. cap. 14. quod confirmatur verſu 1. cap. 26. Leuit. vbi immutatur loquendi formula. Non facies, &c. vt adores ea. Sic & noſter Tertul. lib. 2. contra Marcionem. Feſta, *Sabbatum, Exod. 16, 20, 31. Leuit. 16, 19, 24, 25. Deut. 5. Neomeniæ, Num. 28. præter quæ quinque erant feſta legalia, Leuit. 24. Numer. 28, & 29. Paſcha videlicet octo dierum in memoriam liberationis Aegyptiacæ, Pentecoſte ſiue feſtum Meſſis ſiue primitiuorum, id eſt, nouarum frugum. Num. 28. octo diebus in memoriam datæ legis, feſtum Tubarum in recordationem vocationis populi in Abraham, Leuit. 13. Num. 29. Tabernaculorũ ſiue feſtum collectionis (fructuum & vuarum) ad recolendum beneficia in deſerto exhibita, octo diebus. Dies expiationis. Leuit. 16. Quibus acceſſerunt feſtum dedicationis Tabernaculi, Exod. 40. Planctus filiæ Iephtæ die anniuerſario, Iud. 11.* Religioſorum vita & vota. *Nazarei vtriuſque ſexus, Num. 6. quorum leges ſequitur Samſon, Iud. 13. & 16. Samuel, 1. Reg. 1. Virginum conſecratio, Iud. 11. in filia Iephtæ iuxta Rabbinos. Prophetarum cœtus præſidente Samuele, 1. Reg. 19. De reliquis votis Num. 30. & Leuit. 27. Deut. 23. quæ quando redimi poſſent, docet Ioſeph. lib. 4. Antiq. cap. 4.* Sanctorum vis & preces. *Exod. 32. 33. Recordare Abraham, Iſaac & Iacob, quibus iuraſti per temetipſum. Præſidij Angelorum crebra mentio in Moſis lege & Ioſue, Iudicumque hiſtoriis. Nomina. 12. Patriarcharum in pectorali ſummi pontificis & inter ſoleunia ſacra, &c.* Reliquiæ. *tranſlatio oſſium Ioſeph, Exod. 13. in Sichem Ioſ. 24. quæ & prophetarunt, Eccl. 49. Tranſlati etiam ſunt cineres vndecim reliquorum Patrũ in Aegypto mortuorum, Act. 7. Poſuitque Manna Aaron in Tabernaculo reſeruandum. Exod. 16. ver. 34. In arca reponitur aſſeruanda vrna aurea habens Manna, & Virga Aaron, quæ fronduerat & tabulæ teſtamenti, Heb. 9. & amygdalæ virgæ Aaronis atque flores, & lenticula olei vnctionis, & capſella, quam miſerant Philiſtim munus Deo Iſrael, è Talmudicis intractatu Ioma & R. Moſe 2. parte Maiemonim, pag. 453.* Ieiunium. *duorum generum, vnũ coactum legéque præſcriptum Eccleſiaſticis reſpondens. Onaſim vocant. id eſt, coactionum, Leu. 16. ieiunium ſcilicet expiationis decima die menſis Septembris, ad quod ſequẽtibus ætatibus multa adiecta ſunt, Zach. 8. & in calendario Hebræorum, alterum voluntarium obligans duntaxat poſt votum, Num. 30. v. 14. Pſal. 34. 68. 108.* Konaſim *appellant, id eſt, punitionum & abſtinentiæ, quibus ſcilicet punitur corpus, vt cum quis vouet ſe abſtenturum à vino, vel carnibus. Num. 6. &c. Quin &* Quadrageſimæ *exemplũ à Moſe bis, & iuxta aliquos Rabbinos ter tot dies ieiunante relictũ, Exod, 24. 34, Deut. 9. Inde enim deinceps 40. diebus pro ſuo modulo multi ieiunarunt, abſtinentes à carnibus & vino, in itinerario R. Benjamin.* Delectus ciborum, *Leuit. 11. Deut. 14. Hæc ſunt animalia, quæ comedere debetis, hæc quæ non comedere, de animãtibus ſiue terræ, ſiue aquæ, ſiue æeris. Num. 6. qui ſe voluerint Domino conſecrare, à vino & omni quod inebriare poteſt abſtinebunt, ab aceto, & quolibet de vua expreſſo, ab vuis recentibus, ſiccis, paſsis. 30. v. 14. Votum per ieiunium & cæterarum rerum abſtinentiam, vt etiam exponunt R. Abraham & alij Rabbini.* Cura mortuorum, pro eis preces, Purgatorium, *Aaron ſtat cum Turibulo inter viuos & mortuos. Dauid ieiunat & parentat Sauli & Ionathæ, 1. Reg. vlt. oblationes, de quibus Exod. 25. ad temporarias ſæculi venturi pœnas relaxandas valere Zoar docet in ſectione Teruma. Rakanati, Leuit. 21. illud, 1. Reg. 2. deducit ad inferos & reducit, de certo inferorum loco intelligendum docet, è quo purgatæ animæ emergant, per ventrem ceti ſiue balenæ figurato, Ion. 3. (vt & alij per refugij ciuitates, Num.) non de Seol tahtiioth (inferno inferiore) Siue Abaddon (perditione) Imo verò vetuſtiores Hebræi in Talmud c. hazabab (aurum) in tract. Baba Metſia. (porta media) Nam paſſim ſeptem inferni manſiones conſtituunt, è quarum aliis eſſe exitum, ex aliis non eſſe docent, reliqua in. 1. 3. articulum ſymboli ſui Rabbini docent, nempe Purgatorium eſſe pro fidelibus conſtitutum, vt luant quidem pœnas pro grauitate peccatorum ſuorum vi haiet* 3150. *ſer. i. fomitis & concupiſcentiæ commiſſorum, poſtea tamen partem futuri æui obtineant, cum hæretici, infideles, Epicurei & truncatores plantationum (.i. piarum patrum traditionum) ſint in*

æternum

Anno Adamij. 1464.

eternum perituri, Traditiones. *Articulus est octauus Symboli Iudæorum ab eodem Mose processisse duplicem legem vnam scripto (Bikcad) alteram traditione (Beal-pé, quasi per os) & vtranque obligare æqualiter. peruenisse autem ad posteros, per Iosuam & Seniores ad Prophetas & Sacerdotes, indéque ad Scribas & Phariseos, de qua scriptum sit,* 1. Par. 4. *Hæc autem sunt verba vetera. Sic enim appellari Masoreth (traditionem) siue Cabbalam (acceptionem & doctrinam maiorum sine scripto) docet* Kimhi, *quam post captiuitatem suscitarit Ezras. Atque hũc perpetuo Dei cultum fuisse conseruatũ apud suos de Tabernaculis, palmis, tubis, fimbriis, ieiuniis, sacrificiorum ritibus, Ecclesiasticis instrumentis, & consimilibus, minime lege scripta expressis. pro quibus pugnat cõtra hereticos* Karaim, *(i. biblicos, solã scripturã recipientes) R. Abrahã Leuita in sua Cabbala.* Vita æterna, iudicium extremũ. *Passim in Mose & Psalmis. Pro quorũ compendio esto illud R. Mose ben Nahaman & Rakanati Leu.* 21. *pag.* 154. *Scito eam animæ* Cerithuth. *i. excisionem, de qua passim Moses, magnam spem facere immortalitatis animorum, mercedis ac præmij futuri. Nam quod sæpe Dominus, exscindetur, ait, anima illa de medio populi sui, vel exscindetur anima ipsa à facie mea, ostendit eandẽ ipsam, quæ peccauerit ob peccatũ exscindi: reliquas, quæ non peccarint, se coram in sublimi luce & splẽdore victuras. Hoc tu intellige.* Resurrectio *autem carnis est* 13. *articulus eorum Symboli, crebróque à Dauide pingitur. Cæteri articuli de fide, operibus, prædestinatione, Iustificatione, etiam controuersi internos & Caluinitas abundè illustrantur à scriptoribus sacris huius ætatis, Mose, Iosue, Samuel, Nathan, Dauide, auctore primi Paralipomenon, & aliis si qui sunt.*

Anni Mundi.

QVINTA ÆTAS REGVM, ET VARIORŨ Mundi principatuum q. virilis ætas populi Dei.

Quæ incipit anno mundi. 3150.

Regum Dauidicorum.

2.

1464. 3. Reg. 11. 2. Par. 12. a SALOMON regnauit adhuc, an. 36. 3186.

1500. *Pontifice & prophetis iisdem.*

Rege eodem Assyriorũ Laosthene.

Sicyoniorum Epopeo rege decimo septimo.

Iisdem apud Lacedæmonios, Corinthios & Athenienses regnantibus, deinde.

1500. 3186. *Archippo Athenarũ Archonte, an.* 19.

3150. a AVCTIS tabernaculi rebus, templum mirabile construit, inuentis inter Israëlitas centum quinquaginta tribus millibus proselytarum, qui operas suas præstare possent ad lapicidinas, & ad lapides saxáque in locum opportunum exportanda. 2. *Paral.* 2.

Tabernaculũ antea mobile & portatile, nũc primũ cæpit figi.

Templum istud augustissimum, septem mundi quæ habẽtur miracula superans, tres præcipuas habuit partes, templum clausum. 2. Atrium interius siue sacerdotum. 3. Atrium exterius siue populi, in quo porticus constructa est à Salomone, postquam ille ædem totam perfecisset. 3. *Reg.* 7.

Progressu temporis atrium istud exterius interstitio murorum fuit separatum, vt anteriore parte viri, posteriore fœminæ continerentur, sacerdotúmque ab atrio remotiores essent, vnde atrium nouum. 2. *Par.* 20. id est, atrium fœminarũ.

Hæc autẽ omnia atria suas habuerunt porticus ad Meridiei & Septẽtrionis latera, quibus vel imber vel æstus vitari posset. Tandẽ atriũ profanum siue gentiũ, in quod exteri & Israëlitæ non purificati, ad precandum conuenire possent, accessit.

Vniuersa hæc muro cingebantur, à quo totũ spatium vsque ad atria contentũ mons domus dicebatur, domus Dei, mons Moria. Nempe in eodem montis tractu sunt quatuor colles siue iuga, quæ quãdoque vna appellatione Sion dicuntur, aliquando varia sortiuntur nomina. Primus est Sion, qui ob sui altitudinẽ respectu totius terræ, specula interpretatur. In eo erat arx dicta ciuitas Dauid, quã à Hierusalẽ dirimebat hiatus quidã siue Melo. 2. *Reg.* 5. Illic erant sepulchra Dauid & Regũ. Secũd. iste Moria. Tertius Arca, vbi noua ciuitas 4. Golgolta.

Omnia illic auro, argento, rebus aliis pretiosissimis constabant, ac vt cultus Dei esset honorificentior, præter Cherubos Mosaicos formam iuuenum alatorum ostentantes, similibus sacris imaginibus omnia respersit etiam templi parietes & introitum. *sub finem. 6. capitis. 3. Reg.*

Multa alia adiecit præter exẽplum Mosi à Deo præscriptũ.

1. Decem mensas panum ad vnam Mosaïcam, decem can-

delabra ad vnum, in quibus etiam lucernæ perpetuo arderẽt. Anni mundi.
2 Præter concham Mosis ad lauandos sacerdotes, decem alias conflauit, itémque mare magnum.
3 Vltra ambos cherubos, totidem prægrandes confecit, 3150.
qui & illos obumbrarent cum tota arca.
4 Præter arcæ vectes, duos alios longe maiores qui à latere ribus arcæ ad ostij Debir duò limina porrigerẽtur, ne põtifex die expiationis ingrediens huc illuc indecorè deflecteret.
5 Vasa sancta & instrumenta templi omnia ex puro auro, aliáve pretiosa materia multiplicauit, & nouæ multiplicísque formæ addidit.
6 Varias cellas, vestibula, porticus, gazophylacia, cœnacula, tabulata, ædes, cubicula, columnas, portas in omnem plagam condidit, quorum nullus fuerat vsus, vel mentio in Tabernaculo Mosis, aut Dei præscripto exemplari.
7 Sparsit omnia cherubis & sacris imaginibus, floribus, animalium & rerum aliarum figuris, &c.
Sadoch de Eleazaris familia adipiscitur pontificatum depõsitõ à Salomone Abiatharo, qui erat de posteris Heli, atque adeò Ithamaris.
Traditum per Mosem à Domino sacrificij veteris ordinem vt paulo ante Dauid, Salomon, Sacerdotum & Leuitarum ministerio, cantorum multiplici numero, Psalmorum diuinorum tripudio, templi & altaris illustri gloria, sacrorúmque vasorum multitudine splendidius amplificauit. *Rupertus lib. 2. de offic. Eccles cap. 21.*
Sadoch Hebræorum summus pontifex octauus, *Euseb.* nonum ab Aarone Hebræi aliqui faciunt. sed repugnat series à nobis ex aliis locis, præsertim Scripturæ, posita.
Magnificentia ipsius rursum eluxit in publicis ædificiis struendis.
Domum regiam sibi, alteram vxori, tertiam æstiuam, extra vrbem, quæ & domus Saltus Libani appellatur, quod puro Libani ligno constaret, denique vrbis totius muros à fundamentis extruxit, in quibus omnibus superbè excitandis. 13. totos annos consumpsit.
Regia eius tres summas habuit partes, porticum Iudicij cum solio regio, Atrium ac denique ædes ipsas. Muri omnes extrinsecus lapidei, intrinsecus cedrini, ad pulchritudinem, durationem & sanitatem.
Vrbes etiam multas, & in Iudæa & alibi, vt Palmyram iuxta Euphratem magnificentiæ suæ testes condidit. *Ioseph.*
Opes multas habuit, quæ ex eo æstimari possunt, quod in Sepulchro Patris magnam auri vim condiderit. Mille enim annis post ferè Hyrcanus ex vna camera tria talentorum millia, & paulò pòst ex altera totidem Herodes etuit, *Ios. lib. 15. Antiq cap. 16. & lib. 16. cap 11. & lib. 5. belli. cap. 12.*
Non erat argentum nec alicuius pretij putabatur in diebus eius. 3 *Reg.* 10. Quod sic est interpretandum Nihili faciebat Salomon aurum & argentum, minus fortasse etiam quàm lapides. Erat enim nimis magnificus & sumptuosus. Non quin aliis, præsertim populo, esset carissimum. Quoniam in hac Regis abundantia, luxu, sumptibus, largitionibus, populus egebat, oppressus haud dubiè regiis exactionibus & tributis, quæ ideo Salomon cogebatur augere, vt suæ profusioni satisfaceret. Id ex historia Roboam filij constat.
Fuit primogenitus Bethsabeæ ex Dauide. Nam puer, qui eum præcessisse dicitur, erat adulterinus. Secundo genitus Nathan (alius à propheta, de quo Luc. 3.) denique Simha & Sobab.
Anno ætatis decimo, vel vndecimo ad summum, genuit 3186.
Roboam, etsi puer non dicitur posse gignere ante. 13. annum & vnum diem. *R. Isaac.* Hoc facile probatur, quoniam

Anni Dñi.

1464

Latinorum Aii Syluio, deinde Capi Syluio annis 28.

SALOMONIS SÆCVLO.

1500.

Roboam

Anni dclaug.

1464.

Anni mundi.

3150. Roboam annum 40. vitæ agens patri. 52. annos nato succes. sit ex. 3. Reg. 14. &. 11.

Initio regni, id est, ætatis duodecimo (vt conantur docere Hebræi apud R. Kimhi, 1. Par 19. v. 1. nam hoc non est satis liquidum) vrbem muro circumdedit. 3 *Reg.* 2. inter duas mulieres sapienter iudicauit sapientia sibi diuinitus indulta.

Regibus vicinarum gentium amicitiam ipsius & fœdus petentibus & imperata facere patatis assensit.

Templum septem annis compleuit, nempe regni sui vndecimo, in monte Moria, qui collis erat montis Sion saxosus, paulum erectus à parte Orientali ciuitatis, pronus super arcem, quam muro cinxerat, valle profundissima circumdatus. *Ioseph. lib.* 15.

Dedicauit templum, dicta oratione, mactatis hostiis pacificis ad boum. 20. millia, & ouium centum viginti millia. Nempe vt epulo sacro populum ad celebritatem confluentem exciperet. Nam in sacrificiis pacificis omnia reddebantur ad conuiuandum offerenti, præter adipes & renes, qui adolebantur, & armum dexterum, qui relinquebantur sacerdotibus.

Summa orationis, vt Deus populum in rebus suis opem in illo templo implorantem exaudire vellet, ex arca & cœlo. 3. *Reg.* 8.

Domum regiam tredecim annis perfecit, nempe regni sui vigesimo.

In maxima regni prosperitate coniuges ex alienigenis sibi sociauit, & Idola, quibus more gentis suæ sacrificarent, habere permisit. Vnde vltionem à Deo meruit. 3. *Reg.* 11.

Septingentas vxores &. 300 concubinas habuit iam senex. Earum idola coluit fanáque eis struxit. *Ibid.* Cui proinde Deus denuntiauit fore, vt regnũ maiore ex parte filio ademptum seruo illius traderetur. Idque ita accidit.

Anno regni quarto filiam Pharaonis duxit. Ita illa cum eo vixit. 36. *R. Selo.* 2. *Par.* 16.

Tempore senij à mulieribus aliis pertractus est ad Idololatriam, sed resipuit. *Ibid.*

Multas vrbes ædificauit, vt refertur in Paralipomenis.

Bella pauca gessit. Vnum contra Syros Sophenos prope Euphratem, quibus victis ædificauit Palmyram in deserto & alias ciuitates munitissimas in Emath regione Saphenorum. 2. *Par.* 8.

Alterum contra Idumæos maris Rubri, quibus eripuit Asion-Gaber, quæ vrbs postea à Ptolomæi Sorore Arsinoë dicta est, hodie Suez, Turcæque paret, Rubri maris portus. Deinde Aeloth. *Ibid.*

Ciuilia duo celetiter oppressi, Ieroboam, qui Israelitas ad rebellionem inflammauerat, ad Sesac Ægypti regem fugiente. & Adad, post accensos in Idumæa defectionis ignes, in Arabiæ deserta dilabente. 3. *Reg.* 11.

Razon latronum principem, qui Damascum inuaserat, séque in ea pro Rege gerebat, suscitatum à Deo propter suam Idololatriam perpetuum hostem habuit. *Ibid.*

Makeda qui & Nicaula Æthiopum regina (Item Aegypti. *Ios. lib.* 8. *Ant. c.* 2.) è Saba Nili insula, postea à Cambyse Meroë appellata, ad Salomonem venit, regni eius quarto (*Marinus Victorinus de Regno Æthiopiæ*, vel potius vndecimo. Nam. 3. Reg. 11. templum iam erat ædificatum) de lignis arboribus, & cæteris rebus, naturalibus præsertim auditura. Filium ex eo conceptum nomine Melich, deinde Dauidem, regnandi iure fœminis sublato, Regem renuntiauit, & nobili imperio Preto Ioannis (quòd hodie etiamnum viget) principium dedit. Ex quo iam tot annos primo legem, deinde Euangelium per Eunuchum & Philippum Apostolum præ-

1500. 3186.

dicatum seruant, extremam manum adhibente Matthæo. *Ex historia Aethiopica.* — Anni mundi

[Mirum est, cur vox hæc ità degenerârit. Nam propriè significat, φώναασκον, quem Hebræi vocant *ménat scah.* Estque 3150.
vox Hebręa *pretian. perat. perat. significat musicam.*]

In Æthiopiam secum duxit, 12. Iudæorum millia mille scilicet è singulis tribubus, quibus ibi magno numero propagatis, iam Æthiopes, præsertim nobiles, se è semine Israëlis esse gloriantur. Ob eamque causam etiam nunc circunciduntur, non quidam ob salutis necessitatem, vt ipsi obiicientibus Paulum respondent, sed ob sanguinis prærogatiuam. *Ex eadem historia.*

[De eo multa Damianus Goïs, ex recẽsione legati Æthiopum, apud Emanuelem Portugalliæ Regem.]

Hinc fortasse abrepta occasio historiæ vel potius fabulæ de Iudæis fluuio sabbatico in Æthiopia clausis, & eorum imperio florẽtissimo apud Eldad Daniũ, quẽ olim vertimus.

Regina Saba plantam Balsami dono detulit ad Salomonem, quam & ipse plantauit in agro Hiericuntis. *Ioseph. lib. 8. Ant. cap. 3.* Eam postea sola Iudæa aluit. *Plinius.* Hodie sola Ægyptus, vbi etiam fertur sterilescere.

A fixa Axumæ sede regni, quarto loco regnum obtinuisse dicitur. Nam cum antea incertis sedibus Æthiopes regnarent instar Nomadum & Arabum, Atue primus illic sedem constituit annis 400. deinde Agabo frater an. 200. Hinc Ghedur qui & Sabanut, 100. Is totam Æthiopiam subegisse scribitur. Denique Makeda huius filia an. 80. quorum quinquagesimo viserit Salomonem post eius quartum, & postea regnarit, 27. Hanc autem reliquerit progeniem. 22. regum vlque ad Christum.

Melic filius eius & Salomonis an. 29. Andedo filius Melic an. 1. Auda frater. 11. Gigasio, 3. Zangua 44. Guasio d 1. Anter. 61. Bahara. 9 Cauada. 2. Chanze. 10. Endur. 9. Guaza. 1. Endrah. 1. Chaales. 1. Setiia. 17. Aglaba. 3. Anscua. 1. Breguas 17. Guase. 17. Besseclugna. 17. Baazena. 27. sub quo Christus. Sed multi præteriti sunt, vel numeri corrupti. Nam vix perueniunt ad extremum huius quintæ ætatis, nedum sextæ siue Christi.

Habuit Salomon naues traiicientes in Tharsis Indiæ regionem ad aurum, argentum, lapides pretiosos. Pauones, &c. 2. *Paral. 8.*

Nauigatio erat trium annorum. Quare profundè oportuit penetrare in Orientem & Occidentem. Nam illa Portugallensium hodie, quamuis remotior anno absoluitur, & quando est diuturnissima sesquianno.

Inter hæc est autum, quod appellatur in Hebræo ibid. c. 3. Paruaim, quasi allatum ex vtroque Peru, quod hodie paret Hispano. Eandem nauigationem repetere voluit Iosaphat cap. 20. nec probabile id intelligi de nauigatione vulgari Indica. Nam illa per mare Rubrum semper fuit tritissima & cognita vniuersis gentibus, sine qua Otientis opes ad Syriæ, Asiæ minoris, Phœniciæ, Africæ, Europæ regiones nunquã alioqui peruenerunt.

Dum ergo Scriptura hoc de Salomone & Iosaphat veluti singula re notat, posito etiam Paruaim vocabulo, quod dualis est numeri, quis non cernit nouum hunc orbem nominari? Qui potuit ab ipsis aperiri sulcato mari siue versus Occidentem more Hispanico, siue versus Orientem Molucis præternauigatis, vt faciunt Lusitani.

Salomon præter alias sapientiæ dotes, etiam numeratur 3186.
inter 10. Psalmorum conditores à Diuo Hieron. *Prolog. in Psalt.* quod. 72. &. 127. eius nomen præferant, cui & tres sequentes, 128. 129. 130. tribui debeant, quia ανεπιγρα-

φοι ad

Anni diluuy. 1464.

1500.

SÆCVLO SALOMONIS.

Anni dilunij. 1464.

Anni mundi. 3150. Φοι ad proximum auctorem referuntur. Hebræi decem quidem faciunt, imò verò vndecim, sed Salomonem prætermittunt, eius loco Adamum & Melchisedech substituentes. *Kimhi præf in Psal.*

Eius gesta Nathan vates. Ahias Silonita & Iddo propheta perscribunt.

Et ex exteris Eupolemus, Alexander Polyhistor, Hæcateus Abderitanus, Dius Phœnix, &c. è *Iosepho lib. 8. Antiq. cap. 2. & Euſ. lib. 9. Præp. cap. 4.*

Ahias Silonites propheta missus à Deo, tradit decem tribus Ieroboamo, prædicit mortem filij eius, & totius regni exitium, 3. *Reg.* 11. & 14.

Puerum eum fuisse aiunt Mosis ætate, & vitam ad Eliæ sæculum perduxisse; quod spatium est annorum 600. Nam recensetur inter 7. annorissimos. *In præf. Maiemonim.*

Reges huius temporis sapientiæ studebant, sibique mutuo per legatos quæstiones, problemata, ænigmatáque proponebant, præmiis vincenti constitutis, 3 *Reg. de Hiram & regina Saba, Plutarc. in Sympoſio. 7. Sapientum, & auctor Vitæ Æsopi.*

Profana Rege Salomone.

Ante Homerum extiterunt hi poëtæ in Græcia, Linus, Philammon, Tamyras, Amphion, Orpheus, Musæus, Demodocus, Phenius, Sibyllæ, Epimenides Cretensis, Aristeas Proconesius, Asbolus Centaurus, Hatis, Drimon, Euclus Cyprius, Orus Samius, Protenidas Athenensis, *Euſeb. lib. 10. Præp. cap. 3.*

Olenes, Lycus, Pamphus Athenienses, Orpheus filius Calliopes hymnographi. *Pausanias.*

Homerus, centum annis plus minus post bellum Troianum, *Cassius apud Gellium, lib. 17. cap. 21.* sexcentis ante Aristotelem. Centum triginta ante primam Olympiadem. *Porphyr. Cornelius nepos.* Ante cæcitatem Melesigenes appellabatur. Eius ortum septem Græcorum ciuitates gloriosè sibi vendicabant. Cuius poesi, nullum opus apud Græcos vetustius extare in confesso est. *Ioseph lib. 1. contra Appionem. Sic Aristot.*

Nam Lini, Orphei, Musæi, Phenij, & Aristeæ proconesij poetarum, qui vno sæculo erant antiquiores, vtpote deorum suppares opera perierunt. *Ibid.* Suæ poeseos argumentum desumpsit è Coruino Illiensi poeta: Palamedis discipulo. *Suidas.* Sibyllinos versus plurimos suis versibus inserens. *Solinus ex Boetho.* Adiit sapientiæ ergò sacerdotes Ægyptios. *Iustinus in Paranetico.* Non modo cæcus fuit, sed & victum errans per omnes propè terras sibi emendicauit. *Pausanias in Corinthiacis.* Eius & Hesiodi animas pendentes ex arbore serpentibus illas vndique vexantibus, graues dare pœnas retulit Pythagoras, eorum causâ, quæ finxerunt de Diis.

Ionica emigratio, in qua quidam Homerum fuisse scribunt. *Euſeb.* de qua mox.

Pelasgi mari potiuntur. *Nang.*

Cumas hoc ætate conditas aiunt, item Magnesiam in Asia. *Ibidem.*

Chabreus filius Cheopis rex Ægypti. *Diod lib. 2 cap. 2.*

Est ille Vaphres, cuius ad Salomonem & vicissim Salomonis ad ipsum extant literæ, apud Eusebium ex Polemone lib 9 Præpar. cap. 4. & apud Clementem Strom. lib. 1. ex Alex. Polyhist.

Hiram rex Tyri post patrem Abibalum, regnauit, an. 34. *Ioseph ex Menandro Ephesio contra Appionem.*

1500. 3186. Baleastartus filius regno successit. Hinc Abdastartus, &c. Nam sequentes reges Tyriorum, nomen Astartæ deæ apud ipsos cultæ ferè adiunctum habuerunt.

Colonia Ionica deducta annis 140. post Troiam captam. *Clem Strom. lib. 1. ex Eratosthene.* Sexaginta annis post Heraclidarum descensum. *Plutarch. in Homero.* Coloniæ rex Androchus Codri filius, Ephesum iam fundatam, & templum ab Epheso & Crœso indigena, ante Herculem & priorem illo Bacchum, amplificat *Pausa. in Achaicis.* *Anni mundi* 3185.

Pyteus Thyrrenus pirata Italiæ tubam inuenit. *Plinius lib. 7. cap. 56.*

b INITIO pius, ad extremum impius. Consilium secutus iuuenum, preces suorum graue tributum à Patre impositum relaxari postulantium repudiauit, sicque decem tribus à se auertit. Fruſtra bella contra eas gessit. 3186. 3203.

Aras & statuas & lucos in montibus excelsis statuit, & omnes abominationes gentium fecit.

A Sesac rege Ægypti victus, Hierosolymam & thesauros regios amisit.

Ita regnum bifariam diuiditur. Vnum Iudæ appellatur, quod obtinuit Roboam, vel Hierusalem, vel duarum tribuum, vel Dauid. Alterum Ephraim, vel Samariæ, vel communi nomine Israël, quòd plures tribus, nempe decem ad Ieroboam se contulissent, duabus duntaxat Iudæ & Benjamin vnà cum Dauidis posteritate remanentibus.

Leui etiam tribus relictis vrbibus, quas inter decem tribus possidebat in tribum Iudæ & Benjamin, vt vicina esset templo, fermè tota se contulit. 2. Par. 11.

Rursum quia decem tribus ad cultum simulachrorum, duum præsertim vitulorum se transtulerunt. Alioqui in cæteris legem sequebantur, id est doctrinam Mosis & ritus sacrificandi & sacramenta administrandi, vt magis hæretici fuerint, quam pagani. Quin & apud se Catholicam professionem permiserunt, dum multa collegia prophetarum, & multos habuisse memorantur, qui non curuauerant genua ante Baal Eliæ tempore.

Ab hinc vsque ad transmigrationem in Babyloniam Prophetarum magnus prouentus fuit. Eos enim Deus excitabat ad Israelitarum casus siue prosperos, siue aduersos prænunciandum, quòd se ita scidissent.

Semeias vir Dei dehortatur Roboam habentem in exercitu centum octoginta millia electorum militum, ne bellet contra decem tribus, quæ à se defecerant, 3. *Reg.* 12.

Iddo adhuc prophetabat.

Ioam (sic enim nominatur ab Epiphanio) prænunciat Iosiam regem trecentis pòst annis nasciturum, qui Idololatriam destruat: cúmque reuerteretur ab increpando Ieroboam de impia religione, in via à leone occisus est, quòd cuidam se ad cibum vocanti inconsulto Deo paruisset, sed tamen leo assidens illæsum corpus seruauit, dum in funus efferretur. 3. *Reg* 13.

Iadon vocatur à Ios. *lib.* 8. *Antiq. cap.* 2. Sameas, à Tertul. *contra Psychicos.*

Iudæi, ne cum schismaticis Israelitis vllo sacrorum vsu communicarent, eam literarum formam, quæ nunc vsita est, id est, quadratam, mutatis prioribus figuris condiderunt, ac illas, quæ Samaritanæ literæ deinceps sunt nominatæ, reliquerunt. *R. Atose Gerundensis sub finem pentateuchi.*

Regno Israelis id est, decem tribuum constituto, regnum Iudæorum deinceps in duo scissum permansit, Catholicum scilicet, & hæreticum. Catholicum, quod peculiariter nomen Iuda retinuit, tres capiebat tribus, Iuda, Benjamin, & Leui. Nam Leuitæ antea per totam terram dispersi, sese receperunt ad legitimum Ecclesiæ locum. Hæreticum, pro regia habuit Tirsam, deinde Samariam. Retinuit Circumcisionem, & cæteros ferè cultus Mosaicos, nisi quòd eos sub- 3203.

3.

b ROBOAM, an. 17. 1500. 2. Par. 12. 1517.

Achimaa Pontifice.

Samaia & Iddo prophetis.

Phericiade Assyriorum, 32. rege an. 30.

Ieroboam filio Nebat, Israelitarum siue decem tribuum regni conditore, an. 22. 3. Reg. 14.

Labote Lacedæmoniorum.

Agilao, deinde Prymina, an. 35. Corinthiorum. 1317.

Anni Iulian. 1500.

Anni diluuij. 1517.

Archippo mox Thersippo, an. 41. Athenarum Archonte.

Latinorum Capi Syluio deinde Carpento Syluio, an. 13.

4.

1517. c ABIA an. 3.
Ibi. c. 13.
1520.

Azaria pontifice eodémque propheta, Iddo propheta adhuc superstite.

Iisdem Regibus.

5.

1520. d ASA an. 41.
Ibi. c. 15.
1561.

Abimelech Pontifice.

Joram, Azaria filio Obed, Hanani & eius filio Iehu prophetantibus.

Eodem Phiriciade, deinde Ophrateo 33. rege Assyriorum, an. 20.

1561.

Anni mundi.

inde variabat nouis & peregrinis vicinarum gentium ritibus. vt nulla religio solet esse constans & firma apud eos, qui se semel ab Ecclesia distraxerunt. Prophetæ Iebitis fuerunt animosiores. Nam in eo etiam sua collegia atque conuentus continuarunt, vt ex Eliæ & Elisei historus liquet.

3203.

Profana Roboam rege.

Thraces matris imperium possident. Bithyniam nauali prælio capiunt, transeuntes à Strimone.

Samos struitur Partheniæ nomine in mari Ionico.

Smyrna, quæ antea Naulochus ab Amazonibus ampliatur.

Smendis siue Sesacus Æthiopes & Phœnices Circumcisionem docuit, templum spoliauit. 3. *Reg.* 14. Eum etsi non nominet Herodotus lib. 2. tamen contra Roboam dicit mouisse arma & Syriam Palestinámque terrore sui compleuisse.

3203. c ABIA pius fuit, nisi quod iuxta Midras ad extremum
3206. peccauit, dum capta Bethel vitulum non consumpsit.

Produxit contra Ieroboam 400. hominum millia, & vicit, cum tamen Ieroboam duplo plura haberet in suo exercitu, nempe 800. millia.

Cum eo continua bella gessit.

Non fuit Roboæ primogenitus, vt intelligitur è 2. *Par.* 11.

Impietatem paternam secutus est, 4. *Reg.* 15. Vbi obseruandum Israëlitarum reges semper in impietate Ieroboam permansisse, etsi eam aliqui auxerint. Ex Iuda regibus alios Roboami impietatem æmulatos esse, alios ad Dauidis imitationem se contulisse.

Profana Rege Abia.

Sasochis secundus legumlator apud Ægyptios. *Dio li. 3. c. 5. Iust. Martyr. oratio ad Gentes.* Videtur esse Sesac rex Ægypti.

3209. 3. *Reg.* 11. apud quem latuit Ieroboam Salomonis ità fugiens.
d PIVS fuit & religiosus, primúsque Regum qui se ad
324. Dauidis imitationem contulit.

Ita purgauit omnes sordes Idolorum, quæ fecerant patres sui Roboam & Abia, vt tamen excelsa nõ sustulerit. Nã aras, quas illi ædificauerant super colles excelsos non remouit, quasi extra templum sacrificari, vt ante templi ædificationem, Deo fas esse existimaret.

Fœdus cum rege Syriæ Benadad firmauit contra Baasam, eiusque auxilio regnum Ieroboæ, quod tunc ab isto tenebatur, magna clade affecit.

Regem Baasam ab ædificatione vrbis Ramæ auertit. Inde abreptis lapidibus & lignis regni sui oppida Gabaa, Benjamin & Maspha condidit ciuitates multas ei ademit. 2. *Par.* 17.

Ad extremum peccauit, dum se fulciuit præsidio & fœdere regis Syriæ. iterum, dum Ananiam prophetam hoc ipsum increpantem constringit. Tertiùm quia in suo morbo, non requisiuit Dominum, sed medicos. 2. *Par.* 16.

Suorũ gestorũ scriptorẽ nactus est Iddo prophetã. 2. *Par.* 9.

Zarã regẽ Æthiopiæ parua manu vicit, qui irruerat in terrã Iuda cum decies cẽtenis millibus (, id est, millione) militũ & curribus trecẽtis, quãtum exercitũ nullus vnquam regum duxisse memoratur in historiis, etiam profanis. 2. *Par.* 14.

[Memoratur tamen Xerxis exercitus fuisse decies cẽtenis millibus, qui partim nauali prælio ad Salaminem, partim pedestri ad fauces Bœotiæ, scilicet thernupylas periêre: vt ipse Xerxes coactus fuerit fuga, sibi in phaselo consulere. Histo. Græc.]

3247. Parua inquam manu, si conferatur cum hoste, alioqui Asa habebat in castris. 580. hominum millia.

Zara victus decimo quinto anno Asæ restituit, quæcunque Sesac rex Ægypti de templo abstulerat. Chuscus siue Æthiops dicitur, quod quidam interpretantur Arabem.

Nam Scriptura duplicem Æthiopiam ſtatuit, vnam cis mare rubrum in Africa, alteram vltra, in Arabia. Videtur vtriuſque fuiſſe rex. 2. *Paral.* 14.

Abimelech pontifex max. 3. Reg. 15. Anani prophetat bella in Aſam exoritura, quòd hominibus, non Deo fidiſſet, vnde & in neruum coniicitur. 2. *Paral.* 16. Hanani videns. Ioram propheta.

Iehû filius Hanani vaticinatur contra Baaſa regem Iſrael, à quo & occiditur. 3. *Reg.* 16. Azarias prædicit regnum Iſrael, futurum abſque Deo vero, ſacerdote, doctore & Rege. 2. *Paral.* 15.

Aſa filiam Amri regis hæretici, dedit vxorem filio ſuo Ioſaphat. Vnde prima impietatis, & mox infœlicitatis labes in regno Iuda: Ægrotans non quærit Dominum, ſed medicos ſuo magno malo. 2. *Paral.* 17.

Regni eius viceſimo ſexto rex Iſrael Baaſa moritur, & ſuccedit Ela filius, 3 *Reg.* 16.

Imo verò eius triceſimo ſexto, Baaſa aſcendit in Iudam oppugnaturus Rama. Reſpondeo, viceſimo ſexto non regni Aſæ, ſed bellorum ſiue temporis, quo Aſa bellis, præſertim à Baaſa per annos 24. iactati cœpit. Ideo enim nominatim decem eius annis primis terra quieuiſſe annotatur. 2. Par. 14. v. 1. Quibus ſi addas viginti ſex bellorum. 36. incidet in hanc Baaſæ expeditionem, qui & diſertè 3 *Reg.* 15. *Verſ.* 15. bellum geſſiſſe cunctis diebus ſuis (, id eſt, 24. ann. quos regnauit) cum Aſa memoratur.

Aliis à diuiſione regni Hebræorum triceſimo ſexto Baaſa ædificauit Rama, vt nullus tuto poſſet ingredi, vel egredi de regno Aſa. 2. *Paral.* 16.

Seſoſtris rex Ægypti tertius apud Ægyptios legiſlator. *Diod. lib. 3. cap. 5. Iuſt. Martyr. paran. ad Gentes.* vbi Seſonchoſis.

Samaria è pago vrbs conditur ab Amri. 3. *Reg.* 16.

Profana Rege Aſa.

Ageſilaus rex Lacedæmoniorum iuſtiſſimus.

Barcis Corinthiorum, à quo Barcidæ. *Euſ.*

Benadab Syriæ, qui regem Baaſa contra Iudam inſurgentem vicit. Pſeuſeudes Ægypti.

Deductio Coloniæ Ionicæ. 140. annis poſt Troiana tempora. *Cle. Alex. lib. 5. Stro. ex Ariſtarcho.* vel. 180. *Euſ. chr. ex Philocoro.*

Ab Heraclidarum deſcenſu ad conditam Ioniam fuêre anni ſexaginta. *Ibid. Clemens ex Eratoſtene.*

c SANCTISSIMI huius regis hiſtoriam Iehû filius Hanani perſcripſit. 2. *Par* 20.

Remp. & religionem reformauit.

Legis doctores & magiſtratus probos vbique conſtituit.

Inualuit contra Iſrael, conſtituítque militum numeros in ciuitatibus Iuda diſpoſitis præſidiis, etiam in ciuitatibus Ephraim, quas pater eius ceperat. 2. *Paral.* 17.

Religionis virtutibus clarus, vt proinde finitimos ſolo nominis terrore in officio continuerit. *Ibid.*

Abundauit opibus & militũ ſeruorúmque numero. *Ibid.*

Anno. 4. Achab regnum cepit. Cum eo affinitatem iunxit, Athalia filia in matrimonium Ioramo filio collocata.

Eum ad Syriacum bellum ſecutus diuina ope ſeruatus eſt.

Vatem Iehu affinitatem illam increpantem benignè audiit.

Iterum Remp. conſtituit.

Bello, finitimorum petitus, ieiuniis & precibus victoriam obtinuit.

Inde cum Ochozia & Ioram ipſius Achab ſucceſſoribus ſocietatem renouauit, & cum Moabitis congreſſus victor diſceſſit.

Nauigationem in Ophir Indiæ à temporibus Salomonis

Anni mundi

3206.

3247.

3272.

3272.

Ieroboam Iſraelitarum, Nadab an. 2. mox Baſa, an. 2. & per ordinem Ela, an. 2. Zanri diebus 7. Et Amri, an. 12.

Athenienſium Thersippo, deinde Phorba, annis 31.

Lacedæmoniorũ Labote, hinc Doriſto, an. 20. Ageſilao, an. 44.

Corinthiorum Prymina, deinde Barci, annis 35.

Latinorum Carpento Syluio, deinde Tyberino Syl. annis. 8.

6.

c IOSAPHAT, annis, 25.

Joachas Pontifice.

Iehu filio Hanani, Abdia, Michæa, Iehiele filio Zachariæ, Eleazaro filio Dodiæ, Elia & Eliæo vatibus.

Anni diluuij. 3520. 3. Reg. 16.

1561. 3. Reg. 22. 1586.

1586.

intermiſſam

Anni. diluuij

Assyriorum regibus.
33. *Ophrateo,*
34. *Ophratene an. 50.*

Israelitarum Amri, Achab. an. 22 Ochozia an. 2. Iora an. 12. 4. Reg 3.

Iisdem Lacedæmoniorũ, Corinthiorum, Atheniẽsium regibus.

Latinorum Agrippa Syluio an. 30.

Anni mundi.

intermissam repetit, sed infœliciter, quòd illius socios Israelitas hæreticos admisisset.

Ioram regis Israel quinto obiit.

3272 Elias currus & auriga Israel, vir pilosus, zona pellicea incinctus, magno zelo religionem tuetur. 3. *Reg* Iam trasiatus in cœlum. 4. *Reg.* 2. ante decimum octauum regni Iosaphat, 4. *Reg.* 3. misit cœlitus literas ad Ioram regem Iuda filiũ Iosaphat, in quibus fata eius explicabat. 2. *Paral.* 21. *& Ioseph. lib.* 9. *Antiq. cap.* 2. Ita sanctis mortuis rex viuorum sunt curæ.

Perperam enim vixisse vsque ad obitum Ioram filij Iosaphat Shubertus nugatur.

Quidam Hebræorum putant Eliam in illo suo raptu laxatum corpore & in sua solutum elementa, vbi ad ignis sphæram peruenisset. *Kimbi in Malach.* Alij nesciri quid ex eo factum sit, vt Ioseph. *lib.* 9. *Antiq. cap.* 1. Talmudici seruari ad finem vsque mundi, quæ nostrorum etiam vetus est sententia apud Athanas. *Dialog.* 5. *de Trinit.*

Hinc Seder Olam, *cap.* 1.

Septem homines dantur, qui mundi durationem continenti serie metiuntur, Adam, Mathusalem, Sem, Iacob, Amram, Ahias Silonites, & Elias, qui adhuc superstes est & incolumis (זעריו חואקיים). cap. 17 Apparebit secundò in aduentu Christi (hoc impletum in transfiguratione.) Deinde recondetur, donec tertiò appareat aduentu Gog & Magog. Interea autem scribit gesta omnium ætatum & temporum. *Et paucis post versibus.* Misit literas ad Ioram regem, annis septem post suam translationem.

Michæas Iemla prædicit populũ dispergendum, & Achab regem Israel occidendum. Tunc erant. 400. Pseudoprophetæ. 2. *Par.* 18. quorum princeps Sedechias & Eliezer. 3. *Reg.* 22.

Abdias vaticinatur in Idumæos, Ecclesiæque ædificationem & propagationem libello vnico prædicit. Prophetas, pascit in specubus. Nam Hebræi veteres hunc eundem esse tradunt.

Iahiel & Eleazar vaticinationis munere funguntur apud Iosaphat.

Hiel reædificauit Hierico. 3. *Reg.* 16.

Profana Rege Iosaphat.

Quarto Rhodij mari potentes per 23 an. *Euseb.*

Allobrox Gallos regit.

1586 3272 Habis magnus post Gargotim auum crudelissimum.

4. Reg. 8 7

Curetum rex in Hispania.

1594 f IORAM an. 8. 3280 Adad Syrorum, Osochor Aegyptiorum.

f IORAM rex Iuda Athaliæ filiã Achab coniunx, sequi cœpit peregrinam religionem. Socero quàm patri propior. Nota quantum detrimenti affinitas impiorum & hæreticorum afferat. 2. *Para.* 21.

Sacella collium instaurauit, quæ Iosaphat pater demolitus fuerat. Eliæ minas elusit. Idumæos & Lobnam defectione amisit.

Pontificatum administrante Ioarib.

Ab Arabibus & Palestinis bello petitus demũ intestinorum doloribus per biennium diuexatus, vt egereret etiam viscera sua multis morbis vita cessit. 4. *Reg.* 8.

Eliseo & Jonadab Rechabita prophetis.

Idumæi ergo, qui à Dauidis tempore, imò vero Saulis sub ditione Iuda fuerat, à Ioram deficiunt & priuatum regnum constituunt.

Philistini autem & Arabes vastauerunt regnum eius, diripuerúntque cunctam substantiã, quæ inuenta est in domo Regis, insuper & filios eius & vxores, vt non remaneret ei filius, nisi Ioachaz natu minimus (qui & Ochozias ad eædem memorabilem reseruatus) *ibid.*

1594 3280.

Mortuo infirmitate peſſima non fecit ei populus ſecundum morem combuſtionis exequias, ſicut fecerat maioribus ſuis, neque ſepelierunt eum in ſepulchro regum. *Ibid.* (Non quod apud Iudæos mortuorum cadauera comburerentur, ſed aromata, vt eorum ſuffitu ſepulchra perfunderentur.)

Anni mundi. 3272

28. annos regni ei attribuit Kimhi. 2. Par. 22. Viginti autem fuiſſe ſuppreſſos à Scriptura poſt cladem ab Arabibus acceptam, quòd inglorius deinceps morbiſque pluribus & grauiſſimis affectus vixerit, 20. illorum adminiſtratione Ochoziæ filio à populo commiſſa.

Sed iſtud eſt ſine lege, imo contra legem loqui, vnde & mox refelletur.

Ionadab filius Rechab clarus propheta. 4 *Reg.* 10. Amicus Iehu regis Iſrael, ortus ab Hobab, ſiue Iethrone Moſis ſocero. Cuius filij, ex præcepto patris, tanquam peregrini & hoſpites ſuper terram, ſeorſum ab hominibus in tabernaculis habitabant, domum non ædificabant, ſementē non ſerebāt, vineam non plātabant, neque vinum bibebant. Denique auctor fuit ordinis ſiue inſtituti Rechabitarum, quorum regulam ſigillatim percēſet, Hier. 35. cap. Eo enim vſque, hoc religioſorum virorum inſtitutum durauit, nempe per. 300. plus annos.

[Alij exiſtimāt Rechabitas ortos eſſe à Baraa & Baaſa percuſſoribus Iſboſeth filij Saulis, qui ſeptem annos regnauit Hieroſolimis antequam eſſet Dauid Rex in Hebron. Illum autem interfecerunt noctu, ex inſidijs, cùm ſe mero largiore ingurgitaſſent. Poſtea verò ſtatutū à poſteris ne vinum biberent, aut domos poſſiderent. 2. Reg.]

Hi ſimiliter ex illius diſciplina in perpetuum vino abſtinebant, habitabāt in tabernaculis, nihil poſſidebant proprium, nihil emere poterant, carentes ædificiis, agris, vineis, ſeminibus, etiam in communi. Vocantur ſcribæ ſiue doctores. 1. *Paral.* 2. *Verſ. Vlt.*

Sub Ioram Ioarib ſummus pontif. Sub Ochozia Ioſaphat. *In ſeder.*

Eliſæus miris & inuſitatis operibus inſignis. 4. Reg. 12. Ad eius oſſium contactum ſuſcitatur mortuus. 4. Reg. 13. Conſtruxit cellas prophetis in Hiericuntis ſolitudine. Manauit inſtitutum & loci religio ad poſteros. Fuitque deſertum hoc vſque ad Engaddi ab Eſſenis habitatum, hominibus continentiæ incredibilis, de quibus poſtea.

Prophetæ munere fungitur apud Iſraelitas, ſiue. 10. tribus annos circiter ſexaginta. Nempe à 19. Ioſaphat, vſque ad Amaſiæ ſeptimum.

Spiritum Sanctum perdidit in regum comitatu, nec niſi pſalte ad citharam pulſante recepit. Res eius narrātur, 4 Reg. 2.3.4.5.6.

Profana rege Ioram.

In Aegyptiorum hiſtoria, Chronographi iam hic ſequuntur Herodotum (non Euſebium) qui ſuam relationem orditur à Cheope, quem regnaſſe ait annis. 50. vſque ad Pſammenitum à Cambyſe Perſarum rege captum.

Rhodij mare obtinent.

g IMPIVS. In prælio aduerſus Iehu opē ferens Ioræ regi Iſrael cedit. Nam cum eo fœdus icerat, & aduerſus Syros iunctis viribus pugnauerat.

1597 4. Par. 21 598

Vixit & mortuus eſt, vt Athaliæ filium decuit.

Vt Ochozias plures vno anno regnauerit, ſiue ſolus, ſiue aliter, non eſt probabile, ne ſint à Roboam ad ſextum Ezechiæ, quo euerſum eſt imperium decem tribuum, 281. anni. Sic enim ſucceſſio regum Iſraël, quæ continuata fere ſerie, ſucceſſioni regum Iuda reſpondet in lib. Regum & Paralip.

nimium.

Opbratene rege Aſſyrior. 34. an. 50.

Ioram Iſraelitarum an. 12.

Agelao an. 30. Corinthiorum.

Ageſilao Lacedæmoniorum.

Mezade Athen. Archonte an. 30.

Latinorum Agrippa Syluio.

Anni iſtarum. 3300

IORAMI SÆCVLO.

8

g OCHOZIAS, qui & Ioachas an. 1. *1597* 4. Par. 21 598

Ioſaphat ſummo ſacerdote.

Eliſeo propheta.

3280 3281

Anni diluuij 1595

Ophratene rege Assyr. 34

Ioram rege Israelitarum.

Lacedæmoniorum Archelao an. 60.

Iisdem Corinthiorum & Athenienſium.

Ægyptiorum Cheope. an. 50.

Latinorum Aremulo Syluio an. 19.

Anni mundi. 3281

nimium. i. 42. annis ab altera ſuperaretur. Nam à primo Ieroboam vique ad vltimum Oſeæ, qui regnum illud amiſit, anni tantum numerantur. 241. Hinc adducor, vt credam cum veteribus Hebræis, *quos ſequuntur. R. Selomo, & R. Leui*, errare eos, à quibus Ochozias. 21. an. id eſt, 20. cum patre, & vno ſolus regnaſſe fertur, ex eo quod. 2. Paral. 22. quadraginta duos annos, & 4. Regum. 8. viginti duos tantùm natus, regni clauum ſuſcepiſſe proditur. Nam vtroque loco Ioſâ tantum octo anni, & Ochoziæ vnus aſſignantur. Qui igitur, inquies, potuit Ochozias quadrageſimo ſecundo ætatis mire regnũ, cùm pater mortuus ſit quadrageſimo? Num filius antiquior erat patre? audi R. Leui. Sane, inquit, anni 42 qui recẽſentur in libris Paralip. nõ ſunt accipiendi ab ortu Ochoziæ ſed à tempore, quo viguit regnum Amri, quòd Ochoziæ, qui erat de eius ſemine (ex parte matris) contigerit, vt occideretur cum Ioram rege Iſrael. Id apparet ex eo quod poſt 31. annum Aſæ, regnauit Amri an. 6. in vniuerſum Iſrael (4. Reg. 16) & Achab filius eius. 22. & Ochozias (alter) duobus. Ioram autem ex quoque Iſrael, erat in anno regni ſui duodecimo. Vides. 42. annis regnũ Iſrael ſtetiſſe penes familiam Amri *Præcille.*

R. Ioſe facilius iſta narrat. Poſtquam (inquit) Aſa dedit in vxorem filiam Amri, filio ſuo Ioſaphat, Dominus conſumere domum Dauid cum domo Achab decreto ſanxit.

Tres reges ſe ordine conſequẽtes, Ochozias, Ioas, Amazias (Athaliam prætermitto, quæ & ipſa miſerrimè & iuſtiſſimè cæſa eſt) violenta morte perierunt, quòd Deum certis criminibus offendiſſent.

Falſo Philo ab Annio ſuppoſitus, poſteritatem Salomonis in Ochozia deſiiſſe narrat, vt regnum Dauidis ad familiam Nathan deueniret, nempe ſeruato vno Ioa ex ea familia. Nam Ioas legitimus fuit Ochoziæ filius. 4. *Reg.* 11. 2. *Par.* 22.

Profana rege Ochozia

Tyberino Syluio Latinorum rege ſubmerſo, ex Albula flumine Tyberis dici incipit.

1595 Reg 11 1601

9

h ATHALIA an. 6. 3281

Ioiada Pontifice. Elyseo propheta.

Ochratene Assyrior. rege.

Iehu rege Israel, an 28. 4. reg 10.

Lacedæmoniorum Archelao.

Corinthiorum Agelao.

Athenarum Mezade.

Ægyptiorum Cheope.

Latinorũ Aremulo Syl. deinde Auentino an. 28.

h ATHALIA regis Achab filia. 2. *Para.* 21. quæ ſuis cõſiliis impulit filium Ochoziam vt impiè ageret. 2. *Para.* 22 vt dicitur filia Amri Patris Achab i. neptis. Nempe quia origo apud Heb. ſæpe ad auos defertur. Non quòd fuerit filia ſimul & ſoror Achab. *kimhi.*

Extinguit totam ſtirpem Salomonis omnéſque filios filij ſui Ochoziæ, præter paruulum Ioa à Ioſaba amita ſurreptum, quem Ioiada ſacerdos clam domi in ſpem regni educauit. Indéque circiter. 7. annos regnum tenuit, ſeque in omnibus rebus iniquiſſimè geſſit, quemadmodum Achabi & Iezabelis filiam decuit, donec eam Ioiada pontifex populo incitato de medio ſuſtulit.

Iehu in Samaria delet Baalis, ſiue Beli cultum & templum.

Azael rex Syriæ Iudæos affligit.

Externa Athaliæ.

Pigmalion Tyri rex an. 40. cuius anno ſeptimo ſoror Dido Carthaginem condidit. *Ioſeph. lib. 1. contra Appionem.* Sed Appianus Alexandrinus eam conditam tradit. 50. annis ante Troiam captam.

Felſinus Thuſcorũ rex Felſinã merropolim Thuiſcorum condidit, & ei regioni, quæ poſtea Gallia Aurelia & Aemylia à Romanis dicta eſt, Felſinæ nomen reliquit. *Cato de orig.*

1601 2 Reg. 11 1641

10

i IOAS Ochoziæ minimus filius, annis 40. 3287 3287 3327

i IOAS reſtaurandum curauit tẽplum duorum ſuperiorum principum impietate neglectum. imò verò per Athaliam penè dirutum, 4. *Reg.* 12. non tamen ſuis ſumptibus, ſed

pecunia, quæ offerebatur pro pretio animę, *ibid.* bonus princeps initio, peſſimus ad extremum.

Sex annis occultatus propter Tyrannidem Athaliæ, ſeptimo productus à Ioiada pontifice, interēpta Athalia, in paternum ſolium collocatur. 4 *Reg.* 11.

Adulatione principum tandē mortuo Ioiada deprauatus, adoratúſque. 2. *Par.* 24. iram Dei meruit. Vnde Azael rex Syrię venit Hieruſalem & interfecit cunctos principes populi Ad quem propulſandū omnia ornamenta, quæ pater & auus ſuus templo intulerant, abſtulit, vt regi daret.

Propter necē Zachariæ prophetę à ſuis ſeruis interfectus eſt, 4 *Reg.* 13.

Non eſt hic Zacharias, qui poſt captiuitatem vaticino claruit, cuius liber extat, ſed alter, ille ſcilicet qui periit inter altare & ædem *Mat.* 23. *Hieronymo interprete.* Quamquam alij de tertio alio Zacharia locum Matthæi exponant.

[Aiunt ſiquidem fuiſſe interfectum S. Zachariam patrem D. Ioannis Baptiſtæ, à Iudæis: quia profeſſus eſt ſanctiſſimam Mariam eſſe virginem, & permanente virginitatis flore, Chriſtum verum Meſſiam è Sancto Spiritu peperiſſe. Et aſſerūt illi, niſi ita accipiatur, argumentum Chriſti Domini, non valere: cùm aiat *omnem* ſanguinem iuſtum ac iniuſte effuſum, ab ipſo Abel, vſque ad illud tēpus, imputandum fore, illi populo.]

Ioiada pontifex, qui ſolus poſt Moſem vixiſſe. 120. an. legitur. Zacharias eius filius, qui in ipſo templo occiditur Huius ſanguis vſque ad aduentum Nabugdonozoris, inſtar olłæ bullientis, quaſi vltionem depoſcens, ferbuiſſe traditur.

Ex quo Ioas Zachariam occidit, ceſſarunt Dei in polluto templo reſponſa & oracula ex Debir (ſecretiore parte templi in qua erat propitiatoriū) & ex Ephod (ornamēto pōtificio) *Epiph.*

Azaël, deinde filius Benadad, reges Syriæ.

Profana Rege Ioas.

Heſiodus Aſcræus poeta & ſacerdos muſarū, in Helicone, cētum annis poſt Homerum. 32. ante primam Olympiadem ex Porphyrio. Scripſit deorum generationem in Helicone muſarum inſtinctu Quam Theogoniā Græcis primos Homerum & hunc Heſiodum compoſuiſſe, annis ante ſe quadringentis ſcribit Herodotus lib. 2. Ita Helleni ſmus recentiſſimus: Et tamen non à Deo mundi fabricatore, vt Ouidius, qui hoc ad Heſiodum ex Hebræis addidit, ſumpſit exordium, ſed à Chao, rudis inordinatæque materiæ confuſa congerie.

Homerum & Heſiodum coniūgit Herod. lib. 2. his verbis. Heſiodus & Homerus, quos quadringentis non amplius annis opinor ante me extitiſſe, fuēre, qui Græcis deorum prolem introduxerunt, eiſque cognomina & honores, & diuerſa artificia & figuras attribuerunt. Cætera apud Gellium *li.* 3 *cap* 11. *& li* 17 *c.* 21. *& Clem. lib.* 5 *Strom.* Velleius lib. 1. 120 annis diſtinguit.

Lycurgus Lacedæmoniorum legiſlator, vel potius reformator, qui ad temperandum ſolutum regum imperium Synedrion. 28. ſeniorum addidit. *Plutarch. ex Platone.*

Carthago ante vrbē Romā 72. annis ab Eliſa Didone cōdita creditur. 1. ſub regis Ioas annum. 30. *Oroſ. lib.* 4. *cap.* 6. Hinc linguā Punica Syriacam redolet apud Plautum, & nomen Carthaginis Syrum eſt. Nam Carta apud Syros vrbem ſignificat. Go medium. Cartago quaſi media vrbs. Tyri ſcilicet media pars, ad eam ædificandam cum Didone confluxerat. Pygmaliōnis regis anno. 7. *Menander Epheſius apud Ioſeph. contra*

Anni mundi.
3287

3327

Anni ſtruct. 1601

1641

Ioiada & Padaia Pontificibus.

Zacharia Ioiadæ filio ſacerdote ſimul ac propheta

Ophratene, deinde Ocraſape 35. an. 42. Aſſyr. regibus.

Iehu, deinde Ioachaz an. 17. Iſraelis regibus.

Lacedæmoniorum Archelao.

Corinthiorum Agelao. Eudemio an. 25. Ariſtemede an. 35.

Athenienſium Mezade Diogenete an. 28. Pherado an. 19.

Ægyptiorum Cheope.

Anni. diluuij		Anni mundi.	
			App. 143 an. &. 8. mensibus post templum Salomonis, *Ib. ex Tyriorum Archiuis.*
			Phryges. 5. obtinent maris imperium an. 5,2. *Eus.*
1641.	*Latinorum Auētino Syluio mox Proca Syluio an.* 23.	3327	Ocralapes rex Assyriorum, Anacyndarapes vocatur à Strabo. Nescias vtra prolatio potior, nam nomina regum Assyriorum, Aegypti & cæterarum mundi partium apud Herodotum, Ptolomæum, Strabonē, Eusebium, & c. non satis purè ad posteritatē peruenerunt. Iuxta illud, nomen impiorum putrescet. *Prou. 10. & Eccl. 41.*
	II.		Sub extremam vitam Ioas, Cyprij, maris imperium sexto loco consequuntur an. 34. *Euseb.*
1641		3327	Bon Thuscorum rex, à quo regio Bononia, *Cato de orig.*
4 Reg 12	K AMAZIAS an. 29.	3356	K V I C I T Idumæos, qui sub Ioram defecerant. Victi deinceps nullum habuerunt Regem. *Seder c. 20.*
1670	*Sedechia pontifice.*		Post cædem Idumæorum, idola eorum assumpsit & coluit. Initio bonus, in fine impius. Occisus est in Lachis.
	Amos regis Amaziæ fratre, patrèque Esaiæ & Iona, prophetantibus.		Ionas vaticinatur in Ieroboam filium Ioas regem Israël, vel potius de victoriis & restitutione Damasci & Hemath (quam Antiochiam quidam esse volunt) & terminorum regni Israëlitici facta per Ieroboam regem Israel contra Syros. Niniue eius tempore erat magna, alens virorum millia centum viginti, itinere trium dierum. *Ion. 4. Diodor. Sicul. lib. 3.* Nam eam, vt Ionas, describit, ambitu stadiorum 480, id est, leucarum 30. longitudine autem stadiorum 150. id est, leucar. nouem: Concionatur in Niniuitas, vt ex eius libro constat. In Seder Olam reponitur sub Athalia & Ioas regibus Iuda, & Ieroboam rege Israel, qui Amaziæ & Oziæ sæculo regnabat, quasi diutissimè Ionas Prophetiæ munus exercuerit.
	Ocrasape Assyriorū trigesimo quinto, deinde Sargon, an. 20.		Discipulus fertur Helisæi, missus ad consecrandum Iehu in regem Israel in Ramoth-Galaad. *Seder cap. 18.* Vnum cundémque esse Ionam, qui has duas prophetias fuderit, testātur Hebræi omnes, & Iosephus *lib. 9. Antiq. cap. 11.*
	Ioas & Ieroboā an. 41. Israelitarum Regibus.		Tarsum fugit ad declinandā sibi impositam vaticinandi Assyriis prouinciam. Tarsum inquam, id est, vrbem Ciliciæ, per mare Mediterraneum Iosepho, & Aug. vt inde littoribus Ponti Euxini eiectus sit, deindéque pedibus se Niniuem contulerit. Vel Indiæ regionem per mare rubrum, vt inde ad littora sinus Persici vel Niniue, quæ erat ad Tigrim sese infundentem sinui Persico, à cetō euomitus sit.
	Lacedæmoniorū Taleco, siue Telecto, an. 40.		Euersionem Niniuis tunc Deus remisit *Ion. 4.* Nam multo post sub alio rege accidit *Nah 1 & 2.* Ita Sardanapalus nondum illic regnabat, qui vrbem, vitam & imperium perdidit.
			Quidam hic inter Amaziam & Oziam è suo cerebro interregnum. 10. aut. 11. aut etiam 12. annorum faciunt, citra vllum scripturæ vestigium. Vnica regum Israël & Iuda collatione nituntur. Atqui illa vt infra docebo, propter varios motus regni Israel est fallacissima, nec satis liquidò statui potest, ob hæresim secum perpetuo magnas confusiones trahentem.
	Corinthiorū Aristemede.		Ratio eorum sumitur è 4. Reg. 14. vbi Amazias moritur an. 14. Ieroboam filij Ioas regis Israel, &c. 15. vbi Ozias siue Azarias Amaziæ. F. regnat anno 27 eiusdem Ieroboam. Nam inter. 14. &. 27. est spatium. 13. annorum. Sed iam respondi Reges Israel non esse regulam Regum Iuda. Addo locū productum ab istis non intelligit. Nam primùm aliud est *regnare*, aliud *regnare incipere*: Secundùm esse hyperbaton quatuor versuum hoc modo. *Anno vigesimo septimo (4 Reg. 15. v. 1) Ieroboam regis Israel regnauit Azarias filius Amaziæ regis Iuda.* Hinc parenthesis trium versuum (*Sedecim annorum erat cum regnare cœpisset, &c.*) *Percussitque Dominus Regem & fuit leprosus vsque ad diem mortis suæ.* Nam per hyperbaton, illud
1670		3356	

Anno 27 Ieroboam refertur ad sequētia, *Percussitque*, hoc tenſu. 27. anno eius regnauit Azarias, percussitq; illū Dominus siue. 27. eius Azariam regnantem percussit. Non quòd Azarias tunc regnare cœperit, sed quòd tunc lepra percussus sit, nempe anno. 27. Ieroboam, in quem incidebat Azariæ. 13. vsque ad finem vitæ suæ. i. 52. regni sui. Tandiu enim leprosus fuit nempe annos. 38. Quāuis enim lepræ eius Seder Olam 25. tantùm assignet, at Kimhi. 1. Par. 5. triginta octo, quando docet Ioathan annis. 38. Patris loco regnum administrasse. Ad hanc explanationem accedunt Talmudici, dum scribunt. *Hinc deinceps* (id est, à 27. Ieroboam) *Azarias regnauit regnum leprainfectum*. Kimhi paulò subtilius sumit numeros pro cardinalibus non ordinalibus, quasi sit interpretandum. *Annis viginti septem* (reliquis scilicet) *Ieroboam regis Israel regnauit Azarias*, quasi dicat. Non tantum. 14. superiores Ieroboæ regnauit, verum etiam. 27. posteriores vt totum regni eius curriculum emensus sit. Regnum enim Ieroboæ fuit. 14. & 27. id est, 41.

R. Leui etiam subtilius de. 27. annis, quibus adhuc domus Iehu erat regnatura, nempe vsque ad cædem Zachariæ filij Ieroboam per Sellum factā, sicut prædixerat Dominus. Hæc quidem prolixius, sed eripienda fuit nouis Chronologis occasio certæ clarēque maiorum christi successionis per impij & hæretici regni incertos obscurósque calculos inuoluendæ, cùm contrà per clatam ratámque pij & Catholici regni seriem, confusam impij oporteat euoluere.

Profana Rege Amasia.

Huius tempore collocatur Sardanapalus, cui occiso succesſerit Phul Belochus Græcis Tonosconcoleros, an. 20. sed quam rectè mox.

Sargon potius repetias, Es. 20. qui sub. sequentibus regibus vaticinabatur. Nam ibi videtur primus Assyriorum terrorem sui nominis mortalibus incussisse. Etsi kimhi illic Senacherib intelligat.

Stratō Tyri rex, præter quem serui reliqui omnes dominos suos interfecerant.

Sesoncharis, siue Senscoris, Aegypti rex, cuius pater Sipharis Deus habitus.

Sub hæc tempora cœpit regnum Macedonum, per Catranum decimum sextum ab Hercule, à quo postea magnus Alexander fuit septimus decimus. *Vellem lib. 1. Sola, cap. 15.*

Regnum hoc Macedouiæ vsque ad Machabęos durat annos circiter. 600.

Catranus capratum sequens gregem Ediſſam capit & ab euentu Aegeam vocat, regnique Macedonum fundamenta iacit. *Iustin. lib. 7.*

Phidon Argius mensuras & pondera reperit, cùm apud 3356
Latinos regnaret Procas Syluius.

I AZARIAS in libris Regū, Ozias in Paralipomenis, clarum 3408
fuit pietatis exemplum.

Vrbes multas ædificauit. Turres item in solitudine & opera publica. 2. *Par.* 26.

Zacharia Propheta plurimum vsus, cúmque requireret Dominum, fortunatus fuit in omnibus. Vicit Philistæos Arabas, Ammonitas, Aegyptum, remotósque alios populos terrore sui nominis concussit.

Agriculturam coluit. Machinas bellicas ad iaculanda tela & saxa grandia è turribus aduersus hostes fecit.

Vbique fœlix, donec secundis rebus elatus illicita præsumpsit, incensum Domino quasi sacerdos offerens, etsi ei resisteret Azarias sacerdos, non tamen summus sed hebdomadarius cum 80. aliis. 3408

Postquam 27. annis regnasset, reliquis, id est, 25. ad vsque

Anni mundi.

Athenienſiū Pharedo deinde Ariphrone, an. 20. Archontibus.

Ægyptiorū Cheope, deinde Cephrene an. 56.

Latinorum Paoca Syluio, deinde Numitore & Amulio an. 40.

12

I OZIAS qui & AZARIAS an. 52.

Ioele ſummo ſacerdote.

Oſea, Amos, Eſaſa, Iona, Zacharia Prophetis.

Anni Iulian. 1601

1670
4 Reg. 15
1722

712

mortem

Anni diluuij. 1673

Sargone primo in Scripturis celebrato, (Nabõnazare) mox Phul. 37. ann. 48. Assyriarũ Regg.

Anni mundi. 3356

mortem leprosus. Filio interim regni administratione demandata, *Seder. ca. 19.* Kimhi tamen Ioatham putat Patris loco regnum administrasse an. 38. 1. *Par. 5.* quasi tandiu leprosus fuerit.

Eo anno, quo lepra percussus est. 2. *Paral. 26.* extitit terræ motus prodigiosus, qui abiit in prouerbium. *Zacharie 14.*

Non modo quia Ozias temere & profanè munia pontifica vsurpauerat, sed & quoniam multa mirabilia sub eo contigerunt primo exortus regnorum Assyriorum, Babyloniorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, à quibus per ordinem mundus grauiter concussus est. Anno secundo. Aëre Chaldæorum, Aegyptiorum, Macedonum, Græcorum, Romanorum, quibus antiquorum sæculorum Chronica ratio memoriaque mutata est, funditúsque periisset, nisi sacris literis fuisset conseruata. tertio Nouæ mundi superstitiones, vt impij ritus præsertim Græcorum & Romanorum, quibus antiquæ pietatis semina valde corrupta sunt.

[Quid sit Aera apud plerosque authores variè delibatur, sed à nullo fere pro certo aliquid traditur. Meo iudicio fuit genus numismatis, quo dominatus Hispaniæ aliam formam induerit, vt inde ipsi exordium suorum annorum deinceps duxerint.]

Ierodoam filio Joas, & per ordinem Zacharia mens. 6. Sellum mense vno. Menahem an. 10. & Phaccia an. 2. Israelitarum regibus.

Oseas & Amos vaticinantur in decem tribus, obiter etiam in duas tribus, id est, regnum Iuda. Vicinorum item regum futura excidia prædicunt.

Esaias de Christo eiúsque rebus gestis, de vocatione gentium, reliquisque mysteriis ita scribit, vt potius Euangelista, quam vates videatur, inserens multas vaticinationes de plurimis regnis & gentibus.

Illum Hebræi commemorant ortum regio sanguine, ac non tantum habuisse patruum Amaziam regem, sed & socerum fuisse regis Manassis, à quo sectus miserè dicitur. Tam clarus vates fuit, vt etiam Cyrum regem Persarum nominarit ducentis annis priusquam nasceretur & eius gesta descripserit. *Es. 45.* & Vtiam Sacerdotem centum antè annis. *Es. 8.*

Prophetæ scriptores hoc sæculo incipiunt.

Ioel (non propheta, sed alter) summum pontificatum gerebat. In libris quidem Reg. & 2. Par. 26. Azarias sacerdos caput dicitur, qui & viuebat tempore Ezechiæ, 2. Par. 31. sed caput non illic significat summum sacerdotem, sed primum eorum, qui allocuti sunt Oziam sacra tractantem.

Zacharias Propheta (non hic, quem occidit Ioas, neque ille, cuius extat Prophetia, sed alius.)

[De hoc omnes ferè intelligunt, quod in Euangelio legitur, Zachariam Barachię filiũ occisum inter templum & altare, sed referri debet potius ad patrem D. Ioannis baptistæ, qui cùm tueretur S. virginem θεοτόκον ab impiis est interemptus. Dicitur autem *Zacharias sechel berach-jach.* id est Zacharias qui benedixit Deum. ab illo enim est Canticum Benedictus Luc. 7.

Cephrene Ægyptiorum, & per ordinem Mycerino an. 6. Asychi an. 6. Sabacho an. 50.

Externa rege Ozia.

Post Ocrasapem trigesimum quintum Assyriorum vel potius Niniue regem, nominant Sardanapalum. *Euseb.* Atqui ante hunc sequentes in Bibliis recensentur Sargon, *Es. 20.* Phul, 4. *Reg. 15.* qui fuit diebus Manahem. Tiglath Phalassar, qui diebus Romelię, *Ibid.* Salmanasar qui diebus Oseæ *c. 17.* Senachetib, *c. 19.* & *apud Herod.* qui fuit diebus Ezechiæ.

1722

3408

Assaradon, id est, Sardanapalus. *Ibid.*

Adde legationem Ionæ prophetæ ad Niniuitas, hoc loco narrari nempe sub Ozia & Ieroboam Ioæ filio: è 4. Reg. 14. In ea autem ira Dei in præsens placata, calamitatem illam extremam in aliud tempus auertit, vt è Nahum apparet, qui eã imminêre denuntiauit regnãte Menasse, paulò antè Monarchiam Babylonicam. 3356

Malo ergo pro. 36. regibus numerare. 41. & Sardanapalum in posteriora tempora reiicere. Errorem auxit Metastenes Annij & similes auctores ab Annio suppositi, qui Biblicos appellant reges Babyloniorum, cum Scriptura disertè vocet Assyriorum.

Et certè Niniue adhuc imperabat, vt quæ ad Ionæ prædicationem, qui hoc sæculo vigebat, conuersa legatur. Quin & adhuc stetit per annos ferè ducentos. Nempe vsque ad annũ primùm Nabugdonozoris, qui fuit quartus Ioachim Iechoniæ patris. *Ierem.* 25. Idque iuxta prophetiam Nahum contra Niniuitas ad vomitum redeuntes.

Phul Belocum regem fuisse Niniue, qui ad Ionæ concionem pœnitẽtiam egerit nonnulli probabiliter sentiunt. Sed malo Sargonem, cui aiunt Phul imperium & vitam eripuisse.

Venit in terram Israel, & dabat Menahem ipsi Phul mille talenta argenti, vt esset ei auxilio & firmaret regnum eius, 4. *Reg.* 15.

Traiecto Euphrate primus Assyriorum tentauit Asiam.

Tiglath Phalassar in ea cepit multas regiones. Salmanazar persecutus est victorias. Senacherib perficere conatus est, sed infœlix fuit ex Herodoto. Sardanapalus omnia perdidit.

Initium Olympiadum 405 annis post Troiæ captiuitatem *Euseb in Chron.* qui tamen initium illarum statuit primo anno Ioatham Oziæ filij & successoris.

Secundo Aeschyli Athenienſium iudicis anno, authore Iphito Elio, qui & mercatum & ludicrum certamen ad excitandam corporis animique virtutem efficacissimum Olympiorum constituit. *Velleius lib.* 1. A quo tempore historia Græca vera creditur. *lib.* 1. *Stromat. ex Sesibio.*

Ex quo sæculum deinceps Historicum Varroni dicebatur, vt superius Mythicum. *Censor. de die Natali, cap.* 21.

Lycurgus Iphiti, qui primam Olympiadem ordinauit. æqualis. *Paus. libr.* 1. *Eliac. & Plut. in eius Vita ex Aristotel.* Vix trecentis ante Platonem annis. *Plato in Minoe.* aut ante finitum bellum Peloponnesiacum, *Thucid. in Prolog.* Septingentis annis ante Ciceronem, vt par prope sit institutorum Lycurgi & Romæ antiquitas. *Cicero pro Flacco.*

Olympias spatium quatuor annorum, quod labebatur inter duos ludos Olympicos. Lycophronis interpres, quinquaginta menses (lunares) fuisse ait. Quaternorum annorum circuitum, item lustrum interpretatur. *Censor. de die nat. cap.* 15. desierunt celebrari Theodosij maioris ætate, Indictionibus substitutis. *Cedrenus.* vel vt alij, Constantino Imperatore.

Nulla certa historia extat ante Olympiades, apud Græcos, neque vllum scriptum vetus barbarorum & Græcorum gesta declarans, *Iust. Martyr in parænetico.*

Temporum illustrium initia (æras vocant Astrologi) in hoc cadunt sæculum. Nam

Anni Chaldæorum, Macedonum, Aegyptiorum, commune ferè habẽt principium, scilicet à Nabonazaro, quem Salmanazarem fuisse alij statiũt, ego Phul vel Sargonem Assyriorum regem, 60. annis Salmanazare antiquiorem. Ita per- 3408

Anni mundi.

Latinorum Amulio & Numitore.

Anni diluuij. 1673

Romulo Romanorum Rege primo an. 38.

Lacedæmoniorum Thaleco, deinde Alcane, siue Alcamene an. 37.

Corinthiorũ Egemnone. an. 16. *deinde Alexandro an.* 25. *Phelosteno an.* 12.

1712

Anni mundi.

spicitur, quàm sit istorum tecens Chronologia.

Græcorum & Romanorum memoria in idem tempus incidit, quod ad hunc modum conuincitur. A Nabonazaro
3356 ad Augustum anni duntaxat colliguntur. 718. *Ptolom. libr. 3. Almag. cap. 8.* Ab vrbe condita ad eundem Augustum, an. 710. A prima Olympiade ad eundem Augustum ann. 734 Olympias igitur prima duntaxat antecedit Nabonazarem Ptolomæi annis. 16. & Nabonazares vrbis fundamenta an. 8.

Etsi Censorinus *de die Natali cap.* 21. Annos Nabonazari, quos Aegyptij nominant, à primo imperij eius anno cœpisse narrat sepringentis tribus annis ante Iulianos, & nongentis octoginta sex ante diem, quo scribebat. Nam iuxta hunc calculum Nabonazaris anni inciperent annis quinque post V. C. viginti octo post Olympiadas. Sed discrimen est valde paruum.

Hîc ego incipio primam adolescentiam monarchiæ Assyriorum, vsque adeò ab historicis decantatæ. Nam ante hoc tempus, Euphratem minimè traiecisse probari potest certissimè, atque ita colligi esse fabulosa, quæcunque de ea exteri scriptores prodiderunt. Sed & Regum nomina & series, quàm à Nino deducunt, atque hîc etiam nos ex illorum sententia inseruimus, sunt suspectissima.

Primo, quoniam eorum ne apiculus quidem in sacris extat, vbi primæ antiquitatis res diligentissimè designantur. Certè si tam potens & ampla fuisset ista Monarchia, in tanto annorum spatio, propter viciniam, illi commercium aliquod aut res alia fuisset cum Iudeis, cum Syris, cum finitimis aliis populis, quorum bella & res solet scriptura attingere.

2 Temporibus Abrahæ, Amraphel rex Sennaar, siue Babylonis, Arioch rex Elasar, Chodorlaomer rex Elamitarum, qui sunt Persæ, Thadar Rex Gentium, vt sui iuris nominantur, *Genes.* 14. qui in terra Chanaan contra reges Sodomorum & Gomorrheorum bella gererent. Istæ ergo nationes non erant tunc sub iure Assyriorum. Tempestate Mosis & Iosuë, cùm Hebræorum fama feratur ad longinquissimas quasque terras peruenisse, vt etiam è Mesopotamia Balaam vates fuerit excitatus, nihil de Assyriis, quos tamen præcipuè commotos opportuit, & cum reliquis regibus Orientis accurrere ad reprimendam, retardandámque tam numerosi populi inundationem, qui non sola Palestina contentus fore videbatur.

3 Per sequentes deinceps Patriarchas, Reges, Prophetas, Iudices succedentibus libris, Reges Syrię, Mesopotamiæ, Damasci, Moab, Arabiæ, Aegypti, Aethiopiæ, reliquarum ferè regionum Orientis, pręter quàm Assyriæ, perpetuò occurrunt. Nam de illa altum silentium. Quin & Dauid Mesopotamię partem acquirit, nec vllus Assyriorum rex se ei opponere narratur. Aut nulli ergo erant ante Sargonem & Phul, (qui primus nominatur) & tenerent regiones cis Euphratem, aut non valde potentes. 4 *Reg.* 15.

4 Balaam in suo prædicto. *Num.* 24. de Assyriis loquitur, vt valde infirmis, qui non possent regulos iuxta Euphratem subigere, & vaticinatur de eorum sub tempora nouissima incremento. *Cinee* (inquit) *robustum quidem nunc est habitaculum tuũ, at quandiu poterũ permanere?* Et postea, *Heu quis viciturus est, quando ista faciet Deus?* Quasi multa adhuc supererent sæcula.

5 Ionas Propheta, qui vaticinabatur sub hoc Amaziæ & Oziæ æuum, Niniuem quidem magnã vrbem fuisse, & Regem habuisse narrat, at eum describit vt potientem regno nõ
3408 multùm extra Assyriã diffuso, quare ne Regem quidem Assyriorum eum nominat, sed Niniuæ.

Anni mundi. Anni vrbis cõdit. 1

6 Exteri scriptores, qui nihil tribuerunt incertis rumoribus & fabulis, Epochem siue principum Calculi figunt in Nabonassare Assyriorum rege, annis duntaxat ante Alexandri magni mortem 424. vt Ptolom. *lib.* 3. *Almag* tanquam insigni aliquo principe, qui superiores certa virtute & potentia superarit, ac meritò principium numerandi secuturis ætatibus tribuere potuerit. 3356

7 Hanc eandem Epochen statuit Scriptura. Nempè circa annum. 27. Oziæ, quãdo terræ motus ille prodigiosus vicissitudinũ mũdi prænuntius extiit, & Phul, qui fortasse Nabonazar hoc imperium cœpit condere. Eo enim respexisse videtur Esaias cap. 7. *Adhuc. 65. anni & Ephraim desinet esse populus*, id est, 65. anno imperij Assyriorum, qui idem est sexagesimus quintus Terræmotus Oziani, *Ephraim à Salmanazare euertetur.* Hos enim annos reperies, vt & vidit Kimhi, à 27. Oziæ, ad sextum Ezechiæ.

8 Hîc primùm apud prophetas, Esaiam, Oseam, Amos, & alios Assyrij nominis terror nationibus incutitur, virga furoris Domini appellatur, &c.

9 Iosephus lib. 1. contra Appionem Berosum profert Græcos arguentem, vt multa atque adeò præcipua de hac monarchia fabulatos.

10 In Assyria duntaxat regnatum est annis quingentis & viginti ante Arsacem Medum, qui Sardanapalum sustulit. *Herodot. lib* 1.

11 Semiramis, multò pòst Mosem, ex Porphyr. li. 4. cõtra Christ. citante Eusebio de Prep. imò verò non nisi quinque generationibus Nitocrim præcessit, quæ in Assyria regnabat Aedorum temporibus, proximè antè Cyrum. *Ibid. Herod.* Atqui hoc tempus non est eius dimidium, quod huic Monarchiæ assingitur, sed nec bellum Troianum transgreditur. Vnde neque eius meminit Homerus, &c. Imò verò si tres generationes, vt lib. 2. ipse ait, centum annos duntaxat conficiunt, ne dum quidem Semiramis extitit hoc Oziæ sæculo. Sed Manassis, annis circiter 160 annum Cyrum.

Postremo hæc Hebræorum est traditio, de qua R. Abraham Leuita in Cabbala, pag. 3. כל זאין ארס כצולם מושל צר הוום שבא גכונר בער וסשל כהם כרבה ב ועכרו אותו

[Id est, *Et non* (erat) *homo in sæculo dominans* ער *usquequò Nabuchodonosor* (*dominatus est.*) Et dominatus est in eis secundum quòd scriptum est. *Et seruiebant ei, omnes gentes*: vel *& seruient ei.* &c.]

Atque hæc quidem aduersus vulgares historicos, qui nesciunt Assyriorum nomen, vtut exortum dicatur è Nini remotissima radice, cœpisse duntaxat celebrari circa Oziæ & Olympiadum, & Romæ conditę sæculum.

Quoniam verò profanorum Chronographorum fundamentum in Nabonazare statuitur, audiamus quid de illo scribat *Ptol lib.* 3. *Almag cap* 8 Ab initio (ait) regni Nabonazaris priscas obseruationes continuè ad hoc vsque tempus conseruatas habemus. Vnde ad illud locorum radices reducimus. *Et post.* A regno Nabonazaris vsque ad Alexandri mortem colligũtur anni. 424. A morte Alexandri ad initium regni Augusti. 294. & hinc ad decimum septimum Adriani 161. *Hæc ille.* Et vsque ad vltimum Cambysis sunt an. 225. *lib.* 5 *cap.* 14.

Ita Nabonazar non est Salmanazar, sed isto aliquis annis 60 antiquior, fortasse Sargon, quoniã à Salmanazare ad mortem Alexandri vix notari possunt, an. 360.

Tempore Oziæ, Amulius apud Latinos, Agamnestor vndecimus apud Athenienses regnabant. *Hieronym. epist.* 3. *ad Damasum.* 3408

Romulus & Remus cùm adoleuissent collecta latronum

Anni vrbis conditæ. 28

Anni mundi 3408

& pastorum manu interfecto apud Albam Amulio, auum suum Numitorem in regnum restituunt.

Deinde Olympiadis. 6. anno. 3. Romam condunt. Posi Troiæ excidium. 394. *Eutrop. Liuius Virg. 1. Æneid.* vel 432 *Plut. in Camille. Solinus cap. 2. Halicarnas. lib. 1.* Hinc, vt Florus annotauit in. 2. Epitome, ad. 20. Augusti, tempus fuit septingentorum propè annorum. Quos à. 24. Oziæ reperies.

Iuxta Hebræos in Cabbala R. Abraham & historia eiusdem de rebus Romanis vsque ad principium regni Ismael, anno. 6. Ezechiæ, quibus locis addunt Romulum & Remum anno Solari adiiecisse duos menses Maium & Iunium, cùm antea Italorum annus octo mensibus perficeretur.

A prima Olympiade ad Romam conditam, nonnulli docent colligi an. 24. *Clemens lib. 1. Strom.* Post Troiam captam 437. *Velleius lib. 1.*

Romulus & Remus attigerant annum vitæ. 18. cum Romã conderent. *Dionys. Halic. lib. 1.* Romulus post fratrem interfectum, è vicinis vrbibus attraxit plurimos. Ex iis senatores centum constituit, vt negotiis publicis præessent, quorum decem præcipuos, Patricios nominauit, quasi populi patres 300. equites & vt mille pedites ad vrbis præsidium conscripsit, reliquum populum in tribus quatuor diuisit. *Suidas.*

Curionum sacra instituit. Publicè eosdem ferè Deos, quos Græci asciuit, Saturnum, Iouem, Iunonem, Martem, Mineruam, Mercurium, Apollinem, Herculem. Itaque prima templa Ioui Ferretrio & Statori in Capitolio dedicauit. Nouos Deos & quasi Romanorum vernaculos, consecrauit vt Consum, & Tatij sententia Cloacinam ex Arnobio. Cætera ab aliis accesserunt, de quibus sequentibus paginis.

Antimachus Teius Lyricus. *Plut. in Vita Romuli.*

Phœnices septimo loco maris mediterranei potestatẽ adipiscuntur. *Eusch.*

Bebochorus Aegypti rex postea arripit. Mycerinus tamen ab Herodoto rex Aegypti hoc loco ponitur, qui summa pietate & clementia vixit, deinde Asychis, & Sabachos.

Phul Belocho apud Assyrios regnãte, Mediam occupauit Arsaces, *Herod. lib. 1.* Sic regnum Medorum vsque ad Cyrum annorũ. 300. fuisset. Itaque de eo postea verius sub Manasse.

Rhæcus in Samo plasticem comminiscitur.

Trietis prima nauigauit Corinthum. *Nang.*

Lydorum regnum incipit rege Ardiso Haliattis filio. *Ibid. Eusch.* Ante dicebantur Mœonij. Eius frater Tyrrhenus in Italiam venit, & Tyrrhenam terram à se nominauit. Hoc regnum. 230. annis stetit sub nouem Regibus, id est, vsque ad Crœsum, qui quia Chaldæis contra Persas auxilium tulerat, cæsus est à Cyro sub annum eius decimum. Quam summam reperies, à quinto regni Ioatham.

Lacedæmoniorum reges deficiunt, Nicander & Alcanas, siue Alcamenes. *Eusch.* Post istos tamen Polydorum & alios deinceps nominat ad. 15. generationes, postremum ponens Cleomenem Leonidis filium, qui capta ab Antigono patria in Aegyptum fugit, vbi tandem occisus est à Ptolemæo Philopatre. Pausanias. Eo ferè tempore quo Antigonus Demetrij filius Athenas oppugnauit, aut paulò pòst. Scilicet regnũ potuit renouari.

Sabachos Aethiops pulso Asyche in Aegypto regnat an. 50. Hic in Scriptura Sua vel So appellatur. 4. *Reg.* 17.

m SANCTISSIMVS fuit, prosperêque regnũ administrauit. Ammonitas stipendium argenti, tritici & hordei præstare coegit, non solum pietate, sed etiam fortitudine excellens.

Eius primo ferè figitur initium Olympiadum, de quo nos in Ozia Patre.

13

28 4 Reg. 15 44 m IOATHAM an. 16.

Ioathã eiusdem nominis pontifice.

Osea, Esaia, Amos, Ozia, Michea Morastite, Iona vatibus.

3408

3424

3424

44

Michæas Moraſtites ex æquo ſtylum ſuum ſtringit in duas & decem tribus, vt titulus illius ſatis indicat. De Chriſto multa vaticinatur. Vidit Oſeam, Eſaiam & Amos. Deinceps Prophetarum ſucceſſio perennis. *præf. Maiemonim.* Sub Ioatham prophetiam incipit, ſub Achaz & Ezechia continuauit.

Porta ſpecioſa & ſublimis in templo à Rege conſtruitur.

Razin rex Syriæ.

Tiglath-Phalaſſar anno ſeptimo Ioatham imperium adit, decimo vrbes multas Galilæam, & vniuerſam terram Nephtalim cepit, & Aſſyros abduxit. 4. *Reg.* 15. 3327

Cuius fortaſſe metu ſub Ioatham: filij Ruben, Gad & dimidiæ tribus Menaſſis ad quadraginta quatuor millia ſeptingentos & ſexaginta aggreſſi ſunt Agarenos, Ietur, Naphis, Nodab, Iſmaëlis filios: quibus pulſis illic habitarunt vſque ad captiuitatem, 1. *Par.* 5. (Babylonicam, alij vt Kimhi Aſſyriacam.) 3356

Idem fecerant diebus filij Ioas i. 40. an. antè ſub Ozia. *Ibid.*

Annus vigeſimus Ioaham nominatur. 4. Reg. 15. qui fuit quartus Achaz, nempe quoniam tunc indignabatur Scriptura impium & profanum regem nominare, potius patrem mortuum nominat, qui non niſi alioqui regnauit. an. 16.

Profana rege Ioatham.

Peloponnenſium & Athenienſium maximum bellum, vt velut victi inuicē ſe mutuo ſubtraherent. *Oroſ. lib. 1. cap. 24.*

Aeſchylus archon. duodecimus Athenienſium, qua ætate Ioatham regnabat in Hieruſalem, *Euſeb. chron. ex Africano.* Atis ſculpēdi marmoris hoc tēpore cœpit. *Plinius lib. 36. cap. 5.*

Aegyptij poſt Phœnicas octauo ordine, maris ditionem inuadunt.

Numa Pōpilius Romæ ſacra & ceremonias atque pontifices Moſaicis conſimiles inſtituit, *Tertul. de Præſcript.* quod in genere de omnibus Gentilium ſacris prodit Iuſtinus Martyr in Apolog. de cœna Domini verba faciens, ſiue Iudæorum imitatione: quorum tum florens erat nomen & impetium: ſiue Sathanæ inſtinctu, qui Dei ſimius, ſibi eadē apud gentes exhiberi exoptabat, quæ illic Deus. Et ſanè in illis inducendis dicebat ſe cum dea Aegeria congredi. Quanquam hunc cum dea congreſſum videatur commētus, vt ſuum inuentum populo adhuc rudi & Martio meliùs inſtillaret, atque religionis metu ſibi fidelius obſtringeret. Erat enim alioqui inſignis deorum contemptor: & ceremonias, quas publicè colebat, priuatim libris ludificabatur: qui poſt quingentos annos ex eius tumulo defoſſi iuſſu Senatus, ea de cauſa in foro concremati ſunt. Mirum autem cur Romani cùm cunctarum Gentium deos reciperent, nunquam tamen Deo Iudæorum, quibus, vti dixi, magna ceremoniarum affinitate congruebant, locum apud ſe dare voluerint. Nec mihi ſatisfacit ratio, quam Cicero pro Flacco affert, Numen illud nimis abhorruiſſe à ſplendore imperij. Magis arridet quod Auguſtinus lib. 1. de conſenſu Euangeliſtarum cap. 12. ſcribit, non fuiſſe receptum, quia ipſe ſolus volebat coli, ac eius religio cæteras excludebat. Nam illo vno prætextu Senatus olim rogatus, Chriſtum inter deos vrbis referre recuſauit, vt eſt apud Tertullianum. Annum in. 12. menſes diuidens (*Meſſala Cor. de progenie Aug.*) Decem menſibus, quos in anno ſuo inſtituerat Romulus, duos Ianuarium & Februarium *poſtpoſuit Ouidius. 1. Faſt.* ſic enim legendum, non *præpoſuit*. Nam. 2. Faſt. & 3. fuiſſe poſtremos anni menſes docet. Eius calendarium tanquam vndecim diebus mancum. C. Cæſar poſtea reſtituit & perfecit.

Sacerdotes creauit, Veſtales Virgines ſacrauit, Pontificem Max. primus declarauit, dies faſtos nefaſtóſque condidit. *Ibid. Meſſala.* 3424

Phul, deinde Tiglath-Phalaſſar 38. rege Aſſyriorum, an. 23.

Phacea, Iſraelitarū rege an. 20.

Sabacho Ægyptiorum.

Romulo, deinde Numa Pompilio. 2. Romanorū rege, an. 43.

Lacedæmoniorū Alcane rege vltimo. Deinde poſt regnū inſtauratum Polydoro eius filio an. 53.

Corinthiorū, Phleſteno, & denique Automene, an. 1.

Athenienſium Agāneſtore, deinde Æſchylo, an. 23.

Ardiſo Lydorū rege primo, an. 36.

Anni vrbis condite 28 44

Pontifici

Anni vrbis cõdite. 44.

Anni Mundi 3424

Pontifici sacra omnia exscripta exsignatáque attribuit, quibus hostiis, quibus diebus, ad quæ templa facta fierent. Nec cælestes modo ceremonias, sed iusta quoque funebria, placandósque manes eum edocuit. Vestam, Quirinum, Terminum, Fidem consecrauit. Flamines tres Dialem, Martialem, Quirinalem & Vestales Virgines. 4. cum Vestali maxima, Sallos palatinos. 12. qui Martis sacra curabant, Fæciales. 20. cum Patre patrato. Pontifices. 4. cum Pont. Max. creauit, Rituales & Pontificales commentarios scripsit. *E Liu. li.* 1. *& Dion.*

Picum, Tiberinum, Pilumnum, Picumnum, Laurentium, Floram, cæterósque Græcis ignotos Deos Romani aliis temporibus dedicârunt. Æsculapium serò populus ex Epidauro ad pestilentiam depellandam aduexit, & Cybelem è Phrygia victoriæ causâ multo serius, quamuis Græcos Deos. Compitalia sacra in vrbe, Paganalia in agris Seruius Tullius eduxit. Pauorem & Pallorem Hostilius indigetauit. Duos viros Sibyllinos Superbus instituit. Regem sacrorum Brutus post exactos reges. Tres viros epulones an. vrbis. 558. Romitius Tribunusp.

Antiquissimi fuêre Luperci, qui Panis sacra curabant, itémque Potitij, qui Herculis, iam inde ab Euandro, ante Æneæ in Italiam aduentum, ordinati. Proximi. 12. fratres Aruales, & tres Augures, &. 8. Aruspices, & Curiones. 30. à Romulo omnes illati. Sodales enim Titios T. Tatius Sabinorum rex Romuli socius dedit. Quæ ita perpetuo habuerunt, nisi quòd Augurum, Flaminum, Pontificum (qui factis omnibus promiscuè præerant, cum alij vel singulorum Deorũ sacra duntaxat curarent, vel de singulis rebus) Vestalium, trium virûm & Epulonum numerus, procedente tempore auctus est præsertim sub Sylla.

Macedonum Cæno, deinde Tyrima, an. 38.

Post Numæ mortem an. 535. Cornelio & Bebio coss. eius libris effossi sunt. 7. videlicet Latini de Iure Pontificio & totidem Græci Pythagorici (id est, de illo genere Philosophiæ, quod postea secutus est Pythagoras. Nam post Numam vixit an. ducẽtis è Cic. 2. de Orat.) siue de disciplina sapientiæ, quibus euertebat non modo deos aliorum populorum, sed etiam Romanos cum ceremoniis à se constitutis, vt decreto Senatus publicè combusti sint. *Liuius lib.* 40. *Val. lib.* 1. *Plin. lib.* 13. *cap.* 13. *Aug. de Ciuit lib.* 7. *cap.* 14. *Lact. lib.* 1.

Post Phelestenum regnauit Automenes Corinthiorum rex vltimus, post quem deinceps annui Principes. *Nang.*

Sic Alcanas rex fuit Lacedæmoniorum vltimus, vt modo docui. Atque ita, vt duo hæc regna iisdem temporibus cœperant, ita & iisdem defecerunt, mox etiam Archontum Athenienſium principatus perpetuus in decennalem desinet.

Si Numæ Pompilij superstitiones reuoluamus, si sacerdotalia officia, insignia & priuilegia, si sacrificantium ministeria & instrumenta & vasa ipsorum sacrificiorum & piaculorum & votorum curiositates consideremus, nónne manifestè illã Iudææ morositatem imitatus est. *Tertul. de Præscript.*

Ceremonias flaminibus imposuit Mosaicis congruentes, de quibus Gellius lib. 10. cap. 15.

Annũ castigauit adiectis mensibus Ianuario & Februario. *Plut. in Numa*, vel potius Ianuarium primum anni esse voluit, secundum Februarium, *Macrob. lib.* 1. *Satur. cap.* 13. Secundum Ouidium, vbi supra, postremos.

60.

Capitolium Romæ in monte Tarpeio extruitur.

Sibylla Samia insignis habetur Numę temporibus.

3440. Croton in Italia conditur à Myscelo quarto regni Numæ. *Dionysius Halic. lib.* 2.

Ephori apud Lacedæmonios Theopompi regis consilio

creantur, *Pausan.*

Anno. 17. post mortem Alcamenis cum hactenus sub regibus fuissent an. 340. *Euseb.* post Lycurgum an. 130. *Plutarch.* sub Polydoro Alcamenis filius, Theopompo Nicandri, regibus, non ad tollendum regium Imperium, sicut Eus. existimauit sed ad temperandum & coërcendum.

Cynethon Lacedæmonius Theogoniam scribit. Cumelus & Archinus poëtæ.

n DECENNIS genuit Ezechiam, anno enim 20. regnum consequitur, 16. post moritur, id est, ætatis trigesimo sexto. Succedente Ezechia annos. 25. nato. 4. *Reg.* 16.

Superiores reges impietate superauit, imitatus impietatem regum Israël, & insuper statuas fundens Baalim siue Belis

Finitimorum bellis petitus ad Gentilium Deorum opem confugit.

Contra Razim regem Syriæ & Phaceem regem Israel à Deo opem poscere ab Esaia iussus (*cap.* 7) abnuit, sed ad auxilium Tiglath-Phalassar Assyrij regis se contulit.

Ad eum inde, cum Damasci esset, profectus aræ maximæ Syrorum Deorum exemplar Hierusalem ad Uriam Pontificem misit, mandans vt similem fabricaret. Reuersus aram illam veneratus est & Diis Damasci sacrificium fecit, idemque Uriæ Pontifici faciendum mandauit, 4. *Reg* 16. In hoc nefariæ mentis piaculo diem functus. 2. *Par.* 28.

Oded propheta milites arguit crudelitatis, 2. *Par.* 28.

Esaias Christum de Virgine, Micheas in Bethlehem nasciturum prædicunt.

Apud Assyrios Tiglath Phalassar, 4 *Reg.* 15. & 16. Galilæam Damascum & Syriam capit, capto Razin rege, & populum transfert Cyrenem versus Æthiopiam. Medis quoque imperauit, vt ex, 4. Regum 17. colligi potest. Cum eo amicitiam Achaz iniit, eique dona misit, vt auxilio ipsius à rege Syriæ liberari posset, 4. *Reg.* 16. Sic paulatim in populi Domini perniciem attractus est Assyrius ab ipsismet domesticis, de quo varias querimonias prophetæ instituunt.

Urias pontifex inflectens se ad voluntatē apostatæ Achaz, Ecebolio similior, quàm Ambrosio, 4. *Reg.* 16. *Esa.* 8.

Osee rex Israel permisit suis quotannis ter ascendere Hierosolymam ad adorandum Dominum, sustulitque præsidia à superioribus Regibus, ad impediendum & ascendentes intercipiendum posita, *Hebr. in annal.*

Cùm Ioas permisisset quidem idolorum cultum, sed non ipse eum sequutus esset, 2. *Par.* 24. Achaz primus regum Iuda religionem palam eiurauit, & in Synagogas hæresim, peregrinorúmque deorum cultum intulit. Quem è sequentibus regibus soli Ezechias & Iosias penitus repudiarunt. Adeo tenax est impietas, postquam semel in regna admissa est. Vnde nec prius desiit, quàm funditùs populum Domini euerteret, & in captiuitatem Babylonicam euomeret. Præcedentes aliqui reges, id est, Iorā, Ochozias, Athalia, mali huius origo, erant quidem deorum cultores, at Dei verum cultum publicè non insectabantur, sinentes quémque suo modo viuere. Ioas contra. 2. *Par.* 24. postquam obiit Ioiada pontifex, delinitus obsequiis principum Iuda, acquieuit eorum petitionibus, permisitque, vt derelinquerent templum Domini Dei patrum suorum, & seruirent lucis & sculptilibus, id est, cùm ipse catholicam religionem profiteretur, impietatem permittebat.

Profana.

Milesij imperium maris capessunt.

Athenis perpetui archontes esse desierunt, cùm fuisset vltimus Alcmæo: cœperúntque in denos annos creari per annos. 70. ac deinde Resp. annuis cōmissa est magistratibus.

Anni mundi.		*Anni Vrbis condit.*
3440.		60.
	15.	
3424.	n ACHAZ an. 16.	44. 4. Reg. 16.
3440.	*Uria in Aaronis cathedra præsidente.*	60.
	Superioribus, itémque Oded prophetantibus.	
	Tiglath Phalassare, 39. & Salmanazare, an. 10. Assyriorum monarchis.	
	Phacea, & ad extremum Osea, an. 9. Israelitarum regibus.	
	Sabacho Ægyptiorum.	
	Numa Pompilio. 2. Romanorum rege.	
	Lacedæmoniorum rege post regnum instauratum Polydoro Alcamenis filius, an. 53.	
	Athenienſium Archonte Æschylo, denique Alcmænone decimo tertio & vltimo, an. 2.	
	Lydorum Ardiso.	
3469.	*Macedonum, Tyrima rege tertio.*	89.

Exiis.

Anni Iabir ꝺita.

Anni Mundi.

15.

60. Ibid 18. §9. O EZECHIAS, annis 29.

3440. Ex iis qui denis annis præfuerunt, primus fuit Charope, vltimus Erix: Ex annuis primus Creon. *Velleius.*

Primus Ephorus Elatus apud Lacedæmonios 130. annis post Lycurgum. *Plutar. in Lycurg.*

Eliseus Tyri rex à Salmanazare oppugnatur. *Ioseph. lib. 9. Antiq cap. 15.*

3469. O PRÆCLARI exempli & singularis pietatis princeps. Rem diuinam & bellicam præclarè gessit.

Primum rei diuinæ opus fuit, primo regni mense oratio ad populum pro religione vetere instauranda & templo aperiendo. 2. *Paral.* 29.

Secundum, legitima sacrificiorum instauratio, *Ibid.*

Tertium, Paschatis relatio. 4 *Reg.* 20. ad cuius solennè sacrum populos Israel siue decem tribuum aduocauit. Nam nondum in Assyriam fuerant traducti. Eorum quidam venerunt, præsertim ex Aser, Manasse, Zabulon, Ephraim, Isachar. Alij irriserunt.

Rerum bellicarum prima fuit egregia victoria de Philistæis. 4 *Reg.* 18.

Secunda, idque regni decimo quarto, de Senacherib rege Assyriorũ qui iam post Salmanazar septimum imperabat. E cuius clade secuta est imperij illius euersio, sub initium Manassis. 4. *Reg.* 19. *Esa.* 37.

29. Annos cum tribus Assyriorum regibus egit. Cum Salmanazare, qui sexto eius post captam Samariam, vita cæssit. Cum Senacherib, qui eius 14 ab angelo profligatus est, cum Assar-Adon, quem per decem annos neque amicum, neque inimicum habuit, & eodem tempore cum Merodac rege Babyloniorum, quo amico vsus est.

Ex quo apparet sub finem vitæ eius, Assyriorum imperium fuisse à Medis & Babyloniis extinctum.

Ænei serpentis abusum sustulit, Idolorum, lucorum, excelsorum Idololatriam aboleuit. 4. *Reg.* 18.

Merodac, siue Berodac filius Baladan rex Bab. *Hier.* 50. regi Iuda è morbo conualescenti munera destinauit. *Es.* 39. Mardocempadus fortasse Ptolemæo Almag. lib. 4. c. 6. & 8. Adductus ad id fuit miraculo, quòd sol per decem lineas, quas tantum descenderat, ad Orientem regressus diem decem horis aliis auxisset. *Es.* 38. Huius admirandi Phænomeni meminit. *Herod. lib.* 2. Circa regni eius decimum quintum, vnde primus Merodac, & Assar-Adonis, videtur concurrisse.

Ezechias coluit bonas artes. Nam & studiosus fuit Mathematicarum, apud Chaldæos tunc vigentium. Vnde annum restituisse fertur, & leges posuisse de intercalando tertio quoque anno mense Nisan (hodie Iudæi mensem Adar, id est, Februarium intercalant, quod tamen in idem recidit) & duplicando, vt ille esset mensium 13. & menses lunares ad cursum solis accommodarẽtur. *Elias in Tishbi è Talmudicis.* Hinc fortasse signum, *Es.* 38. de solis retrocessione ipsius ingenio accommodatum.

Horologium Achaz celebratur, cum Græci, & Latini trecentis annis ante Christum neque quadrantes, neque horologia neque horas haberent.

Amici Regis Ezechiæ, mandato, authoritate, & suasionibus eius, libros Reipublicæ vtiles non tantùm componebant, verum etiam veteres, quos ederent, perquirebant, *prouerb.* 25.

89. Ezechiæ sexto anno, vrbe Samariæ potitus est rex Assyr. Salmanazar. Ita durauit hoc regnum annos ducentos quinquaginta octo, menses septem. Qui transmigrarunt, non leguntur rediisse, quamuis credibile sit, eorum multos solum patrium repetiuisse sub regibus Persarum: è contrario, duæ

Neria pontifice.

Osea, Esaia, Amos, Michæa vatibus.

Salmanazare, Senacherib, 40. annis ferè 7. Filio eius Assur-Adon 41. id est, Sardanapalo, an. 10. Assyriorum monarchis.

Merodac Babyloniorum rege primo, ann. 52. qui & Baladan.

Osea vltimo Israelitarum rege.

Setone Ægyptiorum.

Numa Pompilio, deinde T. Hostilio 3. Romanorum rege, an. 32.

Lacedæmoniorum Polydoro.

Athenienſium Carope Æschyli f. primo decennali principe, Aesimede 2. siue Aestinede.

Elidico 3. per ordinem.

tribus, quæ in exilium exigi cæpere post an. 113. sub Ioachim (*Dan.* 1.) leguntur rediisse, & tamen earum plurimi in exilio hæserunt. Quo factum, vt Beatus Iacobus epistolam ad duodecim tribus dispersas scriberet. *Anni Mundi.* 3440.

Cutthei siue Assyrij, in patria decem tribuum collocati nunc primum vocari cœpti sunt Samaritæ, & vnius Dei cultum vtcunque amplecti.

Tobias apud Niniuem captiuus, vt constat ex eius libro, quem & Hebraïcè vulgauit ante paucos annos Germania, qui tamen non hæc tempore scriptus est, sed post reditum de Babylonia ex antiquis monumentis vnde nec in primum Hebræorum canonem, qui mox post illum reditum conditus est, sed in secundum, è quo postea Ecclesia suo annumerauit cum opusculo Iudith, vt 24. veteris testamenti libri constituerentur *Hilar. prolog. in Psal. Aug. lib. 2. de doctrina. c. 5. Conc. Carthag. 3. Gelasium in Con. 70. epis.* Quare & eum citat tanquam scripturam canonicam Cyp. lib. 1. contra Iudæos & li. 3. c. 11. epist. 51. 62. imò diuinam Scripturam vocat lib. de Orat. Dom. lib. de op. & Eleem. de bono Patient. & ad Fortun. cap. 10. & 11. De mortal. Sic alij vt Iren. lib. 1. cap. 34. Hilar. in Psal. 129. Amb. lib. de Tobia, & lib. 6. Hex. cap. 4. lib. de Elia cap. 10. Chrys. ad pop. ho. 13. Isid. lib. 6. Etym. cap. 1. Hieron. Præf. in Ionam, & Præf. in Tob.

Translatæ autem sunt. 10. tribus ad Assyrios, 4 *Reg.* 17. vnde itinere anni cum dimidio, per angustias Euphratæ transgressi, venerunt in Arsereth regionem hactenus inhabitatã, vbi cõmoraturi, 4, *Esræ.* 13. Colchidis partem aut regionem aliquã illi propinquam nonnulli esse suspicantur, quòd Colchi more Iudæorum, infantes circuncideren, teste Herod. lib. 2. Ego puto esse veterem Tartariam ad desertum Belgian in Orientis Septentrionalis angulo, è qua illi sub annum Christi. 1200. Duce Cingis erumpentes, cùm antea ignoti essent & loco & nomine, imperium Cham Tartarorum, quod hodie memoratur, constituerunt. Nam in Hebræorum annalibus apud R. Selomonem in 27. Esaiæ, decem tribus in Oriente fuerunt perditæ. Facilè amplexæ sunt Mahometismum quòd iam ab æuo circumciderentur, & corrupta quadam Mosaïcæ religionis specie tinctæ essent.

Palestini, ex quo ceciderunt regnante Ezechia, caruerunt deinceps gentili rege. *Seder Olam cap. 20.*

Merodac Baladan cum duodecim annis in Babylone regnasset, omnem Assyriorum potentiam ad Chaldæos transtulit, occasione cladis Senacherib non modo regnum suum in libertatem asserens, sed & augens, indèque regnauit annis 40. Quare Ierem. *cap.* 50. regnum Merodac vocat regnum Babylonis, quod is primus auctor huius regni post labefactatos Assyrios fuerit. Et cap. 1. *Cecidit Merodac*, id est, rex Babylonis vltimus Baltazar, quasi transmiserit nomen suũ ad posteros, vt Ptolomæus, Cæsar, &c.

Salmanazarem Assyriorum regem recentiores Chronologi putant esse Nabonazarem Ptolomæi lib. 3. cap. 8. & lib. 4. cap. 8. Almag. quod supra impugnauimus. Quicquid sit, apud eum nomina & sęcula regum Babylonicorum & Assyriorum videntur ficta aut corrupta, vt proinde ex eo nihil certo statui possit, nedum chronologia, vt isti faciunt, describi, nisi forte imaginaria.

Senecherib Pelusium oppidum Ægypti obsedit, sed audiens Taracam regem Æthiopum regi Ægypti auxilio properare ac per desertum iter facere vt ex improuiso agrum Assyriorum inuaderet, re infecta recessit Hierosolymam, vbi eius exercitus pestilentia deletus. *Iosephus.* 3469

Imò verò Angelus eius exercitum consumpsit, propter blasphemiam: ipse autem in Deorum suorum fano Niniuæ sacrificans,

Anno vrbis cõditæ 06.

Lydorum Ardiso, & per ordinem Aliatte, an. 14. Mele, an. 12.

Macedonum Tyrima rege tertio, deinde Perdica, an. 51. de quo Herod. lib. 8. & Soli, cap. 14.

Synodus quarta de restituenda religione, templo, festis, & re diuina, iuxta dispositionem & canones Dauid regis, Asaph & Gad videntis, & Nathan prophetæ. 2. Par. 29. & 30.

89.

Anni vrbis conditæ. 60

Anni mundi. 3440.

sacrificans, à filiis interficitur.

Qua plaga res Assyriorum ita fuerunt afflictæ, vt nullum deinceps verum monarcham habuerint. Nam ex hac tanta clade, sequuta est imperij perturbatio, mox laceratio atque distractio ex variis filiorum dissidiis. Denique euersio ac pernicies, Babylonio rerum summam liberis & propinquis Senacherib eripiente. Horum meminit Herodotus, & nomen σαναχάρεβος retinet, addens statuam eius in templo Ægyptiaco positam, cum hac inscriptione, εἰς ἐμὲ τις ὁρᾶτω εὐσεβὴς ἔστω. in me aliquis intuens pius sit.

Reuersus in Assyriam Senacherib, iratus ob plagam Hierosolymæ acceptam per. 45. dies multos filiorum Israel occidit. *Tob.* 1. paulò post in templo Nizra Niniuæ occisus. 4. *Reg.* 19.

Simeonitæ relictis suis sedibus, quas obtinuerunt partitione Iosuë, quærunt nouas sedes, & partim in Æthiopiam cæsis Nomadibus migrant, partim in montem Seïr. id est, Idumeam, partim in Amalec (Arabiæ regionem). 1. *Paral.* 4. hoc videntur metu Assyriorum fecisse.

Apud Aegyptios Sethon sacerdos Vulcani & Rex, conflixit cum Senacherib rege Arabum & Assyriorum. *Herod. lib.* 2.

Huic Tiraca rex Aethiopum auxilium tulit. *Ioseph. lib.* 10. *Antiq. cap.* 1. & 2.

Tyraca rex Aethiopum potentissimus, In Senacherib Assyriorum monarcham oppugnantem Hierosolymam. Ita reges Aethiopiæ à temporibus Salomonis peculiarem curam terræ sanctæ gesserunt. Quod impensè, tanquam hæreditarium, hodiéque facit potentissimus Aethiopum rex Preto-Ioannes. Vtinam Deus immortalis illi palmam hanc reseruet, vt maiorum vestigia persequens terram illam è Turcica feritate tandem liberet, dum nostri principes neglecta religione & conditoris sui monumentis, ignauiæ, libidini vel ambitionibus turpiter seruiunt.

A primo rege Aegypti ad hunc Sethonem vltimum, decem annorum millia fluxisse fabulabantur Hierophantæ Herodoto, ac eo tractu solem quater sui ortus locum mutasse. *lib.* 2.

Regnat tandē filius Senacherib Asaraddon (Phul cognomento Regum Assyriorum) id est Sardanapalus, si vestigiis literarum aliquid tribuendum sit, 4. *Reg.* 19. Hunc Nabugdonozor exuit imperio, & ad incendium compulit, vel potius cum Arbacto Medo Berodac Nabugdonozoris auus. Nam Nabugdonozoris auum Merodac siue Berodac (vtroque enim vocabulo nominatur) fuisse, qui imperium Sardanapalo ademerit, ex eo perspicuum puto, quòd sub illa tempora iste imperium Orientis affectare cœperit. *Esa.* 30. & 4. *Reg.* 20. Quinimò R. Salomon è Talmudicis historiis in 3. caput Danielis narrat Nabugdonozorem vnum eorum decē fuisse, qui soli cum Senacherib euasere manum Angeli, missi diuinitus ad istius delendum exercitum.

Quanquam potius id de patre vel auo Merodac crediderim, quia Nabugd. nimis fuisset senex temporibus Babylonicæ captiuitatis: item quia Iosephus & reliqui historiographi Orientis, quinque Reges faciunt huius Babylonicæ monarchiæ, quam tamen Nabugd. magnus ad summum apicem peruexerit. Reges Assyriorum præcedentes è libris Regum & Paralip. sursum versus ad prisca sæcula, quibus eorum imperium floruit, facilè perduces. Hoc modo Assar-adon, Senacherib. 4. *Reg.* 19. Salmanazar. *Ibid. cap.* 18. Teglath Phalassar. *cap.* 16. Phul. *cap.* 15.

89

3469.

Cùm Salmanazar paucos adduxisset è diuersis regionibus colonos in Samariā, postea Assar-Adon. i. Sardanapa-

lus, repleuit terram decem tribuum nobis habitatoribus, præsertim de Cutha regione Persarum, qui susscipientes circumcisionem per sacerdotes Israel è captiuitate euocatos, & legitima Dei, atque libros Mosis quinque, nihilominus deos suos patrios in excelsis colebant. Vnde florentibus Iudæis, eos suos vocabant propinquos. Alias cum illis perpetuas exercebant inimicitias, eorúmque hostibus intestino quodam odio sese solebant adiungere. *Ioseph.* *Anni Mundi.* 3440.

Quod hæreticorum est contra catholicos ingenium & mos.

Multi interim ex 10. tribubus in regnum Iuda confugerunt, multi latitarunt, partim in speluncis, partim inter vicinas gentes, qui post reditum regis Assyriorum, redierunt ad sua, & habitauerunt cum Samaritanis. Ita desiit regnum hæreticum post annos. 258.

Eodem tempore ablata est gloria Moab (per Salmanazarem scilicet) tribus videlicet annis post mortem Achaz *Esa. 14. & 16.*

Externa.

A clade Senacherib ad principium victoriarum Nabugdonozoris, computantur anni. 107. Et sanè tot reperiuntur à. 14. Ezechiæ (quo Senacherib illa clade est affectus) vsque ad tertium Ioachim, qui fuit primus Nabugdonozoris. *infra.*

Sardanapalus Tarsum & Anchialon vrbes Ciliciæ maritimas condidit vno die. *Stephan. de Vrbibus.*

Domitis Assyriis, Merodac Babylonius tenuit monarchiam, cuius vt regis Babyloniæ iam potentis sub Ezechia, meminit Esaias cap. 39. Mardocempadus. Ptolomæo.

Externi scriptores narrant, Phul Belochum (quem putant esse Belodac, 4. Reg. 20.) & Arsacem Medum bello aggressos fuisse Sardanapalum muliere corruptiorem, seque Sardanapalum incensa regia & familiam flammis Babylone, consumpsisse, durasse autè incendiũ dies quindecim, annis post Abraham mille ducentis (regnante in Iudæa Ezechia), id est, 1331. ab Abrahæ morte iuxta nostram supputationem.

Arsaces siue Arbaces, siue Arbactus dominatus est Medis & Persis, vixque se eius posteritas tutata est montibus aduersus Babylonios, vsque ad Darium Medum, & Cyrum Persam.

Errant ergo Germani historici & Chronologi, qui secus scribunt & Belochum accipiunt pro Phul rege Assyr. Oziæ sæculo, quem & aiunt pulso Sardanapalo regnum Assyriorũ & Babyloniorum occupasse, atque hinc cœpisse nouum Assyriorum regnum, vsque ad Nabugdonozorem. Nam noui istius regni apud Assyrios, nullus probatus auctor recordatur.

Melius Ioseph. lib. 10. Antiq. cap. 3. Tempore Ezechiæ, Assyriorum imperium à Medis euersum est. Addo ego, & à Babyloniis, *vt suprà.*

Mardocempadus cùm. 12. annis regnasset Babylone, magnam accessionem suo imperio fecit, vt iam monarcha appelletur annis Aegyptiis 28. à regno Nabonazaris. *Ptol. lib. 4. cap. 6. & 8.*

Romæ Tullus Hostilius tertius rex, an. 32. qui primus fascibus & purpura vsus, Fidenates, Veientes, & Albanos vicit & vrbem Cælio monte amplificauit.

Hydromantia à Persis in Italiam affertur.

Archilochus Parius poëta Iambicus, quem ob mordacitatem Lacedæmonij vrbe eiecerunt. *Cic. 1. Tusc.* regnante Tullo Hostillio, *Cornel. nepos.* 3469.

Apud Ægyptios Psammeticus regnat an. 54. 10. scilicet cùm vndecim aliis, solus. 44. à quo res Ægyptiorum exponere

In ea etiam quarta Synodo de requiis decem tribuum colligendis & ad Paschæ & aliæ legis statuta conuocandis tractatum est. Ibidem. Ibi & actum videtur de libris Prophetarum conquirendis, maximè Salomonis, Prouer. 25.

EZECHIÆ ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO.

Anni Vrbis condita. 60.

83

Anni vrbis condit.

Anni Mundi.

nere incepit Herodot.lib.2. post quem Nechao, de quo postea. Pueros Græcè docuit, Græcis locum, qui castra dicitur, ad inhabitandum concessit, *Herod.lib.2. Diod.*

89. 3469. Ægyptij confusis rebus per bella ciuilia, 12. ex senioribus regno præficiunt, qui simul. 15. annis Rempub. administrant. *Diod. Siculus lib.2.cap.2.* labyrinthum mirabilem ædificant. *Herodot.lib.2.* Inter hos vnus Necephos, siue Necus pater Psammetichi proximi regis sex annis regnauit. Quo à Sebaco Æthiopum rege occiso, eius locum subiit Psammeticus filius. *Herod.lib.2.*

Anni 2. Olympiadis. 9. Polydoro & Theopompo regibus Lacedæmonij Amphæam oppidum Messeniorum occuparunt, quo tempore Æstinedes Aeschyli filius, quintum iam annum Athenis præerat. *Pans.lib.4.*

Bellum Lacedæmoniorum vicennale contra Messanos, propter stupratas virgines, initium intestinorum bellorum Græciæ. *Oros.lib. 1.cap. 21.*

Messana tandem capitur, & per. 80. annos subiicitur. *Pausan.*

Euphaes filius Antiochi rex Messen. sub tempus belli, quod anno. 20. durauit. *Pausan.*

Syracusæ & Catina in Sicilia conduntur. *Nangiac.*

Mare obtinent. Cares. *Ibid.* Item Lesbij.

Calchedon condita. *Nangiac.*

89. 16.

4.Reg. 21. p MENASSES an. 55. 3469. p ANNO. 12. regnum est consecutus. Quantum pater colenda pietate laudis fuit consecutus, tantum iste in exercenda impietate amisit, vsque adeò vt eius flagitia Deum ad excidium Iudęorum incenderint.

144. *Osaia Pontifice.* 3524.

Joele, Nahum, Habacub, prophetis.

Arbacto an. 28. Phraorte an. 22 Medorum.

Merodac Babyloniorum rege, deinde Ben-Merodac, an. 45.

Tullo Hostilio, Anco Martio an. 24. Tarquinio Prisco. an. 38. Rom. regibus.

Lacedæmoniorũ Polydoro, deinde Eurycrate, an. 38.
Anaxandro, an. 50.

Athenienſium Hippomene quarto decennali principe, Leocrate quinto

Fuit Iudæis, quod Achab olim Israëlitis. Nam excelsa erexit, quæ Pater destruxerat. Extruxit aras Baal & fecit lucos. Astra coluit.

Idcirco captus est ab exercitu regis Assyriorum vinctúsque ductus Babylonem, 2. *Par.* 33.

Sic appellat regem Chaldæorum siue Babyloniorum. Nam & Ibidem Babylonem non Niniuem adductum testatur, quasi proximis annis regnum Assyriorum, quod fuerat in Niniue collocatum, iam à Babyloniis esset deletum ac Babylonem ad Euphratem translatum.

Restitutus pacta Babyloniis societate & fide, adhortatus est populum, vt relictis Idolis Dominum coleret. Tumque simulachra & aras alienas euertit, & extra vrbem omnia proiecit. 2. *Par.* 33.

Ozias propheta, siue Hozai, è cuius sermonibus extat precatio Manassis pœnitentiam agentis. 2. *Par.* 33.

Ioel de duabus tribubus, earúmque per Christum restitutione. Nahum in Niniuitas qui vastauerant decem tribus: Abacuc in Chaldæos & Nabugdonozor, qui duas, scribunt. *Hebræi in Seder Olam.*

Nahum tamen ponitur sub Ioatham rege, à Iosepho, lib. 9. cap. 11.

Idque fortasse, quia illa Niniuis euersio, quam Deus primum nuntiarat per Ionam, deinde pœnitentia eius motus in aliud tempus distulerat, videtur facta à Merodac Baladan qui Assaradon, iam decimum annum imperantem extinxit sub initium Manassis, vt rectè Olymp. & Suidas scripsere, vt inde appareat cur Rex Manasses, non Niniuem sed Babylonem traductus fuerit.

Quo tempore & Arbactus partem imperij Assyrij ad se rapit & regnum Medorum condit, quousque Nabugdonozor Niniuem & Medos ipsos in suam potestatem redigit. *Iudith.1.*

Niniuitarum subuersio, quam prædicebat, facta posteà putatur à Nabugdonozore anno regni primo. *Heb.* vel iuxta

Eusebium & Herodotum lib. 1. à Medorum rege Cyaxare proauo Cyri circa tempora captiuitatis Babylonicæ, 150. annis post Ionam prophetam. *Anni Mundi.*

Nostri similiter Ioëlem οἰγχεφονον Oseæ faciunt sub Ozia. Videre quidem potuit Oseam, senem, sed non Oziam regẽ, quia omnino viguit sub Menasse, & scripsit. Non enim facit mentionem Israël, quasi iam essent abductæ decem tribus in captiuitatem. Deinde de Iuda solum vaticinans, de reliquiis earum cum domo Dei delendis prædicit. 3469.

Menasse rex. 22. annis perseuerauit in sua impietate, reliquis reliquit. *Seder cap.* 24. Kimhi in. 4. Ezech. 40. totos annos impiæ ipsius vitæ, 15. duntaxat resipiscentiæ tribuit.

Tractus fuit Babylonem captiuus ob scelera, & denuò suis ob pœnitentiam dimissus à Merodac, qui eo incipiebat transferre imperium, & viam Nabugdonozori nepoti præparare ad tantam imperij molem.

Iuxta alios à Ben. Merodac, qui circa regnum eius trigesimum sextum regnare cœpit.

Serra Esaiam patruelem suum dissecuit, quod clamaret, Audite principes Sodomorum, &c. *Hieron. in* 1. *Esa. è Trad. Hebr.* cùm Ecclesiam suis vaticinationibus illustrasset annis circiter. 90.

Externa.

Ægyptus post Sethonem Vulcani sacerdotem, duobus annis Rege caruit. Deinde 12. duces habuit, qui æquali potestate administrarunt annis 10. quorum vnus Psammeticus nomine, solus postea regnum occupauit. *Herodot. & Diodor. lib.* 1.

Athenis mutata Reip. forma, magistratus annui creantur. Tum ciuitati nullæ erant leges præter principum decreta. *Nangiac. Velleius lib.* 1. *Pausan.*

Midas rex Phrygiæ, qui obliquam tibiam inuenit. *Plin. lib.* 7. *cap* 56. & barbarorum primus, donaria ad templum Delphi cum misit. *Herod. lib.* 1.

Byzantium à Pausania Spartanorum rege in Thracia conditur.

Nudipedalia primum Lacedæmone sunt acta.

Archilochus adhuc viuus, cuius libros vrbe exterminárunt Lacedæmonij, quòd parum essent pudici. *Valer. Max.*

Simonides & Aristoxenus musicus.

Romæ Ancus Martius rex 4. an. 38. qui primus salinas instituit, Ostiam super mare condidit, Auentinum & Ianiculum vrbi addidit.

Apud Medos, Cardiceas, Artecamis, Deioces de imperio dimicant, & simul regnant. *Diodor. Herodot.* post. 13. annos solus obtinet Deioces siue Arbiones, qui Ecbatana condidit, & primus verus Medorum monarcha fuit.

Apud Macedones Argeus, apud Ægyptios Merres Æthiops.

Bellum Lacedæmoniorum cum Messeniis per, an. 17. *Pans.*

Sibylla Samia ab aliquibus hic locatur.

Post Sardanapalum Arbaces eius præfectus regnum Medorum condidit in annos. 128. vsque ad Cyrum.

Erixias vltimus Atticorum decennalis princeps, qui magistratus duraut, an. 70. à Caropis initio. Postea popularis status cœpit, & annui magistratus constituti sunt.

Tarentum conditum à Partheniis duce Phalanto. *Iustin. lib.* 3. Luca à Lucio Thusco. *Cato de Orig.*

Psammeticus vnum è duodecim ducibus Aegypti, rerum solus potitus, nouum regnum sub. 25. Menasslis illic fundat. Ab hoc certa putatur historia ex Herodoto & Diodoro vsque ad Cambysem. 3524.

Græci auspicantur suam historiam ab hoc Psammetico,

sub

Absandro sexto. Erixia septimo & vltimo.

Sethonẽ Ægyptiorum, deinde post interregnum, annis. 12. *Psammetico primo noui regni Ægyptiaci rege, an.* 44.

Mele tertio Lydorum rege, & per ordinem Cãdale, an. 17. *Gige an.* 36.

Macedonum, Perdica rege quarto, deinde Argeo, annis 38.

MENASSIS.

Anni vrbis cõditæ. 89.

144

Anni vrbis condite.		Anni Mundi	
			sub quo primi omnium exterorum in Ægypto consederunt. *Herod. lib. 2.*
			Giges capit Colophonem & Smyrnam, & Miletum oppugnat.
144.		3524.	Picturam in Ægypto docuit, *Plinius lib. 8. cap. 56.*
			Candale postremo ex Heraclidis interfecto, quintus Giges regius pastor, mulieris opera regna. *Cic. Offic.* à quo suam historiam per Crœsum ipsius abnepotem, vsque ad Assueri & Persarum è Græcia fugam Herodotus nouem suis libris deduxit. Eum sub Menasse nobiscum collocat. *Gregor. Turon. lib. 1. hist.*
144.	17.	3524.	q AMON impius Rex à seruis suis interficitur. 4. *Reg.* 21.
4. Reg. 21.	q AMON, an. 2.		Patris flagitia, non pœnitentiam imitatus, Idolis, quæ Manasses à se fabricata euerterat, immolauit, adoluit Baal, Soli,
146.	*Sellum Pontifice. Hozai propheta.*	3526.	Lunæ, 12. signis & omni militiæ cœli.
			Corruptè apud. 70. duodecim anni ei assignantur. Ex quo aliqui perperam augurati sunt interregnum duodecenne inter hunc & patrem Manassem statuendum esse.
			Externa.
	Deioce siue Cyaxare Medorum, annis. 53.		Lapso Assyriorum imperio, multa regna emerserunt, Medorum, Persarum, Lydorum, &c. totáque Asia armis concussa est, donec obtinuit Nabugdonozor.
	Ben-Merodac Babyl. rege secundo.		r HIC ille est Iosias iampridem per prophetam ex nomine promissus ad expiandas Idololatriæ labes. Ezechiam in hoc laudis genere superauit, religionem abrogatis Idolomaniis restituit. 4. *Reg.* 23.
	Ægyptiorum Psammeticho.		Helcia sacerdote vsus, qui erat ab Aarone. 25. secundum Iosephum, templum à superioribus duobus principibus profanatum & semirutum renouauit, arcámque recondidit. (*Seder Olam.*)
	Tarquinio prisco quinto Romanorum rege.		Vasa Idolis consecrata cremauit, sacerdotes eorum interfecit, ne quidem aliorum impiè mortuorum sepulchris & ossibus parcens, 3. *Reg.* 23.
	Lacedæmoniorũ Anaxandro.		Locum è 28. Deuteronomij exitia omnia iis, qui à lege recessissent interminantis audiens scidit vestimenta sua, & rogauit Helciam aliósque, vt orarent Deum pro se & reliquiis Israël & Iuda.
	Lydorum Gige rege quinto.		Regni duodecimo purificauit Iudam ab Idolis.
	Macedonum Argeo rege quinto.		Pro rege Babylonis pugnans, siue is fuerit Ben-Merodac, siue Nabulassar secundum alios, & prohibens transitum properanti Necaoni Regi Ægypti ad Euphratem contra Babylonios cecidit. *Herod. lib. 2.* In Mageddo, 2. *Paral.* 35.
			Nam erat Babylonis amicus & fœderatus iam à temporibus Ezechiæ & Menassis.
	18.		Eius morte piis funesta regnum Aegyptio factum est tributarium. Ex quo deinceps vsque ad Machabęos Iudæa externis obnoxia fuit, vt non sine causa, Iosiam Ieremias tantope deplorarit.
146. 22.	r IOSIAS an. 31.	3526.	Necao postea ad Euphratem à Nabugdonozore cęsus est
177.	*Helcia pontifice max.*	3557.	anno quarto Ioakim, *Ierem.* 46.
	Sophonia, Jeremia, Baruch vatibus & Holda prophetissa.		Eius tertio decimo incipit Ieremiæ prophetia vsque ad excidium vrbis.
			Helcias pontifex aperiens Arcam, vt pecuniam è templo afferret ad ipsius restaurationem, inuenit librum Deuteronomij, quem Moses in ea reposuerat & fortasse manu sua scripserat. Non quod alioqui nulli eius essent alij codices. Nam quod legitur, librum legis deperditum reperisse, sic est intelligendum. Moses. 13. exempla suæ legis manu sua exarauerat, singulis tribubus dederat, & tredecimũ inter sacra vasa, & quasi λείψανα, id est, reliquias reposuerat. *Heb.* Adeo autem erat status religionis illa tempestate corruptus superiorum principum perfidia & improbitate, vt liber legis inter sacras reliquias repertus haberetur pro re noua &
	Deioce siue Cyxare Medorum.		
	Ben Merodac Babyl. reg.		
177.	*Tarquinio Prisco Rom. reg. quinto.*	3557.	

inaudita. *Kimbi. in 8. cap. Oseæ.*

Alij hunc librum absconditum fuisse Menasse regnante credunt, tum cum is legem aboleuit & gentilium religionem asciuit.

Sophonias, quod iam decem tribus abductæ essent in Assyriam, de duarum reliquarum deuastatione atque captiuitate prophetiam texit.

Rechabitæ mandato patris in perpetuum vino abstinent. Iere. 35.

Helcias summus Pontifex & propheta. Vrias propheta Ierem. 26. quem Esaias nominarat multis ante annis. Esa. 8.

Olda prophetissa floret: scholas Hierosolymitanas moderatur. 4. *Reg.* 22.

Ieremias concionatur, Threnósque edit in necem pij regis Iosiæ: inchoatum suum prophetiæ librum sequentibus regibus absoluit, de quo paulo pòst.

Baruch Ieremiæ notarius & propheta.

Ieremiam scripsisse duos postremos libros Regum, produnt in Talmud. cap. 1. Baba Batra. Dictauit etiam librum comminationum, *Ierem.* 36. 45 *&c.* qui non extat. Apud Taphnas in Ægypto à populo lapidatione tollitur. *Hieron.* Hebræi tamen in Seder rediisse ferunt ex Ægypto, cum Baruch, saluum & incolumen anno Nabugdonozoris, 27. quo ab eodem capta est Ægyptus. Vide *R. Selo.* 44. *cap. Ierem.*

Externa.

Necho rex Ægypti Psalmetichi filius ducere conatus est fossam, è Nilo in Sinum Arabicum siue Rubrum mare. *Herodot. lib.* 2. bellum gerit cum rege Chaldęorum, *ibid. &* 2. *Paral.* 35. *Ierem.* 46.

Ambitum & magnitudinem Africæ per Phœnicios nautas vestigauit, qui eam totam biennio à mari rubro exorsi circumnauigârunt, & æquinoctialem transgressi medio die Solem dextrum, seu versus Septentrionem, situm & vmbras sinistras habuerunt, & per columnas Herculis in Ægyptum tertio anno redierunt. *Herodot. lib.* 4. huius regis mentio fit. 2. Paral. 35. & 4. Reg. 23 in Iosiæ huius historia.

Cypselus Corinthiorum tyrannus, an. 28.

Merodac secundus, siue Ben Merodac Babyloniorum rex, quem Iosephus Nabugdonozorem primum vocat, & apud eundem Berosus, Nabulassarum.

Zaleucus Locrensium legislator seueriſſimus, post Locros conditos annos circiter. 40.

Capta est Phigalia oppidum Arcadię à Lacedæmoniis, regnante Athenis Miltiade, *Pausan.*

Oraculo Dodonæo primum Græcia vsa est. *Nang.*

Sinope & Lipara conduntur, & paulò post, Epidaurus, quę postea Dyrrachium.

Histrus in ponto, & paulò post Boristhenes, Chantus, & Stagera in Asia, Lamptacus & Abdera.

Scythæ ad Palestinam vsque penetrauerunt, sed post. 8. annos seruili bello domum reuocantur. *Iustin.*

Tarquinus Priscus Romæ rex quintus, an 38. Hetruscos in ditionem accepit & ludos instructo circo instituit. Huius temporibus memorabilis illa Gallorum migratio contigit, quâ Italiæ maiorem & meliorem partem, Thuscis eiectis, occuparunt Thusci verò in Rhetiam & Vindeliciam Germaniæ migrarunt. *Iustinus.*

ſ IOACHAZ secundo genitus Iosiæ patris successionem inuasit, sanguinarius Rex & impius. Vnde & post paucos dies in Ægyptum captiuus abducitur.

Vt Iosias longè se ab Amonis patris corrupta disciplina remouerat, sic Ioachaz præclara Iosiæ instituta reiecit. Nam pridem ita regnabatur in Iudæa, vt praui probos reges,

Anni Mundi.

3526.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

Aegyptiorum Psammeticho, deinde Nechaone, an. 17.

Lydorum Gige, deinde Ardi, an. 37.

Macedonum Argeo rege quinto, deinde Philippo, an. 38.

Synodus quarta in templo, Helcia pontifice, de renouando legis fœdere, repurgando templo & religione à superioribus principibus polluta, de Paſcha celebrando iuxta maiorum ritus, tollendis aruſpicibus, Pythonibus, Ariolis, Idolis, effodiendis è tumulis pſeudoprophetarum & hæreticorum cadaueribus. 4. Reg. 23. 2. Paral. 34.

19.

ſ IOACHAS men. 3. 3557.

Eodem pontifice, & iiſdem prophetis.

Anni vrbis conditæ.

146.

177. 4. Reg. 23. 178.

& contrà

Anni vrbis condit. | | Anni Mundi. | & contrà exciperent.
177 | *Cyaxare siue Deioce Medorum.* | 3557. | Sicut Iosias propter societatem regum Babyloniorum bellum Ægyptiorum in se conuertit. contra eius filij propter amicitiam Ægyptiorum, arma in se Babyloniorum adducent, iadéque captiuitatem.
Rebus turbatis Patris morte, regnum rapuit, donec à Pharaone Ioakim restitueretur.
Nam ne regnaret vinxit eum Nechaò, & imposuit mulctam terræ centum talentis argenti & talento auri.
Huic Ioakim frater primogenitus suffícitur. est autem mirum quo pacto populus regem pro Iosia patre constituerit Ioachaz, qui duobus annis natu colligitur minor fratre Ioakim è. 2. *Paral.* 36. Nam hoc pugnabat contra legem Salomoniam.
Dicitur tamen primogenitus. 1. *Paral.* 3. Sed Talmudici dicunt primogenitum illic appellari respectu regni, non naturæ, quòd regnarit primus è filiis Iosiæ. Primogenitus ergo, id est, Primus regni successor. Nam Hebræi primogenitum primum familiæ & præcipuum appellant, quocunque nascatur loco, vt Ps 88.
[Hæc autem ratio assignari potest, quòd omnes Primogeniti naturæ ius illud suum amiserunt propter fratricidium Abelis à Cain commissum. Et ità obseruatum fuit deinceps in semine Abrahæ. Nam Isaac secundo genitus natura & Iacob, & Iuda suos fratres primogenitos antecesserunt ea prærogatiua quod etiam in Mose erga Aaronem factum est. Item in prophetis Samuel enim vnxit Dauidem natu minimum & Solomon ipse minor fratribus, ad solium regni reuectus est.]
Tum Ieremias iussu Dei prædicare cœpit excidium vrbis & populi. Quare mox sub Ioakim capitis periculum adiit, *cap.* 22, 26, 36.

Anaxandro Lacedæmoniorum.

Ardi Lydorum rege sexto.

Seruio Tullio sexto Rom. rege, an. 44.

Ægyptiorum Nechaone.

Macedonum Philippo rege sexto.

Externa.

Regnante Tarquinio Prisco apud Romanos, & filiis Iosiæ apud Hebræos, Aruerni, Bituriges, Senones, Hedui, Carnutes, Aulerci, & aliquot alij Galliæ populi ducibus Bellonesо & Elitonio Italiam ab Alpibus perpetuo Apennini iugo vsque ad Rubiconem Galliam fecere. Tum (inquit Liuius *lib.* 5.) Celtarum penes Bituriges summa imperij fuit, qui & regem Celtis dabant. At Tempore Cæsaris duo erant principatus. Alterum tenebant Hedui, in quorum fide & imperio erant Bituriges Aruernorum finitimi. Alterum Aruerni habentes in sua fide & imperio Sequanos Heduorum finitimos. *Cæsar lib.* 1. *Bell. Gal. cap.* 12. *& lib.* 6. *cap.* 4.

20.

178. 4 Reg. 23. 189. | t IOAKIM Eliakim an. 11. | 2558. 3569. | t IOAKIM primogenitus erat Iosiæ. *Seder Olam*, & *Iosephus*. & Impius fuit.
Tributarius regis Ægypti, vt & tota Syria, deinde Babylonis, à quo & interfectus est.
Eliakim alio nomine. Nam qui Ioachim dicebantur propter eandem nominum notationem (*q. Dei surrectio*) Vtrouis vocabulo promiscue asficiebantur. Vnde Pater Virginis à Luc. *cap* 3. Eli (per apocopem Syriacam pro Eliakim) qui ab aliis Ioakim.
Propter societatem Nechaonis regis Ægyptiorum bellum in se Babylonici Nabugdonozoris conuertit.
Hic ergo incipiunt bella Nabugdonozoris contra Syriam, qua tota parebat Ægyptio, & Iudæam, contra quam quatuor suscipiuntur bella. Duo sub rege Ioakim, tertium sub Iechonia, quartum sub Sedechia.

AZaria summo pontificatu fungente.

Ieremia & Vria Vatibus.

189. | *Deioce siue Ciaxare Medorum.* | 3569. | Tot inde clades. Prima quando regem Ioakim abduxit Babylonem cum Daniele & tribus pueris sociis. Secunda quando eius vndecimo illum iam in regnum dimissum vrbe capta interfecit & Iechoniam filium substituit. Tertia cum vrbe iterum capta Iechoniam tertio mense abduxit cum matre, Ezechiele propheta & optimatibus. Quarta cum Sede-

chiam illius vndecimo cum popularibus exportauit. *Anni mundi.*

Sed quoniam historia istorum temporum satis confusè in Scripturis narrata est, & refert eam habere exploratam, propter Ieremiam, & Prophetas, qui infra illius ætatem scripserunt, hîc hærere paucis lubet. Ioakim sub finem anni tertij regni sui se obsessum tradidit Nabugdonozori, datis obsidibus, inter quos Daniel, Ananias, Azarias, Misael, & parte vasorum templi Domini. *Dan.* 1. Tributarius autem in regno suo adhuc relinquitur, donec grauissimæ seruitutis onere depressus, ad Ægyptiorum regem diuertens, misso rursus de Babylone exercitu comprehensus & tractus priusquam ad vrbem veniret, in campo Babylonis vndecimo regni interficitur, & caret honore sepulturæ obiectus bestiis. 4. *Reg.* 24. vt Ieremias prædixerat. 22. & 36. *cap.* Alij aiunt mortuum in ipsa vrbe Baby. *Kimhi in* 19. *Ezech.* Ita Ioachim bis fuit captus. 3558.

Interim autem dum hæc agerentur, in eius locum, Ioachin filius, qui & Iechonias, à populo Rex constituitur, sed regni mense tertio vbi reuersus Chaldæorum exercitus vrbem obsedisset, monente Ieremia, ne ciuitas cremaretur, cum matre se dedidit. Vnde cum vniuersa prosapia Babylonem ductus, initium præbuit captiuitati, seu transmigrationi Babylonicæ, quam 70. annos duraturam Ieremias præmonuerat. Ierem. 25. Quamquam illam Hebræi ordiuntur ab vndecimo Sedechiæ, vt videre est apud Abben-Ezram *in.* 1. & 9. *cap. Danielis*, vel à quarto Ioakim, vnde historiam suam orditur Daniel, qui fuit primus Nabugdonozoris.

Vt Iechonias, deinde Sedechias regnarint in ipso transmigrationis Babylonicæ tempore. Et certè tres huiusmodi fuêre transmigrationes.

Cæterùm pro Iechonia in regnum à Chaldæo suffectus, patruus Sedechias Iosiæ filius propter rebellionem, regni vndecimo post quinquennem obsidionem superatur, & tam Hierusalem quàm Templum solo æquatur, cunctis penè, qui è prima captiuitate supererant, in exilium deportatis. Ex quo perspicuum est vrbem ter à Babyloniis captam, regnantibus videlicet per ordinem Ioakim, Iechonia, Sedechia.

Obsidio breuior colligitur Ierem. 39. & 4. Reg. 25. Nempe Nabugdonozor ipse præsens adfuit à nono Sedechiæ ad vndecimum per duos ferme annos. Reliqui tres anni pertinent ad ipsius duces, qui & eam soluerunt, vt Pharaoni occurrerent. 4. *Reg.* Hinc obsidionem, quam hic dicimus quinquennem, triennem facit Ios. *lib.* 10. *cap.* 10. Nam ait anno regni octauo Sedechiam Pharaone fretum rebellasse. Biennem Kimhi in 4. Ezech. à nono scilicet Sedechiæ vsque ad vndecimum. Octodecim mensium Ierem. 39. cui ipsemet Nabugd. præesset. Tandiu enim adfuit, cùm tamen antea vrbs fuisset à ducibus ipsius obsessa, qui propter occursum & suppetias Ægyptiorum eam coacti sunt aliquandiu intertumpere.

In prima captiuitate, Nabugdonozor traxit in exilium è Iuda & Benjamin tria hominum millia & 23. id est, vniuersam ferè Hierosolymæ nobilitatem. E reliquis verò tribubus septena millia. In secunda post septennium Iechoniam, totámque ipsius familiam, cum octodecim populi millibus. In tertia post annos 11. reliquos omnes penitus, exceptis sex populi millibus, quibus Godoliam præfecit.

Diuo tamen Hieronymo initio comm. in Ezech. Iechoniæ vocatur prima transmigratio, qui cum matre est ductus Babylonem, & cum Daniele tribúsque pueris, & Ezechiele. Sedechiæ autem secunda vel extrema captiuitas. Quod non 3568.

puto

Ann vrbis condit. 178.

Ben Merodac, deinde magno Nabugdonozore, an. 45. Babyloniorum regibus.

Seruio Tullio Romanorum.

Nechao Ægyptiorũ.

Ardi Lydorum rege sexto.

Macedonum Philippo rege sexto.

Anaxandro Lacedæmoniorum, deinde Eurycratide, an. 35.

189.

Anni vrbis. cõditæ. 189

IOAKIM ET NABVGDONOZORIS SÆCVLO.

Anni mundi. 3568

puto verum, quoniam Hebræi constãter tres fuisse docent, vti dixit Deinde Daniel & tres pueri ducti sunt in captiuitatem, non cum Iechonia, sed septem annis prius, anno scilicet tertio Ioakim. *Dan.* 1. vertente & inchoante quarto è 25. *Ieremiæ.*

In his cladibus sola Iechoniæ posteritas ex ampla familia Dauidica permansit, qui & in captiuitate genuit Salathielem, Malchiram, Pedaiam & Gemariam. *Seder Olam minor.*

Nabuzardan princeps millitię. Nabugdonozoris cremauit templum, exportatis columnis, mari æreo, basibus, quæ omnia fecerat Salomon, cũctisque vasis tẽpli & thesauris regiis. Interfecta sunt nongenta & decem hominum millia, infiniti abducti sunt in captiuitatem. Nam vel ex Leuitis trãslata sunt 600. millia. *Sub finem chronici de regibus Israel.*

Vrias filius Samaiæ propheta retractus ex Aegypto, à Ioakim interficitur, eadem, quæ Ieremias, concionans. *Iere.26.*

Daniel anno. 15. ætatis, ductus est Babylonem. tertio anno Ioakim, qui postea octo annos regnum tenuit, à quibus ad finem captiuitatis anni fuerunt. 70. Ita vixit. 93 annos, antequam transferretur ad Medos, vbi tribus annis pòst decimi capitis visionem habuit. Erat igitur admodum senex, fortasse mortuus diebus Esther, neque ad ædem posteriorem cum aliis ascendit. *Abben-Ezra in 1. Daniel.*

Prædixit. 12. capitibus futurũ statum Ecclesiæ à suo tempore ad extremũ mundi, ac inter cętera docuit quinque regna sese per ordinem consecutura, quæ per illud spatium populum Domini grauiter oppugnarent, Babyloniorum, Persarum, Græcorum, Romanorum, Gog, & Magog. i. Saracenorum & Turcarum, quos per obscurum & ignobile cornu designauit. Consolatur autem sanctos in eo, quod dicit, In medio istorum regnorum perseueraturam Ecclesiam, Christúmque post. 70. Hebdomadas reuelandum, regnaturum in medio inimicorum suorum, imò verò vniuersa illa imperia contriturum, & suis daturum regnum, quod in æternum frangendum non sit: Nempe quoniam regnum Christianorum deletis cæteris intercipietur à beata immortalitate.

Hinc veteres ferè dimensi sunt humani generis vitam, teste Aemilio Sura de annis populi Romani. Nam Assyrij principes, omnium gentium rerum potiti sunt Deinde Medi (vel potius Babylonij) postea Persæ, deinde Macedones. Exinde duobus regibus Philippo & Antiocho, qui à Macedonibus oriundi erant, haud multo pòst Carthaginem subactam, deuictis, summa imperij ad pop. Rom. peruenit. Inter hoc tempus, & initium Nini regis Assyriorum intersunt anni bis mille, quinque demptis. *Hæc Velleus Paterc. lib. 1.*

Decem visiones in suum librum retulit, quarum tres vidit sub Nabugdonozore, tres sub Baltasare eius nepote. Septimam & octauam sub Dario, duas verò vltimas sub Cyro. Senio ergo confectus, in Ecbatanis Mediæ ciuitate sepelitur.

In Græco & Latino aliqua è Theodotionis tralatione habentur, quę desunt in Hebræo, vt maior pars capitis tertij de rebus trium puerorum in camino ardenti, & duo postrema capita 13. &. 14. de Susanna, de Belo, dracone & lacu leonum. Sed non desinunt esse canonica & sacra. Qui sumpta è Synagogæ certis canonicisque traditionibus, vel ex aliò Danielis, aut alterius prophetæ opere, post primũ canonem ab hominibus Synagogæ magnæ emissum, scripto, & in secundum canonem ab Eleazaro Pont. eiusque concilio editum relato.

190 3569

Ananias, Azarias, Misael, qui cum socio suo Daniele di-

IOAKIMI ET VRBIS CONDITÆ SÆCVLO. 21.

Anni mundi. Anni vrbis cõditæ.

icunt Chaldæorum artes & linguam per triennium. Per hos apud Chaldæos & Persas latè propagata est Dei religio.

Azarias pontifex.

Abacuk alter.

Phassur filius Emmer sacerdos coniicit Ieremiam in carcerem, *Iere.* 20. Ieremiæ sese opposuerunt pseudoprophetæ aliquot, seorsum Sedechias filius Maasiæ, & Achab filius Coliæ, qui vt suum ministeriũ honorarent, adulterabant cũ vxoribus sodalium suorum. *Kimhi è maiorum historiis in.* 14. *Ezechiel.* imo verò ipse Ieremias c. 29. qui proinde Regem Babylonis eos frixisse tradit, &c. *Ibid.*

Primus annus Nabugdonozoris in principium quarti Ioakim incidit. *Ierem.* 25. quo Nechaonem Pharaonem Aegyptiidem Nabugdonozor profligauit. *Ierem.* 46.

Externa.

Nabugdonozor magnus, secundi Merodac filius, Medis, atque adeò Assyriis, Niniuem atque imperium eripuit anno tertio huius Ioakim, siue quarto post mortem Iosiæ.

Astiagis regis Medorum, qui & Ciaxares Cyri proauus, anno nono Iudæos captiuos Nabugdonozor abduxit. *Ioseph. lib. 1. contra Appionem.*

Psammis vel Psammetiches post Necaonem rex Aegypti 6. annis, in Aethiopia bellum gessit. *Herod. lib. 2.*

Huic successit Ephron, quem debellauit Nabugdonozor. *Ierem.* 44.

Periander Corinthiorũ tyrannus Cypselli filius *Hero. li. 1*

Phalaridis tyrannis destructa.

u TRIBVTARIVS regis Babylo. Dei & regis illius iram in se accendit, Dei, quia fecit malum in conspectu Domini iuxta omnia, quæ fecerat pater ipsius. Regis quia suspitionẽ dedit, ne aliquando necem patris sui esset vlturus.

Sellum etiam appellatur, *Ierem.* 22. vbi & filius Iosiæ dicitur. sicut &. 1. *Par.* 3. Quoniam nepotes in filiorum numerum sæpè refert Scriptura vetus, cuius imitatione *Iosias genuit Iechoniam & fratres eius in transmigratione Babylonis, Mat.* 1.

Ioachin per *Caph* & *Nun*, cum pater Ioakim per *Koph* & *Mem.* 3568

Miserrima fuit conditione. Nam Babylone in carcere hæsit. 37. annis continuis vsque ad Euilmerodach. *Ierem. Vlt.* Decem & octo annorum erat quando regnaret, atque adeò in exilium trahi cœpit. 4. *Reg.* 24. Imo verò octo duntaxat. 2. *Par.* 36. 3569

[Ideo aiunt Merodachi dictum fuisse Euil, id est stultum, quod hunc Regem, post diuturnos carceres, tandem liberauerit, & mensæ suæ accumbere dedit.]

Vt proinde quidam eum genitum dicant in transmigratione Babylonis, è Mat. 1. cap. id est, quando Nabugdonozor patrem ipsius Ioakim cepit, & Babylonem primum cum infinitis Iudæis abduxit.

Respondeo, Decem & octo erat annorum Iechonias, quando regnare cœpit, ætatis videlicet. Nam tot reuera erat natus. Octo verò captiuitate, siue à captiuitate, siue à Nabugdonozore, cuius beneficio & permissu regnum inibat. Iam enim octauus Nabugdonozoris & transmigrationis sub patre Ioachim cœptæ vertebatur. 4. *Reg.* 24. q.d. Recole miseram sortem principum illius temporis. Tum regnare cœpit quando rerũ potiebatur Nabugdonozor iam annos octo: vt iam non sit quæstio de incundo regno more maiorum, sed precario & alteri obnoxio. Hinc numerat aliquando Scriptura annos à Nabugdonozore, siue ab illa prima transmigratione. vt Daniel. 3569

Alij, Iechonias ætatis octauo regnauit cum Patre per decem annos. Postea cum attigisset decimum octauum solus

u IOACHIN IECHONIAS mensibus tribus. diebus 10. 189 4. Reg. 24. 190

Seraia Pontifice Max.

Jeremia propheta.

Deioce, siue Cyaxare Medorum.

Nabugd. Babylo. Rege.

Seruio Tullio sexto Romanorum.

Necchaone Ægyptior.

Ardi Lydorũ rege sexto. 190

regnauit

Anno vrbis condite. 189

Macedonũ Philippo rege sexto.

Eurycratide Lacedæmoniorum.

Anni mundi. 3568

regnauit mensibus tribus.

Ezechiel adhuc puer *iuxta Ioseph.* 25. annorum, *iuxta Hieronym.* cum Iechonia rege in Babyloniam captiuus abducitur, ibíque captiuis vaticinatur, librúmque scribit tantis mysteriis & difficultatibus refertum, vt Hebræi non magis ad principij & finis ipsius, quàm ad trium primorum capitum Geneseos, & totius Cantici Canticorum Salomonis lectionem, iuuenes admittant. Per principium Ezechielis intelligunt primum caput, per finem octo capita postrema.

Mardochæus cum Iechonia in exilium truditur. *Ester.* 1.

Saraias pontifex interfectus à Nabug. 4. *Reg.* 25. qui habuisse successorem dicitur Iozedec fratrem Ezræ Scribæ, patrem Iesu siue Iosue, qui cum Zorobabele exules reduxit. *Hebræi ex.* 1. *Paral.* 6. *& Ezræ.* 7.

Eadem expeditione Tyrus & Hierosolyma captæ. *Clemens lib.* 1. *Strom.*

Vniuersa familia Dauidica, quæ iam abierat in 38. gentilitates & cognationes, siue ramos, plane consumpta est in hac captiuitate, præter Iechoniã, qui eam suscitauit, genitis quatuor filiis Salathiele, Malchira, Pedaia, Gamaria, *Seder olam.*

Sed hæc traditio falsa est. Nam posteritas Nathã filij Dauid ex Bethsabea. 1. *Paral.* 3. permansit vsque ad Christum. Imò ipse Christus per Virginem inde descendit. *Luc.* 3.

Externa.

Seruius Tullius Rom. rex sextus an. 44. Ciceronis gentilis, omnium primus censum inter suos egit, fossas circummurum duxit, signauit æs.

Haliattes rex Lydorũ eiicit Cimmerios ex Asia, *Hero. lib.* 4. *&* 5. Obsedit Miletũ cuius princeps Thrasybulus. Gessit bellum cum Ciaxare Medorum rege. *Herod. lib.* 1. Periandri Tyranni Corinthiorum & Corcyræ amicus. *Idem. lib.* 5. qui in septem sapientibus numeratur. Cætera infra in tabula Nabugdonozor. Nam sub eo propriè regnauit.

Haliattis tempore Pittacus Mytileneus Melanchrum tyrannum sustulit *Euseb.* Ciaxares contra Haliattem bellum grauissimum gessit, cui causam præbuerant quidam Scythæ à se ad Haliattem deflectentes. Scythæ cùm. 28. annis Asiæ imperio potiti essent, à Ciaxare Medo expulsi sunt. *Herod. li.* 1.

Battus primus Cyrenarũ rex, Zoan condidit, & regnauit an. 40. *Herod. lib.* 4. cõdidit & Cyrenen oppidum anno post captam Troiam. 586. *Solinus cap.* 30. vrbis an. 143. *Plin. li.* 19. *cap.* 3. Græcis habitatoribus & Thyreis repleuit. *Ibid.* Huic successit Arcesilaus filius an. 16. Battus. 2. Arcesilaus secundus, quinto denique loco Battus tertius, quo regnãte Demonax Mãtineus Cyreneis Remp. format. Cuius ordinatio mutationis regni in Remp. causa fuit. Nam Arcesilaus tertij Batti f. regno, quòd eam antiquare conaretur, pulsus est. *Herodot. lib.* 4. regis Cyri temporibus.

Antequam tamen Cyrenaïcum regnum ad Persas transferretur totum iuxta Phythiæ responsum, quartus fuit Battus & Arcesilaus quartus. Nam quatuor fuere Batti & totidem Arcesilai, qui octo hominum ætates, hoc est, ducentos annos ibi regnarunt.

Vaphres rex Aegypti. *Clemens lib.* 1. *strom.* siue Apries filius Psammis, *Herod. Ierem.* 44. Annis 35. Ad eum reliquiæ Iudæorum captis Hierosolymis fugerunt.

Panætius primus in Sicilia Tyrannidem exercet.

Summa, anni 419. mẽses 6. dies 10. Atque hæc ætas est quinta. Nam

190

3569

* His annis 420. si addas an. 40. Dauidis, 4. Salomonis, & denique 11 Sedechiæ, reperies hoc familiæ Dauidicæ regnũ stetisse annis 475. subductis paucis mensibus & diebus. E quibus templum Salomonicum vndecimo & vltimo Sede-

chiæ euersum, stetisse ab Hebræis notatur annis.410. Cum 25. quibus minimum regnauit Saul, totum Iudæorum regnum.500.annos explet. *Anni mundi.*

In Sedechiæ captiuitate, desinit iniquitas populi Israel, quam Deus portandam imponit Ezechieli cap. 4. Durauit enim annos. 390. vsque 20. Nabugdonozoris, in quo reliquiæ Israëlis & Iuda Babylonem abductæ sunt, *Ierem.* 52. Quod quidem tẽpus in eodem loco eidẽ Ezechieli reuelatur. Hos.390. reperies à.30. Salomonis, quando Salomon à mulieribus alienigenis corruptus Idolomaniam & impietatem amplecti cœpit, ad Sedechiæ vndecimum siue Nabugdonozoris.20. Tanto tempore eorum impietatem Dominus sustinuit, nec antè iram contra ipsos conceptam totam effudit, grauitate supplicij, tarditatem compensaturus. 3185

a REGNVM istud cœpit statim post mortem Salomonis. Nam Scriptura cùm alibi tum.3.Reg.15. Roboam & Ieroboam facit æquales: & Roboam, qui regnum tenuit annis.17. scribit mortuum.18.anno Ieroboam.

In Schismaticis & hæreticis regibus sigillatim recensendis prophetas nominabo, qui sub illis in mediis hæreticorũ vrbibus floruerunt, vt piorum & Catholicorum successio appareat in medio hæretici populi. Tanta fuit Dei erga istũ charitas, vt quia non habuit legitimos sacerdotes, prophetas perenniter miserit, qui ad illos & in illos vaticinarentur, ne non præmoniti periisse videantur.

Ita autem familia istorum regum nouies mutata est, quemadmodum impiorum & tyrannorum familia, non solet esse diuturna, vt regni tamen summa penes eandem tribum Ephraim perpetuo remanserit. Quanquam enim nominatim non scribitur è quanam tribu isti omnes extiterint, præter primum Ieroboam, est tamen credendum eandem tribum omnibus ortum dedisse, & viam ad regnum parauisse. Primùm quoniam nobilitas vniuersa in 10. tribuum nominatu ex Ephraim perinde emersit, vt è tribu Iuda in duarum tribuum regno. Deinde quia Iacob hoc in suis benedictionibus, vel etiam prædictionibus, significauit. *Genes.*48.*&* 49. 3186

Præterea quoniam Achab etiam de ea fuisse memoratur constanti Hebræorum traditione, *R. Selo in.* 11. *Osee Vers.* 3. Denique & Ieroboam filius Ioas. *Abben Ezrain* 13.*Osee.*

Eorum cum Regibus Iuda collatio est fallacissima, nec caret difficultatibus. Neque tamen propterea vlli anni quasi duobus communes eximendi sunt de Regibus Iuda, quod nonnulli faciunt, vt vnus de quadraginta vno Asæ, ac si illo cùm patre Abiam regnauerit: vnus de 25.Iosaphat, quasi eius primus in vltimum patris incurrat, quatuor de octo Ioram, quasi his socius patris in regno extiterit: tres de 29. Amaziæ, vnus è 16. Achaz, duo è 29. Ezechiæ, &c. Sed potius cogitanda in impio regno interregna multa, licet minimè explicata. Nam certam & indubitatam Deus voluit extare regni Catholici recensionem, incertam & difficultatibus plenam regni hæretici, quò doceremur in hęresi omnia esse confusa, perturbata, incerta, motuum plena, vt de iis historia liquida narrari non possit.

Inscripta successione regum Iuda & Israel est discrimen 19. annorum.

Quod vt facilius concipiatur, ecce à Roboam rege Iuda vsque ad Iehu inuadentem regnum Israel, & necãtẽ Ochoziam & Ioram vtriusque regni reges numerantur an.95.

A Ieroboam (qui simul cum Roboam regnum est auspicatus) ad eundem Iehu an.98.

Hîc discrimen est annorum trium. Nam totidem regnum Iuda à regno Israel superari videtur, cum tamen vtrobique 3186

idem

cùm Iechonias Babylonem abduceretur, initiũ captiuitatis siue transmigrationis Babylonicæ factũ est, vt liquet è Matthæi primo capite. Ezechiel.33 & 40. Hebræi tamen eam ordiuntur ab initio quarti Ioakim, qui fuit primus Nabugd. Aliqui etiam à Sedeciæ regis Iechoniæ successoris vndecimo.

REGES ISRAEL.

a HAC quinta ætate regnabat in Samaria post scissum Dauidis regnum,

Regni hæretici exẽplar, in quo omnia sunt perturbata, & motuum plena donec pereat funditus.

		Anni mundi	
			idem sit primum & extremum temporis punctum
			Deinde à principio eiusdem Iehu vsque ad vltimum. Oseæ nouissimi regis Israel annis. 143. Atqui ab Athalia (cuius primus annus concurrit cum primo Iehu) vsque ad sextum Ezechiæ eiusdem Iuda regis (in quem vltimus Oseæ & regni Israel incidit) an. 165.
		3186	Iam hic regnum Israel à Iuda, 22. superatur, à quibus, si detrahis tres, quibus ante Iehu regnum Israel redundabat, imperfunt. 19.
			Respondeo in priore calculo, in quo est discrimen trium annorum, tres illos vt fractos esse absorbendos per integros regum Iuda. Anni enim Regum Iuda erant integri, regum Israel fracti, ita vt (Verbi causa) Ieroboæ vigesimus secundus, sit quoque primus Nadab successoris, id est, vtique cõmunis. *Vt è duabus anni partibus integer cõstituatur.* Atque ita deinceps in plerisque istorum regibus.
			In posteriore, in quo discrimen cernitur viginti duûm annorum, sparsa fuere interregna in Israel ob factiones, bella ciuilia, crebras familiarum vicissitudines, &c.
			Quare hæc successio debet ordinari & dirigi per regum Iudæ seriem & rationem, quasi per certam regulam, non contrà.
			Quàm misera regna, quibus reges de religione secuti vel hæretici præsunt. Quàm omnia illic sunt incerta, quam confusa, &c.
			Nec tamen desinemus vtramque conferre, ac nodos exorientes, in curiosiorum gratiam dissolucre. Si quis melius, hic vitulam consequatur, vel talem diuidat.
1			
3.Reg.14	b IEROBOAM filius Nabat de tribu Ephraim annis. 22.	3186	b Hic vt regnum suum, quod seditione post obitum Salomonis orta, consecutus fuerat, constitueret, prohibet populum suum adire Hierosolymam, vbi erat legitima sacerdotum successio, & altare contra altare erigit, vitulósque duos, vnum in Bethel, alterum in Dan duobus regni suí finibus religionis ergò collocat, ritu Aegyptiaco, vnde nuper redierat, atque ita decem tribus perenni impietate imbuit.
			Bersabee antiquum terræ limitem à meridie prætermisit, quoniam in regis Iuda fide permanserat propè Idumæorum terram. Dan autem altero antiquo limite est positus, quoniam erat ad Septentrionem ad fontes parui Iordanis.
			Sacerdotes omissa tribu Leui ex plebe instituit. Ita duabus in rebus religionem corrupit, in Idolis adiscedis, iterum in tribu Leui à sacerdotio remouenda, quæ proinde se in tribum Iuda contulit.
			Sichem oppidum ædificat in monte Ephraim, ibíque habitat, Deinde Phanuël. crebra bella cum regibus Iuda gessit dubio euentu.
3.Reg.15	*Vaticinantibus Joã, Iddo, Abia Silonite, Semaia.*		Deus à principio mãdarat, vt tabernaculum fieret in quo sibi sacrificaretur. Hoc nõ ab omnibus obseruatum est. Nam multi iam inde sub iudicibus, patiente Deo in excelsis sacrificarunt, ipse etiam Salomon 3. *Reg.* 3. Hoc obseruatum videtur à Catholicis in regno decem tribuum. Nam Elias sacrificasse in excelsis. 3. Regum reperitur, nec eius sacrificiũ fuisse reprobatum. Nempe propter necessitatem tyrannidis Deus consuetudinem populi sui, qua præter eius tabernaculum, & templum, tamen non dijs alienis, offerebat, sed Domino Deo suo, sustinebat potius, quàm vetabat, etiam sic exaudiens offerentes. *Aug. super Iudices, lib. 7. cap. 7.*
	Regnante in Juda Roboam, Abia, vsque ad secundum Asæ.		Vnde nec in isto regno Catholica Ecclesia defuit. Nam etiam in Bethel collegium siue cœnobium prophetarum ad tempora vsque Eliæ perduranit, &c. 4. *Reg.* 2.
		3208	Alij, qui puræ religionis mutationem ferre non poterant secederunt à Ieroboam & eius principibus, séque in nouas se

des trans Aethiopiam conferunt, fortaſſe allecti veteri Aethiopũ & reginæ Sabæ cum ſuis maioribus fœdere & commercio. Vbi eos circumlui fluuio ſabbatico, tãquam mœnibus narrat Eldad Danius Hebræus hiſtoricus. Multi etiam ad duas tribus ſeſe receperunt, alij alio.

Anni mundi.

3186

Quam r gnandi rationem ſibi diſplicere ſatis oſtendit Deus è crebra ſceptri in alienam familiam tranſlatione, ſublatis de medio per cõiurationem Regibus. Sceptrum enim nuſquam vltra quatrum gradum tranſiit ad poſteros in aliqua familia, præterquam in Iehu, cuius ſtirps potita eſt rerum ad quintam vſque ſobolem.

Ad hanc ſtirpium mutationem deſignandam, tibi minuſculis literis capita familiarum notauimus. Etenim regni huius ſceptrum ab aliis in alios tranſlatum eſt, donec à primo Ieroboam ad vltimum Oſee, in nonam familiam migraret, non quidem legitima vocatione, ſed proditionibus atque paricidiis, vno Amri patre Achab excepto, qui electione regno inauguratus eſt.

Septem duntaxat familias facit R. Selomo in. 15. Ierem. quia non numerat pro nouis familiis Zamri, & Sellum, quòd mox de medio ſublati ſint.

Ieroboam magis hæreticus & ſchiſmaticus, quàm apoſtata vel idololatra. Nam non eiurauit cunctos fidei articulos, ſed eum duntaxat, qui eſt de Eccleſia, & Eccleſiæ ſede atque communione, dum noluit ſacrificare Hieroſolymis, & cum eis communicare, qui in Moſis & Prophetarum cathedra ſedebant, ſed in Dan & Bethel, vbi templa noua conſtruxit, & loco Cherubim vitulos dedicauit. Alioqui Circumciſionem, ritus ſacrificiorum, ceremonias Legis, atque adeo totam legem Moſaïcam retinuit, vt & conſequuti Reges, vſque ad Achab, qui ad iſtam hæreſim adiecit cultum Baalim, ſiue Belorum. Hinc & collegia ſiue cœnobia Prophetarum non extinxit. Filij enim Prophetarum in ipſius regno cateruatim habitaſſe pacificè leguntur in Bethel, in Iericho, in Samaria etiam, vbi erat ſedes Eliſæi Prophetæ, &c 4. *Reg.* 2. 4. & 6.

2

c NABAD an. 2.

3. Reg.

c NADAB videtur octo ann. regnaſſe. Quoniam Baſa regnum ſuſcepit anno decimo Aſæ & Ieroboam mortuus eſt ſecundo. Ita inter vtrumque fuerunt octo. *Kimbi.* 2. *Paral.* 16. reſpõdet ſex annis certaſſe de regno, duobus extremis plenis regnaſſe, quos proinde tantum ſcriptura ei aſſignet. Alij malunt primum Baſæ conuenire cum tertio Aſæ è. 4. *Reg.* 15. Quod rectius.

Iſdem vaticinantibus.

Aſa rege Iuda.

Propter impietatem regno indignus, per inſidias à Baſa interfectus eſt, & genus Ieroboæ totum extinctum. Nam vt in regibus Iudæ regnum ſemper manſit in eadem familia, ita in iſtis è contrario, vix permanauit ad filium, vel nepotem. 3210

3.

d HAEC ſecunda regum familia ſedem in Tirſa poſuit, vt prima in Sichem.

d *Baſa* de tribu Iſſacharis an. 24.

161.

Vſque ad vigeſimum ſextum Aſæ. Vnde viginti tres pleni duntaxat Baſæ tribuendi ſunt. 3234

Baſæ regi Iſraël familiæ internecionem Propheta à Domino nuntiat, quòd ſequeretur impium Ieroboam cultum. 3. *Reg.* 16. hoſtis licet eius & Nabad.

Ioram, AZaria filio Obed, Hanani vidente & Jeſu filio Hanani vaticinantibus.

Aedificat Rama in munitionem, ne quis è regno Iuda ad regnum Iſrael, & contrà tranſire poſſet.

Eum bello adoritur Aſa, auxilio à rege Syriæ petito, ob quod à Propheta increpatur. 2 *Par.* 16.

e BELLA per duces geſſit contra Paleſtinos. Poſt epulum à Zamri militum principe interficitur an. 27. Aſæ.

A tertio Aſæ regis vſque ad. 26. incipientem.

Huc vſque collatio regum Iuda & Iſrael caret difficultatibus. 3208

f ZAMRI Elam & familiam Baſæ funditus extinxit. Nam ne

4

Ibid.16. c ELA an.2.

Iisdem vatibus.

A vigesimo sexto Asæ regi Iuda, vsque ad. 27. finientem.

5.

f *Zamri* qui & Za-
Ibid. 16. mar, *Iosepho lib 8. cap. 6 & 7.* diebus septem.

Iisdem prophetis.

Eodem rege Iuda anno eius vigesimo septimo.

6.

Ibid. g *Amri* an.12.

Iisdem vaticinantibus.

7

A 27 Asæ regis Iuda, ad eiusdem 38.

Anni mundi.

mingentem quidem ad parietem, id est, canem reliquit. Mansit tamen in impio eorum instituto, & idola coluit. 3. *Reg.16.*

3136 Quòd audisset exercitum, qui obsidebat Gebbethon vrbem Palęstinorum audita Elæ morte fecisse sibi regem vniuersi Israël Amri principem castrorum, seipsum incendio peremit, 3. *Reg.16.* atque ita tertia familia desiit.

Post cuius mortem scinditur populus. Pars sequebatur Tebni, pars Amri, *ibid.*

Anni dissensionis, qui quatuor fuisse videntur adduntur ipsi Amri.

Hic incipit discrepantia regum Iuda & Israël.

3236 g INTERREGNVM quatuor annorũ in Seder c.17. ab anno scilicet.27. Asę vsque ad annum.31. eiusdem: sed posteà notatur illos quatuor annos esse de numero.12. quibus iste Amri regnasse scribitur. Ergo interregnum illud prætereundum.

Et sanè interfecto Ela, Zamri tantum,7. diebus in Tirsa regnauit, & eodem die, quo audiit in castris populus necem Elæ, constituit Amri regem super Israel, 3. *Reg.16.*

Difficultas oritur ex eo, quod primus Amri incidisse dicatur in 3.1. Asæ regis Iuda, *ibid.*

Sed nulla est si præcedentia spectentur. Nam *mortuo Amri diuisus est populus Israel in duas partes, vna sequebatur Tebni, vt constitueret eum regem* per annos. 4. aut.5. *Mortuúsque est Tebni & regnauit* pacificè, securè & sine æmulo *Amri*, sequentes annos septem. Ita *regnauit Amri super Israel anno trigesimo primo Asæ regis Israel.* Totúmque eius regni curriculum comprehensim est annis duodecim. Si quinque illi, quibus regnauit cum Tebni, connumerentur.

3247 Ita vigesimo septimo Asæ pugnat de regno cum Tebni per annos. 4. vel. 5. trigesimo primo finem contentioni ob æmuli mortẽ imponit, sicque deinceps septem annos quietè, firmiter & verè regnat. Cuius causa trigesimo primo Asæ regnasse dicitur super Israel duodecim annis. Ita tamẽ vt duodecim illi incipiant ab Asæ.27. quies & firmitas à.31.

Prodigiosè aliqui ex his duodecim sex cõflant, séxque posteriores abstrahunt, & cum viginti duobus Achaz confundunt, idque (inquiunt) vt tempora Regum Israëlis cum Regum Iuda cõueniente conferantur. Quasi vero vt proximè, responsio non sit simplicior & rectior collatio.

Amri migrat in Samariam, inter Iudęam & Galilæam, vbi regnat annis. 6. Sicq; Samaria vrbs amplificatur, & fit regni metropolis, cùm eum honorẽ haberet antea Tirsa. 3. *Reg.* 16. Idque postquam firmasset imperium, & Tebni regni æmulus sub Asæ trigesimum primum fuisset mortuus.

Samaria condita (in vrbis scilicet formam, nam iam olim vicus erat) *ibid.*

Ab ea condita, æra siue principium rationis decem tribuum deducta est, iuxta quam Israëlitæ numerabant à Samaria condita, vt Romani à sua vrbe. Nam illud. 2. Paral. 22. *Quadraginta duorum annorum erat Ochozias rex Iuda, cùm regnare cœpisset, & regnauit anno vno in Hierusalem*, sic debet accipi. Quadraginta duorum annorum erat, siue quadragesimum secundum annum attigerat, à Samaria condita, & Amri in eam migratione: tot enim existunt à sexto Amri, siue à Samaria cõdita, ad Ioram regis Israël duodecimum, qui erat Ochoziæ regis Iuda primus & vnicus. Alioqui. 4. *Reg.* 8. vigesimo tertio ætatis Ochozias iste interit. Supra in regibus Iuda hanc difficultatem explicauimus, sed obscurius.

3268 Ex hac in hoc oppidum migratione regnum Samariæ nomen accepit. Eo autem trãstulisse regni sedem videtur, quòd Tirsenses fuissent Tebni æmuli sui partes secuti.

h ACHAB ducta Iezabel, idola gentium introduxit, faunum Baalim in Samaria ædificauit, altare Baal & lucum idolis dicauit, primus denique nouas superstitiones inuexit. Nam eo vsque reges Israel simplici impietate Ieroboam filij Nabat contenti fuerant, quæ erat de vitulis. *Kimbi*, 4. *Reg.* 21.

Inter reges Israel singulare impietatis & iniustitiæ exemplum, Iosaphati religioni & virtuti, cuius temporibus regnabat, oppositum, 3. *Reg.* 15.

Impiam duxit Iezabel filiam Ethbaal regis Sidoniorum. Ithobalum appellat Iosephus, quem regem fuisse Tyri Menander Ephesius tradidit, vt idem scribit contra Appionem.

Prophetas Domini interemit. 3. *Reg.* 18.

Ob quas impietates Deus eum primùm fame trienni cœlo pluuias denegante, deinde verbo per Eliam castigauit.

Benadad Regem Syriæ sibi arma duobus annis & semis inferentem, duobus & triginta regibus in societatem belli ascitis, bis victum incolumen dimisit, suo magno malo.

Nam tertio prælio est interfectus, 3. *Reg.* 22. ad Ramoth-Galaad iaculo traiectus inter commissuras & loricam.

Anno eius quarto regnum adit Iosaphat in Hierusalem.

Benadad rex Syriæ cum. 30. aliis regibus obsidet Samariam.

Regnum ergo Syriæ Ila tempestate præstans, nec monarchiam Assyriorum agnoscens.

Iezabel huius Achab scilicet vxor feruens idololatria, prophetas Domini vbique persequitur. vt Elias solum se à sacrilegio immunem crediderit, donec Dominus respõderit septẽ millia virorum adhuc esse, qui se idolis non dedissent.

Elias se eius conatibus opponit. Sacerdotes Baal occidit. Cuius rei causa iram eius fugiens in desertum Beersabeę se contulit vbique diuinitus sustentatus.

Inde iussu Dei rediit Damascum, & Hazaëlem vnxit in regem Syriæ, Iehu in regem Israel, & Heliseum in Prophetam.

Ipse & Elisæus inter decem tribus vaticinium exercuerunt, non inter duas.

Sic Michæas filius Iemla in vincula cõiectus, quòd Achabo exitiabilem fore pugnam denuntiasset, contra 400. pseudoprophetarum sententiam. Nam is non est Michęas Moraslites, cuius extat prophetia aduersus Israel, quippe qui vixerit sub Achaz & Ezechia rege Iuda & Phaceæ rege Israël.

Nepher Cherres rex Aegypti an. 4. Amenophis an. 9.

i BAAL quoque coluit. Punitus defectione Moabitarum & naufragio classis, quam in Tarsis Indiæ miserat, ac demũ letali morbo absumptus sine virili prole. Maximè quia ministros miserat, qui Beelzebub idolum Accaronensium pro salute sua consulerent. 3170

Secundum eius annum aliqui dũtaxat putant inchoatum, itaque integrum tribuunt Ioramo successori. Quod similiter faciunt in Achab, dum viginti vnum annos plenos ei duntaxat relinquunt.

Anno secundo Ochoziæ translatus est Elias, & non apparebit, quousque veniat tex Christus. Tum apparebit & secundo occultabitur, nec postea apparebit, quousque veniat Gog & Magog. *Hæc Seder*, c. 17.

[Quamuis hæc ad virtutem & spiritum proprié referri debeãt: tamen etiam ad veram visionem & personalem apparitionem referre solent, neque sua falluntur interpretatione Nam ità accidit vt infra dicetur.]

Sic suprà in Iosaphat sub eius decimum octauum translationem

Anni mundi.

7

h ACHAB an. 22. 4 Reg. 22

Prophetantibus Iehu, Abdia, Michea, Zaaziel, Eleazar, Elia.

Asa & Iosaphat Iudæ regibus Ab Asæ 38. vsque ad decimum septimum Iosaphat.

8

i OCHOZIAS an. 2. Ibid.

Iisdem prophetis. Iosaphat Rege Iuda, sub eius decimum octauum.

	Anni mundi.	
		tionem istam contigisse è 4. Reg.3.docuimus, qui cum hoc concurrit.
		Atque hic incipit historia regum.
	3268	Eius reliquiæ, id est, pallium Helisæo dimissum, miracula edunt. Iordanem bifariam secantes, vt Helizæus per ficcum transiret, & filij prophetarum, qui morabantur in Hiericho, spiritum Eliæ duplicem super eum insedisse agnoscerent. 4. *Reg.*2.
9		
k Ioram frater Ochozię an. 12.		Spiritus autem Eliæ erat duplex, prophetiæ scilicet & miraculorum. *Ibid.*
Ibid.	3282	Nam non omnes prophetæ donum habuere miraculorũ. Scio spiritum illum Eliæ duplicem aliter intelligi. Sed hunc puto esse germanum sensum.
Elia & Eliseo vaticinantibus.		Ei post mortem Synagoga siue Sacellum in Carmelo mõte, vulgato ipsius habitaculo dicatum est, in quo vigebat oraculum, de quo Sueton. in Vespas. cap.5. Apud Iudæam Carmeli Dei oraculum consulentem (Vespasianum) ita confirmauêre sortes, vt quicquid cogitaret polliceretur.
		Apparebat in circuncisionibus, & in illis præsens adesse putabatur. *Kimbi in Malach.* & sæpius alias *in tract. Berachot, &c.* Vt cum misit literas ad Ioram regem Iuda septem annis post suam translationem. *Seder. c.17.è 2.Par.* 21.
Iosaphat, Ioră & Ochozia in Iuda regnantibus à 21 Iosaphat vsque ad interitum Ochoziæ.		[Hinc potest confirmari spirituum bonorum apparitio, cæterum à ex opposito liquent cùm dæmones appareant, & ipsos etiam sanctorum spiritus angelis similes factos apparere. Ipse autem Elias apparuit Christo in monte Thabor, cum Mose: In transfiguratione.]
		Diebus Achab ædificauit Ahiel de Bethel Hiericuntem. Iaciens fundamenta perdidit Abiram primogenitum suum, ponens portas natu vltimum suum ex prædictione Iosuæ. (cap.6.) 3 *Reg.*16.
		k Hic est filius Achab, in quo eius familiam extinctum iri Deus denuntiarat.
		Vt filius Achab fecit malum coram Domino, sed non quantum pater suus & mater. Abstulit enim statuas Baal, quas fecerant. Peccatis dũtaxat Ieroboæ inhærens. 4. *Reg.*3.
		Triumphauit de Mesa rege Moab, qui recusabat soluere centum millia agnorum & totidem millia arietum cum suis velleribus.
		Adiutus armis regis Edom & Iosaphat regis Iuda, cuius causa Eliseus ad psaltis musicam de prospero belli euentu vaticinatur. *Ibid.*
10		
4.Reg.9. 1 Jehu an.28.	3310	Illic Mesa primogenitum suum obtulit diis suis in holocaustum.
Ionadab filio Rechab Eliseo & Zacharia filio Ioiade prophetantibus.		In bello contra Hazaëlem regem Syriæ vulnus accepit & curandi sui causa in Iezaël recessit, vbi à Iehu seruo suo & successore interficitur.
Athalia & Joas in Iuda.		Sub hoc fuit & altera fames. Nona è memorabilibus decem, quas Hebræi in Targhum Ruth numerant, vt superior sit Octaua sub Achab Elia propheta viuente. 3. *Reg.* 17. Hæc nona Elisæo in Samaria. 4. *Reg.*6. post quam Decima, expectetur sub Messia, de qua fortasse noster Ioan. in Apoc.
		Dicitur an. 2. Ioram regis Iuda regnasse Ioram regem Israël. 4. *Reg.*1. Decimo autem octauo Iosaphat, 4. *Reg.*3. Nempe, quia Ioram rex Iuda à patre designatus est anno regni ipsius .17. quando pater regi Achab auxilium ferebat contra regem Syriæ. 2. *Reg.* 22. Ham hic mos erat aduersus futuras seditiones, vt si quis Regum in bellum profecturus esset, prius significaret, quem Regem post se esse vellet, si ipse fortassis in prælio caderet. Hanc legem sequebantur Persæ ex Herodoto, ex qua accidit, vt in eorum Regibus recensendis Hebræi à Græcis & Latinis plurimum discrepent, vt infra docebo. Hoc etiam sequebantur Romani, quando Impera-

	Anni mundi.	
toribus dabant Cæsares.		11
l IEHV scriptis literis in Samariam omnem progeniem Achab deleuit, vxorem, filios & fratres Achab, & sacrificos omnes Baal, ex cuius templo latrinas fecit, vt à Deo prædictum fuerat.	3327	m IOACHAS an.17. *Zacharia filio Ioiade propheta.* 4 Reg.13
Ioram Israel & Ochoziam Iudæ reges trucidauit.		
Quo die vnctus est in Regem, eo die vnctus rex Damasci Hazaël hostis. *Seder.cap.*28.		*Ioas rege Iuda, ab eius* 23.
In impietate multa piè fecit.		
Sub hæc tempora orditur Herodotus suam Aegyptiorum historiam à Cheope, quem regnasse ait apud eos an.50.		
m IOACHAS cœpit regnum an. 23. Ioas. 4. *Reg.*13. quando Ioas templum Domini instaurabat. 2. *Paral.*24.		12
Inussus Deo, quòd secutus sit Idololatriam Ierobo æ filij Nabath, ob quam regnum eius regibus Syrorum Hazaëli & Benadad prædæ fuit, donec ab ipso exoratus Deus, depulsis hostibus pristinum statum ipsi dedit.	3343	n IOAS an.17.
n IOAS cum Amasia, qui eius secundo regnum inierat, bellum gessit & cœpit: adduxitque in Hierusalem, & interrupit murum eius, tulitque omne aurum & argẽtum & vasa & obsides, reuersusque est in Samariam.		*Prophetis Amos patre Esaiæ & Osea.*
Eliseus eius decimo moritur. Ita prophetiæ munere functus est plus 60. annis à. 19. scilicet regis Iosaphat. Duplicem Spiritum Eliæ consecutus est, 4. *Reg.*2.		*Regib. Iuda Ioas & Amazia, à 37 Ioas ad Amaziæ* 15.
[Spiritus duplex Eliæ, est sacerdotium & Prophetia, vocatur spiritus illa authoritas vt à D. Paulo dicitur, omnia hæc esse ab eodem Spiritu. 1. Cor.12.]		
Eius corpus, mortuum hominem alium, à quo fortuito tangebatur, vitæ restituit. 4 *Reg.*13.		
Amazias rex Iuda regnum suscepit anno secundo huius Ioas.		13
o IORAM in Paralipomenis dicitur. Accisum regnũ in pristinum splẽdorem restituit. Antiochia capta, &c. Syros vicit. Regnare cœpit an.15. Amaziæ. Post eius mortem, regnum Israël à Tyrannis diuexatum est, vsque ad finem sui.	3384	o IEROBOAM filius Ioas 41. 3. Reg.14
Regnum Assyriorum per Phul terrori esse cœpit Syris & reliquis finitimis, quem ad concionem Ionæ, pœnitentiam egisse ferunt. Cultum vnius Dei Oriẽs adhuc retinebat, nec tam erat corruptus in πολυθεία, quàm Occidens.		*Vaticinantibus Osea, Amos altero à patre Esaia, Iona.*
Ionas prædicit euersionem Niniuæ regi Assyriorum iam supra reliquos emergenti. Quare & huius Monarchię prima nunc mentio fit in Bibliorum historia.		*Amazia & Ozia regibus Iuda, ab Amaziæ.* 15. *ad.*27. *Oziæ.*
p QVIA 4. Reg.14. Ieroboam auspicatus est regnum suum Amaziæ decimo quinto, & regnauit annis 41. qui incidunt in 27. Oziæ, cum mox sequenti cap. 15. scriptum sit. *Anno 38 Oziæ Regis Iuda, regnauit Zacharias filius Ieroboam,* octo annorum, vt minimum, interregnum debet constitui, etiam si fuerit in paternum regnum successio, quemadmodum sæpe videmus propter crebras & subitas familiarum vices hæreditates manere interruptas & certis possessoribus vacuas. Certè hic crebra & repentina familiarum mutatio absumpsit octo annos, & deinde nouem, de perpetuo & rato Regum Iuda numero.	3393	*Phul Assyriorum an.*48.
		p INTERREGNVM octo annorum. 1 Par.5
		*A.*28. *Oziæ ad eius.*37. Ibid.
		14
* ZACHARIAS impietatem patrum suorum secutus, nõ successit patri nisi post octennium, siue à Catholicis, siue ab aliis oppugnatus. Deinde sexto mense occisus. Nam Deus non sinit hæreticos tranquillè succedere, vel diu successione frui.		* ZACHARIA mens.6. *Iisdem vaticinantibus. Ozia rege.*
		15.
Post eum quidam interponunt interregnum. 21. annorum, seu perperam. Falso enim nituntur fundamento, hoc scilicet regnum viguisse annis. 270. quot esse putat à morte Salomonis ad Sextum Ezechiæ. Atqui si rectè subduxissent, duntaxat repetissent 259.		q *Sellum* mense 1, vel dieb.28.
		Prophetis iisdem, Ozia rege. Phul Assyriorum.

		Anni mundi.	
	16		Satis ergo est octo vacuos inter Ieroboam & Zachariam intercalere, Nam. 38. Oziæ regis Iuda regnare cœpit Zacharias. 4 *Reg.* 15. cùm Ieroboam mortuus esset eiusdem vigesimo septimo. 4. *Reg.* 14.
Ibid.	r *Menahem* Tirsensis an. 10.	3405	Deinde totidem vel potius nouem, inter penultimum & vltimum reges, vt illic ex apertis Scripturæ locis demonstrabimus.
	Prophetis iisdem.		q SELLVM interficit Zachariam, & vicissim facti sui exemplo à Menahem post mensem interficitur.
	Ozia rege Phul Assyriorum.		Sexta familia.
	17		Roma conditur in Italia Sextæ Olympiadis an. 3.
Ibid.	s PHACEIAS Menahem an. 2.	3405	r PHVL contra terram Israel bellum molitur, & regem Menahem tributarium facit 4. *Reg.* 15.
	Iisdem vaticinantibus.		Hic primus cum Israelitis negotium habuit, primus putatur regnasse inter Assyrios extincto Sardanapalo. Sed iam refutauimus.
	Ozia rege, ab eius 50.		In Menahem septima familia incipit.
4 Reg 15	*Phul Assyriorum.*		s COEPIT regnum anno Oziæ quinquagesimo. Patrem imitatus malum fecit coram Domino. Quare necatus simul vitam & imperium amisit.
	18.		t PHAKEE Ieroboami impietatem imitatur. Iudæam sub rege Iudæ Ioatham excursionibus vexat. Inde assumpto Razi rege Syriæ Achazum Ioathæ successorem armis aggreditur, & facta ingenti cæde Hierosolymam obsidet. *Es.* 7.
4 Reg. 15	t *Phakeias* Romeliæ an. 20.		
	Vaticinãtibus iisdẽ, itémque Osea, Michea Moraslite & Oded.	3425	Achazo in auxilium sui regem Assyriorum Tiglath-Phalassar vocante Galilæã perdit, tribubus Galilææ Zabulon, & Nephtalim in Assyriam translatis.
	Regnantibus in Iudæa per ordinem Ozia, Joatham, & Achaz. à. 52. Oziæ vsque ad. 4. Achaz.		Atque hæc fuit prima transmigratio Israel. Quare in odiũ suorum adductus ab Osee inita coniuratione perimitur eodem scelere, quo imperium assumpserat.
			In eo fuit familia octaua.
2 Par. 5.	*Assyriorũ Tiglath Phalassar an. 25.*		Ne mireris si Oseas, Amos & Esaias adhuc vaticinarentur. Nam floruerunt diutissime, & quisque illorum quatuor reges Iuda sepeliisse dicitur Oziam, Ioatham, Achaz & Ezechiam *R. Selom. Os.* 1. *Kimhi Esa.* 1.
			Tiglath Phalassar Assyriorum rex, vrbes Aron, Abel, Bethmecha, Ianocha, Cades, Asor, Galaad, & Galilæam, & vniuersam terram Nephtali cepit, & in Assyrios abduxit. 4. *Reg.* 15. Hoc modo Iudæos Galileę potitos, eam primùm inhabitare cœpisse quidam existimant.
1 Par. 5. 15.	u INTERREGNVM annorum 9.	3434	u INTERREGNVM nouem annorum ex. 4. Reg. 15. & 17. omnino hic statuendum Nam iste Phakeias regnare incipit an. 52. & vltimo Oziæ, desinit sub annum 20 Ioatham, qui erat quartus Achaz, à quo ad sextum Ezechiæ, quando concidit istud regnum, supersunt anni 18. nempè. 12. reliqui Achaz & sex Ezechiæ.
	A tertio Achaz ad eius duodecimum.		Vel regnauit Oseas vltimus Israelitarum rex annos. 18. Nouem per tyránidem ab anno vigesimo Ioatham, qui fuit quartus Achaz. 4. *Reg.* 15. Indignata enim Scriptura impium regem Achaz illic nominare, mortuum potius patrem nominat. Nouem alios per ius, dum anno 12. Achaz, rex est cõfirmatus & receptus, 4. *Reg.* 17.
	19.		
1722	x OSEE filius Ela an. 9.		x OSEE minus impius, quàm reges superiores, 4. *Reg.* 17. perpetuam tamen genti captiuitatem importauit, quod peccatorum mensura iam ad summum peruenisset.
		3443	Duodecimo Achaz regnum consequitur, post octennem vel nouennem de regno cum familia Phakeę dimicationem. Vnde hîc nona & vltima Regum Israel stirps.
			Suo primo, à Salmanazare rege Assyriorum virtus dare ei tributum coactus est. Septimo quòd legatos ad Suam regem Aegypti misisset, vt eius ope se à tributo imposito liberaret, in Samaria post triennium ferè à Salmanazare

regresso obsessus est ac tandem captus & cum populo, id est, cum reliquis octo tribubus Israel in Assyriam translatus, & in vrbibus Hala & Habor, iuxta fluuium Gozan in ciuitatibus Medorum collocatus. 4. *Reg.* 17. & 18. *Anni mundi.* 3443

Iisdem vaticinantibus.

Achaz & Ezechia regibus Iuda.

Hæc est clades extrema regum & decem tribuum, qua sexto Ezechiæ regis Iuda vltra montes Medorum & Persarum abductę sunt, missis aliis in earum terram. Hæ Orienti & Septemtrioni infusæ, Iudæorũ clausorum fabulæ dedere causã: qua de re extat Eldad Danius à nobis versus.

A duodecimo Achaz ad sextum Ezechiæ.

Perditas in Oriente aiunt Hebræi. Intereà facilè assensum præbuerim iis, qui ex istis, ortos Tartaros opinantur, siue quia Tartari tenent oram Septemtrionalem Orientis & Aquilonis, siue quia illorum præcipuum imperium Persico imminet, eóque terminatur à parte Assyriæ & Mediæ, siue quia diu latuerunt, & ignoti permanserunt. Nam eorum nomen tantùm auditum circa annum Domini. 1200. Adde, quod nomen Tatari (sic enim loquendum aiunt siner) Hebraicè & Syriacè sonat derelictum, desertum. Prętera Hordas Tattariæ, in prouinciis Septemtrionalioribus aliquæ retinuerunt nomen Dan, aliæ Zabulon, aliæ Nephtali, inter regna aliqua nomen Tabor, alia alterius Hebraïci monumenti, vt nec mirum sit Russiam, Sarmatiam, Lituaniam, Moscouiam & cæteras versus Tartariam regiones Iudæis abundare.

Assyriorũ Salmanazare an. 17.

[Ita factum vt dispersione Iudæorum pararetur via disseminandi cultus diuini, in omnes partes orbis. Iustinus in Apologetico.]

Denique quoniam Circumcisionem sunt perpetuo amplexi, antequam quicquid accepissent de infœlici Mahomete, cui & facile assenserunt, quod in multis suæ legi & moribus congrueret.

In hanc cladem inciderunt, quoniam à cultu Dei, quem tradiderat Moses, defecerant, & nouam religionem asciuerant. 4. *Reg.* 18.

In hoc bello Tobias in captiuitatem ductus est. *Tob.* 1.

Est etiam probabile earum partem esse populos Americæ siue Indiæ occidentalis (quod miror à nullo animaduersum) Primo, quia traduntur perditæ in Oriente, *R. Selom. Cant. Salom.* 2. Secundo, quia in insulis S. Michaëlis siue Esforis ad illam orbem pertinentibus sepulchra subterranea à nostris reperta sunt cum literis Hebraicis antiquissimis, supernè quidem מחשם אל (*quid volauit Deus*) infernè autem שעלטו מתרע אל cum duobus apicibus,) *Scalbim mortuus est, scito Deum*) Teuetus lib. 23 Cosmog. cap. 7.

Tertio, quia. 4. Ezræ 13. profectæ narrantur *in vlteriorem regionem, vbi nunquam inhabitauit genus humanum. Per introitus autem angustos fluminis, Euphratem introierunt. Fecit enim eis Deus signa & statuit venas fluminis, quoúsque transirent. Per eam enim regionem erat via multa itineris anni vnius & dimidij. Nam regio illa vocatur Asereth.* צשרת quasi transito Euphrate venerint in Tartarica deserta, indéque in illam terram ignotam versus Grotlandiam. Nam ab illa parte America dicitur aperta & sine mari, cum alius ex partibus sit mari clausa, & peninsula. Quin & per angusta freta, maria etiam vastissima eò peruenire potuerunt, vt in regiones solo mari à Tartaria diremptas.

Quarto, quia Iudæos appellant clausos veteri traditione & Cabbala. Constat autem Americos clausos vndique mari, ac Americam vel esse magnam insulam, vel peninsulam. Nam adhuc dubitatur vtrum à partibus Septemtrionis iuncta sit continenti Asiæ, siue Tartariæ magnæ, vel ab ea freto duntaxat exclusa, vt ab orbe antarctico, versus austrum, per fretum Magellanicum.

Summa, anni 258. menſes 6. dies ſeptem, quemadmodum à morte Salomonis, quando iſtud regnum cœpit, ad ſextum Ezechiæ, quando deſiit, fluxerunt anni. 259.

Sine duobus interregnis Summa anni 241. menſes 6. dies 7. ſed illa fuerunt intercalanda ob ſuperiores cauſas, vt vtriuſque regni tempora & ætates conſonarent.

Anni mundi.

3443. Cuthæi in Samariam tranſlati cùm diis patris ſacra facerent, deuorati à leonibus cœperunt. Quare vnum è ſacerdotibus captiuum reuocarunt, qui eos iura regionis doceret & vnius Dei cultum. Quem tamen ità ſeruarunt, vt quæque gentes fabricarent Deum ſuum. *quarti Regum decimoſeptimo.*

Addit Ioſephus eos recepiſſe quinque Moſis libros, ſed male interpretatos, neque Iudæos, neque Gentiles euaſiſſe, cùm Iudæi bene rem ſuam gererent, ſe Iudæos & Ioſeph progeniem aſſeruiſſe, cùm male, ſe Babylonios affirmaſſe (hæreticorum ingenium.)

Samaritanorum origo, quorum religionem ſemi-Iudæam, quàm planè paganam malle ſe Deus immiſſis leonibus declarauit. 4. *Reg.* 17. Cuthæos eos Hebræi appellant, quòd poſt veteres colonos exactos à Salmanazare, veniſſent de Cutha & vicinis vrbibus & regionibus Aſſyriæ & Mediæ. *Ibidem.*

E Iudaïca religione, quinque libros Moſis duntaxat receperunt, ſecundum Sadducæos de reſurrectione, animæ immortalitate & futuri regni ſtatu ſapiebant, gens Sicariorum, vnde Doſitheus & Simon Magus hæreſiarchæ. *Orig. hom. 25. Num. & lib. 1. & 2. in Celſ.*

Secundum Ethnicos à Iouis & reliquorum deorum cultu non abhorrebant, ſe Medorum Perſarúmque colonos dicentes. *Ioſeph. lib. 12. cap. 7.* De iſtis lege. 1. Machab. 5. & 2. Machab. 5. & 6.

Decem tribuum tres captiuitates ſiue tranſmigrationes, quot duarum fuiſſe ſuo loco notauimus. Primo aſcendit Aſſar rex Aſſyriorum, qui & Tiglath-Phalaſſa, & traxit in exilium tribus Ruben, Gad, & dimidiam Menaſſis, quæ erant trans Iordanem, abſtulítque vitulum aureum, quem primus Ieroboam in Dan dicauerat. Idque diebus Phakeæ filij Romeliæ & Achaz regis Iuda. Deinde poſt aliquot annos initio regni Oſeæ, vltimi regis, Salmanazar rex quoque Aſſyriorum abduxit tribus Aſer, Iſachar, Zabulon & Nephtali in Aſſyriam, Iſraelitis Galilæam exhaurientes, reliquos tributarios faciens, & alterum vitulum exportans. Poſtremo cùm rebellaſſet Oſeas anno regni ſexto, adſunt Aſſyrij rege eodem Salmanaz. tribúmque Ephraim, & dimidiam alteram Menaſſe terra expellunt, túmque Cutheos, Babylonios, Suſeos, Elamitas, & cæteros Samaritas, qui ipſorum vrbes incolerent, mittunt. *ſedercap. 22.*

Salmanazari decem tribuum euerſori, ſucceſſit Senacherib, qui ea paſſus eſt, quæ Eſaias & Herodotus ſcriptis mandarunt. Denique Sardanapalus filius, vt ex voce Aſar-Adon, Hebraïca coniectare licet, Aſar-Adon Phul, Latinè & Græcè Sardana-phalus. Errant ergo Germanorum noui Cronologi, qui ſomniant Sardanapali exuuias partitos eſſe inter ſe Phul Belochum, patrem Tiglath-phalaſſar Babylonium & Arbacem Medum, ac Sardanapalum vixiſſe Oziæ tempore, dum apud Iſraelitas regnaret: Ieroboam filius Ioas: vt ſecundum & nouum neſcio quod regnum Aſſyriorum circa illa tempora ſtabiliant, cùm Scriptura de eo loquatur, vt vnico, & à Phul duntaxat continuato vſque ad Nabugdonozoris, vel parentum eius ſæculum.

3443.

INTERIM HAC QVINTA ÆTATE, PROPTER TANTOPERE corruptum ab Hæreticis Religionis ſtatum, doctrina Eccleſiæ ad ſequentem tranſmitti perenni ſerie non deſiit. Quod ſic emonſtratur.

Anni mundi à 3150.

QVINTA ætate ſuperior doctrina, pietas & religio floret & illuſtratur *per innumerabiles prophetas.* Deum eſſe vnicum, *Eſ.*43.44.45. *Præter me non eſt Deus, &c. Et tamen* trinum. *In Hebraica veritate Eccleſiaſtis* 12. *Memento creatorum tuorum in diebus iuuentutis tuæ, Prouerb.* 12. *Noui ſcientiam Sanctorum, Eſ.* 6. *In illa viſione Seraphica, Quis ibit nobis (Patri, Filio, & Spiritui Sancto) præter nobile illud Triſagium, Sanctus, Sanctus, Sanctus, Dominus Deus Sabaoth, à Ioanne in Apocalypſi repetitum.* 22. *Non ſuſt exiſtis ad eos, qui fecerunt eam (Hieruſalem)* 42. *Creans cœlos, & extendentes eos Dominus*, 44. *Sic dicit Dominus factores tui. & iterum v.* 24. *Dominus factores tui.* 50. *Mane erige aurem mihi, & audiam quaſi magiſtros.* 54. *Quia dominabuntur tui, qui fecerunt te, Dominus exercituum nomen eius. Oſ.*11. *Iuda adhuc deſcendit cum Deo, & cum ſanctis fideli. Hier.*10. *Dominus Deus verus eſt ipſe dij viuentes, & Rex ſempiternus.*23 *Peruertiſtis verba Deorum viuentium, Domini exercituum Dei noſtri. Quos Eſaias vnico contextu expreſſit nominatim cap.* 48. *Ego primus & nouiſſimus, Non à principio in abſcondito locutus ſum. Ex tempore ant equam fieret ego eram & nunc Dominus Deus miſit me & Spiritus eius. Nam loqui illic Filium Dei, non Prophetam conſtat per literam præcedentem. Manus quoque mea fundauit terrã, & dextera mea menſa eſt cœlos,* Filium Deum eſſe. *Eſ.*7.9.10. 25.35.40.45.55.58. *Hier.*23. & 33. *Oſ.*1. *Baruc.*3. *Ioel.* 2. *Mich.*2. & 5. *Pro.* 8. & 30. Spiritum quoque Sanctum, *Eſ.*48.59. & 63. *Ipſi ad iracundiam prouocauerunt eum, & Spiritũ Sanctum eius.*61. *Spiritus Domini ſuper me,* 44. *Effundam Spiritum meum ſuper ſemẽ tuum.*32. *Donec effundatur ſuper nos Spiritus de Excelſo, Ioel* 2. *&c.* In Chriſtum fides, & eius expectatio, *Eſ.*6.7.8.33.35.40.42.45.48.50.51.53.55.57. 60. 61. 62. 63. *Hier.* 11. 23. 31. 33. *Ioel.* 2. *Abac.*3. *Soph.*2. & 3. *Mich.*5. *Oſ.*6. & 11. *denique quotquot Prophetæ & Sibillæ illa tempeſtate ſcripſerunt.* Sacerdotium, Miniſterium publicum, *Sadoc primus templi Pontifex, & reliqui vſque ad Ioſedec tempore captiuitatis per Catalogum.* 1. *Par.* 6. *Sacerdotes, Leuitæ & Prophetæ innumerabiles, in libris Regum & Paralip. quorum ordo & ſucceſſio in* Seder Olam. Sacrificia & Sacramenta, fidei ſigna, *eadem quæ prius per ſingulos libros Regum & cæteros huius ætatis hiſtoricos & ſcriptores. Quin & eorum per Chriſtum perfectio, correctio, immutatio prædicitur. Eſ.*12.55.52.61. *Hier.*31. *&c. Prou.*9, Pœnitentia, & eius partes, *Illas vrgent Prophetæ, & in eis neglectis totam malorum cauſam conferunt Eſ.*1. *&c. Ioel* 1. *&c. Doctrinam contrariam pſeudoprophetiam ſiue hereſim appellant. Lament.*2. *Prophetæ tui viderunt tibi falſa & ſtulta, nec aperiebant iniquitatem tuam, vt te ad pœnitentiam prouocarent. Hinc apud eos hoſtia pro peccato, & delicto, & ieiuniorum, ſacci, cilicij, luctus, ſpiritus contriti & tribulati mẽtio continua.* Confeſſio, Exomologeſis, *vt quæ iam eſſet inſtituta Leuit.* 5. *Qui peccauerit vel deliquerit agat pœnitentiam pro peccato & offerat. & ſic ſæpius illo capite, vbi Hebraicè vbique, & cõfiteatur id in quo peccauit, vt Leuit.*13. *leproſus adiens ſacerdotẽ ſe eſſe leproſum clamabat, & Num.*5. *Vir & mulier cùm fecerint ex omnibus peccatis, quæ ſolent hominibus accidere atque deliquerint, confitebuntur peccatum ſuum. modum eorum confitendi vide apud Fagiũ*

in quintum

Anni mundi. 4121.

in quintum & decimum sextum Leuit. Viddui, *appellabant ex Elia in Tisbi, vnde R. Isaac Leuit. 1. Qui agit Tesuba (id est, pœnitentiam) vt faciat Viddui & confiteatur peccatum suum, necesse est.* Eucharistiæ tanquam rei admirandæ promissio, *Pro. 9. Ose. 14. Viuent tritico, &c. vbi R.* Kimhi è רוח *semina transubstantiationis adducit.* Festa *ad septem Mosaica adduntur noua. Dedicatio templi Salomonis in mense Bethanim, id est, Septembri 3. Reg. 8.* ἐκδελτοσχαμὼς, *tabularum fractarum mense Maio Ios. lib. 6. Bell. cap. 8. & aliquot alia,* Templa, *Templum Salomonis incredibili sumptu extructum. 2. Par. 3. 4. 5. domus orationis. Es. 56. Hierem. 7. Synagogæ Hierosolymis à quadringentas & octoginta è traditionibus Heb. & innumerabiles aliæ per vniuersam terram Palestinæ nostris paræciis respondentes.* Imagines sacræ. *Cherubi Salomonis forma iuuenili & opere statuario & solido præter Mosaicos. 2. Par. 3. vbi pictis aliis multis & cælatis sculpturis omnes tẽpli partes, etiam vestibuli exteriora aspergũtur, &. 3. Reg. 6. tam intrinsecus, quàm extrinsecus pro templi etiam foribus & introitu, vnde Psalmus. 73. queritur, quòd Babylonij exciderint ianuas vel sculpturas, picturas, cælaturas, templi. Nam Pittuhim illo loco ad hunc modum interpretantur Rabbini. Es. 19. alludens ad sua tempora, in illa die (inquit) erit altare in medio terræ Aegypti & titulus* Domini (*Matsebá, statua propriè*) *iuxta terminũ eius. Oseas cap. 3. sacris imaginibus, quas Teraphim appellat, priuandas decem tribus vaticinatur, propter sua peccata, quòd essent euertendæ per Assyrios & in captiuitatem abducendæ. E quo loco R. Iaphet cum veteribus Rabbinis colligit, vt & indicat illic Abben Ezra, decalogo sacrarum imaginum vsum non fuisse prohibitum, sed profanarum & Idololatricarum duntaxat. Serpens aheneus hoc adhuc æuo extabat in excelsis, 4. Reg. 18. vsque ad regem Ezechiã, qui eum euertit propter abusum, non quia imago, &c.* Delectus ciborum, *Es. 66. qui edunt carnem suillam & abominationem & murem, simul consumentur dicit Dominus.* Ieiunium *3. Reg. 21. 2. Par. 20. Tob. 12. Es. 58. Hiere. 36. Ioel. 1. Quin & Elias hac ætate exemplum ieiunij quadragesimæ renouauit, 3. Reg. 19. à multis olim inter Iudæos obseruati è R. Benjamim in suo itinerario. Alia multa ad Mosaica adiecta sunt, quarto mense id est Iunio, quinto. i. Iulio, septimo. i. Septembri, decimo. i. Decembri, quorum meminit Zacharias cap. 8. & Hebræi in suo Calendario.* Religiosorũ vita & vota & instituta varia. *Filij prophetarum in Bethel, in Hierico, &c. 4. Reg. 2. 4. 5. 6. 9. Elias vir pilosus, zona pellicea accinctus & Elisæus hanc vitã illustrârunt, 3. Reg. & quarto. Rechabitæ Hier. 35. abstinentes ab vrbibus, vino, ædibus, agris, possessionibus, peculio siue proprio, qui & vocantur* Scribæ *siue doctores 1. Par. 2. v. vlt. Holda prophetissa q. abbatissa habitans in* Millo, *id est, collegio, vel domo doctrinæ, vt habet Chaldæus, 4. Reg. 22.* Sancti & eorum preces, inuocatio, vis, cura. *Elias curat res viuorum. Misit enim cælitus literas ad Ioram regem Iuda filium Iosaphat, in quibus iram Dei contra ipsum explicabat, annis septem post suam translationem in cælum, In Seder Olam cap. 17. Ioseph. lib. 9. Ant. cap. 2. quòd aperte colligitur è 2. Par. 21. & 4. Reg. 2. vbi intelligitur translatus ante decimum octauum regni Iosaphat, id est, septem annis ante Regnum istius Ioram. Es. 44. ille vocabit in nomine Iacob, vbi Chald. & ipse* יקרי. *i. orabit in nomine, siue nomen Iacob. Esa. 62. super muros tuos Hierusalem constitui custodes. i. angelos, Talmudici in tractatu Menahoth, item patriarchas, qui protegunt nos tanquã muros, R. Selomo è R. Ionathan, qui sic Chaldæis vertit, Ecce opera patrum tuorum iustorum ô vrbs Hierusalem aptata sunt & seruata coram me tota die & tota nocte, nunquam cessant facere mentionem tui coram Domino. Baruc 3. audi nunc orationem mortuorum Israel & filiorum ipsorum, qui peccauerunt coram te. Hier. 31. Rachel plorat filios suos. i. intercedit pro filiis suis apud Deum, è Midras Hagada & R. Selo. ossa Elisæi mortui mortuum suscitant, 4. Reg. 13. mortuum eius corpus prophetauit Eccl. 48. id est diuina fecit. Nam apud Hebr. prophetare est nõ solum diuina dicere, verum etiam diuina facere. Vnde per* ἐπεξήγησιν *mox sequitur. In vita sua fecit monstra & in morte mirabilia operatus est. Vt proinde Iosias eius sepulchrum, ossa & sanctos cineres, quemadmodum & alterius prophetæ, honorificè obseruauerit. 4. Reg. 23. Palliũ Eliæ translati aquas Iordanis diuidit, 4. Reg. 2.* Reliquiæ *Arcam & reliquias Mosaici tabernaculi in suum templum magna pompa infert Salomon, in Arca tabulas testamenti concludit, 2. Par. 5. Arcam autem aliam fecit, in quo conseruaretur Aaronis virga, Vas mannæ, oleum vnctionis sacrum. In Misna tractatu de sicli cap. 6. §. 7. Thuribulum quoddam aureum seruabatur in Sãcto Sanctorum, ad quod soli pontifices ingrediebantur Heb. 9. Ios. lib. 2. contra Appionem.* Preces & oblationes pro defunctis. *Tob. 4. Panem tuum & vinum super, (id est, propter. Nam est Hebraïs.) sepulturam iusti constitue. Es. 26. Viuant mortui tui, interfecti mei resurgant, &c.*

(deprecantur e R. Selom. & Rabbinis, qui & hunc versum usurpant suis in precibus pro mortuis) & certe est precatio & canticum, vt patet e principio capitis 57. A facie malitiæ collecti est iustus, veniat pax, requiescat in cubili suo, qui ambulavit in directione sua. Vnde & hunc quoque versum Hebræi in suum pro defunctis officium conferunt. Cant. 7. palatum tuum (id est oratio tua ô Ecclesia) sicut vinum generosum loquens facit labia dormientium (id est, mortuorum. q. d. eos prorumpere facit in lætitiam, exilire præ gaudio & loqui, e R. Selomo & veteribus Rabbinis.) Et proinde honore carere sepulturæ infœliciſſimum putabant Eccle. 6. Hier. 22. Purgatorium, *Midras Ecclesiastis. 12. citato illo Esaiæ loco, veniat pax, quiescant in cubilibus suis, & 1. Sam. 25. sit anima Domini mei ligata in fasciculo viuentium.* Traditiones *ad Ezram & viros Synagogæ magnæ delatæ sunt inéque in libro relatæ,* Vita æterna, Iudicium postremum, *nihil hoc dogmate crebrius in prophetis. Sic & reliqua doctrinæ capita nostris plane consentanea abunde exhibent Salomon, prophetæ maiores & minores, qui intra huius ætatis curriculum scripto cælestes res copiosissime mandarunt. Ideo enim hic sum breuior, quoniam eos totos oporteret transcribere.*

Anni mundi.

CONTINET hæc ætas sexta transportationem & seruitutem Babylonicam, vrbis, templi & terræ Iudæ desolationem, reductionem in patriam, vrbis, templi, terræ restaurationē, desolationem & calamitatem sub regibus Syriæ, præsertim Antiocho Epiphane, liberationem pro Hasmonæos siue Machabæos, regni reparationem, aduentum & res Christi, seditiones ac finem imperij. 3569.

a HOS. 70. annos, Daniel & Ezechiel prophetæ captiui apud Babylonios, Ieremias & Baruc in Iudææ solo relicti partim vaticinando, partim agendo illustrarunt.

Daniel cum sociis abstinet à cibis gentilium illegitimis, leguminibus contentus. Susannam absoluit, visiones regum à res futuras pertinentes interpretatur. Deinde suas ipsius proprias alias. Honoribus afficitur à Nabugdonozore, Baltazare, Dario & Cyro regibus.

His etiam. 70. continentur Ezechielis acta. Godoliæ reliquus a Nabugdonozore præpositi absque vllo insigni regio aut imperij nomine, quia præesse paucis & calamitosis nulla dignitas erat ex, *Ierem.* 39. mente septimo post abductum Sedechiam & excisam vrbē, vigesimo Nagubdonozoris, 4 *Reg.* vlt. *Ierem.* 41.

Statua Nabugdonozoris cum periculo trium puerorum.

Regna Nabugd. Euilmerodaci & Baltazaris, cum rebus Babylonicis & Medicis.

Reliquiarum in Ægyptum ob Godoliam ab Ismaële interfectum, migratio, duce Iohanan filio Charex, *Ierem.* 42. & 43 cum ipso Ieremia. Quas non est dubium anno captiuitatis 27. cum Syria & Ægypto fuisse à Nabugd. subactas è Ierem. 44. & 46. & Ezech. 29.

Vertente captiuitatis septuagesimo orare cœpit Daniel. 9. *cap.* Deum pro restauranda Hierosolyma & ab Angelo accepit ab exitu verbi de restituendis captiuis, deque reficienda vrbe vsque ad Christi ducis necem interfluxuras Hebdomadas. 69. vel ad summum 70. vt aliqui exponunt.

Porro exitus illius verbi fiebat tunc ab Angelo illud de cælis deferente, & prolarum in cælo, dum ipse precaretur, denuntiante, vel (quod in idem recidit, nec annorum numerum auget) paulo post factus est, anno scilicet primo Cyri, qui mox Dario, sub cuius vitæ extremum Danieli ista reuelata sunt, successit. Illo enim captiui primùm dimissi sunt, vt compleretur verbum quod dixerat Dominus ore Ieremiæ. &c. 1. *Esræ* 1. *Vide Ierem.* 29. 2638.

SEXTA ÆTAS captiuitatis quæ est Ethnicis Monarchiarum & ingentium imperiorum Mundi velut canities.

a Tempus Captiuitatis fuit annorū, 70.

Vatibus Ieremia, Baruc, Habacuk, Seraia, Daniele, Ezechiele.

Pontificibus Iosedec & Iesu.

Sedechia, Iechonia, Salathiele exulum & captiuorum principibus.

Nabugd. & filiis eius Babyloniorum regibus.

Seruio Tullio annis 44, sexto Romanorum rege. deinde Tarquinio superbo, 25. quibus successerūt consules.

Anni Mundi.

3569. In tres partes ſuas 70. Hebdomadas, id eſt, annos 490. diſtribuit Angelus, quòd in earum ſingulis res notabiles eſſent euenturæ. In ſeptem,in ſexaginta duas, & vnam. In ſeptem inquam,id eſt, in annos 49.quòd tot ſeptennia ſiue anni plus minus (Nã ſcriptura ſæpe negligit fractos) eſſent inſumendi in perficienda totius vrbis, templi, terræ redintegratione, ob impedimenta hoſtium & calamitates temporum, vt inde ſequeretur veluti annus quinquageſimus ſiue Iubilæi, id eſt, perfectæ quietis terræ & populi. *Leuit.*25. Eo enim alluſit Angelus in ſeptem Hebdomadibus ſeparatim conſtituendis.

In ſexaginta duas verò,id eſt, annos, 434. quòd deinceps rep. Iudæorum conſtituta, & ſtatu patriæ firmiter ordinato, tantum temporis ſpatium vſque ad exciſionem Chriſti eſſet fluxurum.

In vnam denique,id eſt in vltimum ſeptennium, quòd illa poſt mortem Chriſti in Iudæa Apoſtoli ſua prædicatione eſſent abunde confirmaturi nouum teſtamentum,& ad illud Iudæorum reliquias ſiue electos copioſe traducturi, donec tranſirent ad Gentes,ſeque per reliquum orbem diſpergerẽt.

Vltimi illius ſeptennij duas facit partes,quòd in primis ſexqui tribus annis Apoſtoli ita in Iudaico populo eſſent confirmaturi nouum pactum, vt conuerſi poſſent intelligere ſacrificia & cætera figuralia eſſe deinceps inutilia & infructuoſa. Atque illud eſt, *Et dimidio Hebdomadis deficiet hoſtia & ſacrificium* ſiue,vt Hebræa ad verbum ſonant, *Et dimidium Hebdomadis ceſſare faciet ſacrificium & oblationem.* Quantum videlicet ad fructum & vtilitatem. Nam citra ad noxam & perniciem Legalia diutius durarunt, lege currente cum Euangelio ad vrbis vſque excidium. Tunc enim plenè ſepulta eſt Synagoga, indéque Moſis figuralia cœpere eſſe pernitioſa.

Reliquis ſexqui tribus annis Apoſtoli in Syria continuarunt Iudæos vel confirmare vel conuertere, maximè vt eis vterentur ad reliquum orbem Chriſto ſubigendum. Nam orbis primi doctores non tantum fuere Apoſtoli,ſed & Apoſtolici,id eſt,alij Chriſti Diſcipuli,deinde Apoſtolorum Apoſtolicorúmque conuerſi ac æmuli,qui fere fuerunt Iudæi, & ſacrarum literarum capſarij.

Quod interponitur, *de populo ducis venturi*, id eſt, populo Romano eiuſque principe Tito,non pertinet ad 70. Hebdomadas, ſed per occaſionem,quadam veluti parentheſi,incluſum eſt, vt doceremur fontem calamitatis Iudaïcæ è Chriſti nece proficiſci. Quare illic Et aduerſatiua eſt particula de linguæ more. *Poſt Hebdomadas* (inquit) *ſexaginta duas occidetur Chriſtus, & non erit eius* (populus, qui eum negaturus eſt & cæde ſublaturus) Hoc enim recte expreſſum eſt à noſtro interprete, qui videbat Angelum propter necis Dominicæ indignitatem,& ob luctuoſam Iudæorum reiectionẽ,per πάθος ſententiam non abſoluiſſe, ſed vſum Apoſiopeſi, nõ ſimplici Eclipſi, vt noſtrates recentiores inſipidè & myſteriis incongruenter putant,duntaxat ſubaudientes *Adiutor*,ſiue vt Rabbini, *Vita*,*Et non erit illi* (*Vita*, Dominúmve,) *Et non erit illi* (*Dominium* vel Rex,) *Et non erit illi* (*Vrbi amplius rex.*

Rectius igitur,per Apoſiopeſin, *Et non erit eius populus, qui eum necaturus eſt*.ſic enim illic lego,non *negaturus*) *Et ciuitatem*, (id eſt,*at*, ſed ciuitatem) *perdet populus* Romanus, *cum duce venturo*,Tito Veſpaſiani filio,non quidem ſtatim,ſed ſuo tempore,38.pòſt annis,ira Dei ob hanc cauſam deinceps in iſtum populum ſtillante.Nam hoc verbo in Heb. vtitur, id eſt, guttatim decidente & ſenſim ipſum labefactante.

3638. Sic quod vltimę Hebdomadi ſubiicitur,*& erit in ala abominatio deſolationis, & vſque ad conſummationem & finem perſeuerabit deſolatio*,eſt totius prophetiæ coronis clauſulaque, de ſtupenda vaſtitate & ruina tam Iudæorum, quàm vrbis & patriæ,

post illud septuaginta Hebdomadarum siue septenniorum spatium euentura. Nam, vt docui, septuaginta Hebdomades præfinitè explentur Mortis Christi septimo. *Anni mundi.*

Initium Hebdomadum (inquit Theodoretus) ab aliis in anno primo Cyri regis Persarum collocatur, cum Iudæi domum remissi sunt. (Hoc nos sequimur & simplicitas oraculi aliud non patitur.) Ab aliis in sexto Darij, cùm templum perfectũ est, ab alijs in vigesimo Artaxerxis cùm vrbs instaurata est. Finis verò aut in cruce Christi, aut in eius baptismo, aut in templi euersione statuitur, nempe sub Vespasiano.

Sese autem debent consequi. 70. an. captiuitatis & 70. hebdomades annorum. Nam illo, 70. an. aut vno pòst pleno, nempe primo Cyri, sermo exiit, vt Hierusalem restauraretur. Adde Danielem vel potius angelũ in statuendis his: 70. hebdomadibus voluisse alludere ad 70. annos quasi diceres tot supersunt hebdomades annorum ad plenam liberationem & redemptionem populi, quot anni fuere captiuitatis.

Continent autem acta Zorobabelis, Ezræ, Nehemiæ, Pontificum, Machabæorum, Christi, & primi septennij Apostolici, id est, restitutionem populi, vibis, templi, regionis Iudææ, desolationem alteram & seruitutem Iudæorum, præsertim sub regibus Syriæ liberationem per Machabæos, regni renouationem, Christi historiam, seditiones & finem regni.

Quantum ad profana, res Persicas, Græcas, Macedonicas, Asiaticas, Ægyptias, Parthicas, Punicas, Romanas, quas omnes sequenti libro degustabimus. 3638.

Sibylla Cumana nouem libros de fatis populi Romani Tarquinio Superbo emendos obtulit, quorum tres in sacrarium conditi, Sibyllini dicti sunt. *Gellius lib. 1. cap. 19.* Hanc nonnulli cum Cumæa confundunt, quæ & ipsa quidem Italica, sed tamen multò antiquior. Fuit enim mater Euandri, cum qua congressus est Æneas. *T. Liuius lib. 1.* 4121.

Eius libri ad Augustum vsque manserunt incolumes & sub basi Palatini Apollinis, cum Martiorum vatum & Bagoes Nymphæ carminibus conditi steterunt. *Sueto.*

Moabitæ à Nabugd. subacti, vt prædixerat Esaias 16. cap.

Tarquinius Superbus rex septimus & vltimus Romanorum, an. 25. qui ferias Latinas instituit, & armatos circa se ad corporis custodiam primus habuit, & tamen turpiter exactus an 244. ab vrbe condita, obsidens Ardeam ciuitatem nono ab vrbe milliaria. Nam tunc Romæ principatus vix protendebatur ad 15. milliare. *Nangiac.*

Tusculi per 13. an. cum vxore priuatus & exul consenuit.

Antequam paulò explerentur, 70. anni captiuitatis, illic Respub. per consules administrari cœpta.

b HEBDOMAS vna continet annos 7. *Leuit. 25.* Neque enim Daniel loquitur de altero hebdomadum genere, quòd septem diebus absoluitur. *Leuit. 23.* Id constat è, 4. Ezræ. 7. ca. qui inquit Christum reuelandum esse, id est, nasciturum, post quadringentos annos. His enim si addas, 33. vitæ Christi ex hebdomadibus. 69. tantum supererunt quinquaginta. Nempe fuit Ezras Daniele his annis posterior.

Hebdomas septuagesima, siue septennium vltimum, quod confirmat nouum fœdus, & finem imponit ceremoniis legalibus siue figuralibus, cadit in Apostolos, qui in Iudæa per septem annorum spatium, antequam orbem ad Euangelizandum sibi diuiderent, gratiam Christi Iudæis primùm obtulerunt, in hebdomadis dimidio, synodo publica. *Act. 15.* Mosis sacrificia & cætera figuralia abrogantes, re Iudaica in deterius ad interitum vsque, qui à Romanis allatus est, deinceps abeunte.

Christiana autem latius quotidie sese diffundente. Quod si synodus illa celebrata est sub annum Christi, 17. vt aliqui- 4121.

bus

Anni vrbis condite.

272.

Dan. 9.

755.

b A 70. illo Captiuitatis anno ad Christũ Hebdomades 69, id est, anni 483.

Pontificibus & principibus Iudæorum ijs, quos sequenti lib. subiiciemus.

Prophetis Daniele, Mardochæo, Zacharia, Haggæo, Malachia, Ezra, & per successionis seriem, Scribis & Phari sæis, qui ideo sedere super cathedram Mosis memorantur. Matth. 23.

Persis, deinde Macedonibus, denique Romanis monarchiam obtinentibus, eo, qui altero libro sequetur, modo ac ordine vsque ad Christum Dominum.

755.

Anni Mundi.

bus placere video, qui non animaduertunt ὕστερον πρότερον passim in Scripturis, nihil tamen perit de vera Septuagesimæ intelligentia. Nam certum est non longè post Christum Pe-
13638. tro reuelatam fuisse per visum Gentium vocationem, atque deinceps libertatem ab hostiis, atque adeò Lege prædicatam. *Act.* 10.

Est etiam apta interpretatio, vt hebdomas septuagesima, cadat in Christi mortem hoc sensu. Post hebdomadas. 7. & 72. occidetur Christus *Hebdom. scilicet septuagesima.* confirmabit autem pactum multis hebdomada vna *illa postrema, vt eius medio, id est, tribus extremis annis & semis procedat Christus atque pactum de remissione peccatorum promulget, donec occidatur. Quibus confectis, templi & vrbu expectanda veniat ruina. Distribuit autem. 69. in duas partes. Nempe quia septem cesserunt templo & vrbi ædificandæ, 62. variis Ecclesiæ iactationibus.*

* *Summa* 553.

* Hos annos reperies ab octauo regni Nabugdonozoris, à quo incipiunt. 70. an. captiuitatis, ad decimum octauum vsque Tyberij Cæsaris, qui est perpessionis Domini annus. Nam monarchia Babylonica præterea manst an. 70. Persica 147. Ab Alexandro ad Cleopatram Antonij. 276. atque hinc ad Tyberij decimum octauum. 61. Summa. 554. Nam quòd Macedonica à Christo tam retrò abfuerit, constat ex his M. Ciceronis in 2. de Diuinatione vrbis. Demosthenes abhinc annos propè trecentos fuit.

Ita ab orbe condito ad CHRISTVM *sunt anni* 1421. *menses* 6. *dies* 16.

Quæ membratim & per successiones pontificum, & regũ & monarchiarum peculiari libro, deinceps demonstranda suscepimus, ne quid confunderemus, sed inter sacra & profana melius distingueremus. Nam deinceps maiore turba &
4121. copia res mundi sese offerunt, dum vbi historia sacra desinere incipit, illic profana propriè auspicatur. Per tot annos scriptores gentium muti propemodum extiterunt. Ducat ergo mundus summo Dei & Ecclesiæ veteris beneficio & prouidentię, quòd aliquid certi de suo prisco statu cognitum habet, atque Hebræis scriptoribus gratiam agat, quòd superiorum sæculorum certam aliquam memoriam, rationem, ordinem, originem, tenet atque complectitur.

RELIGIONIS ET DOCTRINÆ CONTINVATIO,

ET AD HANC VLTIMAM PATRVM VETERIS. Testamenti ætatem transmissio.

SEXTA ætate antiqua religio & doctrina retinetur, & ad Christum inter captiuitatem & persecutionum multa discrimina perducitur, per Prophetarum reliquias, multos Scribas, Doctores, Rabbinos, externos, Philosophos, & Poetas, quos in hanc omnes conferemus, etsi plerique nostrorum penè sint temporum, quod partim Prophetas sint secuti, partim sua omnia è sextæ huius ætatis Cabbala, traditionibus, & disciplina quasi per manum receperint. Deum *esse vnicum. Malach.* 1. *Nunquid non Pater vnus omnium nostrum, nunquid non Deus vnus creauit nos? Ecclesiast.* 1. *vnicus est Altissimus. Sap.* 12. *Non est alius præter te. Machabæi pro Dei vnitate contra Græcos pugnant, Iudæi in libro Ester & Danielis, pro eius professione inter Babylonios & Persas periclitantur. Denique omnes pij, qui sequuti sunt Prophetas eandem doctrinam posteritati contra Polytheian omnia tunc occupantem relinquunt. Imò etiam impij & profani omnium sæculorũ paulo sapientiores. Trimegistus in Poemandro cap.* 2. 3. 4. 5. 6. 9. 10. 11. 12. *In Asclepio cap.* 16 7. 11. *Pherecydes Syrus, Pythagoras, Philolaus, Architas, Empedocles, Parmenides, Melissus, Xenophanes, Timæus Locrus, Zeno, Eleates, Acmon, Euclides, Anaxagoras, Plato, præsertim in Epistolis, Timæo, Parmenide, Aristoteles in Metaphysicis, lib.* 8. *Phys. & lib. de mundo ad Alex. Theophrastus in Metaphysicis, Zeno Stoicus, Epictetus apud Arianum, Alcinous de doctrina Plat. Aphrodisæus lib.*

de Prouidentia, Plutarchus de Isi & Osyri, & aliis multis Opusculis, Damascius, Iamblicus de secta Pythag. & de Mysteriis Aegypti. Symplicius in 1. Phys. & in Epictetum Ariani, Plotinus in Enneadibus passim. Fusius Enn. 2. per totum lib. 9. Porphyrius de Abstinentia, & alibi, Proclus in Theologia Platonica, lib. de anima & de dæmone, vbi affirmat πολυθεότητα *esse* ἀθεότητα *è Latinis Seneca, Macrobius, Calcidius, Cicero de Natura Deorum, de Diuinatione, de Vniuersitate, de Somn. Tusculan. &c. præter oracula Sibyllina, & Deorũ ipsorum, siue Dæmonum poetarúmque fragmenta à Iustino Martyre, Clemente Alex. Lactãtio, Arnobio aliísque innumeris producta.* Trinitatis mysterium, *Daniel ad id aliquoties pluraliter loquitur de Deo. c. 2. Sacramentum hoc mihi reuelauit (Deus) vt interpretationẽ Regi manifestarent (pro manifestaret) 4. in sentẽtia vigilum decretus est sermo Sanctorum (Dei Sancti) & petitio. 7. Regnũ dabitur Sanctis Altissimorum (Dei Altissimi) & mox. Et suscipient Regnũ Sancti Altissimorũ. Et, Sanctos Altissimorũ conteret. Et interficiet robustos, populúmque Sanctorũ (Dei Sancti) secundũ voluntatem suam. Quod caput propriè est de Antichristo, quẽ fore Arianũ, Diuinitatique Christi, & Spiritus Sancti infestum ex aliis locis constat. Zach. 11. Pastores eorũ (Deus Iudæorum Pastor) non parcet eis, Malach. 1. Si ego Domini sum (Dominus) vbi est timor mei? Quas personas vnicum in versũ includit Aggæus, & nominauit: Ego sum vobiscũ, dicit Dominus exercituũ, cum Verbo, quod promisi vobis, & Spiritus meus in medio vestri. Nolite timere. Hinc Zoar è Rabbi Ibba ad illud Deut. 6. Audi Israel Dominus Deus tuus, Deus vnus est: per primũ (, ',) intelligit Patrem: per secundũ (*Elohenu*) Filiũ: per Tertiũ (, ',) Spiritum Sanctũ. Deinde citato Esaiæ Trisagio: Sãctus (inquit) Pater, Sanctus Filius, Sanctus Spiritus sãctitatis, quos alibi vocat tria specula, tria luminaria, tres supremos patres, principio finéque carẽtes, alij tres* Middoth, Sephiroth, Elionoth, *tres ipsius infinitæ (*En Soph.*) numerationes sublimes,* Keter *Coronã,* Hocma *Sapientiã,* Bina *Intelligentiã. Tres Iodin (, ',) nomen Tetragrãmatõ designãtes. Cuiusmodi alia proferuntur è Midras Psal. 50. Midras Ecclesiast. c. 4. R. Mose Haddarsan in ca. 42. Gen. R. Sheolá in Psal. 111. & 112. R. Azariele, tractat. de sanctitate, R. Abrahãlib. Iesirá, R. Isaac lib. de creatione, R. Hamai tract. Habiiun contemplatio R. Nehemia Ben. Haccana in epist. Hassodoth secreta de Sod, siue mysterio nominis Tetragrãmati nunc per. 12. nunc per 42. literas expressi. Cuius rei fama ad profanos peruenerat. Nam in Deorũ sacrificiis ternario numero vtebantur, Arist. lib. 1. de Cœlo cap. 1. & isto numero Deus impare gaudet, Virg. Eglo. 8. &* εἰς τρὶς ἀποσπένδω κ τρὶς τάδε πότνια φωνῶ, *ad ter libo, & ter hæc venerabilia clamo. Theocritus Idylio. 2. E veterib.* Chaldæorum & Persarum λογίοις, *vt Zoroastris, citante Gemisto Plethone Platonico,* πάντα ἔζε τέλεστε πατὴρ κ παρέδωκεν δευτέρῳ, *& Procl. lib. 2. & 3. Comment. in Parmenidem Platonis* ἐκ πατρὸς ἀλκῆς δρεφάμδρος νόθ' ἅθος. *Item,* νῶς πατρὶς, *&c.* Magorum *de tribus principiis Oromase Mitri & Arimine, quæ Deum, mentem, & animam interpretantur [propriè Oromases significat lumen existens, Mitris significat redundantem. Et Arimine Excelsitatem denotat.] Aegyptiorum veteri oraculo Serapidis ad Thulẽ Regem apud Suidã in Thulis,* πρῶτα θεὸς μετέπειτα λόγος, κ πνεῦμα δι' αὐτοῖς, ταῦτα δὲ σύμφυτα, ταῦτα κ εἰς ἓν ἴοντα τέτυκται. *Et in Mercurij Trimegisti Poemandro cap. 13. &* 7. ὁ θεὸς ἀρρενόθηλυς ὢν ζωὴ κ φῶς ἀπεκύησε λόγον, ἕτερον τοιοῦ δημιουργὸν, *cum aliis eiusdẽ apud Cyrillũ contra Iulianum, & Suidã in Mercurio prolatis. Græcorũ, vt Orphei in Argonauticis apud Clement. lib. 5. Strom. Pherecidis Siri apud Proclũ, qui ex eius documentis ait Pythagorã tres simul Deos celebrare, sicuti & Platonẽ. Parmenidis in Cosmogonia, & apud Platonẽ in Parmenide de tribus subsistentiis, vt interpretatur Plotinus Enn. 4. lib. 1. c. 8. Platonis ipsius Epist. ad Dionysium* δεύτερον φησὶ τὰ δεύτερα, κ τρίτον φησὶ τὰ τρίτα, *& alibi vt probat Origenes lib. 6. contra Celsum, Numenij lib. de bono, quo eum Proclus celebrâsse scribit tres Deos, Primum vt Patrem, secundum vt opificem, Tertiũ vt opus ab vtroque procedẽs. Plotini peculiari opere,* περὶ τριῶν ἀρχικῶν ὑποστάσεων, *& lib. de Idæis, & lib. contra Gnosticos, Iamblichi de secta Pythagoræorum, & lib. de Mysteriis, Seorsum c. 39. Porphyrij li. 4. de historia Philosophica, vbi citante contra Iulianum Cyrillo, Essentiam Dei progredi vsque ad tria docet. In ea enim esse Deum supremum, qui Bonum, secundum, qui vniuersi opifex, tertium qui anima mundi, & lib. de Patriarchis, è quo Proclus dogma,* περὶ τοῦ ἀγαθοῦ, κ περὶ ἀγαθοῦ κ αἰῶνος μέσου *huic mysterio congruens profert. Amelij, qui eodem referente tres Reges, trésve intellectus constituebat, qui & Cyrillo Augustinóque narrantibus, initium Euangelij D. Ioannis laudabat, & literis aureis inscribendum asserebat, tanquam Platonicæ Philosophiæ consentaneum, Procli ipsius lib. de Theologia Platonica, & in Parmenidem Platonis. Latinorum vt Calcidij in Timæum,*

summus

Anni mundi.

summus Deus iubet, secundus ordinat, tertius intimat, Macrob. lib. 1. in Somn. cap. 14. Deus, qui
prima causa, & est, & vocatur, vnus omnium Princeps, & origo superabundanti Majestatis
fœcunditate de se mentem creauit, hæc mens νῶς vocatur, qua Patrem inspicit, plenam similitu-
dinem seruat authoris. Animam verò de se creat, posteriora respiciens. Deinde vt intelligatur,
3569 de qua anima istud accipi debeat, nempe diuina, mundi, siue vniuersi effectrice, non humana, pau-
lo post, anima ergo (inquit) creans sibi condénsque corpora (nam ideo ab anima natura incipit,
quam sapientes de Deo & mente etiam νῶν nominant) ex illo miro, & purissimo fonte mentis,
quem nascendo de originis suæ hauserat copia, corpora illa diuina vel supera, cæli dico & side-
rum, quæ prima condebat, animauit, diuinásque mentes infudit, inferioribus verò & terrenis
pro cuiusque ratione, existendi, viuendi, crescendi, sentiendi, intelligendi naturam, quia caducũ
est corpus, inseruit. & mox. hoc & Virgilius expressit. Nam & mundo animam dedit, & vt
puritati eius attestaretur, mentẽ vocauit, Cælum enim, ait, & terras, & maria, & sydera Spiritus
intus alit, id est, anima, sicut alibi pro spiramento animam dixit. Quantum, inquit, animæque va-
lent, & vt illius mundanæ animæ assereret dignitatem, mentem esse testatur, Mens agitat
molem. necnon vt ostenderet ex ipsa anima constare & animari vniuersa quæ viuunt, ad-
didit, Inde hominum pecudúmque genus & cætera. & mox. Secundum hæc ergo, ex summo
Deo mens est, ex mente anima. Anima verò & condit & vita complet omnia, &c. In quibus
quidem, vt Pythagorici, & Platonici nonnihil Arianizent, at multum est in tanta obscuritate
vidisse aliquid. Separatim autem Filij mysterium. Dan. 9. Ostende faciem tuam super sanctua-
rium tuum propter Dominum siue Deum. Zach. 12. Deus inducitur loquens, Aspicient ad me, quẽ
confixerunt, 13. frameæ suscitare super pastorem meum & virum socium vel propinquum meum,
עמיתי Aamithi, dicit Dominus exercituum 3. Dixit Dominus (Filius) ad Satan, increpet te
Dominus (Pater) Mala 4. Ecce ego mittam Angelum meũ (Ioannẽ Bapt.) & præparabit viã
ante faciem meam, & statim veniet ad templum suum dominator, quem vos quæritis. Eccl. 51.
Inuocaui Dominũ Patrẽ Domini mei. Qui & eum sapientiæ elogio diuinissimè describit capitibus
1. 4. 24. vt & eiusdem ætatis auctor Sap. 2. 7. 8. 10. 18. Quod secuti Iudæi deinceps diuinissima de
Verbo Dei, sparsère, vt Philo multis locis, lib. de Agricultura pag. 5. lib. de his quæ post sex dies, lib.
Quòd insomnia sint à Deo l. Quod diuinitas sit immutabilis. l. 2, Allegoriarũ. l. Quis sit hæres diui-
narũ legũ. Zoar, Chaldæi Paraphrastæ & Hierosolymit. de quibus proinde R. Menahẽ Rakanati
in legis expositione, ad illud Exod. 16. vers. 8. Non cõtra nos est murmur vestrũ, sed contra Domi-
num, transtulit (inquit) Okelos, sed contra Verbum Domini, significans בי חשבינה כקראת
בה וחיא החולבח עמם בסדבר ומבאן תבין רכהרם רבוים בחרגוס diuinitatem appellari Verbum Domini,
nempe eam, quæ comitabatur eos in deserto. Atque hinc multa in translationibus Chaldaicis per-
cipies, quod sequentibus exemplis postea illustrat. [De verbo ad verbum sic interpretare. Quia
Essentia vocata (est) sic: Et ipsa profecta est cum illis in deserto. Et hinc intelliges
verba (id est res) multa, in targum. Hoc est translatione.] Num. 21. Locutus est populus
in Deum & Mosem, Chaldæus, Detonauit populus in verbum Dei. Deut. 9. Ipse est qui transit an-
te te. Chald. Verbum Domini transit ante te. Gen. 9. v. 12. Inter me, & inter vos. Chald. Inter
Verbum meum & inter vos. v. 15. Inter Deum, & inter omnem animam viuentem. Chald. Inter
Verbum Domini, Gen. 31. v. 49. Videat Dominus. Chald. Aspiciat Verbum Domini. Gen. 21.
Iura mihi per Deum. Chald. Per Verbum Dei. Exod. 19. v. 17. Eduxit Moses populum in occursum
Dei. Chal. In occursum Verbi Dei. Quibus addere possis illud Oseæ 1. v. 7. Et saluabo eos in Domino
Deo suo. Chald. Et redimam eos in verbo Domini Dei sui, & 2. v. 2. Non ipsa est vxor mea, ne-
que ego vir eius. Chald. Ipsa non se subiicit cultui meo, neque verbum meum recipiet precem eius.
Sic hac ætate Chaldæi Paraphrastæ viam ad conuersionem aperiebant Orientalibus, vt Græci, siue
70. interpretes Occidentalibus ὁ τῶν πάντων θεώτατος λόγος apud Platonem in Epinomide, ὁ ἔκγο-
νος τοῦ ἀγαθοῦ, lib. de Rep. quem vt principem & causam vniuersi vna cum patre inuocat epistola ad
Hermiam, Erastum & Coristum. Spiritus Sancti. Neh. 6. Spiritum tuum bonum dedisti, qui do-
ceret eos. Ezech. 46. Spiritum meum ponam in medio vestri, & faciam vt in præceptis meis am-
buletis. Agg. 2. Zach. 7. & 12. Sap. 1. 5. 7. 11. 12. 15. Eccl. 24. 39. 48. Quæ excipientes Iudæ. dein-
ceps diuinissima de illo prodiderunt, & Philosophis, præsertim Pythagoricis, Platonicis, Stoicis,
& Trimegisto hac memoria emergentibus copiosam segetem præbuerunt, vt de eo multa traderẽt,
4121 συνεκτικὴν εἶναι ὅλων, omnia continentem, conseruantem, totam infusam per artus agitare molem
& pleno se corpori miscere, intus alere, per totum mundum peruadere, mundi esse spiritum, ani-

mam, mentem. Hinc Trimegistus in Asclepio, spiritu, ait, augetur & gubernatur omnis in orbe Anni mundi.
species, Spiritus implet omnia, mũdus nutrit corpora, spiritus animas. Spiritu ministrantur omnia
& vegetantur in mundo. Plato. 10. de Leg. agitat sanè anima omnia, quæ in Cœlo existunt, terra, 3569
mari, iisdem motibus, qui nominantur, velle, cõsiderare, curare siue prouidere, deliberare. Cicer. de
Nat. Deor. Animum esse per naturam rerum omnem intentum & commeantem, & in Academicis Animum mundi, quem Deum appellant. & de Vniuersitate, Animum vt in mundi medio collocauit, ita per totum tetendit. Virg. 6. Aneid. & 4. Georgic. Mens agitat molem, &c. Macrob. vbi suprà. Calcidius in Timæum Platonis Platonicam sententiam explicat. Materiã mouet spiritus & vigor exæternitate rationaliter totam interdum, nonnunquam pro portione. Nam spiritus motuum illorum non est natura, sed anima & quidem rationalis, quæ viuificans sensilem mundum eum exornauit ad hanc, qua nunc illustratur, venustatem. Quo pertinet intellectus agens Alexandri Aphrodisæi. Nam etsi Aristoteles hoc minimè omnium instituat, vt cui intellectus agens & patibilis sint re vnum & idem, soláque notione differant: tamen eò apparet allusisse Aphrodisæum. Docet enim Intellectum agentem esse re separatum & extra homines positum, communem siue vniuersalem, & quendam Deũ, qui in singulares hominum mentes agat ac operetur, vt sol in cunctas ciuitatis fenestras. Patibilem autem esse singulares hominum animos, qui huius agentis recipiãt influxus, impressiones, illustrationes, ac per eum in actum Intelligendi perducantur. Quam Alexandri sententiam dum non caperet Auerroës, profana quædam & monstrosa de intellectu communi commentatus est. Hæc enim desumpserunt ab Hebræis, qui apud Eliam in Tisbi eum Ruah Hakkódes appellabant quasi Spiritum sanctitatis, Ecclesiæ moderatorem, præfectúmque, Sechina quasi habitationem, quòd ipse eum ea, præsertim cum Prophetis maneat, ita vt Saducæi sub huius ætatis extremum in hæreticis numerati sint, quòd eũ negarint. Deo Zoar & cæteri Rabbini consulendi sunt. Nam & illi viam præmuniebant ad futuram de ipso per Christũ & Apostolos manifestationem. Mundum esse creatum. Omnes profani, vsque ad Aristotelẽ, qui primus Philosophorum mundi æternitatem ausus est stabilire. Nam Oracula, Chaldæi, Aegyptij, Græci Poëtæ, Orphæus, Homerus, Hesiodus, Phocilydes, Sophocles, &c. Virgilius, Ouidius, Lucretius, &c. imò & Philosophi, Pherecydes, Pythagoras, Timæus, Parmenides, Melissus, Anaxagoras, Empedocles, Heraclitus, Democritus, Plato, Leucippus, Epictetus, Plutarchus, Platonici, Epicurei, Stoici, auctore Varone, Theophrastus ipse, etsi Aristotelis discipulus & successor lib. de saporibus, Deum creasse omnia non modo asserens, sed etiã de nihilo. Plotinus lib. de mundo, Proclus in Timæum, Cicero multis locis, Macrobius in Somn. & Satur. Seneca c. 31. & 32. de vita beat. lib. 1. Nat. q. & in epistolis. Galenus lib. 3. 7. 11. 15. 17. de vsu partium & lib. de formatione fœtus, vtut impius & planè profanus. Imò verò etiam ipse Aristoteles in metaphysicis, dum recensens veterum de principiis opiniones, eum, qui νῦς εἶναι ἄιτιον τ φύσεως ϗ τ κόσμ docuit, cæteris anteponit. Et in lib. ad Alexandrum, quem senex conscripsit, Deum esse genitorem & conseruatorem rerum omnium, & libro de mirabilibus, Mare cum natura terram obrueret, Deum contraxisse, vt terra extaret, ad conseruationem & vtilitatem hominis animantiúmque. In Christum fides, & expectatio. Hag. 2. Stante templo Zorobabelis venturum desiderium gentium: Zacharias c. 3. 9. 11. 12. 13. 14. Dan. 2. 7. 9. intra 70. hebdomadas, id est, an. 490. 4. Ezræ 7. & 13. reuelandum intra 400. annos. 1. Ezræ. 2. Nehem. 8. Ezechiel multis locis. Malach. 2 3. 4. Sap. 2. &c. 1. Mach 14. Iudæi & sacerdotes cõsentiunt, vt Simon Machabæus sit dux & Sacerdos in æternum, donec surgat Propheta fidelis, centum vix annis ante Domini Natiuitatem. Chaldæi paraphrastæ, quorum vnus Ionathan. 28. annis obiit ante Christũ, eius promissionẽ quauis occasione vrgẽt & breui perficiendã ostendũt, Gen. 49. Num. 24. 3. Reg. 4. Esa. 4. 9. 11. 14. 16. 20. 52. 53. 66. Hier. 23. & 33. Ose. 14. Mach. 4. & 5. Habac. 3. Hag. 2. Zach. 3. 4. 6. 10. Ps. 20. 44. 60. 71. 79. Cant. 1. 4. 7. 8. Ruth. 1. & 3. Lam. 2. & 4. Eccl. 1. & in Targhum Hierosolymitano Gen. 33. 49. tribus locis. Exo. 12. Num. 11. 24. Quæ Oracula ab Elia in Meturghemã Rad. נטר coaceruata hic indicare volui, vt ea intelligamus veterem Synagogã accepisse de Christo, quæ Christiani de eodem exponimus, hostiũ etiam nostrorũ confessione. Quare & eius aduentus est articulus duodecimus Symboli Iudæorum, de quo caput Helec in Talmud tractatu Sanedrin. i. Synedrij, & sectio integra Maiemonim, id est dextrorum R. Mose pag. 763. & mentio apud Rabbinos, tam veteres, quam recentes creberrima, & vetus epistola Secretorum R. Nehemiæ, in qua docebat se tantum distare. 50. annis ab ipsius aduentu, veluti expectans consolationem Israel cum Simeone coæuo suo Christi susceptore, qui Talmudici contextus siue Misna 4111

id est, Exemplari

Ann. mund. 3569

id est, Exemplari, fundamenta iecisse fertur, à R. Hakkados post annos 160. perfecta, ad summúmque perducta. Quod nec Gentiles latuit. Namtunc pererebuerat fama toto Oriente esse in fatis, vt Iudæus rerum potiretur. Tacitus lib. 21. Suetonius in Vespasiano cap. 4. Sibyllarum Oracula de eo Romanos reddebant sollicitos. Cic. 1. epist. ad Lentulum. Regem enim aliquem esse appellandũ, si salui esse vellemus. Idem 2. de Diuinatione, vbi & meminit Acrostichis, quæ illius Regis nomen & elogium primis literis versuum continebat, nẽpe è libro 8. Oraculorũ Sibyllinorum, Ἰησοῦς Χριστὸς θεοῦ υἱὸς σωτὴρ σταυρὸς, Sacerdotium, publicum ministerium. Iosuë filius Iosedec primus tẽpli restaurati Pontifex & cæteri vsque ad Iaddum, Nehem. 13. qui Alexandro magno occurrit. Reliqui apud Iosephum vsque ad Phinæum Pontificem vlt. omnes à Iosuë filio Iosedec. 39. ad vsque Caipham. Sacerdotes alij & Leuitæ distincti in suos ordines, vt prius, Neh. 11. & 12. 13. v. vlt. Scribæ & Pharisæi sedent super Cathedram Mosis, & hi quidem à tẽporibus Machabæorum, illi autem ab ipso Ezra, eorum auctore paulò pòst reditum è Babylonia. Sacrificia & Sacramenta. Vt prius apud Prophetas & auctores huius ætatis, seorsum Ezræ 3. 8 Nehem. 10. vbi versu 8. spõsio pro paruulis 3. Ezræ. 8. & 9. ædificarunt altare, vt offerrent holocausta, sicut scriptum est in Lege Mosis, &c. Quin & in perfectius commutanda docentur Mal. 1. Oblatio munda per totum orbem. Zach. 9. Frumentum electorum, & vinum germinans Virgines &c. De quibus Rabbini mira sparsim, quin & Transubstantionis semina diserte tradunt, vt R. Mose Haddarsan in illud Ps. 136. Qui dat panem omni carni, Rabi Iohai in cap. 25. & 28. Exodi, Panem propositionis vocari Heb. Lehhem Panim, id est, facierum duarum, quòd sacrificium panis tempore Messiæ cunctis Mosaicis successurum, & illis cessantibus nunquam desiturum, habiturum esset duas facies vnam corruptibilem, alteram incorruptibilem, substantia corruptibili in incorruptum Messiæ corpus intrinsecus conuersa. Ionathan in sua Chaldea paraphrasi Psalmorũ ad versum Psalmi 71. Erit firmamentum panis in terra in capite montium Ecclesiæ, Placenta erit oblatio in capitibus sacerdotum, qui sunt in Ecclesia, vbi & R. Selomo, hunc versum Rabbini nostri exposuerũt De Cluscaoth, siue placentis dierum Messiæ. R. Dauid Kimhi ad illud Osee 14. Viuent tritico, &c. Nõnulli (inquit) nostrorum exponunt, quòd mutatio naturæ erit in tritico futuris redẽptoris Christi tẽporibus, & post, Et sane magistri nostri piæ memoriæ meminerũt cuiusdã mutationis naturæ, quæ futura sit in tritico. Locus Rabbini meretur Hebraica, vt cum vbique væneat, facilius isti consulant. ויברו רול שדינו טבע שיהיה בעתי נחמה. [De verbo ad verbum. Et commemorant Magistri nostri, memoria eorum sit in benedictionem, quòd potestate eius, natura quæ erit, in tempore suo, in tritico.] Vasa & ornamenta sacra, à Cyro restituuntur Ezr. 1. & successoribus cap. 8. & 3. Ezræ 8. 2. Mac. 1. Pœnitentia, & eius actus. Nehem. 9. Tesubá vocant, de qua cap. 7. & 10. libri Hajsar R. Tam, & in Talmud, & Maiemonim tractatus peculiares. Confessionem autem peccatorum vocant Niddui, cuius formulam more solenni & certis verbis conceptam reperias apud Fagium Leu. 5. & Num. 5. Scribunt enim Hebræi nihil profuisse sacrificia per se neque expiâsse peccata, nisi præcessisset Tesuba & Viddui, pœnitẽtia & confessio e cap. 5. Num. Benedictiones Sacerdotum, Eccl. 45. de iis est tractatus in Talmul Bircath cohanim. Neh. 9. Ceremoniæ, tunicæ Sacerdotales, &c. vt prius Neh. 7. & 8. Purificationes & quasi baptismata. Neh. 4. v. vlt. Ieiunia crebra, in Calendario Heb. Est. 5. & 14. Dan. 9. Iudith 4. Zach. 8. quarti, quinti, septimi & decimi mensis. Quin & Quadragesimæ exẽplum. 4. Ezræ 14. vbi Ezras per. 40. dies scribit, noctibus autem panem manducat, id est, cibum capit. Ieiunium obsidionis Hierusalem à Nabugd. factæ, ieiunium Esther, &c. singulis annis ieiunia viginti sex in libello Taanith, id est de afflictione & in Calend. Hebr. Quibus addiderunt magistri singulis Hebdomadibus ieiunia duo, id est, secundi diei siue Lunæ, & quinti siue Iouis. In libro Taanith, de quibus illud Euangelij. Ieiuno bis in Sabbato. Delectus ciborum. Dan. 9. Iudith 12. Machabæi malunt necari, quàm vesci cibis vetitis, 1. Mach. 7. Daniel & socij nolunt pollui cibis gentium Dan. 1. ne quidem vino potus Nabugdonozoris. ibid. Dan. quæ tamẽ prohibitio non erat Mosis, sed Synagogæ, vt constat è Tisbi Eliæ in Rad. נסך nasac. Religiosorum vita & vota. Samaias reclusus. Neh. 6. v. 10. Pharisæi apud Iosephũ lib. 13. Ant. c. 9. Hasidei 1. Mach. 7. qui Rabbinis חסידים quasi dicti, sancti, Iosepho lib. 2. belli cap. 12. & Plinio lib. 6. Essei siue Essæni. quorum instituta monasticis nostris simillima Ioseph. ibid. Scribæ ab Ezra instituti ex Heæis in suis traditionibus. Multi Eremitæ ex Iosepho in vita sua. Templa, loca religiosa, προσευχαὶ. Ioseph in vita sua, quasi oratoria, templum à Zorobabele inceptum, à Nehemia perfectum, secundo Machabæorum, primo & secundo locus quidam Nephtar appellatur quasi

Ante mundi 3563

Purificatio 2. Mac. 1. videtur probatica Piscina, Ioan. 5. Dedicatio muri Hierusalem Nehem. 12. Sacrę Imagines, *Etsi non legamus restitutos Cherubim, & alias sacras Imagines, picturas cælaturáve veteris tabernaculi Mosaici aut templi Salomonici. At iam docuimus Rabbinos præceptum De non faciendo sculptili eis minimè omnium opponere pag. 161.* Sacra non vernaculè peragenda. *Hactenus lingua sancta & Hebraica in re diuina locum duntaxat habuit, non quòd illa esset vernacula, sed quòd sancta & prophetica. Vnde hac etiam sexta ista ætate & deinceps à Iudæis continuatur, etsi illis iam minus sit vernacula & popularis, nec ab vllo eorum intelligatur, qui eam non didicerit, vt apud nos Latina & Græca. Quare Ezras & Scribæ formulam rei diuinæ, lingua Hebraica populo ignota tradunt & instituunt, è Maiemonim parte 1. Tractatu Tephilla & Bircath Cohanim (id est, de prece & benedictione Sacerdotum.) Indéque in suis Synagogis, breuiariis vtuntur Hebraica lingua scriptis, vt Mahzor, Siddur Tephilloth, id est, Breuiarium, Diurnale ordinatum precationum, quod R. Amram è Babylonia in Hispaniam misit circa annum Domini 900. Seder, id est Ritus siue Ordinatio, Statutum, &c. Nefasque putatur alia id facere, R. Abraham Abben Ezra Eccles. 5. v. 1. vbi & perstringit suæ gentis nonnullos poetas Lyricos, quòd hymnis suis immiscerent Medica, Persica, Hispanica, &c. cum ne vsurpanda quidem doceat Syriaca & Arabica, quæ tamen Hebraicis affinia sint. Quod obseruat Ecclesia, dum non vulgaribus & profanis linguis, sed quatuor duntaxat sanctioribus & magis Catholicis, item grammaticis, eruditis, ad mysteria & disciplinas accommodatioribus pro fouenda Sanctorũ Communione, quam Idiomatum diuersitas distraxit, ad rem diuinam solenniter vtitur: vna à prima origine sancta, id est, Hebræa, & tribus aliis sanctificatis dedicatísque Crucis titulo Syra, Græca, & Latina è Hieron. in epitaphiis Nepotiani & Paulæ. Ne titulus Crucis Iesum Nazarenum regem Iudæorum prædicans obliteretur. Scriptum quippe diuinitus in libro Psalmorum, Ne corrumpas Tituli inscriptionem (Psal. 56. 57. 58. versib. primis) Nicolaus Magnus ad Michaelem Imp. Ob eámque causam Greg. 7. ante annos plus quingentos, Vladislao Boemorum Duci petenti, vt sibi populóque suo liceret diuinum officium Slauonicè peragere, non assensit, quòd id Christianis institutis minus congrueret, & mysterio istarum linguarum diuinæ Sacrorum celebrationi destinatarum consecratarúmque decerperet, per quas sanctorum Communio per totum orbem conseruatur atque colligitur, quemadmodum aliarum innumerabilitate inducta est in mundum discordia atque confusio. ipse lib. 7. Registri & Olaus Magnus lib. 16. cap. 39. Cætera infrà pag. nona* Festa, *tam Mosaica, quàm Prophetica in Ezra & Nehemia celebrata vt prius. Alia pro natis occasionibus instituta, vt dedicatio Machab. siue Encænia 25. mensis Kisleu. i. Nouẽb. 1. Mac. 4. quã sua præsentia probauit Christus Ioan. 10. Lumina siue luminariũ festũ. Ioseph. lib. 12. Antiq. cap. 10. Dies signis, qui datus est, quando Nehemias, ædificato templo & altari, obtulit sacrificia. 2. Mac. 1. Dies Mardochæi. 2 Mac. vlt. Fortasse Sortiũ festũ in Ester, quomodo appellãt Festũ Iom. tob. Gall.* Vn bon Iour, *è Tisbi Eliæ.* Reliquiæ. *eas abscondit Ieremias vt Arcã, Tabernaculũ, Altare incensi in monte 2. Mac. 2. ignis sacrificij absconditus in puteo à sacerdotibus, quo in loco aqua apparuit, è qua Nehemias & sacerdotes purificarunt sacrificia, vbi Rex Persarum fecit templum siue sacrum ædificium (videtur esse probatica Piscina. Ioan. 5.) locum hunc appellauit Nepthar quasi Purificatio. 2. Mac. 1.*

[*De probatica Piscina hoc legitur. Quo tempore esset Christus D. nasciturus, & quo die vt nonnulli aiunt, conceptus fuit: terræmotus magnus in templo Ierosolymis factus est, & statim apparuit fons, quo scaturiente paulatim tria lignorum genera, in tignã iam dedolata emerserunt. Altissimum è cedro, alterũ triplo minus è palma, tertiũ ex oliua. de quibus constitit ex archiuis ea fuisse olim à Salomone recondita, cum tẽplum extrueret subtus altare sacrificiorum, vbi etiam ille fons emersit. Deinde cum ipso terræ motu, mare æneum subuersum esset, sacerdotes vel sponte, vel spiritus ductu, oblatas ibi hostias tuentes, senserunt vim quandam arcanam ex eo fonte dimanare. Vt scabie pecudum elota, etiam morbidi quique ibi sanarentur. Durauit hic fons ad mortem sacrosanctam Christi Domini. Postea statim exaruit cùm scilicet ex illius tribus tignis supradictis fuerit crux Christi Domini constituta, scilicet statumen è cedro, Crucibulum transuersum è palma, titulus siue Epistylium, ex oliua. Hæc autem omnia referũt ex Salomone, qui diuinitus de iis omnibus fuerit admonitus. E manuscripto. In caput 9. Zachariæ Prophetæ, vbi dicit, Et erit fons patens, &c.*]

Sancti, Onias, *item Ieremias Propheta Dei dudum mortui orant Deum multum pro populo & vniuersa sancta Ciuitate, 2. Mach. 15. orat Angelus pro populo Iudaico. Zach. 1. Michael*

princeps

Anni mundi 3569

princeps Synagogæ ſtat pro filiis Iſrael, Dan. 12. Angeli Perſarum. Græcorum, Iſraelitarum procurant ſibi commiſſorum negotia, ſéque mutuo iuuant, Dan. 10. Ioſephus en Gorion belli Iudaici, cui ipſe interfuit, cap. 21. Lamentationem ſuper calamitatibus Hieruſalem aſpergit ſanctorum inuocationibus, & quidem Dauide Cybero Argentinenſi hæretico interprete. Exurge nunc Moſe, fili Amran & vide populum tuum, &c. Memor eſto precationis, &c. Exurge nunc Aaron Sancte Sacerdos Dei, &c. Surge nunc Phinees, &c. Euigila nunc Ioſue, &c. Tu verò Rex Dauid dormis, Expergiſcere, & veni, &c. Eliſee, &c. Ioſephus lib. 3. bell. c. 14. Latini exemplaris puræ animæ, quæ exaudiunt inuocantes, Græci cap. 25. pag. 785 Rabbi Selomo in illud 4. Eccl. Laudo mortuos, qui iamdudum functi ſunt, Patriarcharum ope & miniſterio Iſraelitas dũtaxat exaudiri docet, R. Akibá in l. Ortioch id eſt literarũ de litera Samec, cũ ſcribitur, Hieruſalem montes in circuitu eius, montes Hieruſalem cingentes, ſunt patres, colles, qui circum eam, ſunt matres, Sara, Rachel, &c. R. Iſaac in 49. Gen. & 1. Exod. Sanctos non eſſe appellandos mortuos è vetuſtiſsimis Rabbinis & R. Hakkádos, Kimhi in Malachiã ex eorundem traditione Eliam præeſſe celebritatibus circumciſionum & actu & efficaciter adeſſe. Iudæi in officio mortuorum libri Mahzor, breuiarium eſt, inuocant patres dormientes in Hebron, & angelos tam horti, quàm defuncti cuſtodes, et in libro anonymo cuiuſdam, qui pro noſtra religione ante multos annos ſcripſit, Fagio hæretico interprete, implorant Dei memoriam merito patrum Abraham, Iſaac & Iacob, & merito reliquorum iuſtorum & ſanctorum, vt eorum meritum adſit ſiue applicetur nobis, implorant inquam bis quotidie, manè & veſperi ad illum modum orantes, &c. Et pòſt, Iacob pater noſter cum ſepeliit Rachel in via ſecundum illud (Gen. 35) & ſepulta eſt in via, quæ ducit Euphratam, totum iſtud factum eſt, vt R. Salomon ait, quò oraret Rachel pro filiis ſuis, ea hora, qua illos patriis ſedibus expelleret Nabuzardan in Babyloniam, ſicut ſcriptum eſt, Vox in Rama audita eſt, Rachel plorans filios ſuos, &c. Hæc quidẽ non reperi in R. Salomone ad Geneſin, ſed ad Ieremiæ caput 31. idque ex Midras Hagada vetuſtiſsimo ſcripto. Denique id apparet ex precationibus de ea re, quas è Breuiario Hebræorum conuertimus anno 1569. R. Abraham in Faſciculo Myrrhæ, Gen. 22. In principio anni nos canimus, Et ligationem Iſaac hodie ſemini eius recorderis. Quemadmodum ipſe eſt ligatus & vinctus, ſic vincias & liges omnia genera proprietatum iudicij. Deinde ſubiicit, hic eſſe myſterium Iſaac poſiti in medio, quoniã illum interponere ſolent inter ſe & Deum in ſuis precibus quaſi interceſſorem.

Preces pro defunctis, *Haſcaba appellant. Quin & exſtat vtraque lingua integrum officium mortuorum, è libro Mahzor ſiue Breuiario Iudæorum à nobis publicatum an.* 1569 *Requieſcat anima ipſius in cubili ſuo, iaceat in pace, dormiat in pace, Et mox: Angeli pacis egredimini in occurſum ipſius, & cætera, quæ & hæretici Munſterus & Fagius proferunt in annotat. ad 14. Deuteron. R. Iſaac Toletanus in lib. Beth Ioſeph, domus Ioſeph, ſiue Iore Deha, inſtructio luctus, de vltimo legis præcepto, Annis ſingulis anniuerſario die mortis parentum ieiunandum eſt, & preces, quæ incipiunt Kadis, Sanctus, fundendæ. iuxta illud, quod ſolemus dicere, Iudicium improborum Iſraelitarum in Gehenna eſt menſium duodecim, & poſt ea aſcendunt. Hebræa ſic habent.* יש להתענות ולומר קדיש בכל שנה

ביום שמת אביו כדאמרינן המשפיל שני ישראלבנוהי ם יב חודש ואחר כך עולים ם

[hic præcedit interpretatio huius textus Hebraici, ab eo commate quod incipit, Annis ſingulis, &c.

Purgatorium *ab Hebræis aſſertum alibi docuimus, ſed & anno ſuperiore Patauij de eare certiſsimas & eruditione pleniſsimas probationes amicus noſter B. Valuerdius Gandia Hiſpanus Hebraicè Latinéque emiſit. E Zoar in 18. Gen. & 47. Ex. 23. Rakanati. Gen. 37. Leu. 16. 21. pag. 154. Col. 4. R. Menahen Tſioni, Gen. 16. Abdia Saphorni pag. 91. Alpheſi tractatu Ros haſſanim, Initium annorũ, cap. 1. pag. 216. Rabbenu Niſim eius ſcholiaſte, è libro Ialkut collectio Rabbi Meir lib. Habodath Hakkódes, ſeruitium ſanctum, parte 2. cap. 31. E libro Ieſod Sirim è Midras, baſis canticorum & quæſtiones. Eccleſ. cap. 12. è libr. 2. R. Manahem Tſeda Laddarec, è libr. Alcat Rochel. partitio canalis pag. 19. & part. 2. lib. 2. è Kabuenaki, modius farinæ, è Midras arcana, quæſtio longitudinis, è R. Ioſeph Albone lib. de articulis Fidei 4. c. 34. è tractatu Ros haſſana caput amni, è Menorath Hammaor luminare magni luminis, R. Iſaac c. 2. partis ſecundæ, è Tephillath Moſis, oratio Moſis, è tractatu Haghigá in Talmud Hieroſoly. è tractatu Baba Batra, & eius ſcholiis ſiue Toſaphoth, è tract. Nedarim & Helec, meditatio, è R. Bahhaiẽ, diſciplina Deut. 34 è lib. Sem Teb. concione Porta poſterior id eſt Tractatus vltimus 5. de pœnitentia, è hakidath Additamenta Iſaac, Gen. 23. & Vota Leuit. 21. Partitio adde librorum Iaſar R.*

Tam cap.12.& pene Rabbinos omnes quorumcunque inclinatio tantum sint temporum. Anno mundi.

Traditiones. *earum scriptor Ezras & sequentes scribæ, Deinde Talmud cæptus à Simone iusto* 3569
&, Rectitudo finitus ab Hakkados anno Christi 188. *Nam non modo conseruatur lex ore tradita & per manus accepta, verumetiam iam nomine Cabbalæ scripto mandatur, ne propter exilia veniret in obliuionem, vt 70. libris Ezræ 4. Ezræ 14. quos se habuisse prodidit Picus Mirandula, vt vtroque Talmud Babylonico & Hierosolymitano, vt libris Mizuoth.1. de præceptis legis, &c. Qua pertinere ait R. Dauid Kimhi, illud 1. Par.4 Hæc autem verba vetera, nempe ad Cabbalam. i. receptionem siue Massoram, id est, traditionem maiorum, & R. Abraham Testimonia Psal. 118. Nempe ad præcepta ea, quæ testimonium habẽt à Patribus tanquam testibus oculatis, vel auritis, non à scriptura, suntque Lex per traditionem accepta sine scripto.*

Vita æterna, iudicium postremum, *Daniel, Ezechiel, & cæteri huius memoriæ Prophetæ & auctores nihil habent crebrius vsque ad Christum. Sicque perfecta est cohortatio Dei, Malach.4. Memento legis Mosis serui mei, quam mandaui ei in Oreb ad omnem Israel, præceptorum & Iudiciorum, quousque veniet dies Domini magnus & admirabilis. Nã & reliqua omnia abũdè demõstrãt auctores huius ætatis partim prophetæ, partim prophetarũ successores & hypophetæ. Sic Religionis veteris doctrina ad nouũ populũ perẽniter transmissa est. Imo & Dei colendi ritus atque forma. Nam Christus sola sustulit siue figuralia, vt loquitur Aug. lib. 10. de Ciuit. cap. 19. & 20. siue sacramenta prænuntiatiua, vt idem lib. 19. contra Faustum & epist. 49. ad Deogratias. siue vmbratica, vt Paulus ad Hebræos, qualia fuere sacrificia, Circumcisio, Propitiatoriũ Tabernaculum Mosis, & quæ in tabernaculo recluſa, cibi & potus Iudaici, Partes diei Festi, Neomæniæ & Sabbatorum, vmbram futurorum habentes. Col.2. Heb.9. & 10 Gal 2. & 3. Non item simplices ceremonias ad εὐπρέπειαν rei diuinæ, vt habet Iosephus.3. Ant. c.8. pag. 74. vel θεωρίαν vt Dionys. de Eccl. Hier. pertinentes. Et sanè ratio, templorum, Verbi gratia, adorationum, genuflexionum, stationum, religiosarum vestium, vasorum sacrorum, benedictionũ, aspersionum, festorum, lustrationum, cantuum & similium rituum, quæ olim fuit, hodie quoque permanet, nempe vt Deus ritè, solemnius, sanctius, decentius colatur. Deinde in Apostolicis quoque literis id obiter iudicatur dum Christus suo aduentu nihil in hac parte mutat, nihilque contrà disserit. Denique dum Apostoli horum rituum spargunt semina in suis partim scriptis, partim traditionibus apud veteres extantibus, vt lib.3. docebimus. Hinc Tertul. initio libri de Oratione. Quicquid retro fuerat (in Mosis Lege) aut demutatum est, vt circuncisio, aut suppletum, vt reliqua lex, aut impletum, vt prophetia, aut perfectum, vt fides ipsa. Et Leo Magnus D. Augustini discipulus apertius initio sermonis sexti de Ieiunio decimi mensis, tractans illum locum: Non veni soluere legem, sed implere. Quædam de mandato veteri ad nouam obseruantiã transferũtur. Et post: Cessantibus enim significationibus, quibus Saluatoris nostri nũciabatur aduentus, & peractis figuris, quas abstulit ipsa præsentia veritatis, ea, quæ vel ad regulas morum, vel ad simplicem Dei cultum, ratio pietatis instituit, in eadem apud nos forma, in qua sunt condita, perseuerant, & quæ vtrique testamento erant congrua, nulla sunt commutatione variata Ex iis autem est etiam decimi mensis solenne ieiunium, &c. Quod etiam docet initio Serm. 7 de ieiunio septimi mensis. Apostolica institutio ita veteris Testamenti sacramenta distinxit, vt quædam ex eis, sicuti erant condita, Euangelicæ eruditioni profutura decerperet, & quæ dudum fuerant consuetudinis Iudaicæ, fierent obseruantiæ Christianæ? Et eo vetustior celebriórque Nazianzenus Orat. 44. Pentecostes diem Hebræorum more colimus, quemadmodum & alios nonnullos eorum ritus obseruamus, qui apud illos quidem typicè celebrantur, apud nos verò mystícè & verè, vt addit Nicetas.*

Quare recte monent Iuris Orientalis auctores, pag.214' Iudaicos ritus demum esse prohibitos, si sint sacramentales, siue figurales. Sin simpliciter ceremoniales atque ad sacram theoriam, pietatémque conferentes non item, vt qui sint pietatis retinacula, conferántque ad Sacrorum solennitatem, decorum, virtutem. Nam vetera Christus aduentu suo partim recensuit, partim retulit, partim perfecit, & illustrauit, vt eodem ipse cum Patre & Sancto Spiritu piè inuiolatéque in sæculorum sæcula colatur.

Atque hæc quidem prolixius, verum id, quia inde ad Ecclesiæ, quæ secutura est, continuitatem apertior via transitusque, inter tot sæculorum & rerum discrimina, patet.

LIBRI PRIMI CHRONOGRAPHIÆ
GENEBRARDINÆ FINIS.